

T.C.
SIIRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
BÖLGESEL KALKINMA İKTİSADI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SIIRT İLİNİN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSU:
BİR ALAN ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

M. Aydın BEŞTAŞ

Tez Danışmanı Dr. Öğr.Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

Kasım/2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
TABLolar DİZİNİ.....	X
ÖNSÖZ	XII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. KURAMSAL VE KAVRAMSAL AÇISINDAN YOKSULLUK	4
1.1. YOKSULLUK KAVRAMI.....	6
1.2. YOKSULLUK TÜRLERİ.....	10
1.2.1. Mutlak Yoksulluk	11
1.2.2. Göreli Yoksulluk.....	12
1.2.3. Nesnel Yoksulluk	14
1.2.4. Öznel Yoksulluk.....	14
1.2.5. Gelir Yoksulluk.....	15
1.2.6. İnsani Yoksulluk.....	15
1.2.7. Kırsal Yoksulluk.....	16
1.2.8. Kentsel Yoksulluk.....	17
1.2.9. Göç ve Yoksulluk	19
1.2.10. Yeni Yoksulluk.....	19
1.2.11. Geçici ve Kronik Yoksulluk	20
1.3. YOKSULLUĞUN ORTAYA ÇIKMASINDA ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER	21
1.3.1. Gelir Dağılımı ve Ekonomik Faktörler.....	23
1.3.2. Eğitim ve Kişisel Faktörler	25
1.3.3. Demografik ve Çevresel Faktörler	26
1.3.4. Yoksulluğun Diğer Faktörleri	26
1.4. YOKSULLUK SINIRININ ÖLÇÜMÜ VE HESAPLANMASI.....	27
1.4.1. Yoksulluk Ölçümünde Kullanılan Göstergeler	30
1.4.1.1. Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi	30

1.4.1.2. Yoksulluk Açığı Endeksi.....	31
1.4.1.3. Sen Yoksulluk Endeksi.....	31
1.4.1.4. İnsani Gelişim Endeksi (İGE).....	31
1.4.1.5. İnsani Yoksulluk Endeksi (İYE).....	32
1.4.1.6. Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütünün İyi Yaşam Endeksi (OECD).....	33
İKİNCİ BÖLÜM.....	38
2. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ	38
2.1. DÜNYADA YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ	41
2.1.1. Yoksulluk ve Eşitsizlik Görünümü	44
2.2. TÜRKİYE’DE YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ	61
2.2.1. Türkiye’de Gelir Dağılımı Kavramı	67
2.2.2. Gelir Dağılım Türleri	69
2.2.2.1. Bölgesel Gelir Dağılımı.....	69
2.2.2.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı.....	69
2.2.2.3. Kişisel Gelir Dağılımı.....	69
2.2.2.4. Sektörel Gelir Dağılımı.....	70
2.2.3. Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Kavramı ve Ölçülmesi.....	70
2.2.3.1. Gini Katsayısı	70
2.2.3.2. Lorenz Eğrisi	72
2.2.3.3. Yüzde Paylar Analizi (P80/20).....	73
2.2.4. Gelir Dağılımı Eşitsizliğini Etkileyen Faktörleri	73
2.2.5. Türkiye’de Yıllara Göre Gini Katsayıları (2014-2018).....	75
2.3. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUKLA MÜCADELE.....	83
2.3.1. Dünyada Yoksullukla Mücadele	85
2.3.2. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Politikaları	87
2.3.2.1. Maliye Politikası.....	89
2.3.2.2. Para Politikası.....	90
2.3.2.3. Asgari Ücret Politikası.....	90
2.3.2.4. İstihdam Arttırıcı Politikalar.....	91
2.3.2.5. Eğitim Politikası	91
2.3.2.6. Sosyal Güvenlik Politikası.....	92

2.3.2.7. Enflasyonun Önlenmesi Politikası.....	93
2.3.3. Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Kullanılan Doğrudan Mali Tedbirler	93
2.3.3.1. Kamusal Sosyal Yardımlar	94
2.3.3.2. Aile Yardımları	96
2.3.3.2.1. Barınma Yardımları	96
2.3.3.2.2. Gıda Yardımları	97
2.3.3.2.3. Yakacak Yardımları.....	97
2.4. TÜRKİYE’DE SOSYAL SAĞLIK YARDIMLARI VE HİZMETLERİ	101
2.4.1. Sosyal Eğitim Yardımları	101
2.4.2. Şartlı Sağlık Yardımları.....	101
2.4.3. Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları (GSS).....	102
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	103
3. SİİRT İLİNDE KENTSEL YOKSULLUK OLGUSUNUNA YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI.....	103
3.1. SİİRT İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	103
3.2. LİTERATÜR TARAMASI.....	107
3.3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	108
3.3.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı	108
3.3.2. Araştırmanın Amacı.....	109
3.3.4. Araştırmanın Yöntemi	109
3.3.5. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	110
3.3.6. Araştırmanın Veri Analizi, Toplama Süreci ve Çözümlemesi ..	110
3.3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	111
3.4. SİİRT İLİNİN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSUNA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	111
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	161
KAYNAKÇA.....	170
EKLER	186

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****SIİRT İLİNİN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSU: BİR ALAN
ARAŞTIRMASI****M.Aydın BEŞTAŞ****Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Semih Serkant AKTUĞ****2020, Sayfa:201****Jüri Doç. Dr. Mehmet DAĞ****Jüri Dr. Öğretim Üyesi Semih Serkant AKTUĞ****Jüri: Dr. Öğretim Üyesi Gökhan DÖNMEZ**

Yoksulluk kavramı daha çok hanelerin gelir düzeyi hangi seviyede olursa olsun, Dünyada ve Türkiye’de bütün insanların karşı karşıya kaldığı ekonomik unsurlardan biridir. Günümüzde yoksulluk gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde geri kalmış tüm ülkeleri de içine alan küresel bir boyut kazanmıştır. Yaşanılan ekonomik krizler yoksulluk kaynaklı toplumsal çatışmalara ve toplumda ayrışmaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Yoksulluğun giderek çeşitli türlere ayrılması ve küreselleşmesi ile birlikte kentleşme proseslerin sürat kazanması sonucunda kentsel yoksulluk göç ile birlikte daha belirgin olmaya başlamıştır. İnsanların gereksinimlerinin sadece ekonomik olarak değil de kültürel ve sosyal ihtiyaçlarının da karşılanması olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Bundan dolayı yoksulluk ülkemiz açısından değerlendirilmekle beraber Siirt’in kentsel yaşayış üzerindeki etkileri de inceleme konusunu oluşturmuştur.

Bu çalışmanın birinci bölümünde kuramsal ve kavramsal açıdan yoksulluk kavramı ve yoksulluk türleri açıklanmıştır. Bölüm devamında ayrıca yoksulluğun ortaya çıkmasında etkili olan faktörler de açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Dünyada ve Türkiye’de yoksulluğun görünümü, yoksullukla mücadele ve Türkiye’de gelir dağılımı ve türleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırma kapsamında ülkemizde yoksullukla mücadele politikalarının, yoksullukla mücadelede ne kadar etkin bir şekilde yoksulların ihtiyaçlarına cevap verdiği üzerinde durulmuştur. Yoksullukla

mücadele politikaları konusunda katılımcılarla birlikte konunun uzmanı olan fertlerle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların yoksullukla mücadelenin sadece aynı yardımlarla sürdürülemeyeceğini, bunun yanında uzun dönemde gelir getirici meslek edindirme kurslarının daha faydalı olacağı vurgulanmıştır. Yoksullara yapılan sosyal yardımların yaşamlarını bağımlı halde aynı yardımlarla sürdüremeyeceklerini, daha çok nakdi ve ihtiyaçları baz alınarak yardımların yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmanın üçüncü ve son bölümünde daha çok uygulamalı ve yoksulluğa ilişkin mücadele politikaların belirlenmesi, nasıl uygulanması gerektiği konusunda bilgi ve görüşleri olan fertlerle nitel veri toplama aracı olan araştırmacının hazırladığı yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formu kullanılmış 12 katılımcı, 4 uzman ile görüşülmüştür. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular neticesinde yoksulların düzenli olmayan bir gelire sahip oldukları, bu düzensiz gelir ile kendi yaşamlarında yarattığı belirsizlik ve gerginlikler hayat tarzlarını ve aile içi huzursuzluklarına da sebep olduğu sonucuna varılmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında yoksullukla mücadele politikaları detaylı olarak ele alınmış ve konuya ilişkin sonuç ve öneriler somut olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Yoksulluk Türleri, Yoksullukla Mücadele, Sosyal Yardım

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE CASE OF URBAN POVERTY IN SİİRT: A FIELD RESEARCH

M.Aydın BEŞTAŞ

Thesis Advisor: Asst. Prof. Semih Serkant AKTUĞ

2020, Page:201

Jury: Assoc. Prof. Dr. Mehmet DAĞ

Jury: Asst. Prof. Semih Serkant AKTUĞ

Jury: Assoc. Prof. Dr. Gökhan DÖNMEZ

The concept of poverty, no matter at what level, is one of the economic factors faced by all people in the world and Turkey. Today, poverty has gained a global dimension including all underdeveloped countries in both developed and developing countries. The economic crises experienced have led to poverty-driven social conflicts and the emergence of segregation in society. Due to the gradual separation of poverty into various types and the acceleration of urbanization processes with globalization, urban poverty has become more pronounced with migration. It started to be considered as meeting the needs of people not only economically but also cultural and social needs. Therefore, poverty is evaluated in terms of our country and the effects of Siirt on urban life have become the subject of investigation.

In the first part of this study, the concept of poverty and poverty types are explained both theoretically and conceptually. In the rest of the chapter, factors affecting the emergence of poverty are also explained. The second part of the study includes the examination of poverty in the world and Turkey besides poverty reduction approaches and the situation of income distribution in Turkey is described in detail. Within the scope of the research, it was emphasized how effectively the policies of combating poverty in our country respond to the needs of the poor in the fight against poverty.

VIII

For this purpose, in-depth interviews were held with the participants as well as with the experts on the issue of poverty alleviation policies. In the study, it was emphasized that the fight against poverty of the participants cannot be sustained with only in-kind aid, but also, in the long term, income generating vocational courses will be more beneficial. It was emphasized that the social assistance provided to the poor cannot sustain their lives with in-kind aids and that aids should be made based on their cash and needs.

In the third and last part of the study, a semi-structured in-depth interview form prepared by the researcher, which is a qualitative data collection tool, was used with individuals who had more practical knowledge and opinions on how to determine and apply policies regarding poverty reduction, and 12 participants were interviewed with 4 experts.

As a result of the findings obtained within the scope of the research, it was concluded that the poor have an irregular income, and the uncertainties and tensions created in their own lives with this irregular income cause their lifestyle and family unrest. In the light of these evaluations, the policies regarding the fight against poverty were discussed in detail and the results and recommendations regarding the issue were presented in concrete.

Key Words: Poverty, Types of Poverty, Combating Poverty, Social Assistance,

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BKH	: Binyıl Kalkınma Hedefleri
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇASGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurulu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
İGE	: İnsani Gelişim Endeksi
GSS	: Genel Sağlık Sigortası
TYÇP	: Toplum Yararına Çalışma Programı
SAGP	: Satın Alma Gücü Paritesi
İYE	: İnsani Yoksulluk Endeksi
IFM	: Uluslararası Para Fonu
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
ÇASGEM	: Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırılması	13
Tablo 1.2. Kentsel Yoksulluğun Sebepleri ve Sonuçları	18
Tablo 1.3. Gelir Dağılımında Eşitsizlik ve Yoksulluk	24
Tablo 1.4. Dünyada En İyi İnsani Gelişim Endeksi Sıralaması	34
Tablo 1.5. Dünyada En Kötü İnsani Gelişim Endeksi Sıralaması Olan Ülkeler ...	35
Tablo 2.1. Dünyada İnsani Gelişim Endeksi ve Gini Endeksleri	46
Tablo 2.3. Dünyada Kişi Başına Millî Geliri En Yüksek ve En Az Olan Ülkeler (2019)	48
Tablo 2.4. Dünyada Günde 1,90 ABD Dolarının Altında Geliri Olanların Nüfus Oranları	49
Tablo 2.6. Dünyada Ulusal Yoksulluk Sınırları (2019)	49
Tablo 2.8. Dünyada Bölgeler Bazında Yoksulluk Sınır Oranları 1990-2015 (5,50 ABD \$)	51
Tablo 2.9. Dünyada Yıllara Göre Yoksulluk Tahminleri 1990-2015 (3,20 ABD\$)	52
Tablo 2.10. Küresel Yoksulluk Oranı (1.90 ABD \$ Altında) Nüfus Sayısı (1990- 2015)	53
Tablo 2.11. Dünyada Yıllara Göre Yoksulluk Tahminleri 1990-2015 (5,50 ABD\$)	54
Tablo 2.12. Dünyada Yoksulluğun En fazla Olduğu Bölgelerin Yüzdeleri 2019 (%) Oranları	55
Tablo 2.13. Dünyada En Fazla Yoksulluğun Olduğu 5 Ülke (2019)	56
Tablo 2.14. Dünya Genelinde Yoksulların Yaş ve Cinsiyet Profili (2015)	57
Tablo 2.15. Dünyada Ulusal Gelirden En Çok Pay Alan %10 (2016)	58
Tablo 2.16. Dünyada Ülkelerin %10'luk Kesimin Gelir Payları, (1980–2016)	59
Tablo 2.17. Avrupa da Gelir Eşitsizliği (P80/P20) % Dağılımı (2017)	60
Tablo 2.18. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksulluk Sınırı, Sayısı, Oranı, Açığı, 2010-2018	66
Tablo 2.19. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayısı 2018 (P80/P20)	71

Tablo 2.20. Türkiye’de Bölgesel Gelir Dağılımı (2014)	74
Tablo 2.21. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayıları ve P80/P20 Oranı (2009-2018).....	76
Tablo 2.22. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksul Sayıları ve Oranı (2018)	77
Tablo 2.23. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Eğitim Durumlarına Göre Yoksulluk Oranları (2018).....	78
Tablo 2.24. Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları, 2005-2015.....	79
Fert Yoksulluk Oranı (%)	79
Tablo 2.25. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2018	80
Tablo 2.26. Türkiye’de Hanehalkı, Tüketim Harcamasının % Dağılımı (2018)...	82
Tablo 2.27. Türkiye’de Barınma Yardımları Dağılımı (2017/2018/2019).....	96
Tablo 2.28. Gıda Yardımlarının Dağılımı (2017/2018/2019)	97
Tablo 2.29. Türkiye Geneli Yapılan Yakacak Yardımları (2017/2018/2019).....	98
Tablo 2.30. Eşi Vefat Etmiş Bayanlara Yapılan Yardımların Dağılımı (2018/2019)	98
Tablo 2.31. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardım Dağılımı 2018/2019	98
Tablo 2.32. 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlı Aylığı Alanlar (2019).....	99
Tablo 2.33. Türkiye’de Sosyal Yardım (2017/2018/2019) Dağılımı	100
Tablo 2.34. Şartlı Sağlık Yardımları (Çocuklar ve Hamile Bayanlar) 2017/2018/2019	102
Tablo 3.1. Siirt’in Yıllara Göre Nüfus Dağılım Tablosu (2020)	104
Tablo 3.2. Siirt’te Yapılan Sosyal Destek Hane/Tutar Tablosu (2020).....	105
Tablo 3.3. Siirt’te Yapılan Yardım Türleri ve Miktarları (2020)	106
Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumları	113
Tablo 3.5. Katılımcıların Yaş Aralıkları.....	113
Tablo 3.6. Katılımcıların Cinsiyet Durumları.....	113
Tablo 3.7. Katılımcıların (Hanelerin) Gelir Dağılımları	114
Tablo 3.8. Katılımcıların Çalışma Durumları.....	114

ÖNSÖZ

Tüm eğitim hayatım boyunca benden maddi manevi desteğini esirgemeyen sevgili aileme, çalışma süresince bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan tez konumun belirlenmesiyle farklı bakış açısı sunan görüşleri ile birlikte yol ve yöntem gösteren, tez sürecinde değerli katkılarından dolayı saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ'a ve şahsıma kıymetli vaktini ayırıp çalışmamın bütün aşamalarında yardımcı olan ve önerilerde bulunan, yazmamı sağlayan saygıdeğer Doç. Dr. Mehmet DAĞ ve Prof. Dr. Arzdar KİRACI, SİÜ Şube Müdürü Mansur BEŞTAŞ ve Enstitü Sekreteri Abdurrezak ÇELİK teşekkürü borç bilirim. Ayrıca, çalışmalarım sırasında yoğun çalışma koşullarına rağmen nitel anketime katılmayı kabul eden değerli katılımcılara, Siirt Kızılay Şube Başkanı Nihat ALTUNÇ, Sosyolog Adnan TOPRAK, Sosyolog Ökkaş ARI ve Gönül-Der Başkanı Murat COŞAR beye teşekkür ediyorum. Kendilerinin sabırlı tutumları ve içten sorulara cevapları çalışmamın temelini oluşturmuştur.

GİRİŞ

Yoksulluk olgusu tarihsel bir açıdan ele alındığında tarihin her döneminde var olmuş ve artarak da devam etmektedir. Günümüzde yoksulluk gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerle birlikte geri kalmış tüm ülkeleri kapsayan küresel bir boyut kazanmıştır. Yaşanılan ekonomik krizler yoksulluk kaynaklı toplumsal çatışmalara ve toplumda ayrışmaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durum ise toplumlarda dayanışma ve yardımlaşma gibi hayati derecede önemli olan bir mekanizmanın çökmesini de beraberinde getirmiştir. Yoksulluğun insani ve toplumsal bir sorun olması özellikle 21. yüzyılda yoksullukla mücadele konusunda hükümetlerin, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının müdahalesini zorunlu hale getirmiştir. Hükümetler sosyal devlet anlayışı ile birlikte yoksullukla mücadelede “sosyal fonları” faaliyete geçirmişlerdir. Bu sosyal fonların kullanımı; ülkelerin sosyoekonomik düzeylerine, yönetim anlayışlarına ve sosyal politikaların niteliğine göre değişkenlik göstermektedir.

Yoksulluk içinde yaşamak hem makro hem de mikro pratikte sosyal hizmetin önemli bir bileşenidir. Refahı artırmak ve tüm insanların temel ihtiyaçlarını, karşılamaya yardımcı olmak amacıyla sosyal politikaların oluşturulması sosyal devletler için zorunlu olarak uygulanması gereken politikalarlardır. Sadece kısa bir anlık görüntü vermesine rağmen, yoksulluk çağrışımı gelecekteki sosyal yardım konusunda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının yoksulluğun çeşitli boyutlarından daha fazla haberdar olmaları gerekmektedir. Yoksullara yardımcı olmak için yoksulluk içinde yaşayanlarla ilgili araştırma yaparlarken empati ve olumlu tutumlar içinde yer almaları gerektiği sonucu çıkarılmalıdır. Dünyadaki gelir eşitsizliği nedeni ile yoksul nüfus her zamankinden daha büyük riskle karşı karşıyadır. Çünkü dünyada gelir dağılımı giderek zenginler lehine değişmektedir. Günümüzün dünyasında yaklaşık olarak 1,2 milyara yakın insanın 1,25 ABD dolarının altındaki bir gelire sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu ise aşırı mutlak, yoksulluğun dünyada var olduğunu göstermektedir. Dünyada bu kadar yoksul nüfusun olması nedeniyle temel mallara ve okullara erişimi kısıtlanmaktadır. Ayrıca sağlık ve hayat beklentileri de azalmaktadır. Yoksullar en düşük besin alımları ve zayıf diyetler iş eforunu azaltır ve (çocuklar için) sonraki yıllarda onarılamaz yetenek ve verimlilik kayıpları ortaya çıkmaktadır.

Yoksul kadınlar ve çocuklar daha dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilmektedir. Bugün dünyada mutlak ve göreceli yoksulluğun büyük kısmı gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Bugünün deneyiminden yararlanarak, yoksulluğa daha küresel bir bakış açısı ile bakmak gerekmektedir. Günümüzün dünyasında, yoksulluğun ortadan kaldırılmasının toplumun meşru bir hedefi olduğu yaygın olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Yoksullukla nasıl mücadele edileceğine dair görüşler yüzyıllar boyunca tartışılmaktadır. Dünyadaki ve Türkiye'deki yoksulluk öncelikle kentsel ve kırsal temellidir. Yoksullar için endişe neredeyse evrensel olsa da kimin tam olarak "yoksul" olduğu konusunda gerçek bir fikir birliği yoktur. Pek çok insan, önemli gelir ve servete sahip olsalar bile, kendilerini yoksul hissedebilirler. Sadece istediği her şeyi satın alamamak ya da komşusundan daha az gelir elde etmek, kendisini kötü hissettirebilir. Ancak bu sosyopsikolojik bilgiler bize çok faydalı bir yoksulluk tanımı sunmamaktadır. Yoksulluktan bahsettiğimizde, asgari düzeyde kabul edilebilir gıda, barınak ve giyim standartları sağlamak için yeterli geliri olmayan aileleri öngörmekteyiz. Yoksulluğun dar bir şekilde anlaşılması onu büyük ölçüde parasal açıdan görmektir. Mutlak yoksulluk belirlenen yaşam çizginin altındaki yoksulluktur. Asgari hayatta kalma gereksinimlerine erişmek için gerekli olan şey birçok gelişmekte olan ülkelerde resmi sınıf olarak ifade ediliyor. Küresel mutlak yoksulluk sınırı günümüzde günde 1,90 ABD dolarıdır, ancak bazıları daha yüksek olması gerektiğini savunmaktadır.

Ülkemizde yoksullukların azaltılabilmesi için sosyal yardımların en önemlileri devlet eliyle oluşturulmaktadır. Yoksul olanların sosyal yardıma gerek duyan insanların ihtiyaçlarının karşılanması ülkemizde 1982 Anayasasında anayasal bir hak olarak ifade edilmiştir. Ayrıca anayasanın ikinci maddesinde devletin sosyal bir devlet olduğu da belirtilmektedir. Sosyal devlet insanların huzur, mutluluk ve refahını sağlamaya çalışmaktadır. Sosyal devlet ilkesi olarak herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Türkiye'de sosyal yardımlar genelde doğrudan mali yardımlarla verilmektedir. Yoksullukla mücadele adı altında yapılan bu yardımlar ise Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) tarafından kullanılan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu tarafından yapılmaktadır. Türkiye'deki tüm Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının, yoksullukla mücadele konusunda vatandaşların ihtiyaçlarına yönelik nakdi ve aynı

yardımlar, eğitim ve sağlık yardımları, eşi vefat etmiş kadınlara, muhtaç asker aylığı, engelli ve yaşlı vatandaşlara yönelik düzenli nakdi yardımlar gibi yardım programlarıyla yoksullukla mücadele konusunda çok önemli bir görev üstlendiği görülmektedir. Bu çalışmamızda Siirt İlinin Kentsel Yoksulluk Olgusunun: Bir Alan Araştırmasının çıkarılması ile birlikte yoksullukla mücadeledeki önemini ve yoksullukla mücadele konusunda ne gibi katkıları olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu uygulamada Siirt'te bulunan yoksulluğu gündemde tutulması amaçlanmaktadır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kuramsal ve kavramsal açıdan yoksulluk tanımı, yoksulluk türleri, yoksulluğun ortaya çıkmasında etkili olan faktörler ile yoksulluk sınırının ölçülmesine değinilmiştir. İkinci bölümde, Dünyada ve Türkiye'de yoksulluk görünümü, yoksullukla mücadele politikaları, gelir dağılımı kavramı ile gelir dağılımı eşitsizliğinin nedenleri açıklanmıştır. Ayrıca Türkiye'de sosyal yardımların türlerine ve yardım dağılımları ifade edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise Siirt'in yoksullukla mücadelenin sosyokültürel ve sosyoekonomik boyutları ele alınmış ve analizi yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı ve önemi de Siirt'in kentsel yoksulluk olgusu bağlamında yoksulluk süreçlerini değerlendirmek, yoksulluğun genel görünümü ortaya koymak ve yoksulluğun sebep olduğu sorunların tespitlerini yapmakla birlikte, hanelerin yoksulluklarına neden olan sorunlara çözümler önermektir. Sonuç olarak Siirt ilinin kentsel yoksulluk olgusunun çıkarılması, ilin sosyolojik yapısı ile birlikte ele alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL VE KAVRAMSAL AÇISINDAN YOKSULLUK

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından dünyadaki en yaşamsal sorunların başında gelen yoksulluk kabul edilmiş ve bu açıdan Birleşmiş Milletler 1996 yılında devletlerarası yoksulluğun yok edilerek insanlar için yaşam standartlarının iyileştirilmesi yılı olarak kabul etmiştir. Yoksulluk hemen hemen tüm insanları etkilemektedir. Özellikle de kadınlar ve çocukları daha fazla etkilemektedir. Gelir dağılımının adil ve eşit bir şekilde dağıtılmaması yaşam standartlarını olumsuz etkilemekte ve yoksulluğu artırıcı etkiye sebep olmaktadır. Bu amaçla gerek dünyada ve gerekse de Türkiye’de yoksullukla mücadele politikalarının geliştirilmesi önem kazanmaktadır (Topçuoğlu, Aksan, & Alptekin, 2014, s. 212). Sosyal yardımları genelde insanların bulunduğu her yerde insanlık tarihiyle gelişme gösteren bir olgu olarak açıklanmaktadır. Sosyal yardımlar her ne kadar ilk başta ülkelerin üstlendiği bir sorumluluk veya yükümlülük olarak görülse de vatandaşların mahiyetleri dikkate alınması ve vatandaşların bütün kesimlerini ilgilendirmektedir. Ayrıca insanların sorumluluk bilinciyle hareket etmek zorunda olduğu sosyolojik bir gerçek olarak toplumsal açıdan insanları ilgilendiren bir kavramdır (Ceren & Erdem, 2019, s. 9).

Son yıllarda yoksulluk tartışmaları ile birlikte yoksulluk sorunu yaygın hale gelmiştir. Yoksulluk anlamında çok çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Türkiye, ile birlikte diğer gelişmekte olan ülkelerde ve gelişmiş zengin toplumlarda olduğu gibi mikro ve makro seviyede, yoksulluğun kapsamı, gelir, tüketim düzeyi, eğitim gibi genel refah göstergeleri, sağlık, maddi varlıklar ve yoksulluk çalışmaları özellikle 1990'dan sonra Türkiye’de önem kazanmaya başlamıştır. Kentlerde mikro düzeyde hane halklarının hayatta kalma yöntemleri ile ilgili Türkiye’de yoksulluk araştırmaları olmasına rağmen, yoksulluğun azaltılması kapsamında yapılan politikalar üzerine yavaş da olsa yoksulluğu azaltmaya yönelik çalışmalar devam etmektedir (Güneş, 2006, s.9).

Yoksulluk, ilk dönemlerde olduğu kadar günümüzde önemli sosyal sorunlar arasında yerini almaktadır. Son dönemlerde uluslararası sınırları aşan ve küresel bir boyut kazanan yoksulluk çok yönlü ve karmaşık bir soruna dönüşmektedir. Geçmişte zenginliklerin kaynağı olan emek üretkenliğinin zamanla yitirmiş olmasından dolayı, teknolojinin hızla ilerlemesi ile birlikte üretim biçimi de değiştiğinden, sosyal hayatın maddi temeli haline

gelmiştir. Bununla birlikte eşitsizlikler giderek derinleşmiş ve yoksulluğun artmasına yol açmaktadır. Dünya ekonomik ağlarının genişlemesi, hizmetler ve malların yaygın hale gelmesi ülkeler arası para akışının hızlı bir şekilde gerçekleşmesi, üretimin elastik bir görünüm kazanması gibi unsurlar, zenginliği artırırken diğer yandan da yoksul kesimlerin oluşmasına sebep olmaktadır. Buna sebep olan en büyük etkenlerin başında ise kaynakların insanlar arasında adil bir şekilde dağıtılmamasından kaynaklanmaktadır (Koca, 2015, s. 6-7).

Yoksulluk, dünyada ve Türkiye’de en fazla tartışılan ve sosyal olguların başında gelmektedir. Ekonomik kaynakların dengeli ve eşit bir şekilde dağıtılmadığı dünyada ve Türkiye’de yoksulluk büyük bir sorun olarak halen gündemde kalmaya devam etmektedir (Yıldız & Aladdinoğlu, 2011). Ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerden sonra gerek toplumda gerekse de sosyal çevrelerde en çok tartışılan ve gündeme gelen konuların başında yoksulluk gelmektedir. Ekonomik krizlerle birlikte daha da artan yoksulluk yapısal bir sorun olarak değil de daha çok akademik çevrelerce zor bir kavram olarak insanların önüne gelmektedir. Yoksulluğun nesnel olarak üzerinde görüş birliğine varılan net bir tanımı bulunmamaktadır. Yoksulluk daha çok görelî bir kavramdır. Genel anlamda bakıldığında yoksulluk insanların temel gereksinimlerini karşılama olanağına sahip olamamasıdır (Öztürk & Çetin, 2009).

Yapılan araştırmalarda bazıları yoksulluğu, sistemin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan cebir ve varlık dağıtımındaki gelirin eşitsizliği olarak görmektedir. Bazıları tarafından ise yoksul olarak nitelendirilen insanlar beceri, kapasite, eğitimsizlik gibi bireysel vasıf ve hünelerinin düşüklüğü nedeni ile oluşan fırsatlardan yararlanamaması olarak ifade edilmektedir (Memiş, 2014, s. 148). Yoksulluğun katmanlaşmasını belirten iki farklı grup karşımıza çıkmaktadır. Birinci grupta yer alan yoksullar, daha çok gıda, barınma, ısınma, giyim, gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan yoksullar olarak belirlenirken, diğer ikinci grup olarak ise belirtilen ihtiyaçları az da olsa karşılayabilen, ancak sosyal gereklilikleri yerine getirmek için gerekli bulunan mal ve emek alımından yeterince faydalanamayan yoksullar olarak gruplandırılmaktadır. Yoksulluğun katmanlaşması içerisinde yer alan dezavantajlı konumda bulunan gruplar daha çok hastalar, engelliler, yaşlılar yetim ve dullardır. Bu gurup içerisinde yer alan yoksulların kendilerine gelir getirebilecek kimselerinin olmamalarından kaynaklanmaktadır (Yusufoğlu, 2015, s. 28).

Yoksulluk hakkında çok şey ifade edilebilir, bunlara bakıldığında yoksulların belirlenmesi ve yoksulluğun teşhisi insanlara çok uzak olmayabilir. Ama farklı yaklaşımlar kullanılabilir örneğin biyolojik yetersizlik, göreceli yoksunluk ve mutlak yoksulluk kavramlarının çözümlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, genel bir yoksulluk resminin ötesine geçmekle birlikte yoksulluğun kavramsal tespitini yapmak mümkün hale gelmektedir. Daha çok kavramsal yoksulluğa bakıldığında yoksulluk aslında insanların yeteri kadar kalori almamaları olarak ifade edilebilmektedir. Yoksulluk kavramını kuramsal ve kavramsal çerçevede göz önünde bulundurmak gereklidir. Yoksulların sefaleti ve kötülüğü kendileri için değil, yoksul olmayanlar içinde sorun yaratarak gerçek bir trajedi ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Dünyaca tanınan ünlü kalkınma iktisatçısı Amartya Sen yoksulluğun belirli bir asgari kabiliyeti devam ettirememesi biçiminde tanımlamaktadır. Uygulamada yoksulu yoksul olmayandan veya aşırı yoksul olandan ayırmak için bir yoksulluk sınırı belirlenmektedir. Klasik tanımıyla yoksulluk sınırı yoksul olarak sınıflandırılan fertleri hayat standardının altındaki seviye olarak ifade edilmesidir (Uzun, 2003, s. 156).

1990'lı yıllardan itibaren, Dünya Bankası yoksulluğu çok boyutlu bir sorun olduğunu dile getirmektedir. 2000 yılından bu yana ise Dünya Bankası yoksulluk kavramını daha fazla genişleterek yoksulluk kavramına, savunmasızlık, kırılabilirlik, söz hakkı olmama, güçsüzlüğü de dahil etme ve riske açık olma, yoksulluğu çok boyutlu bir kavram olarak ele aldığını göstermiştir (Özgenç, 2015, s.103). Yoksulluk olgusunda insan aklına ilk gelenin aksine, yoksulluk sadece gelişmiş ve gelişmekte olan devletleri ilgilendiren bir sorun değildir, diye anlaşılmaması gerekir. Yoksulluğa değişik yönlerden bakacak olursak yoksulluk gelişmiş devletlerde de ortaya çıkabilmekte ve bu ülkelerde sorunlar teşkil edebilmektedir. Kavramsal olarak günümüzde yoksulluğun bireysel ihtiyaçları esas alan tek boyutlu bir kavram olmadığı, uluslararası, coğrafi ve çevresel toplumsal sebepleri de hesaba katması gereken çok boyutlu bir kavram olduğu görülmektedir (Doğan & Çelik, 2012, s. 131).

1.1. YOKSULLUK KAVRAMI

Dünya literatür araştırmalarında ilk olarak yoksulluk tanımının 1901 yılında Seebohm Rowntree tarafından yapıldığı ve bu tanıma göre fertlerin toplam gelirinin, onun yaşamsal varlığının devamı için en alt düzeyde gerekli bulunan kişinin temel ihtiyaçları

olan gıda, giyim, barınma gibi maddi gereksinimlere erişim kısıtlılığı ve gelir kaynağının ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olmaması durumudur. Genel kabul görmüş ölçütlere göre yoksulluk kavramı günlük 1,90 dolardan daha az geliri olan kimselere atfedilmektedir. Bununla birlikte yoksulluk sınırı için tek bir rakamın kullanılması yoksulluğu değerlendirmede yanıltıcı olabilmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk ölçütleri ile görece yoksul ülkelerdeki ölçütler farklı olacağından, dünyadaki tüm ülkelerin farklı coğrafi bölgelere özel yoksulluk ölçütleriyle değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Aytaç & Hatipler, 2013, s. 7).

Her yoksul kişinin durumu bazı açılardan benzersiz olsa da insanları kategorilere ayırmamıza olanak tanıyan ortak özellikler bulunmaktadır. Bunlar genelde yoksulluk için kullanılmakta olan kavramlardır. Kötü şans, kötü seçimlerin yanı sıra etkinleştirme de ağırlıklı olarak devlet programları aracılığıyla yapılmaktadır. Yoksulluk büyük ölçüde psikoloji ve ekonomi üzerine kurulan bir olgudur. Yoksulluğun başlangıçta şans ve seçim karışımına da neden olduğu da ifade edilebilir. Yoksulluğun sözlük anlamına bakıldığında yoksul kişi geçinmekte sıkıntı çeken, yeterli düzeyde maddi geliri olmayan ve konforlu bir hayat için gerekli olan imkanlara sahip olmayan kişi veya fert olarak ifade edilmektedir. Yoksulluk kavramının farklı bir tanımı ise yaşamın gerektirdiği fırsatlardan mahrum olma durumu ile açıklanabilmektedir. Hayatı sürdürmek için gerekli olan temel ihtiyaçlar, içinde bulunulan topluma, mekân ve zamana göre farklılık gösterdiğinden dolayı yoksulluk kavramı her zaman diliminde gözlemlenen zamana ve mekâna göre farklılık göstereceğinden dolayı standart durumun karşılaştırılması olarak gösterilmektedir (Korkmaz, 2014, s. 18).

Yoksulluk, sınırlarının belirlenmesi ve tanımlanması güç bir kavram olarak nitelendirilmektedir. Kısaca hayatta kalmak ve geçinmek için yeterli imkanları bulunmayan kişiye yoksul denilmektedir. Yoksulluk daha geniş tanımıyla belirli bir yaşam standardından yoksun kalmak anlamına gelmektedir. Yoksulluk, toplumun refah düzeyi ile birlikte toplumun hayat standardının mutlak veya göreceli olarak belirli bir düzeyinin altında kalan kişilerin statüsü olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk insanların hayat tarzların ve yaşam standartlarını her türlü değişikliklerini etkilemesi söz konusudur. İnsanlar modern toplumlarda aniden zengin olabilmekte (Borsa, Milli Piyango vs.) örneği verilebilmektedir. Ayrıca uzun vadeli birtakım sebepler veya sorunlar üst üste geldiğinde yoksulluğa yol

açabileceği gibi birdenbire de yoksullaşabilmelerine neden olabilmektedir (Kızılgöl, 2009, s. 5).

Dar anlamda yoksulluk, barınacak yeri olmamak ve açlıktan ölme olarak nitelendirilmekte iken geniş anlamda yoksulluk daha çok giyim, gıda, eğitim, sağlık ve barınma gibi olanakların yaşamını devam ettirmeye yettiği halde toplumun yaşam standardının gerisinde kalmasını ifade etmektedir. Başka bir ifade ile de bakıldığında yoksulluğun iktisadi, sosyal, kültürel, siyasal olarak çok yönlü bir kavram olduğu için de üzerinde net bir tanım yapılmasını zorlaştırmaktadır. Yoksulluk çalışmalarında genelde mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk olarak iki farklı anlamda tanımlandığı açıklanmaktadır. Yoksulluğun çeşitli tanımlarına bakacak olursak mutlak yoksulluk hanehalkının yaşamını devam ettirmek için ihtiyaç duyduğu en düşük oranda tüketim seviyesi olarak tanımlanabilir. TÜİK'in yaptığı tanımda yoksulluğu insanların temel ihtiyaçlarının karşılamama olarak ifade etmektedir. Dünya Bankası 'da yoksulluğu parasal olarak gelir düzeyinin altında kalanları yoksul olarak tanımlamaktadır (Özel, 2015, s. 28).

Yoksulluğa ilişkin çeşitli tanımlamalara bakıldığında Amartya Sen'in yoksulluk yaklaşımı fazla dikkat çekmektedir. Buna göre, insanların sahip oldukları maddî ve manevî varlıklar içinde yer alan gıda, beceri, eğitim, sosyal beceriler, sermaye ve benzeri gibi toplumda var olan olanaklar, insanların hayat kalitelerinden duydukları tatmin, yoksulluğu açıklayan önemli unsurlardan birkaçı olarak ifade edilmektedir. Böylelikle hem varlıklar hem imkanlar, bireylerin sübjektif değerlendirmeleri yoksulluğun temel belirleyicileri olarak tanımlanabilmektedir (Korkmaz, 2014, s. 19). Mevcut literatürler incelendiğinde yoksulluk kavramına yönelik net bir tanım bulunmadığı gibi yoksulluk kavramı ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye hatta denilebilmesine rağmen, iki farklı alanda bile farklılık gösterdiği ve zamana bağlı değişmesi söz konusu olarak ifade edilmektedir. Tartışmalı ve görelî bir kavram olan yoksulluk; yaşamsal ihtiyaçların sağlanması, sosyal sınıflar içinde kişilerin birbirlerine göre durumları ve kişilerin ilan edilmesi sonucu ulus içinde statüye dayalı olarak toplumda dışlanması anlamını taşıdığı da belirtilmektedir (Korkmaz, 2014, s. 20). Yoksulluğun çeşitli tanımlarının yanı sıra farklı boyutları da mevcuttur. Bu boyutlar arasında sınıf-altı, sosyal dışlanma ve toplumsal cinsiyet gibi olgular bulunmaktadır. Yoksulluğun bu farklı boyutların ortaya çıkmasının ana sebepleri ise daha çok cinsiyet, yaş, ayrımcılık, yabancılaştırma ve ötekileştirmelerdir. Bunları oluşması yoksulluğu derinleştirmekte ve yoksulları daha fazla çekilmez bir hayat sürmelerine sebep olmaktadır

(Yusufoğlu, 2015, s. 25). Yoksulluk bazıları için düzenli yemek yememek, bazıları için yetersiz su, yeterli giyecek bulamamak anlamına gelirken, bazıları için de sadece insanca yaşayabilecek biçimde gerekli insaniyet, özgürlüğün olmaması olarak ta ifade edilmektedir. Yalnızca yoksulluk ne türde ifade edilirse edilsin toplumsal arenada temel bir sorunun varlığını göstermektedir.

Yoksulluk insan onuruna uymayan bir ya da birden fazla sebebin eksikliği anlamına gelmektedir. Yoksulluk kavramının daha çok temel sorun olarak maddi olanakların yetersizliği olarak ön plana çıkmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de çok farklı sebeplerin ortaya çıkması nedeniyle maddi imkanları olduğu halde söz konusu temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ya da karşılamasına müsaade verilmeyen durumların da ortaya çıkmasına yol açan etmenlerde bulunmaktadır. Yoksulluk olgusu kavramı sadece maddi boyut içerisinde düşünmemek gerektiğini daha geniş olarak yoksulluk kavramı sadece ekonomik boyut içerisinde düşünülemez kadar geniş ve bir o kadar dağınık bir konu olarak gündemde yerini her zaman alabilmektedir. Gerçekten maddi sorunları olmayan insanlar bile bazen yoksulluk statüsüne inebilmekte oldukları görülmektedir. Belirtilen nedenlerden dolayı da yoksulluk kavramı siyasal ve sosyal sorunlarla iç içe geçmiş bir sorun olarak ifade edilmektedir (Engincan, 2015, s. 130).

Yoksulluğa daha geniş bir perspektiften bakıldığında yoksulluk toplumun ya da onun belirli bir kesiminin minimum hayat düzeyini sürdürebilmek için gıda, giyim ve barınak gibi sadece basit olan ihtiyaç maddelerini göğüsleyebilme olgusudur. Buna da “mutlak yoksulluk” denilmektedir. Bu fertlerin miktarı genellikle belirli bir asgari gelir düzeyinin altında yaşayan insanların sayısı ile hesaplanmaktadır. Bu düzey millî gelir düzeylerinden bağımsız olarak günlük 1 ABD \$ aşağı gelir düzeyine sahip olanların sayısı biçiminde belirlenmektedir. Mutlak yoksulluk, dünyanın her tarafında görülmekte ve hissedilmektedir. Bundan ötürü yoksulluk kelimesi daha çok belirli bir gelir seviyesinin altında kalanlar için kullanılmaktadır (Uzun, 2003, s. 156).

Yoksulluk genelde açlık, sefalet, yokluk, muhtaçlık ya da yoksunluk gibi farklı kavramlarla bir arada anılmaktadır. Yoksulluk kavramı, yaşamsal hayatın yetersiz gelir düzeyi, düşük eğitim, iyi olmayan beslenme ve sağlık düzeyi ile kötü çevre koşullarını kötü karakterize edilen yaşayış olarak önümüze çıkmaktadır. Yoksulluğu, yaşam hakkı ile birlikte insanca yaşamayı olanaklı kılan tüm insan hakları dilinden, bütünselliğın

temelinden anlayabilmek gerekir. Yoksulluğun insan hayatında oluşturduğu maddi ve manevi çöküntüyü, her insanın toplumun saygın ve onurlu bir ferdi olarak var olmasını ve yaşamını sürdürmesini engelleyen yıkıcı etkisini görmek gerekir. Geçmiş dönemlerde yoksulluğun temel sebebi üretimdeki kıtlık ve yoksunluk olurken, günümüzde ise yoksullaşmanın temel sebebi gelir ile birlikte kaynakların insanlara eşit bir şekilde dağıtılmamasından kaynaklanmaktadır. Yoksulluk genelde adil gelirin dağıtılmaması sonucu ortaya çıkan sorun olarak açıklanmaktadır (Atatanır, 2016, s. 7). Yoksulluk parasal yaklaşımla ilişkilendirilmekte ve fertlerin temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla zaruri olan parasal değer yoksulluk sınırı olarak ifade edilmiştir. Muhtaçlık seviyesinin altında bir harcamaya yahut bir gelire sahip olan insanlar nakdî yoksul olarak tanımlanabilmektedir. Yoksulluk türlerine geçilmeden önce yoksullukla en önemli değişken ve tartışmaları da beraberinde getiren yoksulluk sınırının belirlenmesi aşamasıdır. Bundan dolayı da yoksulluk ölçümlerinde daha çok bölge, kent, kırsal ayrımları yapılarak parasal değerlerle ölçülmeye çalışılmalıdır (Karadağ, 2015, s. 19).

1.2. YOKSULLUK TÜRLERİ

Mutlak ve görelî yoksulluk kavramları iki farklı yoksulluk çeşidi olarak en fazla kullanılan yoksulluk türleri arasında yer almaktadır. Mutlak yoksulluk, genelde temel gıda, giyim, barınma gibi ihtiyaçları karşılayamamanın yanında yaşam gereksinimleri üzerindeki etkileri tanımlamaktadır. Görelî yoksulluk, tamamen görelî yoksunluk durumu olarak görülmektedir. Yoksulluk politikaları ise mutlak yoksulluk, ekonomik büyümeyle azalırken, yoksulluk ancak gelir eşitsizliği azaldığında azalacaktır. Görelî yoksulluk sınırlarının fazla olduğu yönünde pek çok görüş bulunmasına rağmen, gelir eşitsizliği ölçütleri ile ifade edilmesi daha çok gelir ile ilişkilendirilmektedir (Şeker, 2011, s. 44).

Uluslararası literatürde “mutlak yoksulluk” sınırı, asgari beslenme ihtiyacına göre günlük kalori ihtiyacı hesaplanarak belirlenirken, “görece yoksulluk” ise, insanın sosyal ihtiyaçlarının da değerlendirildiği bir anlayışı ifade etmektedir; yani kişinin günlük kalori ihtiyacından ziyade, yaşadığı toplumdaki diğer bireylerin yaşam standardına göre kendisinin sahip olduğu maddi imkânları temel almaktadır. Bu yönüyle geri kalmış ülkelerde mutlak yoksulluk daha sık görülürken, gelişmiş ülkelerde ise görelî yoksulluk yaygındır. Yoksulluk ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalarda en çok gündeme gelen konulardan biri yoksulluğun görelî mi yoksa mutlak olarak mı vasıflandırmak ve

oranlamak gerektiğidir. Mutlak yoksulluk daha çok temel taleplerin karşılanıp karşılanamadığına bakılırken, göreceli yoksulluk ise hayatta olmak toplumun ortalama rahatlığını yakalayıp yakalayamadığına odaklanmaktadır. Bundan ötürü de her iki konsept de yoksulluğu başka model olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla gelişmiş ülkelerde yoksulluk temel ihtiyaçları karşılayamama sorununun ötesinde toplumun ortalama refah seviyesini yakalayama sorunu olarak yaşanmaktadır. Toplumların refah seviyeleri artsa da bireyler gıda, giyinme vb. temel ihtiyaçların karşılasa da topluma sosyal yönden katılmaları, güç olduğundan dolayı sosyal dışlanmaya maruz kalabilmektedirler (Arabacı, 2019, s. 125).

1.2.1. Mutlak Yoksulluk

Mutlak yoksulluk, insanların toplam gelirlerinin biyolojik varlığının devamı için gerekli olan temel gıda, giyim ve benzeri minimum düzeydeki fiziki ihtiyaçlarını karşılayamama olarak tanımlanmıştır (Yıldız, 2013, s. 7). Gelir/tüketim yaklaşımı çoğunlukla ekonomistler tarafından yoksulluk içinde kullanılmaktadır. Yoksulluk ve mutlak anlamda görülmekte ve ihtiyaçlar açısından düşünülür bireyin fiziksel hayatta kalmasının, herhangi bir dönemde yoksul ve ekonomik kaynaklara erişimi yetersiz olan, temel malzeme ihtiyaçlarını yeterince karşılayacak malları olmayan kişilerin tanımı mutlak yoksulluk olarak ifade edilmektedir. Yani yoksulluk gıda, barınma gibi temel fiziksel ihtiyaçları karşılayamıyor ifade edilmektedir. Mutlak yoksulluk kavramı, daha çok günlük kalori ihtiyacı ve gelir gibi nicel göstergelerin yanında mal ve hizmete ilişkin hesaplamaları içermektedir (Aksan, 2014, s. 88).

Daha basit bir tanımla mutlak yoksulluk, insanların temel gıda ihtiyaçlarını karşılamak üzere gelir eksikliği ile birlikte maksimum kalori gereksinimini ifade etmektedir (Çetin, 2012, s. 20). Mutlak yoksulluğu ölçmenin farklı yöntemlerinin iyi bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Bu yöntemler ise çalışan sayısı, yoksulluk sıklığı, yoksulluk açığı, gelir eksikliği, bileşik yoksulluk önlemleri, fiziksel yaşam kalitesi endeksi, artırılmış fiziksel yaşam kalitesi endeksi ve insani gelişme indekslerinin tespit edilmesi ile mutlak yoksulluk azaltılmaya çalışılmalıdır. Yoksulluk insanların yaşam kalitesini düşürür ve yoksulluk seviyesi daha yüksek olan ülkeler daha kötü durumlarla karşılaşma eğilimindedir.

1.2.2. Göreli Yoksulluk

Görelî yoksulluk kavramı, insanların özel temel ihtiyaçların karşılandığı ve kişisel diğer kaynakların yetersizliğinden dolayı toplumun genel refah seviyesinin altında kalan, sosyal toplumla bütünleşememiş olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar yeterince gelir elde edemiyorsa yaşama ve insan ilişkilerine yeterince katılım sağlanamıyorsa göreli yoksul statüsünde sayılmaktadır (Gün, 2010, s. 20).

Temel gıda ihtiyaçlarını karşılamak için gelir eksikliği gibi, enerji, barınmanın yanı sıra gıda ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır. Görelî yoksulluk bağlamında yoksullar genellikle sosyal varlıklar olarak değerlendirilmekte, fertler hanehalklarını ve grupları kapsayarak, insanların yaşamak için dışlandıkları maddî, kültürel ve sosyal boyutlardaki kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Sanayi ülkelerindeki yoksulluğa bakıldığında ise benimsemekte oldukları göreli yoksulluk tanımı daha çok, bireyin ya da toplumun öbür üyeleri ile karşılaştırmak ve sahip oldukları kaynakları başka bir deyimle, onların göreli hayat standartların göstermektedir. Görelî yoksulluk, maddî kaynaklar düzeyindeki farklılıklarla maddî kaynakların toplumun dağılımındaki adaletsizlik ile ilgili problem olduğuna göre, göreli yoksulluk ölçütlerinin potansiyel olarak en az mutlak yoksulluk ölçütleri kadar objektif olduğunu belirtmektedir (Avşar, 2018, s. 52).

Görelî yoksulluk sınırı, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından belirlenen eşdeğer kişi başına medyan harcamanın/gelirin belirli bir oranı kullanılarak oluşturulmaya çalışılmaktadır. Eşdeğer fert başına tüketim harcaması, bu oranın altında kalan nüfusun, toplam nüfus dâhilindeki payı göreli yoksulluk oranı olarak hesaplanmaktadır (Çalışkan, 2010, s. 101).

Tablo 1.1.Mutlak ve Görelî Yoksulluğun Karşılaştırılması

Mutlak Yoksulluk	Görelî Yoksulluk
Fert başına temel ihtiyaçların (Kalori) miktarını esas almaktadır.	Maksimum kalori ihtiyacını sosyal ve kültürel, toplumsal açıdan tüketilmesi zorunlu olanları ifade etmeyi tanımlamaktadır.
Hayatta kalabilmek için ortalama 2400 k/cal besin almaya geliri yetmeyenleri kapsamaya çalışmaktadır.	Ülkelerdeki ortalama gelirin belli bir oranın altındakilerin ifade etmeye çalışmaktadır. (%40)
Gelişmekte olan ülke yoksulluğunu ifade etmektedir.	Gelişmiş ülke yoksulluğu olarak ifade edilebilir.
Dünyada yoksulluğu kalkınmakta olan ülkeleri değerlendirmektedir.	Gelir dağılımındaki adaletsizliği-eşitsizliği en açık bir şekilde analiz ederek rapor şeklinde sunmaktadır.
Ülkeler arasındaki yoksulluk düzeylerini karşılaştırarak o ülkeler hakkında yoksullukla ilgili sayısal verileri vermektedir.	Bir ülkede yoksullukla ilgilenildiği zaman kullanılmakta olan yoksulluk kavramıdır.
Dengeli beslenmeyi göz ardı edilmekte olup; Yoksulluğu derinliği hakkında fazla bilgi vermemektedir.	Fert başına geliri ele almakta ve kişinin hayat standartları hakkında bilgi vermez.

Kaynak:(Erdem, 2003).

Tablo 1.1’de değinildiği üzere mutlak ve görelî yoksulluğun karşılaştırılması yapılarak iki yoksulluk türleri arasındaki farklar açık bir şekilde açıklanmaktadır.

1.2.3. Nesnel Yoksulluk

Nesnel yoksulluk yaklaşımı, yoksulluğun biçimini, neye ihtiyaç duyduğuna dair normatif yargıları içermektedir. Yoksulluk koşullarından kurtulmak için bireylerin belirlenmesi gereken bir diğer nokta da yoksulluğun objektif bir yaklaşımla veya yoksullar kendilerini tanımlamalı ve konumlarını değerlendirmelidir. Nesnel yoksulluk yaklaşımı, tüketim, gelir, güncel gibi önceden belirlenmiş normatif değerlendirmeler sayılan insanlar için gerekli olan kalori tüketimi, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim ile birlikte bireylerin hayatta kalması şeklinde ele alınabilmektedir. Nesnel yoksulluk yaklaşımı, genellikle gelir/tüketim harcama düzeylerini ölçen yaklaşımlar olarak ele almaktadır. Ayrıca çoklu göstergeler kullanan çok boyutlu yaklaşımlarla da ilgilenmektedir. Ekonomistler nesnel bir yaklaşımı benimseme eğilimindedirler (Saraçoğlu, 2019, s. 11).

1.2.4. Öznel Yoksulluk

Öznel yoksulluk kavramı, daha çok insanların algılarına ve duygularına bağlıdır. Bu sadece hanehalkı ihtiyaçlarını karşılamak için gereken gelir düzeyi ile insanların tercihlerine, fayda yaklaşımına önem vermektedir. Sübjektif yoksulluk, gerekli standartların belirlenmesi üzerine kuruludur. Hayatla bireylerin kendi algılarına düşüncelerine dayandırılması için öznel yaklaşımın öncüleri, yeni bir yoksulluk sınırını tanımlamak ekonomik bir tüketim kümesinden ve yoksulluğun temel tanımı cari gelire dayanmaktadır. Bu bağlamda, eşik değer yoksulluk sınırındadır, bir bireyin gelir düzeyi düşükse bu yoksulluk sınırında yoksul olarak nitelendirilir. Bunun dezavantajlarından biri de yöntemin kendisini iyi hissetmeyen fertlerin durumunu açıklamaktadır. Bireyler kendi ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını düşünüp düşünmediğine ilişkin kararı açıklayabilmektedirler. Bu fertler göre yoksul veya yoksul değil gibi düşünebilmektedirler. Fertlerin verdiği bu karar üzerine öznel yoksulluk kavramı bir kişi olarak kendini gösterir ya da hanehalkının yoksul olduğunu düşünerek, kendilerini "yoksul" olarak tanımlar. Temel kriterlere bakıldığında ne gelir düzeyi ne de sosyal fırsatlardan yararlanma düzeyi, kendisi veya çevresi için yoksulluk sınırında olmakla ilgili bir tür yoksulluk kavramıdır. Öznel yoksulluk yaklaşımı fertlerin bir şey yapamadıkları veya ulaşamadıkları için tamamen sübjektiftir (Saraçoğlu, 2019, s. 12).

1.2.5. Gelir Yoksulluk

Gelir yoksulluğu, insanların veya ailelerin yaşamını sürdürmeleri ya da asgari yaşam standartlarını karşılaması gereken temel gereklilikleri yerine getirmek için yeterli miktarda gelir elde edilememesi, hanehalklarının hayatlarını sürdürmeleri olarak tanımlanabilmektedir. Gelir yoksulluğunun hesaplanmasında, genellikle asgari düzeyde geçim sağlamak için gereken gelir yoksulluk sınırı olarak hesaplanabilmektedir. Bireyler yoksulluk sınırı altında tüketim ile birlikte gelir düzeyine sahip hanehalkları sadece gelirden mahrum değil ayrıca fırsatlardan da mahrum kalmaları söz konusudur. Gelir yoksulluğu olan fertler genelde yetersiz eğitim düzeyi, yaşam kalitesi, bilgiye erişim, yetersiz beslenme ve sağlık hizmetlerinden mahrum kalmakta veya sınırlı bir oranda faydalanmaktadırlar. Gelir yoksulluğu hesaplamasında genel de kullanılan ölçütler sırasıyla tüketim ve gelir göstergeleri, ölüm, bebek ölümleri, yaşam beklentisi, yetersiz beslenme, kişi başına düşen arazi ve refah yoksulluğun göstergesi olarak kullanılmıştır. Gelir yoksulluğu, hayatı sürdürmek ve bu anlamda satın alma gücü eksikliği anlamına gelmekte ve yoksulluk hesaplamalarında gelir yoksulluğu, belirli bir miktarda yiyecek almak için gereken gelirdir. Ayrıca yoksulluk sınırı olarak tanımlanır ve mutlak gelire odaklanmaktadır (Saraçoğlu, 2019, s. 11). Genel olarak gelir yoksulluğunu analiz etmek için tüketim ve gelir yaklaşımı çoğunlukla refah ekonomistlerin yoğun olarak kullandığı yoksulluk kavramıdır (Wuripe, 2019, s. 45).

1.2.6. İnsani Yoksulluk

İnsani yoksulluk, 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanan insani gelişme raporunda insani yoksulluk; göreceli ve mutlak yoksulluk tanımlarını içermekle birlikte bu iki yoksulluk kavramından daha geniş ve kapsamlı bir yoksulluk kavramı olarak ele almıştır. Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen bu yaklaşım kavramı insanca bir hayat sürmek ve insani gelişim için parasal olanakları ile birlikte temel ihtiyaçların karşılanması için sosyal, kültürel ve iktisadi olanaklara sahip olamamayı nitelendirmektedir. Bu yaklaşımla birlikte yoksulluğun çok boyutlu bir kavram olduğu ortaya çıkmaktadır (İncedal, 2013, s. 22).

İnsani yoksulluk kavramı, yetersiz beslenme, eğitim, yaşam süresi, iş imkanları, gelecek kaygısı, bebek ve anne sağlığı gibi önlenebilir çeşitli hastalıklara yakalanma güçsüzlük ve özgürlüğün yetersizliği gibi temel insani kabiliyetlerden yoksun olma durumunu ifade etmektedir (Kaya, 2011). İnsani yoksulluk konsepti, ülkeler arasında kıyaslayabilmek için öne sürülen gösterge, insani yoksulluk endeksini esas almaktadır. Bu endeks temel eğitimi, hayat süresinin kısalığı, özel ve kamu kaynaklarına erişim eksikliği gibi temel yoksunluk göstergelerini kullanarak ülkeler ve bölgeler arasındaki yoksulluk seviyelerini karşılaştırmaya çalışmaktadır (Güneş, 2009, s.4).

1.2.7. Kırsal Yoksulluk

Kırsal yoksulluk kavramı, insanların aklına ilk gelen tarıma dayalı gelire geçinen ve tarımdan elde edilen kaynakların ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığı durumu ifade etmektedir (İlter, 2019, s.635). Kırsal yoksulluk kavramı daha çok gelişmekte olan ülkeler için tarım sektörünün çözülmesi ile birlikte gizli işsizliğin açık işsizliğe döndüğü yoksulluk olgusu olarak tanımlanmaktadır. Kırsalda azalan gelir düzeyleri nedeni ile kırsal alanda hızlı bir yoksullaşma ortaya çıkmaktadır. Dünyada kırsal yoksulluğun kentsel yoksulluğa göre daha fazla olduğu ifade edilmektedir. Türkiye’de ise TÜİK’in yaptığı çalışmalarda kırsal alanlarda yaşayanların yoksulluğu, kentlerde yaşayanlarla kıyaslandığında kırsal yoksulluğun daha fazla olduğunu açıklanmaktadır (Özdemir, 2013, s.7).

Kırsal alanda yaşayan insanlar için istihdam olanaklarının geniş aile yapısının olması ve çok çocuklu olmalarından ötürü kırsal ve kentsel yoksulluk arasındaki en önemli fark sayılabilmektedir. Dolayısıyla iktisadi faaliyet bakımından yoksulluğun en yaygın olduğu kesimler içinde tarım faaliyetinde çalışanlar olduğu belirtilmektedir. Bu sebeplerden dolayı da en yoksul kesim yevmiyeli çalışanlar, ücretsiz aile işçileridir (DPT, 2007, s. 22). Yoksulların sağlığı, özellikle kırsal alanlarda, orantısız bir şekilde çevresel tehlikelerden etkilenmektedir. Bunlardan biri, içme ve banyo için kullanılan kirli sulardan kaynaklanan parazit ve bulaşıcı hastalıklar ile pişirme ve mekân ısıtması için yanan odunların, iç hava kirliliğine maruz kalmanın neden olduğu solunum hastalıklarıdır. Yoksullar güvenli suya daha az erişime sahiptir ve iç mekân hava kirliliğini azaltabilecek konut kalitesini ve konut kalitesini daha az karşılayabilmektedir. Bu çevresel tehlikelerin sağlık ve süreklilik sonuçları büyük olmakla birlikte yoksulluğun sürmesine neden olabilmektedir. Kırsal alanda ikamet etmenin yoksulluğa etkisine bakıldığında,

kırsal alanın etkisiyle hem doğrudan hem de dolaylı olarak yoksulluğu etkileyebilmektedir. Bunlar bireysel özellikler esas almakla birlikte istihdam durumu, işgücü eğitimin düzeyleri bireyin yoksulluk içinde olma olasılığını etkilemektedir (Weber, 2014).

1.2.8. Kentsel Yoksulluk

Kentsel yoksulluk sorunu, Türkiye’de 1990’lı yılların başında ortaya çıkmıştır. Batı ülkeleri özellikle ABD 1960’lar 1970’lere kadar fazla oranda kentsel yoksulluk problemi ile karşılaşmamıştır. Ancak, 1980’lerden itibaren kentsel yoksulluk sorunu ortaya çıkmış ve neoliberalizm ile ortaya çıkan yeni politikalar bir yana, bu politikalarla sağlanan refah kısıtlaması nedeniyle kentsel yoksullar üzerinde zararlı etkileri de yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu anlamda kentsel yoksullukla birlikte ortaya çıkan sorunlara bakıldığında, istihdam olanaklarına ve gelire sınırlı erişim, yetersiz ve güvenli olmayan konut ve hizmetler, şiddet içeren sağlıksız ortamlar, yeterli sağlık ve eğitim fırsatlarına sınırlı erişimler kentlerde ortaya çıkan sorunlar olarak nitelendirilebilmektedir (Çetin, 2012, s. 33). Kentsel yoksulluk bazen kırsal yoksulluktan nemalanan ve yetersiz tüketim, gelir ve eğitim gibi biçimlerde kendini gösterebilmektedir (Odabaşı, 2009, s. 16).

Türkiye’nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde, kentsel ve yoksul nüfus plansız kentleşmenin sonucu olarak kırsaldan göç edenler olarak tanımlanmaktadır. Kentlerde yaşayan yoksulların kalori ihtiyaçları aynı bile olsa genelde kentsel alanlardaki tüketim görünüşleri ile birlikte hizmet ve mal fiyatlarıyla kırsal yoksulluktan farklı bir biçim olmaktadır. Kentin sunduğu olanaklara o kente yaşayan bireylerin ulaşım ulaşmadığını, kentin yoksulluk seviyesini belirlemektedir. Bu sorunların başında gelir yetersizliği gelmektedir. Ayrıca sağlık, eğitim, güvenlik, barınma ve sosyal imkanlardan yararlanma gibi gereksinimlerin karşılanmadığı zaman kentsel yoksulluğu desteklemektedir (Sipahi, 2005, s. 177).

Genel olarak kentsel yoksulların özellikleri barınma ve istihdamda zorluklar yaşanmaktadır. Gelir getirici düzenli bir iş ve sosyal güvenceye sahip olmayıp, hijyen olmayan koşullarda yaşamaktadırlar. Asgari düzeyde kamu hizmetlerinden faydalanmaktadır. Kalori olarak düşük ve yetersiz beslenmektedirler. Eğitim olanakları kısıtlı ve düşük düzeydedir. Yaşam standartları kentte yaşayanlara göre düşüktür. Tasarruf

yapma olanakları bulunmamakta çünkü düşük brikim olanakları mevcuttur (Ceren, 2013, s. 30).

Tablo 1.2. Kentsel Yoksulluğun Sebepleri ve Sonuçları

Yetersizlikler	Sebepler	Siyasal İçerikli Sebepler	Diğer Etkenler
GELİR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Temel Gıda Hizmetleri Almada Yoksunluk 2. Geçici Olan İşler 3. Niteliksiz İşler 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yaşanan Ekonomik Krizler 2. Altyapı, Ulaşım, Sağlık, Eğitim, Sosyal ve Fiziksel Yetersizlikler 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Resmî Hizmetlerin Sağlanmaması ile Sağlıksız Muhitlerde Yaşamaları, 2. Barınma ve Eğitimsizlik Etkenleri 3. Ekonominin ve Sosyal Sorunlar ile Birlikte Şiddete Eğilimleri
SAĞLIK	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hijyen Olmayan Koşullarda Yaşamaları, 2. Evlerin ve Sanayilerin İç İçe Olmaları 3. Heyelan, Sel Gibi Doğal Afetlere Maruz Kalmaları, 4. Bulaşıcı Hastalıklarla Maruz Kalmaları 5. Güvensiz Çalışma Koşulları 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çevre Sorunlarının İhmal Edilmesi ve Katı Atık Sorunlarının Çözülmemesi 2. Yeterli Olmayan İş Güvenlikleri 3. SGK İmkanlarındaki Yetersizlikler 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eğitimsizlikle Gelen Gelir ve Sağlık Sorunları
EĞİTİM	<ol style="list-style-type: none"> 1. Okul Sayılarının Yetersizlikleri ve Gelirlerinin Olmaması ile Okul Masraflarını Karşılayamamaları 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kamunun Yeterli Alt Yapı Hizmetlerini Sağlayamaması 2. Eğitim Sorunları ile Taşınmalı Eğitimdeki Eksiklikler 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yeterli Düzeyde İş Bulamamaları 2. Okul Çağındaki Çocuklar İçin Yeterli Sosyal Etkinliklerin Yetersiz Olması
GÜVENLİK	<ol style="list-style-type: none"> 1. İmarsız Konutlarda Yani Gecekondularda İkamet Etmeleri Nedeni ile Asgari Konut Standartlarından Yoksun Olmaları, 2. Şiddet ve Suçluluk 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İmar Politikalarındaki Yanlışlıklar 2. Yasal Mevzuatların İmar ve Kat Mülkiyetleri İçin Masraflı Olması 	<ol style="list-style-type: none"> 1. İmar Düzenlenmesinin Yetersiz Olması, Sağlık ve Güvenlik İçin Artan Maliyetler 2. Yolsuzluk ve Rüşvetlerin Yaygınlaşması ile Kentsel Hizmetlerin Eksikliği Örnek Verilebilir.

Kaynak: (Es, 2007, s. 28).

Tablo 1.2’de görüldüğü üzere kentsel yoksulluğun sebep ve sonuçlarına bakıldığında daha çok gelir, sağlık, eğitim ve güvenlikle ilgili oldukları görülmektedir.

1.2.9. Göç ve Yoksulluk

Göç ve yoksulluk olgusu, insanların dışlanmasına sebep olan nedenler arasında yer almaktadır. Çünkü göç edenlerin eşitsizliklere ve sosyal dışlanmalara maruz kalmaları daha fazladır. Göç edenlerin göç ettikleri yerlere uyum sağlamaları zaman almakta ve çalışma hayatlarına katılmaları en büyük sorunların başında teşkil etmektedir. Göç olgusuna bakıldığında, aslında iki tür göçün olduğu anlaşılmaktadır. Birinci göç olgusu, kendi ülkelerinde başka ülkelere yani gelişmiş ülkelere göç etmeye yönelmeleri ile gerçekleşmektedir. Göç ettikleri ülkelerde de dışlanmaya maruz kalabilmektedirler. İkinci göç olgusu da kırsaldan kente göç etmeye veya buldukları kentlerden sanayisi gelişmiş kentlere göç etmeye çalışmaktadırlar. Bunlar göz önüne alındığında kentlerde yoksulluğun artmasına sebebiyet vermektedir. Küreselleşmenin göç olgusu üzerindeki kayda değer etkilerinden biri, niteliksiz eleman sayısında artışlara sebep olmasıdır (Şahin, 2009, s. 7).

Kırsal alanlardan kentlere yapılan göçler kentlerde zaten var olan yoksulluğu daha da fazlalaştırmaktadır. Hızlı göç alan kentlere göç eden insanlara yaşam imkanları sağlayacak koşulları olmaması nedeni ile kentler, yoksulluk merkezlerine dönüşmektedirler (Tümtaş & Ergün, 2014).

1.2.10. Yeni Yoksulluk

Yeni yoksulluk kavramı, daha çok mutlak ve görelî yoksulluğu içinde barındırmaktadır. Yeni yoksullar siyasal, sosyal ve ekonomik olarak toplumun ve düzenin dışına çıkılan fertlerden oluşmaktadır. Bu fertlerin uzun zamandır yoksullukları kronikleşmektedir. Genelde gecekondualarda yaşayan ve daha çok küçük ailelerden oluşan nüfus yoksullar olarak ifade edilmeye çalışılmaktadır (Yıldız, 2013, s.9). Yoksulluk, genelde kabul edilebilir bir yaşam düzeyini sürdürebilmek için gerekli olan temel gıdanın yanında giyecek, tedavi gibi ihtiyaçlarından yoksun olmayı veya yeterli düzeyde yararlanmamayı belirtmektedir. Yoksulluk eşitsizlik olarak açıklandığında, insanca bir yaşam sürmeye yetecek kadar gelir elde edemeyen durumu vurgulamakta, ekonomik

düzyeyde de kendine ve ailesine yetememe diye nitelendirilmektedir. Ayrıca toplumdaki gelir dağılımındaki adaletsizlikleri de öne çıkarmaktadır.

Kııacası yoksulluğun tüm tanımlarından da anlaşılacağı üzere yoksulluk insan yaşamının birçok yönünü etkileyen bir sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurnaz, 2009, s. 17).

Bu çerçeveden bakıldığında yoksulluk türleri bakımından mutlak yoksulluk mutedil kaldırılmalı, görelı yoksulluk en düşük düzyeye düşürölmeye çalışılmalı, gelir yoksulluğunu ise gidermeye yönelik olarak çalışmalar yapılmaktadır. Gelir edinmeye ilişkin tedbirler alınmalı insanca hayat sürmeye imkân sağlayacak oluşumlar tesis edilmeli, kırsal ve kentsel alanlardaki yoksullara yönelik farklı yöntem ve metotlar hayata geçirilmeli, yoksullukla mücadele yöntemleri geliştirilmelidir (Odabaşı, 2009, s. 17). Kısa ve evrensel olarak kabul edilmiş bir yoksulluk tanımı büyük ölçüde zordur. Çünkü fiziksel, ahlaki ve psikolojik nedenlerle yoksulluğu kavramsallaştırmak için farklı kriterler kullanılmıştır. Analizlerin çoğu, yetersiz gelir nedeniyle geleneksel yoksulluk görüşünü izlemektedir. Temel mal ve hizmetleri güvence altına almak için diğerleri de yoksulluğu kısmen bir fonksiyonu olarak görmektedirler.

1.2.11. Geçici ve Kronik Yoksulluk

Geçici yoksulluk, tüketimdeki zamansal değişkenliğe atfedilebilecek yoksulluk olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, bir hanenin tüketimi zamanla değişmezse, yoksulluğun geçici bir bileşeni olmadığını söyleyebilmektedir. Ortalama tüketimi yoksulluk sınırının üzerinde olan bir hane, geçici yoksulluk yaşayabilmesine rağmen, bu tanımla kronik olarak yoksul olamaz. Bu yaklaşımı takiben, geçici yoksulluğu, tüketim veya gelir arasındaki zamansal değişkenliğin zaman içinde gözlenen ortalama yoksulluk düzeyine katkı ile ölçülebilmektedir. Bu yaklaşımla, kişi geçici yoksulluğu, sadece yoksulluk sınırını aşmak, her zaman yoksul olan, ancak örneğin sigortasız gelir riski nedeniyle tüketimi değişen biri için pozitif olabilir. Bununla birlikte, yoksulluk odağı, yoksulluk sınırının tamamen üzerindeki tüketim dalgalanmalarının göz ardı edildiği anlamına gelmektedir (Ravallion, 2016, s. 255).

1.3. YOKSULLUĞUN ORTAYA ÇIKMASINDA ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER

Yoksulluğun kavramını tek bir çatı altında değerlendirmemek gerekmektedir. Yoksulluk kavramı farklı boyutlarda olduğundan dolayı yoksulluğun nedenlerini de tek bir çatı altında birleşmemektedir. Yoksulluğun nerede ve hangi bölgede, hangi şekilde ortaya çıkması önemli bir sebep olabilmektedir. Yoksulluğun sebeplerine ilişkin yapılan çalışmalarda, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, ilden ile, karşın il içindeki yaş, inanç, ırk, eğitim, gelir düzeyi faktörler yoksulluğa farklı açıdan bakılmasını gerektirmektedir. Yoksulluğun sebepleri zaman içinde sosyal, ekonomik, siyasal değişkenlere karşı duyarlıdır. Bundan dolayı da yoksulluğun nedenleri zaman içerisinde farklılık göstermektedir (Türk, 2014, s. 11).

Küreselleşme ile neo-liberalizmin savunucuları, emek ve sermayenin serbest dolaşımının yanı sıra kamu ve özel sektörün daralması, dünya ekonomisinin bütünleşmesi aslında tüm ülkelerin yararına olacağı varsayılmış olmakla birlikte zenginlik ve refah düzeylerinin artacağını, söylemekteydiler. Kaynakların eşit ve adil bir şekilde dağıtılacağı ifade edilmekteydi. Oysa 1990'lı yıllarda zenginlik ve yoksulluk arasındaki uçurumlar, iller arasında ve ülkeler arasında gittikçe artmaya başlamıştır. Bu sebeplerden ötürü gelir dağılımı bozulmuş ve bölgesel eşitsizlikler artarak yoksulluğun artmasına sebep olmuştur (Gürses, 2007, s. 61). Yoksulluğun belirleyicilerinin uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Yoksulluğa analitik açıdan bakıldığında, orta çağ İngiltere'sindeki iyi olmayan yasalara kadar uzanabilmektedir. Yoksulluk tartışmasının ana odağı, kişi başına Gayri Safi Milli Hasıla gibi makro ekonomik göstergelere yansıyan gelirin eşit bir şekilde dağıtılmamasından kaynaklandığı söylenmektedir (Adgeye & Ajakaiye, 2001).

Yukarıda belirtildiği üzere yoksulluğun tek bir nedeni ya da belirleyicisi bulunmamaktadır. Aksine, çok fazla faktör yoksulluğa sebep olabilmektedir. Bunlar ise düşük veya negatif ekonomik büyüme, uygun olmayan makro ekonomik politikalar, işgücü piyasasındaki eksiklikler, kayıt dışı sektörde sınırlı iş büyümesi, düşük verimlilik düşük ücretler, insan kaynakları yetersizlikleri, işsizlik ve eksik istihdam, düşüşe katkıda bulunan diğer faktörler yaşam standartları, yoksulluğun yapısal nedenleri, belirleyicileri, suç ve şiddet, çevresel bozulma, işçilerin işten çıkarılması, aile yapılarındaki değişiklikler yoksulluğun sebepleri arasında sayılabilmektedir. Kamu politikalarının gelir dağılımının

şekillendirilmesinde ve yeniden dağıtılmasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Yoksulluğun nedenlerine bakıldığında kültür, bölgenin coğrafi yapısı, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, sosyal, siyasal, ekonomik, eğitim, kişisel ve demografik ve çevresel nedenlerle birlikte mikro ve makro nedenler sayılabilmektedir (Karaman, 2019, s. 48). Yoksulluğa sebep olan diğer faktörler işsizlik, enflasyon, yetersiz eğitim ve fazladan harcanan sağlık harcamaları gösterilebilmektedir (Şantaş, 2016, s. 11).

Yoksulluğa yol açan sebeplere bakıldığında yoksulluk bedensel (fizyolojik) ihtiyaçların sadece karşılanması ile ilgili değildir. Bu sebeplere bakıldığında sosyal kültürel, siyasal nedenleri de saymak gerekmektedir. Bunun yanında yoksulluğun sebeplerinin içeriği değiştiği gibi ülkeler bazında da farklılıklar göstermektedir. Örnek vermek gerekirse bir ülkede insanların bedensel ihtiyaçları karşılanırken, siyasal ve sosyal boyutta yoksulluk söz konusu olabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı da mümkün olduğunca yoksulluğa sebep olan etmenler geniş bir perspektiften sınıflandırılması gerekmektedir (Ertürk, 2010, s. 13).

Charles Zastrow, yoksulluğa yol açan olası sebepleri kapsamlı bir liste olarak sunmuş ve bu listede yer alan yoksulluk sebepleri ise aşağıda belirtilmektedir.

- ✓ Yüksek İşsizlik,
- ✓ Beden Sağlığının Olmayışı,
- ✓ Bedensel Engellilik,
- ✓ Psikolojik Problemler,
- ✓ Alkol ve Madde Bağımlılığı,
- ✓ Geniş Aile Yapısı,
- ✓ Fertlerin Yetenek/Beceri Eksikliği,
- ✓ Yetersiz Eğitim Düzeyi,
- ✓ Gelirin Yetersiz Olması,
- ✓ Irk Ayrımı,
- ✓ Hükümlü (Mahkûm) Olması,
- ✓ İstihdamın ve Sanayinin Gelişmediği Bölgede veya Kentte Yaşaması,
- ✓ Boşanma, Ölüm
- ✓ Cinsiyet Ayrımı,
- ✓ Düşük Ücretle Çalışma,

Belirtilen sebeplerin hepsi yoksulluğa sebep olan etmenler olarak sıralanabilmektedir (Ertürk, 2010, s. 15). Bunlara ek olarak başka sebeplere de bakılabilir. Bunlar ise, savaş, terör, çatışma, bütçe açıkları, cari açık, dış borç, hak ve özgürlükler ile demokrasi eksikliği, yolsuzluk gibi sebeplerde yoksulluğa neden faktörler olarak ifade edilebilir (Özgenç, 2013, s. 45).

1.3.1. Gelir Dağılımı ve Ekonomik Faktörler

Gelir dağılımı ve ekonomik faktörler açısından Türkiye’de sosyal barışın ve sosyal adaletin tesis edilebilmesi en önemli hedefler arasında yer almalıdır. Bu hedeflere ulaşmada, gelir dağılımının eşit ve adil bir şekilde sağlanması, en önemli adımların başında gelmektedir (Şantaş, 2016, s. 12). Ayrıca ekonomik büyümenin yetersiz olması nedeni ile döviz azlığı, tasarruf açıkları, üretim kapasitelerinin düşük olması, işgücünün tam olarak istihdam edememesi ile sermaye ve ticarete yaşanan şaşırtıcı şoklara maruz kalmaları ekonomik nedenler olabilmektedir (Zülfikar, 2010, s. 32).

Türkiye’deki gelir dağılımındaki eşitsizlik giderilerek yoksulluğun ortadan kaldırılması, yatırımların artırılması ve istihdam politikalarının etkin olması gerekmektedir. Ülkemizdeki gelir eşitsizliğinin esas sebebi kentlerde meydana gelen bozulmalar olduğu ifade edilmektedir. Türkiye’de gelir dağılımı iyileştirilerek vatandaşlar arasında adil bir şekilde dağıtılması esas alınmalıdır (DPT, 2001a, s. 167-171).

Dünyada ve Türkiye’de en fazla gelir eşitsizliği ölçümünde kullanılan ölçümler daha çok Gini Katsayısı ve Lorenz Eğrisi ile yapılmaktadır (Haidich & Loannids, 2004). Gelir dağılımı, mülkiyet ve üretim araçlarının dağılımına bağlı bulunmamaktadır. Gelir dağılımının belirleyen temel etkenler hizmet/mal ve rekabet yapısı, sosyal kurum ve politikalar, geleneksel ve toplumsal ilişkiler, nüfus, eğitimde fırsat eşitliği, sektörlerin dağılımı, siyasi kararlara katılım biçimleri yönünden ve demokratikleştirme düzeyidir (Gögel, 2012, s. 5).

Küresel boyutta insanlar gelir dağılımında nerededir? Toplumumuzda kaç kişinin yoksul olduğunu bilmek istiyorsak, yoksulları yoksullardan ayıran bir sınırın veya bir çizginin belirlenmesi gerekir. Böyle bir sınır veya çizgi olmadan, yoksulluğun azaltılmasında kimin yardım edeceğini veya bu yardımın ne kadar başarılı olduğunu belirleyemeyiz. Yoksulluk sınırını çizmeye yönelik her girişim, daha önce belirtilen tüm

eşitsizlik sorunlarıyla yüzleşmek zorunda kalacaktır. Geçici ve kalıcı gelirler, yaşam döngüsü dinamikleri, değişen aile kompozisyonu, mal ve hizmetlerin kamu tarafından sağlanması arasındaki ayrım, hepsi yoksulluğun ölçülmesiyle ilgili olgulardır. Eşitsizlik tek bir boyutta yeterince yansıtılmayan karmaşık bir kavramdır. Örneğin, para gelirleri, iyi bir refah endeksidir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) çok zengin bir ulustur. Dünya nüfusunun sadece %5'i ile dünya üretiminin %20'sinden fazlasını üretmektedir. Dünya nüfusunun yarısı, kişi başına gelirden günde yaklaşık olarak 6 ABD \$ ile yaşamaya çalışırken yılda 2.000 \$ dan az miktarda mücadele ederken, ortalama bir Amerikalı yaklaşık 30.000 \$'lık yıllık gelire sahiptir. Bu da gösteriyor ki gelirin ne kadar adil olmadığını ve gelir eşitsizliğini gözler önüne sermektedir (Schiller, 1998, s. 17).

Tablo 1.3. Gelir Dağılımında Eşitsizlik ve Yoksulluk

Aşırı Nüfus Artışı	Enflasyon
Adaletsiz Vergi Sistemi	İşsizlik
Vergi Kaçakçılığı	Piyasa Tekelleşmesi
Yüksek Faiz Oranları	Devlet Teşvikleri
Doğal Afetler	Bireyler Arasındaki Yetenek Farklılıkları
Doğa Koşulları	Bireyler Arasında Çalışma Gayretindeki Farklılıklar
Çalışamayacak Durumda Olanlar	Miras

Kaynak: (Turgut, 2011, s. 9).

Tablo 1.3'te görüldüğü üzere gelir dağılımındaki dengesizlikler birçok sebeple yoksulluğa neden olmaktadır. Nüfus artış hızının ülkenin kalkınma hızını geçmesi de yeni kaynaklar yaratılmasını veya var olan kaynakların verimli kullanılmasını zorlaştıran sebeplerden biridir. Artan nüfusa karşın altyapı sorunlarının aynı şekilde hızla çözümlenememesi, sağlıktan eğitime kadar birçok alanda mahrumiyet ve yoksullukla ilgili

durumları ortaya çıkarmıştır. Kırsaldan kente göçle birlikte nüfusu artan, ama altyapısı gelişmeyen büyük şehirlerde bu kez de kentsel yoksulluk ve işsizliğin artmasına sebep olabilmektedir.

1.3.2. Eğitim ve Kişisel Faktörler

Eğitim ve kişisel faktörler açısından küreselleşen günümüz dünyasında temel faktörlerin yoksulluk olduğu ve bunun asıl faktörünün eğitim olduğu herkesçe kabul edilmektedir. Yoksulluğun düşük eğitim, düşük olan eğitimin de az ücret, yoksulluğa neden olduğu ifade edilmektedir. Eğitimin yoksulluk üzerindeki etkisi; emeğin verimliliğini arttırması, fertler üzerinde oluşturduğu başka etkilerde ortaya çıkarmaktadır. Emeğin verimliliğinin yüksek bir oranda olması durumunda yüksek ücret ve serbest çalışmadan dolayı gelirlerin yoksulluğu azaltacağı söylenebilir (Arpacıoğlu, 2012, s. 31). Farklı bir açıdan bakılacak olursa toplumun eğitim durumu yoksullukla yakından ilintilidir. Çünkü eğitim durumu yükseldikçe yoksulluğun azaldığı gözlenmektedir. Eğitim durumunda ise bilgi, becerikli, donanımlı ve liyakatli olması gelir, dağılımını da etkileyen unsurlardan sayılabilir (Türk, 2014, s. 15).

İyi olmayan bir eğitim sistemi, kalifiye işgücü maliyetini artırır, yatırımları azaltır, uzun vadeli verimlilik artışını olumsuz etkilemekle birlikte eğitim insan sermayesini azaltmasına yol açarak, yoksulluğa yol açan en önemli sebeplerin başında yer almaktadır. Ayrıca ekonomik büyüme ile iyi eğitim de gelire belli oranlarda katkı sağlamaktadır. Amartya Sen'e (1985) göre, eğitim insan becerisini arttırmaya yardımcı olur ve insanların yoksunluğunu azaltan en önemli bir etkidir (Çakmak, 2012, s. 23). Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde kaynakların verimli ve etkin bir şekilde kullanılmaması, finansman yetersizlikleri, çağdaş olmayan politikalar, eğitim politikasının çağın şartlarına uygun olmaması, popülist kısa vadeli olan bakış açıları ile birlikte eğitim sorunlarının devam etmesine neden olmaktadır (Aydın, 2013, s. 44). Nitelikli bir eğitim ferdî anlamında gelirin çoğalmasına katkıda bulunurken, milli düzeyde de ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır (Alpaydın, 2008, s. 50).

Kişisel sebeplere bakıldığında genelde fertleri doğrudan kendisi ile ilgili olan yoksulluğu ifade etmektedir. Bunlar ise ferdin eğitim yetersizliği, ferdin yaşlı olması, engelli olması, sağlık problemleri, alkol ve kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip olması,

piyasa koşullarında var olan işler için yeterli bilgi ve yeteneğe sahip olmaması gibi durumlarla açıklanabilmektedir (Bilici, 2016, s. 14).

1.3.3. Demografik ve Çevresel Faktörler

Demografik ve çevresel faktörler yoksulluğun nedenlerine bakıldığında; göç, nüfus, eğitim, sağlık, işgücü ve hanehalkının yapısı ile birlikte her ülkede, bölgede ve her ilde farklı boyutlarda ifade edebilmektedir (Türk, 2014, s. 14).

Çevresel faktörler yoksullaşmaya sebep olabilmektedir. Yoksullar çevresel olarak kırılgan olan doğal kaynaklara erişme eğiliminde olduklarından, daha çok toprak bozulması, bitki örtüsünün kaybı, toprağın bozulması durumlarında yoksulların geliri azalmakla kalmaz aynı zamanda daha da gelirleri azalabilmektedir. Bitki örtüsünün bozulması durumunda yoksulların işgücü üretkenliği, ev ihtiyaçları için yakıt-odun toplamak için harcanan zaman her zamankinden daha fazla zaman harcamalarına sebep olacaktır. Gelişmekte olan ülkelerde en çok rastlanan sorunların başında gelen hızlı nüfusun artmasıyla kişi başına düşen milli gelirin azalmasına yol açan etkidir. Ayrıca gıda tüketiminde fert başına düşen ortalama besinin azalması en önemli sorunlardan bir tanesini teşkil etmektedir. Hanehalkı büyüklüğünün yoksullukla yakından ilişkili olduğuna rastlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde nüfusun plansız ve hızlı artması nedeniyle de aile yapıları içerisinde ciddi değişimler ortaya çıkmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde kentleşmelerde sanayi ve iş olanakların artması ile köylerde yaşayan ve geçimini tarımla sağlayan köylüler iş bulmak için kırsaldan kente göç etmesine sebep olmaktadır. Bundan dolayı da yoksulluğu belirleyen unsurlardan bir tanesi olarak ifade edilebilmektedir (Kömürcü, 2014, s. 17-18). Yoksulluğun çevresel sebepleri, yaşanılan coğrafi bölgeler gösterilebilir. Çünkü sel, heyelan, deprem gibi etmenlerde yoksulluğa yol açmakta ve ciddi gelir kayıplara sebebiyet vermektedirler.

1.3.4. Yoksulluğun Diğer Faktörleri

Yoksulluğun diğer faktörleri, yoksulluğun maddesel açıdan sorununu ortaya çıkaran nedenlere bakıldığında başta, gelir dağılımı ve adaletsizliği, kişi başına gelir, iklim şartları, farklı coğrafya, yatırımlar, ekonomik krizler, üretim yetersizliği, enflasyon, yanlış hükümet politikaları, işsizlik gibi faktörler sıralanabilmektedir (Turgut, 2011, s. 8). Kırsaldan kente

göç edenlerin kentlerde en fazla geçinmekte zorlandığı harcama kalemlerine bakıldığında; Kira, gıda, eğitim, elektrik, su, doğalgaz, sağlık, giyim, barınma ve sosyal yaşam tarzı gibi harcama kalemlerini ifade edebilir, neoliberalizm yoksulluğu ise farklı bir açıdan yoksulluğa bakmaktadır. Esas olarak yoksulluğun sebeplerini yoksulluğun üzerine yığmaktadır. Çünkü neoliberalizm söyleminde devletin sosyal güvenlik harcamalarını yoksulları tembelleştirdiği, istihdam ve emek güçlerini yapmak yerine yoksulları çalışmaktan ve emek piyasasından alıkoyduğunu vurgulamaktadırlar (Özçelik, 2013, s. 426).

Ülke ve bölgesel düzeyde, yoksullukla ilgili birçok özellik olabilir, bu özelliklerin yoksulluk ile ilişkisi ülkeye ve bölgeye özgü olmaktadır. Genel olarak, coğrafi izolasyon, düşük kaynak tabanı, düşük yağış ve diğer soğuk iklim koşulları ile karakterize edilen alanlarda yoksulluk seviyesinin fazla olduğu ifade edilebilir. Dünya da olduğu gibi Türkiye'nin birçok yerinde, çiftçilerin malları için aldıkları fiyatları düşüren ve yüksek nakliye maliyetleri nedeniyle alımlar için ödedikleri fiyatları yükselten kırsal alanların uzaklığı, yoksullar arasında gıda güvensizliğinin üretilmesinden sorumludur. Yeterli olmayan kamu hizmetler, zayıf iletişim ve altyapı ile az gelişmiş pazarlar, kırsal yaşamın baskın özellikleri arasında yerini almaktadır. Farklı düşüncelere göre yoksulluk kavramının açıklanması bakıldığında, Modern İktisatçı Keynes'e göre yoksulluk kavramı, yoksulluğun nedeni dinamik olan talep eksikliğidir. Bir ekonomide hizmetlerin tamamı ile üretilen malların satılması mümkün olmuyorsa bu durumu ile o piyasadaki toplam talebin, mevcut üretilen üretim faktörlerin tamamının istihdama yetmediğini ortaya koymaktadır. Bu durumda üretim faktörlerinde işgücü kullanılmayacak olup, işsizliği ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu sebeple işsizliğin fazla olduğu bir bölgede yoksulluk kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca liberal görüşe göre yoksulluğun nedenleri; daha çok israf, savurganlık verimsizlik, hizmetlerde kalitesizlik, fazla olan vergiler, düşük yatırımlar ile birlikte işsizlik sebepleri yoksulluğun etkenleri olarak gösterilebilmektedir (Gündüz, 2006, s. 36-37).

1.4. YOKSULLUK SINIRININ ÖLÇÜMÜ VE HESAPLANMASI

Dünya Bankası, mutlak yoksulluğu, önemli bir endeks olarak kabul etmektedir. Bir ferdin hayatta kalması için en az gerekli olan kalori miktarı 2400 k/cal olarak besin almayan insanları Dünya Bankası, mutlak yoksul olarak ifade etmektedir. Az gelişmiş ülkelerde 1

ABD doları iken Latin Amerika ve Karayip'te 2 ABD doları ve Türkiye'nin içinde bulunduğu Doğu Avrupa devletleri içinde 4 ABD doları, sanayisi gelişmiş devletlerde mutlak yoksulluk sınırı da 14,4 ABD doları olarak kabul edilmiştir (DPT, 2001a, s. 104). Yoksulluk sınırı ölçümü, yoksulluk sınırının altında bulunan yoksul hanehalkı veya fertlerin sayısıdır. Bir ülke ve bir bölgedeki yoksul sayısını göstermektedir. Yoksul sayısı tek başına somut bir anlam ifade etmediği gibi, yoksulların toplam nüfusun içindeki oranı, yoksulluk ölçütü olarak kabul edilmektedir (Dağdemir, 2002, s. 12). Yoksulluk sınırı, ölçümü ve hesaplanması ülkelere, bölgelere ve kentlere göre yıllar boyunca değişiklik göstermesi hem karmaşık hem de ölçümü zor olması nedeniyle yoksulluk hesaplanması epeyce meşakkatli bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır (Yaşar & Taşar, 2019, s. 122). Yoksulluk sınırı hesaplanırken, insanların temel gıda ve gıda dışı hizmet ve mal harcamaları ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı toplam tüketim, temel gıda yoksulluk sınırının hemen üstünde olan fertlerin, toplam harcama kalemleri içindeki gıda dışı harcama payı olarak belirlenmektedir. Bu sebeplerden dolayı da gıda ve gıda dışı hizmet ve malları kapsayacak şekillerde yoksulluk sınırı hesaplanmaktadır (Ceren & Erdem, 2019, s. 22).

Yoksulluk kavramının açıklanmasında ortaya çıkan ilk soru kimlerin yoksul olduğu ile ilgilidir. Bu konuda mevcut yaklaşımlara bakıldığında iki farklı yöntemin yoksulluk kavramının açıklanması ön plana çıkmaktadır. Birinci yöntem ise harcaması veya geliri önceden belirlenmiş, belli bir seviyenin altında olanları yoksul kabul ettiği kavram mutlak yoksulluk yaklaşımıdır. İkinci yöntem ise gelir dağılımının belirli bir seviye olarak saptanması gerektiğini açıklayan göreceli yoksulluk yaklaşımıdır. Yoksulluk hesaplaması daha çok asgari gıda harcamaları yaklaşımına göre mutlak yoksulluk seviyesi, hanehalkların günlük kalori ihtiyaçlarını karşılayan bu fertlerin besin sepetinin gideri esasına göre belirlemektedir. Ayrıca, yaş, cinsiyet ve yaşanılan bölge ve kente göre farklı biçimde hesaplanmaktadır. İkinci yöntem ise insanların temel gereksinimlere duyulan yaklaşımdır. Bu daha çok gider harcamasına ek olarak gıda dışı harcamaları (eğitimi, sağlık vb.) hesaba dahil etmesi yaklaşımıdır (Şenses & Önder, 2010, s. 4).

Dünya Bankasının muhtaç/yoksulluğa yönelik eğilimi, yoksulluğun dünyada hangi seviyede ve nasıl dağıldığı sorusuna cevap aramasına sebep olmuştur. Dünya Bankası genelde parasal bir yaklaşımı ele almakta gelir ve tüketim yoksulluk göstergelerini kabul etmektedir. Açıklanmış bir parasal sınırın (eşiğin) altında gelir veya tüketime sahip olanları

yoksul olarak saymaktadır. Bundan dolayı da küresel boyutta yoksulluğun ölçümünde ve hesaplanmasında parasal tutarları belirlemiş bir mutlak yoksulluk sınırını kullanmaktadır. Devletler arası yoksulluk boyutunun tahmin ve revize edilmesinde, küresel yoksulluk sınırları için tüketici fiyat endeksi, satın alma gücü paritesi (SAGP) ile hanehalkı anketini kullanmaktadır. Dünyada ilk yoksulluk sınırı hesaplanması girişimi 1979 yılında Ahluwalia Carter Chenery tarafından, 1975 yılında ise satın alma gücü paritesine göre de Hindistan ulusal yoksulluk sınırını kullanarak uluslararası yoksulluğu ölçmeye yönelik çalışmayla başlamıştır (Yaşar & Taşar, 2019, s. 123). Dünya Bankası (DB) 1985 yılında satın alma gücü paritesine göre günlük fert başına 1 ABD \$ ile uluslararası yoksulluk sınırını geçen süre zarfında güncelleştirmiştir. 2000'li yıllardan sonra yapılan güncelleme ile yoksulluk sınırını 1,08 ABD \$ yükseltmiş ve 2008 yılında ise 1,25 \$, nihayet 2015 yılında yapılan revizyonlarla dünya bankasının yeni uluslararası satın alma gücü paritesine göre mutlak yoksulluk sınırını 1,90 ABD \$ yükselterek günümüzdeki değerine ulaşmasını sağlamıştır (Arabacı, 2019, s. 125-126). Yoksulluk sınırının belirlenmesi için yapılan çalışmalar, yaşadığımız döneme kadar artarak devam etmiştir. Devletler, ulusal boyutta yoksulluk sınırlarını ve yoksul bireylere yönelik çalışmalar günümüze kadar çalışmalar devam etmiştir. Ülkeler arasındaki yoksulluğun seviyesini ortaya çıkarmaya çalışan kurum ise dünya bankasıdır. Dünya Bankası daha çok ülkelerin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaptığı yoksulluk sınırı çalışmalara rastlanmaktadır (Erdoğan, 2002, s. 21).

Yoksulluğun ölçülmesi, hesaplanması karmaşık ve çeşitlidir. Bu karmaşıktan dolayı da yoksulluğu ölçmenin uluslararası olarak tartışılması, basit bir yaşam standardı ölçüsü esas alınarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca günümüzün hayat şartları göz önüne alınarak gerek dünyada ve gereksede Türkiye'de yoksulluk sınırı ölçümü piyasadaki temel gıda, gıda dışı mal ve hizmetlerin güncel fiyatlarını baz alarak yoksulluk ölçümü ve sınırını belirlemeye çalışılmalıdır. Yoksulluk ölçümü çok boyutlu olması nedeni ile değişkenlikleri içermektedir. Bu açıdan bakıldığında gelir, tüketim ve hizmetler erişim gibi ölçüklere aynı zaman diliminde erişimin sağlanması ve kolayca ölçülebilir olması gerekir. Topluma katılma yeteneği gibi karmaşıklıklardan dolayı da çoğu yoksulluk ölçümü genelde parasal yaklaşımları esas almaktadır. Yoksulluk sınırının ölçmesinde (yoksulluk çizgisi) bu çok kısmi ve birçok yönden yoksulluğu ölçmek için ters etkili bir yaklaşımdır. Bunun neden ise, yoksulluğun çok boyutlu değerini göz ardı eder, yoksulluğu belirlemek için tek bir gelir temelli yoksulluk sınırı kullanılması, hanehalklarının farklı özelliklerini ihmal eder,

insanların farklı ihtiyaçlarını göz ardı eder, örneğin engellilerin engelsiz bir konuda daha fazla kaynağa ihtiyacı olabilmekte ve aynı koşullarda yaşamamaktadırlar (Minujin, 2006, s. 489).

1.4.1. Yoksulluk Ölçümünde Kullanılan Göstergeler

Yoksulluk ölçümü göstergelerin başında gelir yaklaşımı gelmektedir. Daha çok kavramsal olarak parametrik olarak ifade edilmektedir. Çünkü sözde gelir göstergelerinin bazıları aslında harcama veya tüketim verilerini vermektedir. Yoksulluk ölçümünde bu yaklaşıma bireylerin gelirleri veya tükettikleri belirli bir seviyenin altına düşerse hanehalkı yoksul sayılmaktadır. Bu yaklaşımda en çok kullanılan gelir yüksekliği göstergesi ise çalışan sayısı olarak verilmektedir. Kullanılmakta olan göstergeler nüfus, eğitim, işsizlik, gelir dağılımı olarak ifade edilebilir.

1.4.1.1. Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi

Kafa sayısı endeksi genel açıdan bakıldığında en çok kullanılan yoksulluk ölçütü endeksi olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yoksulluk oranı endeksi olarak ta ifade edilmektedir. Daha çok kişi başına olan gelir ya da tüketimin yoksulluk sınırının altında olan fertlerin toplam nüfus oranını göstermektedir. Yoksulluk sınırının altında olanların oranlarında bir değişme olup olmadığı hakkında bilgi vermektedir. Yoksulların nasıl muhtaç olduklarına bakmamaktadır. Bu konuda en fazla eleştirilen yoksulluk endeksidir (Yücel, 2011, s. 72). Kafa sayısı endeksini formüle edilebilmek için (N) toplam nüfusu ifade eder, (Y) ise yoksulluk sınırının altındaki nüfusu göstermekte ve bu açıdan bakıldığında;

$$\text{KSE} = Y \div N \text{ (bu şekilde formüle edilmektedir)}$$

Yoksulluk sınırının belli olduğu varsayılmaktadır. Bundan dolayı da yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfus bilinmekte, bu şekilde kafa sayısı endeksi hesaplanabilmektedir. KSE, muhtaçlığın toplam nüfus içinde olan oranını verip, muhtaçlık sınırının altındaki olanların durumu hakkında bilgi vermemektedir (Ökten & Kale, 2009, s. 66).

1.4.1.2. Yoksulluk Açığı Endeksi

Yoksulluk açığı endeksi, daha çok yoksulluk için belirlenen sınırın altına düşen tüm fertlerin gelirlerinin toplamını tanımlamaktadır. Yoksulların, yoksulluk sınırının ne kadar uzağında olan geliri elde etmelerini göstermektedir. Muhtaç olanların yoksulluk sınırının üzerine çıkarabilmelerine için gerekli olan destekleme miktarlarını ölçmeye çalışmaktadır. Bu yoksulluk açığı endeksi yoksulların gelir dağılımı dengesizliklerine duyarsız kalmaktadır. Toplamda kaç ferdin yoksul olduğu hakkında genelde bilgi vermemektedir (Yücel, 2011, s. 73). Yoksulluk açığı endeksi, daha çok gelir açığı kavramını ifade etmektedir. Bir ferdin gelir açığı ile yoksulluk sınırının arasındaki farka eşit olduğunu belirtmektedir. Yoksulların ortalama olarak yoksulluk açığı, yoksulların gelirlerinin yoksulluk sınırından olan uzaklığını ölçmeye çalışmaktadır.

1.4.1.3. Sen Yoksulluk Endeksi

Yoksulluk açığı endeksinin, zayıf olan tarafların yoksulluların gelir dağılımını hesaba katarak endeksten doğan ihtiyaçları ile birlikte yoksulluk açığı ve yoksulların gelir dağılımını hesaplayan sen endeksini oluşturulmuştur. Sen endeksinin en önemli yanı veya katkısı yoksulluk seviyesinin altında kalan bir ailenin geliri azaldığında yoksulluk endeksi değerinin artıyor olmasıdır. Ayrıca sen endeksi ölçümlerinde daha çok Gini katsayısını kullanmaktadır (Yavuzkanat, 2013, s. 19).

Sen yoksulluk endeksi, genelde kafa sayısı endeksi, yoksulluk açığı endeksi ile birlikte Gini katsayısı oranı ile birleştirilerek yapılmış olan bir endekstir. Endeks yoksulluğun derecesini, yoksulların sayılarını ve yoksullar arasında bulunan gelir dağılımını yansıtmaya çalışmaktadır (Yücel, 2011, s. 74).

1.4.1.4. İnsani Gelişim Endeksi (İGE)

İnsani Gelişim Endeksi, 1990 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından geliştirilmiştir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından insani gelişim raporlarına yer vererek, insani yoksulluğu ölçmeye çalışan bir materyal olarak kullanılmaktadır. Amartya Sen'in öncülüğünü yaptığı beceri tutum yaklaşımına dayanmaktadır. İnsani gelişim endeksi daha çok kapasite yoksunluğu olarak ifade edilmesidir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı (UNDP) her sene yayımladığı insani

gelişim endeksi uzun ve sağlıklı bir yaşama sahip olabilmek için her devletin iyi bir yaşam standardına ulaşmasını hedeflemektedir. İnsani Gelişim Endeksi (İGE) daha çok eğitim, gelir ve sağlık bileşenlerine sahip olmaya çalışmaktadır (Yavuzkanat, 2013, s. 20).

Yoksulluk, birçok yönden insan yoksunluğunun en kötü şeklidir. Sadece maddi refah gereksinimlerinin eksikliğini değil, aynı zamanda tolere edilebilir bir hayatın yaşama fırsatlarını reddetmeyi de içerebilir. Yaşamları erken daraltmak, sert, acı verici veya tehlikeli hale getirilmiş, anlayış ve iletişimden yoksun bırakılmış, onur, güven ve kendine saygıdan yoksun bırakılabilmektedir. İnsani gelişimi endeksinin geliştirilmesi açısından bakıldığında insanların yaşamları oldukça farklı şekillerde canlandırılabilir ve yoksullaşabilmektedirler. S. Anand ve A. Sen yoksulluk için karmaşık olmayan bir endekse “insani gelişim endeksi “yoksunluk algısı” üzerindeki etkisini özellikle de mahrum bırakılmış insanlara odaklanma ve sorunların çözümü için bugüne kadar fazla takip edilmediğini ifade etmektedirler. Bu yaklaşım için özel olarak yoksun bırakılan ve yoksullaşmış olanlara odaklanacak bir insani gelişim endeksinin geliştirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Kişi başına GSMH için insani yaşam endeksi, hakkında bilgiyi vermekte, insani gelişim endeksi için de gelir yoksunluğu önlemleri içinde bilgi veren insan yoksunluğu endeksidir. GSMH daha çok gelir yoksunluğu ölçütlerini farklı bir perspektiften kullanmaktadır. İnsani Gelişim Endeksi'nin üç temel bileşeni ise hayatta kalma, eğitim ve gelire dayanmaktadır (Anand & Sen, 1997). İnsani Gelişim endeksi, insanların ve yeteneklerinin, sadece ekonomik büyümeyi değil, bir ülkenin kalkınmasını değerlendirmek için nihai kriterler olması gerektiğini vurgulamak için oluşturulmaktadır. İnsani Gelişim Endeksi, aynı zamanda, kişi başına aynı Gini seviyesine sahip iki ülkenin nasıl farklı insani kalkınma sonuçları elde edebileceğini soran ulusal politika seçimlerini sorgulamak için de kullanılabilir. İnsani Gelişim Endeksi (İGE), insani gelişimin kilit boyutlarındaki ortalama başarının özet bir ölçüsünü esas almakta ve uzun sağlıklı bir yaşam, bilgili olma ve iyi bir yaşam standardına sahip olmayı esas almaktadır (UNDP, 2019).

1.4.1.5. İnsani Yoksulluk Endeksi (İYE)

İnsani Yoksulluk Endeksi, daha çok gelişmekte olan devletlerde yoksunluğu ölçmeye çalışan bir endekstir. Ayrıca Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütünün ülkelerdeki

insani yoksulluğu ölçmeye ve değerlendirmeye çalışmakta ve dizayn etmektedir. Genelde baz aldığı kriterler ise doğumdan kırk yaşına kadar olan yaşamama ihtimalini ölçülen uzun yaşama beklentisini, okuryazar olmayan yetişkinlerin oranını ölçme ile birlikte bilgi düzeyini ve temiz su kaynaklarını kullanamayan insanların oranlarını ölçerek değerlendirmektedir (Tireli, 2009, s. 38).

Devletler arasında bulunan farklılıklar göz önüne alınarak oluşturulan insani yoksulluk endeksinin ikinci düzeyi ise, gelişmiş devletlerde yoksulluk seviyesi olarak daha çok göreceli yoksulluk oranlarını ve toplumsal hayattan dışlanma göstergeleri olarak daha uzun olan işsizlik seviyelerini (oranlarını) dikkate almaktadır (Kaya, 2009, s. 18).

Bu endeks gelişmiş devletler için oluşturulmuştur. Genelde 60 yaşından daha fazla hayat imkanına sahip olmayan nüfus ve okuma yazma becerisi sınırlı nüfus ile işsizlik 4 ile 11 ABD \$ altında olan gelire geçinmeye çalışan nüfus göstergesi olarak kullanılmaktadır (Şener, Koyuncu, Köroğlu, & Göltaşlı, 2014, s. 20).

1.4.1.6. Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütünün İyi Yaşam Endeksi (OECD)

Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından dünyada daha iyi bir yaşam endeksi için devletler düzeyinde yapılan çalışmalarda yer alması için gelişmekte olan ülkelerde uygulanan endeks baz alınarak halkın refah ve gelişme düzeylerini ölçmeye çalışmaktadır. İyi yaşam endeksi genelde gelir, konut, işsizlik, eğitim, sağlık ve hayat memnuniyeti ile birlikte iş ve yaşam dengelerinin göstergelerine dayanmaktadır (Yıldız, 2013, s. 22)

Tablo 1.4. Dünyada En İyi İnsani Gelişim Endeksi Sıralaması

S.N	ÜLKE	İGE	Doğuştan Beklenen Yaşam Süresi	Beklenen Eğitim Yılı	Ortalama Eğitim Yılı	GSMG Satın Alma Gücü Paritesi \$
1.	Norveç	0,954	82,3	18,1	12,6	68,059
2.	İsviçre	0,946	83,6	16,2	13,4	59,375
3.	İrlanda	0,942	82,1	18,8	12,5	55,660
4.	Almanya	0,939	81,2	17,1	14,1	46,946
5.	Hong Kong	0,939	84,7	16,5	12,0	60,221
6.	Avustralya	0,938	83,3	22,1	12,7	44,097
7.	İzlanda	0,938	82,9	19,2	12,5	47,566
8.	İsveç	0,937	82,7	18,8	12,4	47,955
9.	Singapur	0,935	83,5	16,3	11,5	83,793
10.	Hollanda	0,933	82,1	18,0	12,2	50,013
11.	Danimarka	0,930	80,8	19,1	12,6	48,836
12.	Finlandiya	0,925	81,7	19,3	12,4	41,779
13.	Kanada	0,922	82,3	16,1	13,3	43,602
14.	Yeni Zelanda	0,921	82,1	18,8	12,7	35,108
15.	B. Krallık	0,920	81,2	17,4	13,0	39,507
16.	ABD	0,920	78,9	16,3	13,4	56,140
17.	Belçika	0,919	81,5	19,7	11,8	43,821
18.	Liechtenstein	0,917	80,5	14,7	12,5	99,732
19.	Japonya	0,915	84,5	15,2	12,8	40,799
20.	Avusturya	0,914	81,4	16,3	12,6	46,231
21.	Lüksemburg	0,909	82,1	14,2	12,2	65,543
22.	İsrail	0,906	82,8	16,0	13,0	33,650
59.	Türkiye	0,806	77,4	16,4	7,7	24,905

Kaynak: (UNDP, 2019).

Tablo 1.4’de, görüldüğü üzere dünyada insani gelişim endeksi sıralamasında 189 ülke arasında ilk üç ülke sıralamasında Norveç, İsviçre ve İrlanda yer almaktadır. Türkiye dünya genelinde 59. sırada yer aldığı görülmektedir. Belirtilen tablodaki ülkeler ise dünya genelinde en iyi insani gelişim endeksine sahip olan ülkelerdir.

Tablo 1.5. Dünyada En Kötü İnsani Gelişim Endeksi Sıralaması Olan Ülkeler

S.N	ÜLKE	İGE	Doğuştan Beklenen Yaşam Süresi	Beklenen Eğitim Yılı	Ortalama Eğitim Yılı	GSMG Satın Alma Gücü Paritesi \$
162.	Madagaskar	0,521	66,7	10,4	6,1	1,404
163.	Benin	0,520	61,5	12,6	3,8	2,135
164.	Lesotho	0,518	53,7	10,7	6,3	3,244
165.	Cote Divoire	0,516	57,4	9,6	5,2	3,589
166.	Senegal	0,514	67,7	9,0	3,1	3,256
167.	Togo	0,513	60,8	12,6	4,9	1,583
168.	Sudan	0,507	65,1	7,7	3,7	3,962
169.	Haiti	0,503	53,7	9,5	5,4	1,665
170.	Afganistan	0,496	64,5	10,1	39,0	1,746
171.	Djibouti	0,495	66,6	5,5	4,0	2,601
172.	Malavi	0,485	63,8	11,0	4,6	1,189
173.	Etiyopya	0,470	66,2	8,7	2,8	1,762
174.	Gambia	0,466	61,2	9,5	2,7	2,211
175.	Liberia	0,465	63,7	9,6	4,7	1,040
176.	Yemen	0,463	66,1	8,7	3,2	1,433
177.	Eritrea	0,434	65,9	5,0	3,9	1,708
178.	Mali	0,427	58,9	7,6	2,4	1,965
179.	Burundi	0,423	61,2	11,3	3,1	660
180.	South Sudan	0,413	57,6	5,0	4,8	1,455
181.	Chad	0,401	54,0	7,5	2,4	1,716
182.	O. Afrika Cum.	0,381	52,8	7,6	4,3	777
183.	Nijer	0,377	62,0	6,5	2,0	913

Kaynak: (UNDP, 2019).

Tablo 1.5’de görüldüğü üzere insani gelişim endeksinin dünyada en düşük olduğu ülkelere bakıldığında daha çok Afrika ülkelerinin yer aldığı görülmektedir. Her ne kadar zengin doğal kaynakları olmasına rağmen yoksulluğun en fazla olduğu ülkeler de Sahra-altı ülkeler olduğu görülmektedir.

Günümüzde yoksullukla baş edemeyen toplumlara bakıldığında bunların ağırlıklı olarak sömürge sonrası bağımsızlığını kazanan, ancak ekonomik olarak kalkınma gerçekleştirememiş, sanayileşmesini tamamlayamamış ve bir şekilde sömürgeci güçlerin nüfusunun sürdüğü devletler olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bu konuda sadece batılı ülkeleri suçlamak doğrunun önemli bir bölümünü ifade etse de her bir ülkenin yerel koşullarından kaynaklı yoksulluk sebeplerinin çok daha önemli olduğu da aşikârdır. Küresel etkenlere ilave olarak yerel savaşların yükü, bulunulan coğrafi koşullar, kötü yönetimler, rant sistemi, eğitim ve üretim imkânlarının sınırlı olması, istihdam kısıtlılığı, altyapı imkânlarının ve sosyal hizmetlerin eksikliği, hukukun zayıflığı, çarpık vergi düzenlemeleri, toplumsal tembellik ve borçlanma gibi birçok sebep yoksulluğu Afrika ülkelerinde tetiklemektedir (İnsamer, 2019).

Ayrıca, yoksulluğun yalnızca ekonomik gerekçelere bağlanamayacak kadar çok boyutlu olduğu ortadadır. Yoksul ülkelerde gelir eşitsizliği yoksulluğu tırmandırmıştır. Yatırım ve büyüme politikalarının sağlıklı bir şekilde yürütülememesi, iş gücü piyasasını daraltmış ve ücretlerdeki eşitsizliği artırmaya başlamıştır. Bu sorunları aşmak için dışarıdan para bulma ihtiyacı duyan bu ülkelerde, kalkınma ve gelişme programları, yerini dünya bankası öncülüğünde gerçekleştirilen yapısal uyum ve dışa açılma politikalarına bırakınca işsizlik ve gelir dağılımındaki eşitsizlik daha da artmış ve Afrika ülkelerinin çoğunda iç çatışmalara zemin hazırlayarak yoksul olan halkın daha da yoksullaşmasına neden olmuştur (Memiş, 2014).

Devletlerin ekonomik büyüme ve dış yardımlarla büyüme arasında olumlu birlikteliği savunan görüşlere göre az gelişmekte olan devletler büyümeyi artırmak için gerekli olan yatırımları yapma bilmeleri için tasarruflarının sebebiyle yoksulluk ortaya çıkmaktadır. Yoksulluğun azalması için dış yardımları alan devletlerin aldıkları yardımlar sayesinde tasarrufları artmakta, yatırım finanslarında katkıda bulunmaktadır (Dağ, Kızılkaya, & Demez, 2018, s. 18).

Dünya genelinde yoksulluğun boyutlarına bakıldığında dünyanın neredeyse yarısı ortalama olarak günde 2,50 dolardan az bir gelirle yaşamakta olduğu görülmektedir. Dünya genelinde 41 yoksul devletteki 567 milyon kişinin GSYİH'sı (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla), dünyada en zengin 7 kişinin servetinin toplamından daha az olduğu söylenmektedir. 21.Yüzyılda yaklaşık 1 milyar insan okuma yazma bilmemektedir. Dünyanın her yıl silahlara harcadıklarının yüzde birinden daha azı ile çocuklar okula gönderilebilir, yaklaşık olarak dünya genelinde 1 milyar çocuk yoksulluk içinde yaşamaktadır. (Dünyadaki her 2 çocuktan 1'i). 640 milyonun yeterli barınak ve kalacak yeri olmadan yaşadığı, 400 milyon insanın güvenli suya erişimi yok denecek kadar az olduğu dünyada 270 milyon insanın sağlık hizmetlerine erişimi bulunmadığı ifade edilmektedir (Globalissues.org, 2014). Dünyanın dört bir yanında zengin veya yoksul ülkelerde yoksulluk her zaman mevcuttur. Günümüzün çoğu ülkelerinde eşitsizlik, zenginlik ve yoksulluk arasındaki fark oldukça yüksek bir oranda gözükmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ

Yoksulluk geliştirmek ve kalkınmakta olan ülkelerin en önemli sorunlardan biridir. Düşünülemeyecek kadar fazla insanın yaşam tarzını etkileyen yoksulluk, beslenme yetersizliğinden, insanların yetenek eksikliğine kadar birçok nedeni bulunmaktadır. Yoksulluk dünya tarihinde gözlenen bir olay olmasına rağmen, 16. yüzyılın Avrupa'sında kapitalizmin ortaya çıkmasıyla kabul gören bir sosyal sorun haline gelmiştir. Yeni ortaya çıkan hizmet ve sanayi ile birlikte insanların kırsaldan kentlere göç etmesine ve kentlerde, yoksulluğu yaratmıştır. Yüzyıllar boyunca yoksul insanların yaşadığı temel standartlarda bazı gelişmeler olmasına rağmen, bugün milyonlarca insan hâlâ maddi yoksunluktan mustaripken, diğerleri zenginlik ve refaktan yararlanmaktadır (Şavlı, 2017, s. 11). Günümüzde devletler arasındaki gelir dağılımı ve eşitsizliği çok fazla oranda artmış bulunmaktadır. Daha çok dünyanın kuzeyinde yer alan ülkeler ve güneyinde yer alan devletler arasında gelir dağılımı farkı büyümektedir (Kızıllar, 2016, s. 82). Toplumsal yaşam tarzının diğer yönleri gibi yoksulluk da küreselleşmenin güçlü etkisi altında bulunmaktadır. Bundan dolayı da dünyadaki ekonomik adaletsizlik günümüzde oldukça yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Zenginliğin uluslararası adil bir biçimde paylaşılmadığı müddetçe dünya genelinde yoksulluk artmaya devam edecektir (Giddens, 2019, s. 316).

Dünya'da ekonomik bunalımlar öncesinde likiditenin dünya genelinde bolluğuna binaen ekonomileri büyüyen ülkeler yüksek büyüme oranlarına sahip bir şekilde yaşamışlardır (DPT, 2014, s. 16). Bu sebeplerden dolayı da dünyada yaşanan krizlere bakıldığında 1930 Buhran Krizi daha çok sanayisi gelişmiş ülkeleri etkilemiştir. Ayrıca 1997 Güneydoğu Asya Krizine kadar Asya ülkeleri ile birlikte önce Tayland da kriz başlamış olup, bölgenin diğer ülkeleri Endonezya, Malezya, Hong Kong, Filipinler, Singapur Endonezya, Güney Kore, ülkelerini etkisi altına almıştır. Başta bu ülkelerin paraları ABD doları karşısında değer kaybederek ekonomilerini çökmelerine yol açmıştır. Birkaç ay içinde küresel bir krize dönüşerek yıllarca ülkelerin geriye gitmelerine sebep olmuştur (Turan, 2011, s. 60). Başta Rusya, olmak üzere 2008 dünya krizlerinin sonucu olarak geliştirmek olan ülkeler aldıkları tedbirler sayesinde bu ekonomik krizlerden az bir oranda etkilenmişlerdir. Gelişmiş ülkeler bu krizlerden dolayı da ekonomik anlamda az bir oranda büyüme göstermişlerdir. Dünya

ekonomisi yıllık olarak %4,3 gelişmiş ülke ekonomileri de %2,5 oranında ve gelişmekte olan ülkeler %6,9 seviyelerinde büyüme sağlamışlardır. Dünya ticaret hacmi olarak yıllık ortalama olarak büyüme oranı da %7,5 oranında artış sağlamıştır. Bu durum küresel dengesizliklerin arttığı bir dönemdir (DPT, 2014, s. 15).

Dünya ekonomileri büyüme gösterirken diğer yandan şiddetli yoksullukla karşı karşıya bulunmuşlardır. Toplam üretimin birçoğu devletlerin bazı fertleri tarafından harcanırken diğer ülkeler de yoksulluk seviyesinin altında hayat mücadelesi vermekte olan milyarlarca insan bulunmaktadır. Yoksulluk olgusu sadece bir ülkeye özgü olması değil tüm devletlerin ve toplumların ortak sorunu haline gelmiş bulunmaktadır. Dünya ekonomilerindeki yaşanan ekonomik büyümenin gelişmekte olan ülkelere sağladığı avantajlar ile Türkiye 2000'li yıllardan sonra ilerleme kaydetmeye başlamıştır. Ekonomik büyüme daha çok gelişmiş ülkelerde olumlu fırsatlar sunarken, bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Türkiye ise bu fırsatları kullanarak gerek eğitim ve gerekse de teknolojik ilerlemeleri sağlayarak ülkemizde ekonominin ilerlemesini sağlamaya çalışılmaktadır (Özdemir, 2013, s. 25).

Dünya Bankasının verilerine bakıldığında günümüzde ortalama olarak dünya genelinde 700 milyon insanın güncellenmiş koşullar altında, aşırı yoksulluk içinde yaşadığını tahmin edilmektedir. Uluslararası yoksulluk sınırı günde 1,90 ABD \$ ve yaklaşık 1 milyar insan aşırı yoksulluk sınırında olduğu 1990-2015 yılları arasındaki ölçümlerde olduğu ve yoksulluğu azaltmaya çalışılmaktadır. Gelir eşitsizliği düzeylerine bakıldığında bazı ülkelerde, özellikle Latin Amerika'da düşerken, bazılarında özellikle yüksek gelirli ülkelerde, küresel olarak servet eşitsizliğinin arttığı açıklanmaktadır. Dünya servetinin neredeyse yarısı şimdi nüfusun sadece yüzde birine ait iken diğer ülkeler içindeki farklı bölgeler, yüksek düzeyde yoksulluk ve eşitsizlik içinde bulunurken bu da insanların yaşam kalitesinin gün geçtikçe azaldığını göstermektedir (Rohwerder, 2016, s. 40).

21. yüzyılın ekonomisinde, yoksulluk gelişmekte olan dünyadaki bir köyde veya gecekondulu kasabasında geçirilen bir gün, insanların işgücüne katıldıklarından dolayı yoksul olabileceği düşüncesini hızla ortadan kaldırılabilmektedir. Yoksul kadınlar genellikle ofislerde, pazarlarda, temizlik ve aşçı olarak kendi ücretli işlerine gitmeden önce yiyecek hazırlamak ve çocukları okula hazırlamak için erken kalkmakta, erkenden evden

çıkılmaktadırlar. Erkekler ise inşaatta ya da mal veya insan taşıyıcısı olarak çalışmaktadırlar. Kırsal kesimde, tarım ve tarım işçiliği, zorlu koşullar altında çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Tüm bu çabalara ve küresel ekonominin yarattığı devasa servete rağmen, yüz milyonlarca erkek ve kadın umutsuzca yoksul kalmaktadırlar. Bu devasa gelirin adil bir şekilde dağıtılmamasından dolayı da milyonlarca kadın, çocuk ve erkek yoksulluk içinde hayatlarını ikame etme mecburiyetinde kalmaktadırlar (Green, 2008, s. 87).

Türkiye’de yoksullukla mücadele kapsamında 1961 Anayasasında sosyal politika uygulamalarına geçilmiştir. Ayrıca, 1961 Anayasasında devletin Sosyal Devlet olduğu kabul edilmiştir. Ülkemizde yoksulluğun seyri son dönemlerde yaşanan ekonomik krizlerin etkisi ile nüfusun büyük bir bölümünü doğrudan etkilenmiştir (Ertürk, 2010, s. 30). Türkiye’de yoksulluğun bir sorun olarak ortaya çıkması daha çok 1980 yılından sonraki yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Ülkemizde 1980 sonrasında uygulanan politikalar ile yoksulluk seviyelerinde önemli bir artış gözlenmiştir (Arslan, 2018, s. 32).

Türkiye’de yoksulluk daha çok 1990 yılına kadar fazla gündeme gelmeyen konular arasındaydı. Bundan dolayı da dünyadaki gelişmelere paralel olarak ta özellikle 1990’dan sonra yoksulluk sorunu ülkemizin gündemine yerleşmiş ve tartışılan bir konu haline gelmiştir. Küreselleşmeyle artan yoksulluk bütün devletleri etkisi altına almış ve uluslararası kuruluşların bu konudaki çalışmaları nedeniyle Türkiye içinde de artan kırsal ve kentsel yoksullukla birlikte işsizlik gibi faktörler yoksulluğa ilginin artmasına sebep olmuştur. Türkiye’de yoksulluk daha çok 1994 ekonomik krizinden sonra ülkemizde fazla gündeme gelmiş ve tartışılmaya başlanmıştır (Sarıkoca & Taşlı, 2016, s. 8). Devletler arası mukayeselerde, yoksulluk endeksi bakımından iyi bir durumda olmayan Türkiye, özellikle gelirin son derece adaletsiz ve adil olmayan bir şekilde dağıtıldığı devletler arasında yer almaktadır. Türkiye’de yoksulluk gibi sorunlar, gelişmekte olan devletler açısından önemli sorunların başında yerini almaktadır. Adaletsiz gelir dağılımı ve diğer yandan ulusal gelir paylaşımındaki düşüklük, son yıllarda artan ekonomik krizler, iyi olmayan ekonomik politikalar yoksulluğu daha baskın bir boyuta getirirken, bir an önce önlem alınması gereken konuların arasında yer alması gerekmektedir (Gedikoğlu, 2015, s. 23).

Türkiye’nin AB üyelik sürecinde olması nedeni ile gelir dağılımı ve yoksulluk sorunlarının giderilmesi için yapılan çalışmalar çok büyük bir önem arz etmektedir. Bundan dolayı da Gini katsayısının yeni ve eski üye devletlerden daha yüksek olması

Avrupa Birliği üyeliği için de sorun teşkil edecektir. Ülkemizin gelişmekte olan devletler kategorisinde yer alması nedeniyle yaşanan ekonomik krizlerle birlikte büyük depremlerin ortaya çıkması ile daha önceleri gündeme fazla gelmeyen yoksulluk sık sık ülkemizin gündemine girmeye başlamıştır (Satılmış, 2013, s. 15). 20. yüzyılın ikinci döneminin başında teknoloji atılımı ve ekonomik büyüme düşünölmeyecek kadar hızlı bir şekilde gerçekteşmiştir. Son yıllarda, gelişmiş devletlerde refah ülkesi gerilerken, az gelişmiş devletler ve daha sonra geçiş ekonomileri diye adlandırılan Orta ve Doğu Avrupa'daki eski sosyalist devletler, çoğunluğunun Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankasının güdümlünde hayata geçirmeye çalıştıkları yapısal ve istikrar uyum politikaları aracılığıyla dışa açık piyasa ekonomisine geçiş sürecini yaşamışlardır. Bundan dolayı da bu süreçte neoliberal ekonomi politikaları tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bu sebeplerden dolayı, yoksulluk ve gelir eşitsizliği, başta az gelişmiş ölkeler olmak üzere, birçok devlet açısından siyasal ve sosyal açıdan kaygı verici boyutlara ulaşmış durumdadır (Şenses, 2017, s. 17).

2.1. DÜNYADA YOKSULLUĞUN GÖRÜNÖMÜ

2015 yılı Dünya Bankasının verileri esas alındığında dünya nüfusunun %9,9'unun günde ortalama olarak 1,90 ABD dolarının altında yaşamlarını idame ettikleri görünmektedir (Saraçoğlu, 2019, s. 1). Devletler arası düzeyde yoksulluk seviyelerini aşağıya çekmek için çalışma yapan, Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Dünya Çalışma Örgütü (ILO) Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü (UNDP) gibi örgütler yoksulluğu azaltmaya ve insanları yaşamları için hayat standartlarını yakalamaları için uluslararası düzeyde çalışmalar yapmaktadırlar. Dünya Bankası, dünyanın geri kalan bölgelerinde, az gelişmiş ölkelerde yoksullukla mücadele amaçlı çeşitli programlar uygulamaktadır. Son dönemlerde yaşanan teknolojik ile birlikte bütün gelişmelere rağmen yoksulluk halen dünyanın en fazla üzerinde durduğu konuların başında gelmektedir. Dünya genelinde devletlerde zenginlik artarken aynı oranlarda da yoksulluk ta artmaktadır. Dünya genelinde yaklaşık 1 milyar insan gelirlerin %80'ni alırken geriye kalan nüfus 3 milyarın üstünde olup gelirin sadece yaklaşık %1,2'sini almaktadır. Bundan dolayı gelirin %80'ini alan kesim sadece %1'lik kısımdan feragat edip kalan yoksullara dağıtılacağı varsayılrsa yoksul sayılarının önemli bir oranda azalacaktır. Ancak bu kurumların yaptığı çalışmalarda yoksullukla mücadele politikaların genelde kayda değer bir başarı sağlamadığı, bazı bölgelerde yoksulluğun daha da kötüleştiği görölmektedir. Gelişmiş devletlerde hayatlarını

devam ettiren yoksul hanelerin sayıları küçümsenmeyecek oranlardan fazla olduğu görülmektedir. Yoksulluğun daha çok az gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Dünyanın karşı karşıya kaldığı büyük problemlerin başında gelirin adil bir şekilde dağıtılmaması gelmektedir (Sarıkoca & Taşlı, 2016, s. 1300). Dünya Bankasının Yoksulluk ve Eşitsizlik el kitabında yoksullukla mücadeleyle yönelik çalışmalar,

- ✓ Yoksul insanları sürekli gündemde tutmak,
- ✓ Yoksul insanları tanımlamak ve böylece uygun müdahaleleri hedeflemeye çalışmak,
- ✓ Yoksul insanlara yönelik projeleri ve politika müdahalelerini izlemek ve değerlendirmeye çalışma şeklindedir (Rohwerder, 2016).

Dünya Bankası, son elli yılda yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik politika önerilerini geliştirmiştir. Bu politikalar, yoksulluğun tanımından doğrudan etkilenmekte, bu da zamanın baskın ekonomik teorilerinden etkilendiği görülmektedir. Dünya Bankası tarafından kullanılan tanım geleneksel ekonomik yoksulluk anlayışı ile kısıtlanmış ve gelişmekte olan ülkelerde mevcut koşulların daha kapsamlı bir şekilde kavranması, ancak diğer disiplinler devreye sokulduğunda oluşturulabilir. Bu durum yoksulluğu etkili bir biçimde azaltma politikalarının oluşturulmasına izin verecektir. Daha önceleri dünya bankası kalkınma raporunda genellikle günde 1 ABD dolarının altında yaşayan herkesi yoksul olarak tanımlamaktadır. Ancak günümüz koşullarında bu miktarın artık yeterli olmadığını gören dünya bankası yoksulluk sınırını güncellemiştir. Gerçek yoksulluk, daha çok bir ülkenin uzun vadeli hayatta kalması için gerekli olan temel gıdaların veya öğelerin akut bir eksikliği olarak ifade edilebilir (Flauner, 2007, s. 102).

Dünya Bankası, yoksullukla mücadeleyle genellikle sosyal adalet ve fedakârlık meselesi olarak bakmaktadır. Yoksulluk ortadan kalkmazsa, milyonlarca insan aç kalmaya, erken ölmeye, güvencesiz yaşamaya ve güvencesiz yaşamlara devam edeceklerdir. Dünya Bankasının, yoksulluğu azaltma politikaları belirli ulusal ve bölgesel bağlamlara göre uyarlanması gerektiği, yoksulluğun azaltılması için yoksulluğa sebep olan temel nedenlerle mücadele etmek, yoksulluğun azaltılmasının ortak itici güçleri için ekonomik büyüme, iş kalitesi, sosyal transferler, yetenekleri geliştirme ve dışlama ve eşitsizlikle mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Her ne kadar finansın ve ticaretin küreselleşmesiyle

arzu edilen şey, refahın ve zenginliğin dünyaya yayılması ve faydalarının herkes tarafından paylaşılması olsa da kalkınma imkânları pek de hayal edildiği gibi olmamıştır. Sanayi Devrimi sonrası ekonomik büyümesini seri üretimle güçlendiren batı dünyasına karşın, tarımsal üretimle geçimini sağlayan sanayileşmemiş ancak dış pazarın içine çekilen ülkeler, dengesiz bir küresel ekonomik rekabetin mağduru hâline gelmiştir. Başlarda sadece sanayi mamulleri ve lüks malları ticaret yoluyla temin eden bu ülkeler, artık temel ihtiyaçlarını dahi dışarıdan alır hâle gelmiştir. Bunun yanında, az gelişmiş ülkelerin henüz bağımsızlık kazandığı, yönetim kabiliyetlerinin dar olduğu bir dönemde küreselleşmeyle yüzleşmeleri, sosyal refahı sağlamaları noktasında bu devletleri dışa bağımlı ve devamlı borç alan bir konumuna düşürmesine sebep olmuştur. Ayrıca yoksulluk, küresel adaletsizliğin ve yerel çarpık ekonomi politikalarının utanç tablosu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan hakları, refah, gelişme gibi kavramların küreselleştiği bir yüzyılda hâlen açlık, sefalet ve adaletsiz gelir dağılımının giderilememesi, mevcut küresel düzenin çarpıklığını açıkça ortaya koymaktadır. Günümüzün enternasyonal yoksulluk sınırı 1,90 ABD \$ olarak güncellenmiştir. Dünya Bankası 2013 yılında yoksullukla mücadele kapsamında 2030 yılına kadar aşırı yoksulluk oranını günlük fert başı 1,25 \$'dan daha az gelirli olan fertleri %3'e indirmesini hedeflemektedir (Arabacı, 2019, s. 128).

Dünyadaki yoksulluk ile gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk tamamen birbirinden farklıdır. Gelişmiş ülkelerdeki yoksulluk mutlak yoksulluktan ziyade göreceli yoksullukla ilgilidir. Gelişmemiş ülkelerde ise yoksulluk daha çok mutlak yoksullukla ilgilidir. Ulusal yoksulluk sınırları çok çeşitli ve kültüre bağlı olması nedeni ile Dünya Bankası küresel yoksulluğu değerlendirmek için tek tip bir standart belirlemeye karar vermiştir. Bu sınırlama ise genelde iki tür olarak kullanılmaktadır, yani aşırı yoksulluk için günde 1 ABD dolarından daha az bir gelire geçinmedir. Diğer yoksulluk içinde şiddetli yoksulluk için kullandığı günlük 2 ABD doları ile daha yüksek standardını kullanmaktadır. Bu da gelişmiş ülkelere göre yoksulluk kıyaslandığından standartların altında olan bir gelir olarak ortaya çıkmaktadır. Dünya Bankası'nın, küresel yoksulluk sınırı her yıl enflasyona göre belirlemektedir. Dünya nüfusunun neredeyse yarısı geliri kişi başına 2 dolardan azdır. Böyle bir yoksulluk daha çok düşük gelirli ülkelerde yaygındır. Küresel yoksulluk sadece gelişmiş ülkelerde yoksunluğundan daha umutsuz değil, aynı zamanda daha kalıcıdır. Dolayısıyla, yoksul ülkelerdeki eşitsizlikler sadece gelişmiş ülkelere daha şiddetli olmakla kalmaz daha da kalıcı olma eğilimindedir (Schiller, 2008, s. 735).

Gelişmeyen veya az gelişen devletlerin en temel özelliklerinin başında yer alan yoksulluk sorunu gelmektedir (Ak, 2016, s. 297). Çağımızın yoksulluk sorunu küreselleşen, gelişmelerden etkilenmekte, ortaya çıkardığı sonuçlar itibariyle toplumları tek tek değil de tüm ülkeleri etkileyen bir seviyeye ulaştığından dolayı, sorunun çözümünün artık küreselleşme düzeyinde olması gerektiğini ortaya koymaktadır (SYDGM, 2010, s. 5). Yoksulluk sadece gelirle bağlantılı bir yapıya bağlı değildir. Yoksulluk sağlık, eğitim gibi sebeplerle de ilintilidir. Avrupa devletleri 20. yüzyılda sadece gelirlerini artmış değillerdir. Bunların yanında sağlık hizmetleri ve eğitimlerini de en üst düzeye çıkararak yoksullukla baş etmeye çalışmışlardır (Engin, 2014, s. 43). Dünya’da yoksulluğu etkileyen diğer önemli sebepler, bölgesel ve ulusal özellikler arasında iyi yönetim olmayışı, sağlıklı bir çevre politikası bulunmaması, ekonomik, politik ve piyasa istikrarını olmayışı, kitle katılımının yetersiz olması gibi küresel ve bölgesel güvenlik zafiyetleri, entelektüel ifade, adil, işlevsel ve etkili bir yargının bulunmaması diye ifade edilmektedir (Haughton & Khandker, 2009, s. 147).

2.1.1. Yoksulluk ve Eşitsizlik Görünümü

Gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk az gelişmiş ülkelerin en temel sorunlarından biridir. Çünkü az gelişmiş ülkelerdeki yoksullar bundan fazla etkilenmektedirler. Sadece temel gıda, barınma gibi zorunlu ihtiyaçlarını ancak karşılayabilmektedirler (İren, 2019, s. 60).

Yoksulluk ve eşitsizlik tanımı tüm ülkelerde hanehalkının dağılımı için oluşturulmaya çalışılmaktadır. Kişi başı gelir veya tüketime odaklanarak, refahı ölçmek için tek boyutlu bir yaklaşım benimsemek yanlış yorumlanabilmesine sebep olabilir. Mutlak yoksulluk, gelişmekte olan ülkelerde daha fazla görülmektedir. Neredeyse 1 milyar insanın çoğunluğu kişi başına düşen geliri gün başına bir (1) ABD dolardan daha az bir oranla insanlar ülkelerinde yaşamaya çalışmaktadırlar. Belki daha şaşırtıcı bir şekilde, eşitsizlik gelişmekte olan ülkelerde büyük bir sorundur. Kalkınma düzeyi ve gelir eşitsizliği gerçekten yüksek olan tüm ülkelerde bir Gini endeksi 0,50 veya daha yüksek gelişmekte olan ekonomilerde görülmektedir (Ferreira & Ravallion, 2009, s. 25).

Yoksulluk ve gelir eşitsizliği daha çok paylaşılan pasta dilimine bağlıdır. Çünkü pasta geliri ne kadar adil bir şekilde dağıtılsa bir o kadar yoksulların sayısında azalma

olması muhtemeldir. Görünüşe göre iyi bir yaşam için ön koşul, besleyici olacak kadar büyük bir pasta dilimidir. ABD'de kullanılan ölçüm standartlarına göre, on milyonlarca insana “çok küçük bir dilim” verilmektedir. Dünya çapında da aynı şekilde milyarlarca insana “çok küçük bir dilim” verilmektedir. Bu da gösteriyor ki dünya zenginliğinin ne kadar eşit bir şekilde dağıtılmadığı sonucuna varılmaktadır. Yoksulluk sadece yeterli şeylere sahip olmak değildir. Aksine, herkesin sahip olduğu yeterli fizyolojik ihtiyaçlara sahip olma durumu ile ilgilidir. Bunun nedeni bir toplumun gelir düzeyinin “yaşam tarzını” belirlemeye yardımcı olmasıdır. Eğer insanlar diğerlerine kıyasla yeterli gelire sahip değilse, o yaşam tarzını yaşayamazlar. Toplum dışında kalmaktadırlar. Günümüz koşullarında inanılmaz derecede zengin bir topluma sahip olabiliriz, ancak gelirleri herkesin gerisinde kalırsa yoksul insanlar olabilmektedir. Bu kapsamda yoksulluğu azaltmanın tek yolu, gelir eşitsizliğini gidererek, zenginlikten herkesin eşit ve adil bir şekilde gelir pastasında pay alabilmesine olanak tanınması gerekmektedir (Rycroft, 2018, s. 261).

Yoksulluğun çok boyutlu olduğuna ve insanların refahının diğer yönlerine dair artan bir kabulü bulunmaktadır. Ayrıca sağlık, eğitim, beslenme, hatta sosyokültürel farklılıklar ve güç ilişkileri gibi etkilerde yoksulluğu etkilemektedir. Bazı insanlar kronik olarak yoksulken diğerleri geçici olarak yoksuldur. Yoksulluk eşitsizlikten farklı olarak ifade edilmektedir. Eşitsizlik, sosyal kimlik, gelir, eğitim, sağlık gibi alanlardaki eşitsizlik ve tutarsızlıkları ifade eder. Yoksullukta olduğu gibi, eşitsizlik ölçümü de gelire odaklanmaktadır. Eşitsizlik aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılması için bir meydan okuma olmasına rağmen bunun hızını ve dayanıklılığını azaltma eğilimindedir. Yoksulluktan etkilenenler ile eşitsizlikten olumsuz etkilenenler arasında bir miktar örtüşme vardır. Bazı grupların ve bireylerin orantısız bir şekilde etkilendiğini belirtmek önemlidir. Kadınlar ve çocuklar daha fazla yoksulluktan etkilenen gruplar içerisinde yer almaktadırlar. Yoksulluk veya bir boyuttaki eşitsizlik diğer boyutları etkileyebilir: örneğin, toplumsal eşitsizlik ekonomik sorunlara yol açabilmektedir. Yoksulluğu ve eşitsizliği azaltma politikalarının belirli bağlamlara göre uyarlanması gerekmektedir. Yoksulluğu azaltma önlemleri şunları içermektedir. Yoksul yanlısı ekonomik büyüme; iyi tasarlanmış sosyal transferler, insan yetenekleri için destek; eylem dışlanma ve eşitsizlikle mücadele stratejik kentleşme ve göç ile iyi bir yönetim sergileme örnekleri verilebilmektedir. Eşitsizliği azaltma önlemleri şunları içermektedir. Kapsayıcı büyüme; eğitim ve iş için destek, herkese yararı

yaratmak; etkili ve adil yeniden dağıtım, eşitliği teşvik eden maliye politikaları; açık ve duyarlı hükümetler, ayrımcılığı destekleyen önyargılara ve kültürel normlara meydan okuma eylemi; gerçekleştirilmesi herkes için insan hakları, evrensel, kaliteli temel hizmetler; iyi tasarlanmış sosyal koruma, yatırımın tüm çocukları kapsayıcı şekilde olması gerekmektedir (Rohwerder, 2016, s. 3).

Tablo 2.1. Dünyada İnsani Gelişim Endeksi ve Gini Endeksleri

S. N	İGE	ÜLKE	GİNİ ENDEKSİ
Çok Yüksek İnsani Gelişimi ve Gini Endeksleri			
1.	0,954	Norveç	27,5
2.	0,946	İsviçre	32,3
3.	0,942	İrlanda	31,8
4.	0,939	Almanya	31,7
5.	0,938	İzlanda	27,8
6.	0,935	Singapur	29,2
7.	0,925	Finlandiya	27,1
8.	0,930	Danimarka	28,2
9.	0,921	Hollanda	28,2
10.	0,922	Kanada	34,0
11.	0,919	Belçika	27,7
12.	0,920	ABD	41,5
59.	0,806	Türkiye	41,9
Yüksek İnsani Gelişim ve Gini Endeksleri			
63.	0,799	Sırbistan	28,5
64.	0,797	İran	40
65.	0,796	Maurituis	35,8
66.	0,795	Panama	49,4
67.	0,794	Kosta Rika	48,3
68.	0,791	Arnavutluk	29,0

70.	0,786	Gürcistan	37,9
71.	0,780	Srilanka	39,8
76.	0,767	Meksika	43,4
79.	0,761	Brezilya	53,3
80.	0,761	Kolombiya	49,7
113.	0,705	Güney Afrika	63,0
Orta İnsani Gelişim ve Gini Endeksleri			
118.	0,693	Vietnam	35,3
120.	0,689	Irak	29,5
121.	0,676	Maracana	39,5
122.	0,674	Kırgızistan	37,3
130.	0,645	Nabia	59,1
149.	0,574	Angola	42,7
150.	0,563	Kamerun	46,8
Düşük İnsani Gelişim ve Gini Endeksleri			
158.	0,534	Nijerya	43,0
159.	0,528	Uganda	42,8
173.	0,470	Etiyopya	39,1
174.	0,466	Gambia	35,9
176.	0,465	Liberia	35,3

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.1’de, görüldüğü üzere dünyada yoksul ve aç insanların bulunmasının ilaç ya da gıda kaynaklarının eksikliği değil, mevcut olan zenginliğin ve fırsatların eşit bir şekilde dağıtılmamasından kaynaklandığı bilinmektedir. Küresel adaletsizliğin bugünkü seviyelere sosyoekonomik ve kalkınma konusunda yapılan yanlış siyasetler, batılı ülkeler daha çok sömürü düzenlerinden dolayı ve dünya nüfusunun az bir kısmının daha çok gelir ve sermaye elde etmek istemelerinden kaynaklandığı ifade edilebilir (Emin, 2018, s. 5). Tabloda kullanılan veriler ise Dünya Bankasının kullandığı güncel veriler esas alınarak derlenmiştir.

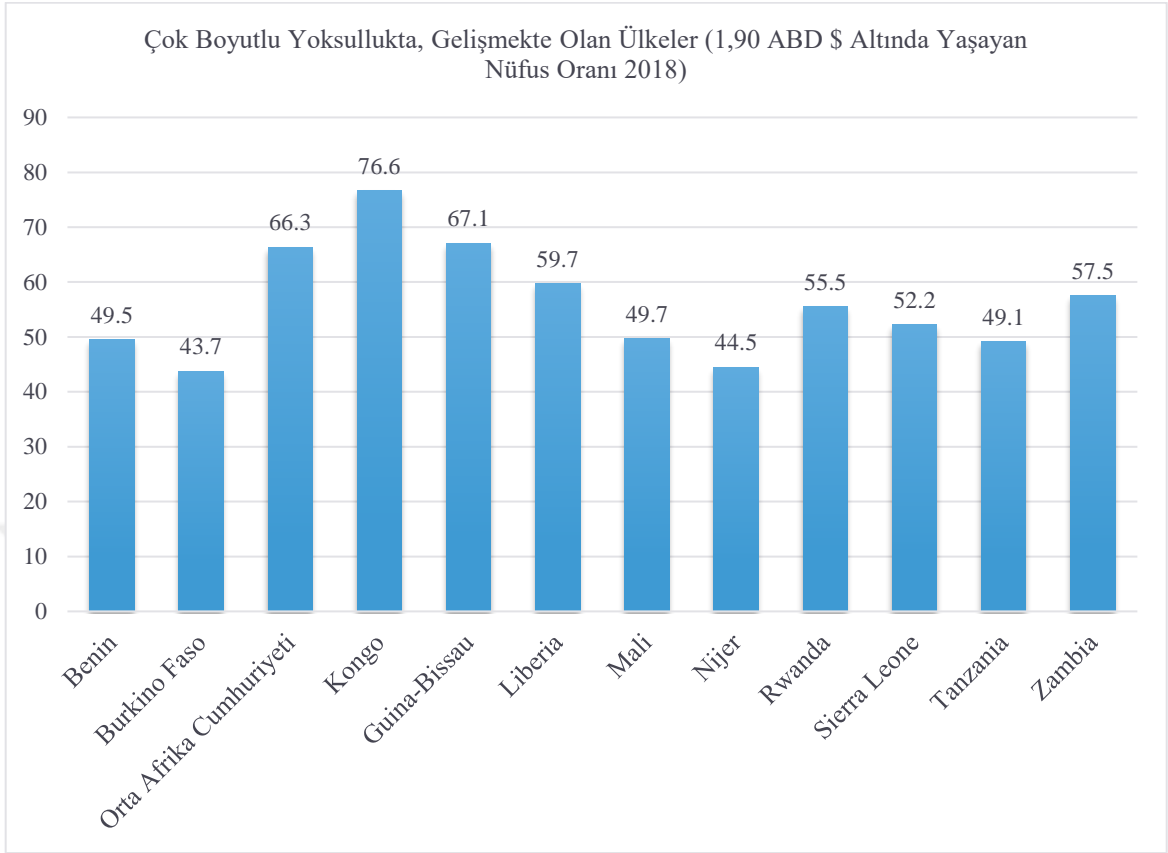
İnsani gelişme demek, insanların alternatiflerini artırma süreci olarak ifade edilmektedir. Sağlıklı ve uzun bir yaşam sürdürmek, iyi eğitim almış olmak ve iyi bir hayat standardına sahip olabilmek diye de ifade edilebilir. Ayrıca siyasal özgürlük, koruma altında insan hakları ve Adam Smith'in toplumda diğerlerine utanmadan karışabilme yeteneği olarak açıkladığı özsaygıyı içermektedir (Doğan & Tatlı, 2014, s. 102).

Tablo 2.3. Dünyada Kişi Başına Milli Geliri En Yüksek ve En Az Olan Ülkeler (2019)

En Yüksek Kişi Başına Milli Geliri Olan Ülkeler	ABD Doları	En Düşük Kişi Başına Milli Geliri Olan Ülkeler	ABD Doları
İsviçre	85000	Chad	700
Norveç	82,500	Togo	690
Macao Sar China	78,640	Sudan	590
Isla Of Man (Kralık)	75,340	Liberia	580
Luxemburg	73,410	Niger	560
İzlanda	72,850	Afganistan	540
ABD	65,760	Congo Dem.Rep.	520
Katar	63,410	Madagaskar	520
Danimarka	63,240	Malavi	380
İrlanda	62,210	Burundi	280
Türkiye (74.Sırada)	9.610	Somali	92

Kaynak:(World Bank, 2020).

Tabloda 2.3'de görüldüğü üzere dünyanın en zengin ülkeleri sıralamasında 189 devlet arasında kişi başına düşen milli gelir bakımında İsviçre'nin 85 000 ABD doları ile ilk sırada yer aldığı en az ise kişi başına düşen milli gelir 92 ABD doları ile Somali yer almaktadır. Türkiye 9,610 ABD doları ile 74. sırada yer almaktadır. Yoksul devletler ise daha çok Afrika ülkeleri olduğu görülmektedir.

Tablo 2.4. Dünyada Günde 1,90 ABD Dolarının Altında Geliri Olanların Nüfus Oranları

Kaynak: (Povcalnet, 2019, s. 18-19).

Tablo 2.4'te görüldüğü üzere yoksulluğun daha çok Afrika ülkelerinde olduğu görülmektedir. Tabloya bakıldığında yoksulluğun en fazla olduğu %76,6 seviyesinde Kongo ülkesi olduğu görülmektedir. En az yoksulluğun olduğu ülke ise Burkino Faso ülkesi olduğu görülmektedir.

Tablo 2.6. Dünyada Ulusal Yoksulluk Sınırları (2019)

Ekonomi-Gelir Sınıflandırması	Gelir Ölçüt Oranı (Medyan)	Ortalama Oranı
Düşük Gelir	1,90	2,20
Düşük-Orta Gelir	3,20	3,90
Üst-Orta Gelir	5,50	5,60
Yüksek Gelir	21,20	21,70

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.6' da görüldüğü üzere dünya bankası tarafından kişi başına gayri safi milli hasıla gelirine dayanan sınıflandırma esas alınmıştır.

Tablo 2.7. Dünyada Bölgeler Bazında Yoksulluk Oranları 1990-2015 (3,20 ABD\$)

BÖLGELER (3,20 ABD \$)	1990	1999	2008	2013	2015	Yüzelik Değişim %
Doğu Asya ve Pasifik	85,3	67,1	37,4	17,5	12,5	-72,8
Avrupa ve Orta Asya	9,9	21,1	7,5	5,7	5,4	-4,7
Latin Amerika ve Karayipler	28,3	27	15,7	11,4	10,6	-17,5
Orta Doğu ve K. Afrika	26,8	21,7	16,7	14,4	16,3	-10,5
Güney Asya	81,7	76	67,9	53,9	48,6	-33,1
Sahra-altı, Afrika	74,9	78,3	72,2	67,8	66,3	-8,6
Bölgelerin Toplamı	66,4	60,1	45	33,7	30,7	-35,7
Dünyanın Geri Kalanı	0,8	0,8	0,7	0,8	0,9	0,1
Dünya	55,1	50,6	38,2	28,8	26,3	-28,9

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.7'de görüldüğü üzere 1990-2015 yılı Dünya Bankasının yapmış olduğu çalışmalarda kullanılan veriler esas alınmıştır. Söz konusu tabloda yoksulluk oranları açısından en iyi durumda olan Avrupa ve Orta Asya kıtasının %5,4'lük bir orana sahip olduğu görülmektedir. Yoksulluğun en fazla olduğu kıtaya bakıldığında %66,3 olarak Sahra-altı Afrika kıtası olduğu görülmektedir.

Tablo 2.8. Dünyada Bölgeler Bazında Yoksulluk Sınır Oranları 1990-2015 (5,50 ABD \$)

BÖLGELER (5,50 ABD \$)	1990	1999	2008	2013	2015	Yüzelik Değişim %
Doğu Asya ve Pasifik	95,2	87	63,6	42,4	34,9	-60,3
Avrupa ve Orta Asya	25,3	44,5	17,1	14,1	14	-11,3
Latin Amerika ve Karayipler	48,6	47	33,3	27,2	26,4	-22,2
Orta Doğu ve K. Afrika	58,8	54,5	46,6	42,3	42,5	-16,3
Güney Asya	95,3	93,1	89,8	84,2	81,4	-14
Sahra-altı, Afrika	88,5	90,5	8,1	85,4	84,5	-4,1
Bölgelerin Toplamı	80,5	79,3	66,5	57	53,7	-26,7
Dünyanın Geri Kalanı	1,7	1,3	1,2	1,5	1,5	-0,2
Dünya	67	66,8	56,5	48,7	46	-21

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.8’de görüldüğü üzere bölgeler bazında yoksulluk oranı daha çok 5.50 ABD dolarına esas alınarak derlenmiştir. Tabloda yoksulluğun daha çok bölgeler bazında esas alındığı görülmektedir.

Tablo 2.9. Dünyada Yıllara Göre Yoksulluk Tahminleri 1990-2015 (3,20 ABD\$)

YIL	Yoksulluk oranı (%)	Yoksulluk Açığı (%)	Yoksul Açığı	Milyonlar	Nüfus (Milyonlar)
1990	55,1	26,6	15,5	2,914,00	5,284,9
1993	54,4	25,6	14,7	3.013,4	5,542,9
1996	51,7	22,8	12,7	1.993,8	5.792,6
1999	50,6	22,3	12,4	3.056,10	6.038,1
2002	47,2	20,2	11,0	2.962,70	6.276,8
2005	42,2	16,9	8,8	2.753,30	6.517,0
2008	38,2	14,9	7,7	2.586,90	6.763,7
2011	32,8	12,1	6,0	2.298,80	7.012,8
2013	28,8	10,2	5,0	2.071,7	7.182,9
2015	26,3	9,2	4,6	1.932,7	7.355,2

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.9’da Dünyadaki yoksulluğun yıllara göre dağılımı yapılmıştır. Söz konusu tabloda Dünya Bankasının 1990 ve 2015 yılları arasındaki yoksulluk oranlarına bakıldığında en fazla yoksulluğun %55,1’le 1990 yılı olduğu görülmektedir. Yoksulluğun en az olduğu %26,3’le 2015 yılı olduğu görülmektedir.

Tablo 2.10. Küresel Yoksulluk Oranı (1.90 ABD \$ Altında) Nüfus Sayısı (1990-2015)

Yıl	Yoksulluk Oranı	Nüfus (Milyonlar)
1990	35,9	1.895
1995	33,9	1.878
1995-2000	29,4	1.703
2000	28,6	1.729
2000-2005	25,7	1.610
2005	20,8	1,352
2005-2010	18,1	1,223
2010	13,7	963
2010-2015	11,2	804
2015	10,0	736

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.10’da gösterildiği üzere 1990-2015 yıllarına ait Dünya genelindeki yoksulluk oranı ve etkilediği nüfus oranı baz alınarak hesaplanmıştır. Ayrıca veriler Dünya Bankasının kullandığı güncel verilerdir.

Dünyada çoğu zengin ülke 1970’lerden bu yana eşitsizlikte genel bir artış yaşamıştır. Bazı ülkeler için artış, Amerika Birleşik Devletleri ile Hollanda da 1980’lerden başlıyor. 1990’lar ve diğerleri için (Kanada, İskandinav ülkeleri, Almanya, İtalya) bu dönemde çok az bir artış kaydetmişlerdir. Fransa, 1970’den bu yana eşitsizliğin azaldığını gören bir istisna olsa da 2000’li yıllardan beri küçük değişiklikler (her iki yönde) olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerdeki eşitsizlikler iniş ve çıkışlar ile birlikte toplam eşitsizlikte bir eğilim düşüşü olmuştur. Latin Amerika ve Karayipler en yüksek ortalama birinci eşitsizliğe sahipken, ikinci en yüksek ortalama eşitsizliğe sahip, ancak net bir eğilimi olmayan bölge. Güney Asya, 1990’ların başından bu yana yükselse de genellikle düşük eşitsizliğe sahip bir bölge olmuştur. Doğu Asya, ülkeler arasında en düşük eşitsizliğe sahip bölge olarak başlamış olsa da ancak eşitsizlikte istikrarlı bir artış görülmemektedir (Ravallion, 2016, s. 323).

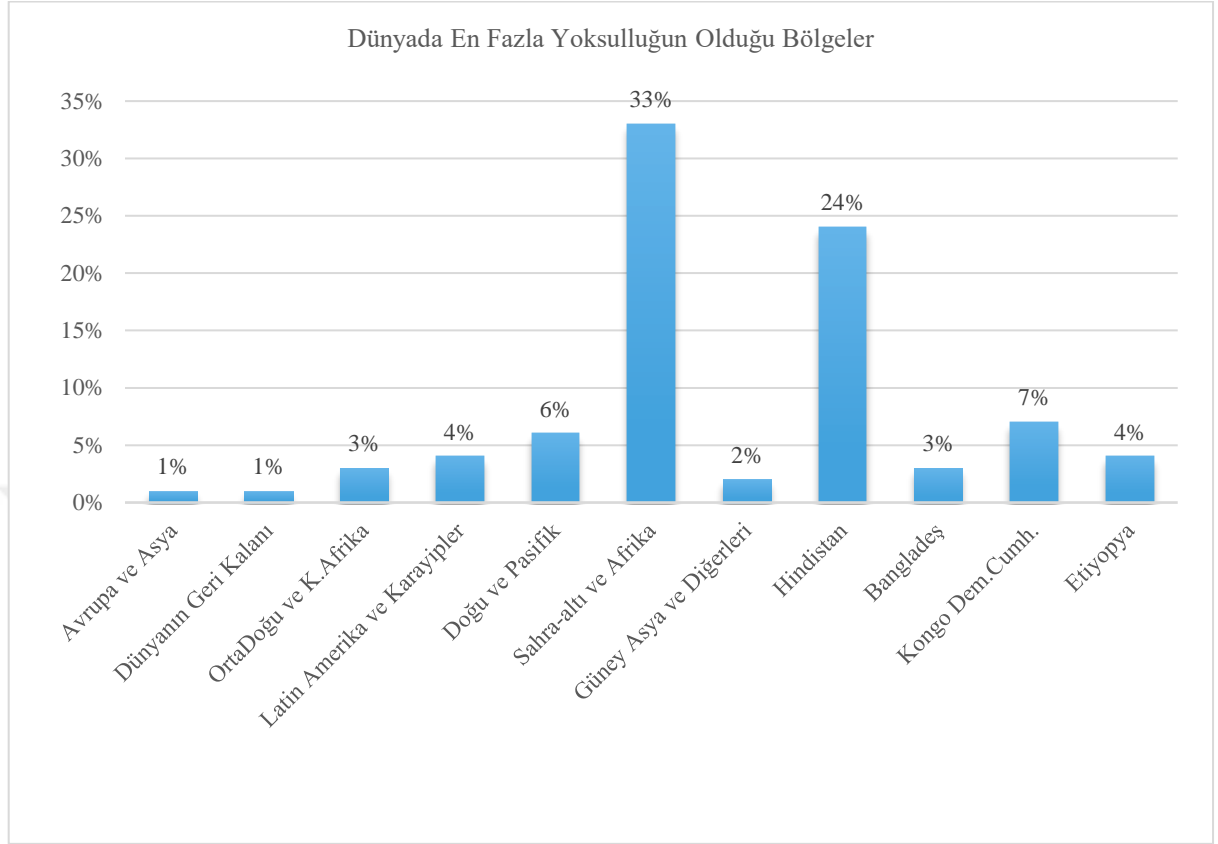
Tablo 2.11. Dünyada Yıllara Göre Yoksulluk Tahminleri 1990-2015 (5,50 ABD\$)

Yıl	Yoksulluk Oranı (%)	Yoksulluk Açığı (%)	Yoksulluk Açığı	Milyonlar	Nüfus (Milyonlar)
1990	67,0	41,5	28,8	3,540,5	5.284,9
1993	67,9	40,9	28,0	3,761,2	5,542,9
1996	67,3	38,7	25,6	3,900,0	5,792,6
1999	66,8	38,1	25,1	4,035,2	6,038,1
2002	64,0	35,6	23,0	4,018,2	6,038,1
2005	60,4	31,9	19,9	3,939,4	6,517,0
2008	56,5	29,0	17,8	3,823,7	6,763,7
2011	52,2	25,3	15,0	3,662,3	7,012,8
2013	48,7	22,6	13,1	3,498,3	7,182,9
2015	46,0	20,9	12,0	3,386,5	7,355,2

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.11’de Dünyada yıllara göre 5.50 ABD dolarının altındaki yoksulluk oranı, yoksulluk açığı ve etkilediği nüfus oranını göstermektedir. Kullanılan veriler ise güncel olup, Dünya Bankasının kullanmış olduğu veriler esas alınarak yoksulluğun en fazla olduğu yıl %66,7’le 1993 yılı olduğu, en az yoksulluğun olduğu yılda %46’la 2015 yılı olduğu görülmektedir.

Tablo 2.12. Dünyada Yoksulluğun En fazla Olduğu Bölgelerin Yüzdeler 2019 (%) Oranları

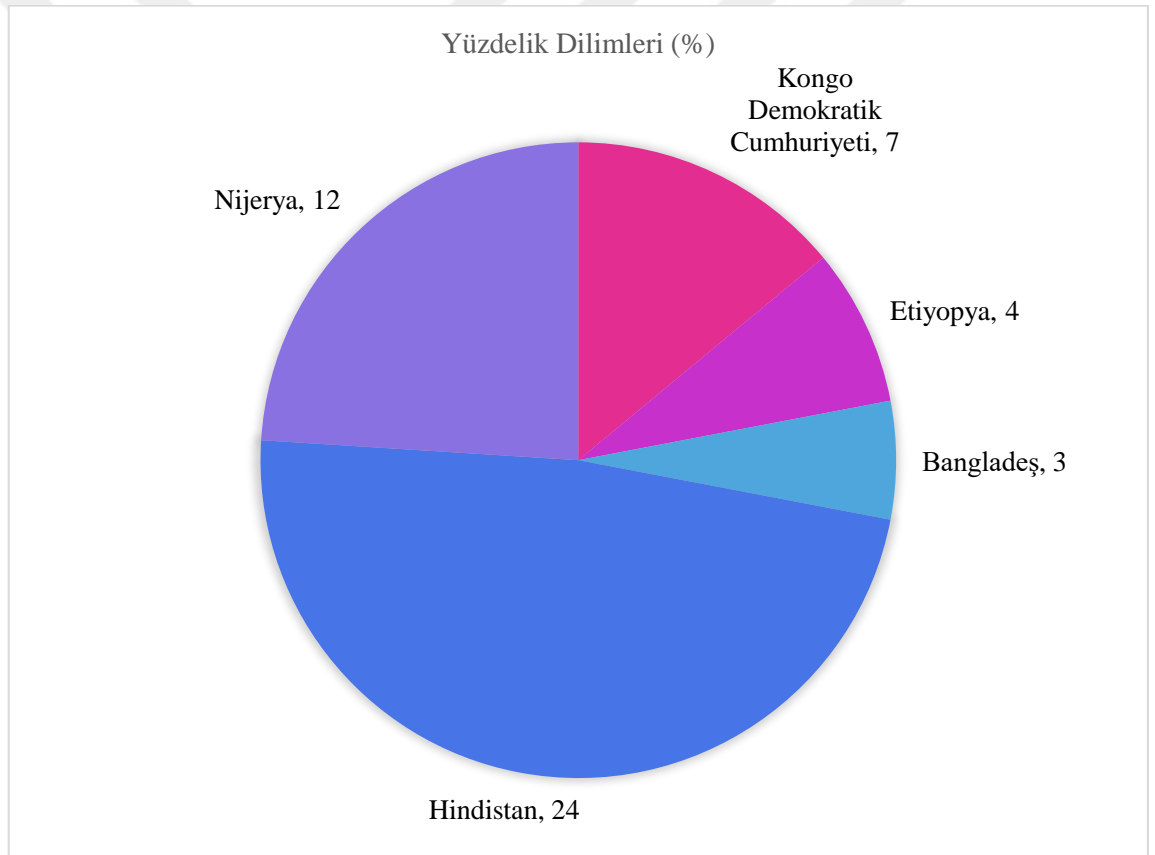
Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.12’de, görüldüğü üzere Avrupa kıtasında yoksulluğun az olduğu görülmektedir. Yoksulluğun daha fazla olduğu bölgelere bakıldığında daha çok %33’lük bir oranla Sahra-altı Afrika, Hindistan ve diğer bölgelerde olduğu görülmektedir.

Dünya Bankasının güncel istatistiki verilerine dayanarak 2015 yılında 736 milyon insanın aşırı yoksulluktan, 368 milyonu (toplamın yarısı) sadece 5 ülkede yaşadığı tespit edilmiştir. Aşırı yoksullara sahip bu 5 ülke Hindistan, Nijerya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Etiyopya ve Bangladeş olduğu ve aynı zamanda, dünya yoksullarının %85’i olan 629 milyonu oluşturan iki bölge olan Güney Asya ve Sahra Altı Afrika’nın en kalabalık ülkeleri olduğu bilinmektedir. Bu sebeple 2030 yılına kadar aşırı yoksulluğun günde ortalama olarak 1.90 ABD \$’dan az bir tutarla yaşayanların %3’ün altına düşürme hedefine yönelik ilerleme sağlamak için, belirtilen bu 5 ülkedeki yoksulluktaki büyük düşüşler çok önemli olacağı varsayılmaktadır. Ancak, yüksek yoksulluk oranlarına sahip çok sayıda ülkenin gözden kaçırılmaması gerektiğinde göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu 5 ülke için 2030 yılına yönelik yoksulluk tahminleri ortaya çıktığında, eşit olmayan sonuçların olması da muhtemeldir. Öngörüler ise geçmiş büyüme oranlarına son on yıldaki bölgesel ortalamaya paralel olarak büyüyen ülkelere dayandığından, Hindistan ve Bangladeş'teki aşırı yoksulluk 2030 yılına kadar sifıra yakın olması beklenirken, Nijerya ve Etiyopya'daki aşırı yoksulluk oldukça yükselmiş durumda olacağı varsayılmaktadır. Bu 5 ülke arasındaki eşitsiz ilerleme, küresel olarak daha geniş eşitsiz ilerlemenin bir göstergesidir. Sahra-altı Afrika hariç, bir bölgede, aşırı yoksulluğun neredeyse tüm dünyada ortadan kaldırıldığı bir sonuç, kesinlikle yoksulluktan arınmış bir dünyanın resmini tasvir etmeyecektir (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.13. Dünyada En Fazla Yoksulluğun Olduğu 5 Ülke (2019)

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tabloda 2.13'de, görüldüğü üzere Dünyadaki yoksulluğun %50'si 5 ülkeyi kapsamaktadır. Kongo Demokratik Cumhuriyeti %7, Etiyopya %4, Bangladeş %3, Nijerya %12 ve Hindistan da %24 olarak belirlenmiştir. Bundan dolayı da Dünya Bankası ve

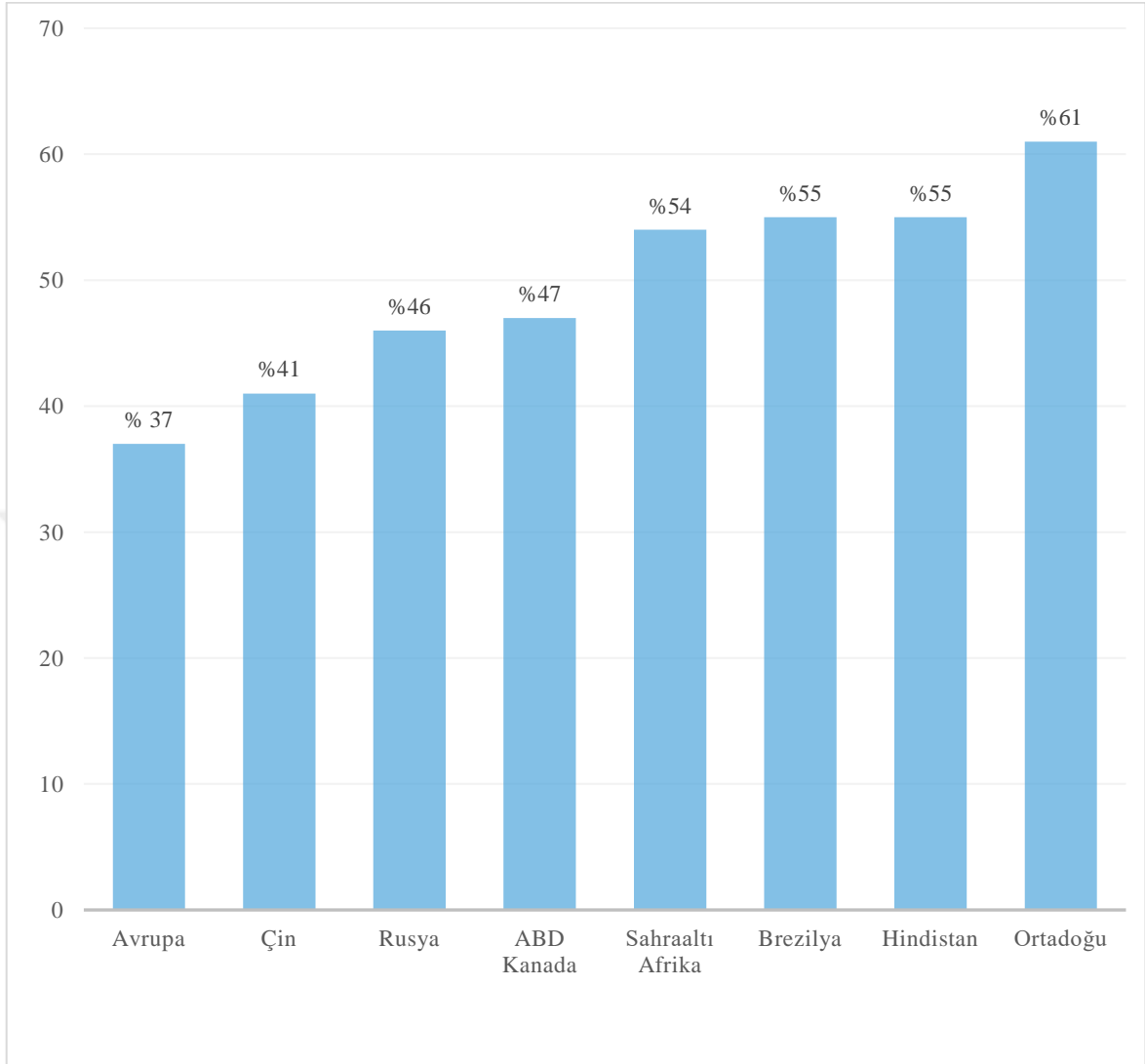
Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı tarafından 5 ülke gözetim altına alınarak yoksulluğu azami olarak düşürmeye çalışmaktadırlar.

Tablo 2.14. Dünya Genelinde Yoksulların Yaş ve Cinsiyet Profili (2015)

Yaş Grubu	Yoksulluk Oranı (%)	Yoksulluk Payı (%)	Nüfus Oranı (%)
0-14	19,3	45,7	27,4
15-24	11,7	46,9	16,6
25-34	9,4	13,0	15,9
35-44	8,7	10,1	13,4
45-54	6,4	6,4	11,6
55-64	5,9	4,2	8,2
65 + Üstü	5,9	3,6	6,9
Toplam	11,5	100,0	100,0
Erkek	11,7	50,3	49,6
Kadın	11,4	49,7	50,4

Kaynak: (World Bank, Povcalnet, 2019).

Tablo 2.14’de, görüldüğü üzere dünya genelinde yoksulluktan en fazla etkilenen kesimin kuşkusuz çocuklar ve kadınların olduğu hemen göze çarpmaktadır. 0-14 yaş aralığında yoksulluk oranının %19,3 yoksulluk payının %45,7 olduğu ve nüfus oranı ise %27,’e denk geldiği tabloda görülmektedir. 65 yaş ve üstü yoksulluk oranı ise daha düşük olduğu görülmektedir.

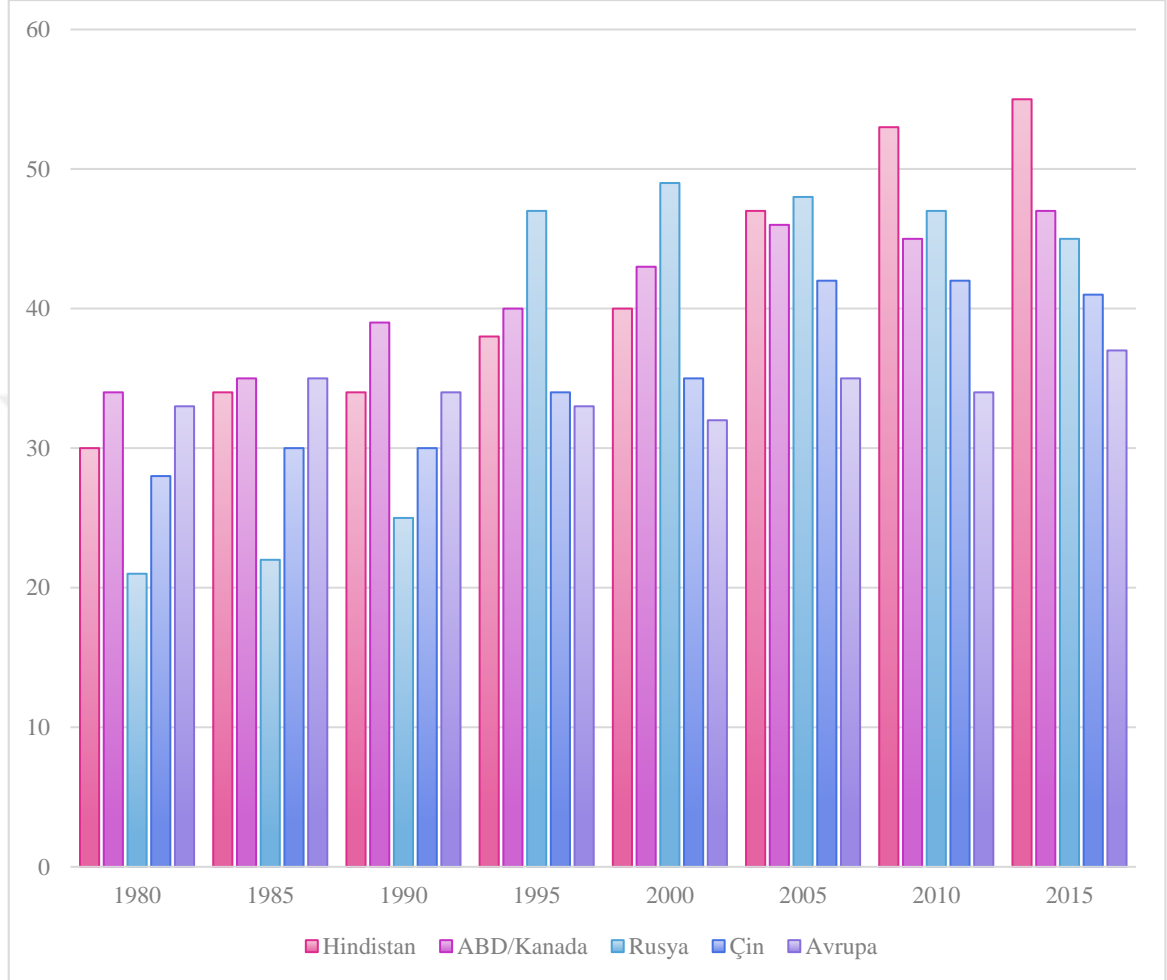
Tablo 2.15. Dünyada Ulusal Gelirden En Çok Pay Alan %10 (2016)

Kaynak: (WID.World, 2018).

Tablo 2.15'te görüldüğü üzere dünyada gelir eşitsizliği tablosuna bakıldığında bölgeden bölgeye büyük değişiklik göstermektedir. Tabloda en düşük olduğu yer Avrupa, en yüksek olduğu yer ise Ortadoğu'dur. Dünyadaki eşitsizlik bölgeden bölgeye ciddi farklılıklar göstermektedir. 2016'da devletlerin en çok kazanan %10'luk kesiminin (en üst %10'luk gelir dilimi) toplam ulusal gelirden tek başına aldığı pay Avrupa'da %37, Çin'de %41, Rusya'da %46, Kanada ve ABD'de %47, Sahra-altı Afrika, Brezilya ve Hindistan'da %55 civarındadır. Ortadoğu'da, ise dünyanın en eşitsiz bölgesinde ise en üst %10'luk kesim ulusal gelirin %61'ine sahip olduğu görülmektedir (WID.World, 2018). Bundan anlaşılacağı üzere dünyadaki gelirin ne kadar eşitsiz dağıtıldığı görülmektedir. Dünyadaki gelirin pasta diliminden en fazla etkilenen devletlerin daha çok Afrika ve Ortadoğu ülkeleri

olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere fark yükseldikçe gelir dağılımı eşitsizliği artmaktadır.

Tablo 2.16. Dünyada Ülkelerin %10'luk Kesimin Gelir Payları, (1980–2016)

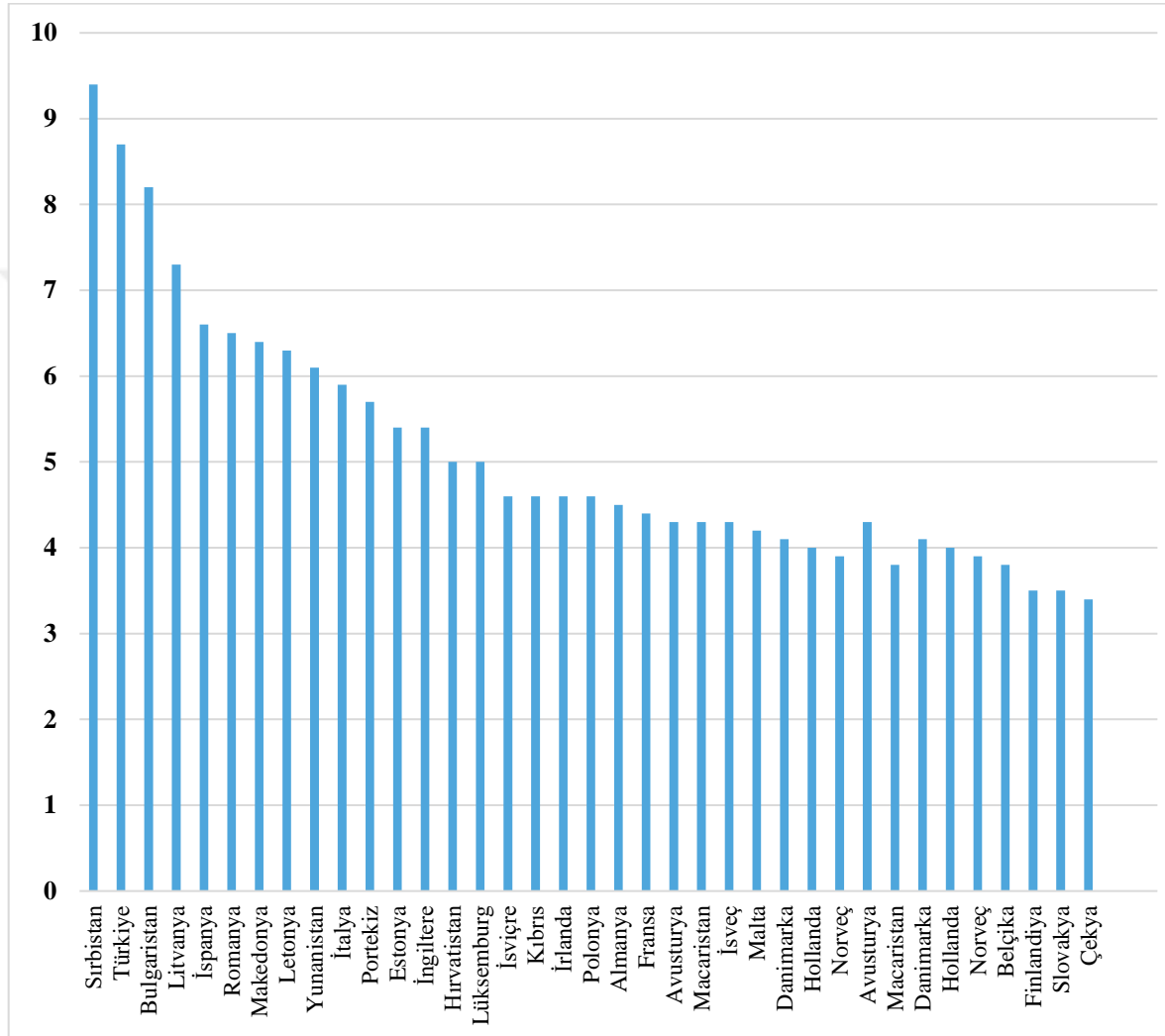

Kaynak: (WID.World, 2018).

Tablo 2.16’da görüldüğü üzere geçtiğimiz yıllarda gelir eşitsizliği neredeyse bütün ülkelerde artmıştır, ancak artış hızları farklılık arz etmektedir. Bu da kurum ve politikaların eşitsizliğin şekillenmesindeki önemini göstermektedir. 1980’den bu yana, gelir eşitsizliği ABD/Kanada, Çin, Hindistan ve Rusya’da hızla artmıştır. Eşitsizlik Avrupa’da kısmen büyümüştür. Eşitsizlikteki bu artış daha geniş bir tarihsel açıdan bakıldığında bu bölgelerde farklı biçimler almış savaş sonrası eşitlikçi rejimlerin sonuna işaret etmektedir (WID.World, 2018). Hindistan’da yüzdelik oranlara bakıldığında en düşük 1980’de %30 en yüksek 2015’te %55’i görmüştür. ABD/Kanada ise en düşük 1980’de %34, en yüksek te 2015’de %47’dir. Rusya’da en düşük 1980’de %21 en yüksek de 2010’da %47 olarak

gösterilmektedir. Çin’de 1980’de %28 ve en yüksek te 2010’da %42’dir. Son olarak Avrupa’ya bakıldığında en düşük oran 2000’de %32 en yüksek te 2015 yılında gelir eşitsizliği %37 olarak belirlenmiştir. Fark yükseldikçe/büyüdükçe gelir dağılımı eşitsizliği yükselmektedir.

Tablo 2.17. Avrupa da Gelir Eşitsizliği (P80/P20) % Dağılımı (2017)

Kaynak: (Euronews.com, 2017).

Tablo 2.17’de görüldüğü üzere Avrupa da gelir dağılımı eşitsizliğinde en üst sırada yer alan Sırbistan %9,4 ve sondan ikinci sırada yer alan Türkiye %8,7 olarak belirlenmiştir. Avrupa ortalamasına bakıldığında Türkiye gelir eşitsizliği sıralamasında Avrupa da ikinci sırada yer almaktadır. Gelir dağılımı olarak en iyi durumda olan devletler ise Çekya ve Slovakya %3,4 olarak yer almaktadır. Avrupa Birliği genel ortalaması olarak %5,1 olarak belirlenmiştir. Gelir dağılımı eşitsizliği devletlerde yer alan fertlerin en düşük

ve en yüksek gelire sahip insanların toplam gelirden aldıkları oranlar karşılaştırılarak hesaplanmaya çalışılmaktadır.

2.2. TÜRKİYE'DE YOKSULLUĞUN GÖRÜNÜMÜ

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin kuruluşu ile Türkiye sosyal kazanımlara hızla başlayarak sosyal devlet olma yolunda adımlar atmaya başlamıştır. Türkiye'de yoksulluk genelde iki farklı kategori ile sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki neoliberal politikalarla bütünleşerek gelişmekte olan özel ve kamu sektörlerinde çalışanlar ile yöneticilerden oluşmakta olan orta-üst gelir sınıfı iken, diğer taraftan herhangi bir güvence olmadan tarımda çalışanların yeteri kadar gelir elde edemediklerinden dolayı da kırsaldan kentlere göç eden ile birlikte düşük ücretlerle çalışanların olduğu diğer bir alt gelir grubu olarak sınıflandırılabiliriz (Atatanır, 2016, s. 75).

Türkiye'deki yoksulluk genel yapısına bakıldığında Türk toplumlarında eskiden devam eden geleneksel yardımlaşma hep var olmuştur. Devletin uygulamaya çalıştığı politikalar genelde yeşil kart, sağlık sigortası, 65+ yaş ve üstü yaşlılık aylığı, yani geliri olmayan fertlere yaşlılık maaşı bağlanması gibi sosyal yardımlar şeklindedir. Ülkemizde yoksulluk açısından kanunlar yeni olmasına rağmen geleneksel yardımlar çok eskilere dayanmaktadır. Bunlar ise Darülaceze, Darülfünun, aşevleri, hayırsever yardım kuruluşları, çeşitli sosyal yardım dernekleri, İnsani yardım kuruluşu, Kızılay vb. kurum ve kuruluşlar örnekleri verilebilmektedir. Türkiye'de yoksulluklara yönelik en kapsamlı yardım kuruluşunun ilki 1935 yılında kurulan Çocuk Esirgeme Kurumudur (Üstün, 2007, s. 40-41). Türkiye'de yoksullukla alakalı veriler daha çok Türkiye İstatistik Kurumu tarafından toplanıp analiz edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu, 2010 yılı itibariyle ülkenin sosyoekonomik yapısını belirlemek ve ortaya çıkarmak için devletlerarası karşılaştırmaların yapılmasını sağlamak ve bilgi üretebilmek, oluşacak verileri, kaynakları hesaplama yöntemlerine başlamıştır. Bundan dolayı da 2010 yılından sonraki süreçte satın alma paritesi ABD doları türünden hesaplanarak yoksulluk seviyelerini belirlemeye çalışılmaktadır (Şantaş, 2017, s. 27). Yoksulluk günümüzün en ciddi anlamda çözülmesi gereken çok önemli bir olgudur. Gelişmiş ve gelişmekte olan devletler açısından evrensel sorunların başında geldiği bilinmektedir. Yoksulluk devletler ve bölgeler arasında eşitsizliğin ve adaletsizliğin artmasına neden olmaktadır. Varlıklı ülkeler ortalama olarak yoksul ülkelere göre daha fazla büyümeye sahip olduklarından dolayı devletler arasında

oluşan gelir farkı gün geçtikçe artmakta ve artmaya da devam etmektedir (DİKA, 2017, s. 12). 21. yüzyılda tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye için de çok önemli bir değişim yılı olmuştur. Bu değişimden dolayı da Orta Doğuda olan gelişmeler neticesinde bölgenin önemi artmış Türkiye, Avrupa'ya yakınlık açısından ekonomik fırsatların doğmasına sebep olmuştur (Özdemir, 2018).

Ülkemizde yoksulluk uzun zamandır üzerinde tartışılan önemli bir kavramdır. Türkiye'de birçok kurum ve kuruluş yoksulluğu kendi bakış açılarından belirlemeye çalışmaktadırlar. Yoksulluk ölçütlerinin seviyesini ve sınırlarını belirleyebilmek daha çok ülkenin sosyoekonomik yapısı ve göstergelerini iyi belirlemek gerekmektedir. Son yıllarda nüfus çoğunluğunun etkilendiği sosyoekonomik sebeplerin başında yoksulluk gelmektedir. Ülkemizin gelişmiş ülkeler seviyesine gelebilmesi için yoksulluğun dünya düzeyinde kabul edilebilir bir orana çekmeye çalışılmalıdır. Türkiye'de yoksulluk daha çok çocuk ve kadınları etkilemektedir. Yoksulluk ülkemiz açısından çok büyük önem arz etmektedir. Yoksulluk çocukların eğitimini, sağlığını ve refahını etkilediği gibi toplumdaki dışlanmalarına da sebebiyet vermektedir. Yoksullukta diğer bir önemli etken eğitimsiz kadın ve erkeklerin bulunması nedeni ile yoksulluk daha da artmaktadır. Kentsel ve kırsal yoksulluk arasındaki fark genelde kırsal aleyhine önemli farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Türkiye'de yoksullar genelde temel gıda gereksinimlerini çeşitlendirememektedirler. Türkiye'de bölgeler bazında bakıldığında yoksulluğun fazla olduğu bölgeler daha çok Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgeleridir. Çünkü bu bölgeler diğer bölgelere nazaran daha yoksul olup; insani gelişim göstergeleri diğer bölgelere göre de düşüktür (Dinçoflaz, 2009, s. 27-28). Bu bölgelerde yoksulluğun fazla olmasının diğer önemli sebepleri, sanayileşmenin yeterince gelişmemiş olması, iş alanlarının kısıtlı olması, kırsaldan kente göçlerin fazla nedeniyle ifade edilebilir.

Türkiye'nin 10. Kalkınma Planı kapsamında, sağlık, eğitim ile birlikte kamu hizmetlerinin daha vasıflı, yaygın ve pratik erişebilir olmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca, toplumda kırılgan olan fertlerin güçlendirilmesine yönelik etkin politikalar gündeme getirilerek uygulanmaya başlanmıştır. Toplum daha iyi bir şekilde kapsayacak sosyal güvenlik sistemi ile yardım politikaları insanlara iyi bir şekilde hizmet etmesi için geliştirilmeye çalışılmaktadır. Yapılan politikalar neticesinde mutlak yoksulluk azalmış ve göreceli yoksullukta ise gerileme kaydedilmeye başlanmıştır (DPT, 2014, s. 22). Türkiye'de kentsel yoksulluk kırsal yoksulluğa göre daha fazla artmaktadır. Çünkü 1960'lı

yıllardan itibaren kırsaldan kentlere göç başlamış ve bunun sonucunda kentlerde hızlı bir şekilde yoksulluk artmaya başlamıştır. Çünkü kırsaldan kente gelen insanların eğitim seviyesinin düşüklüğü de yoksullukların artmasına neden olmaktadır (Özbek, 2011, s. 55).

Türkiye’de yoksulluğu etkileyen farklı bir etken olarak göç sorunu örneği verilebilir. Göç insanların yaşamlarında önemli bir değişim ve dönüşüme dönüşebilmektedir. Bu değişim kimi zaman zorunlu olabilmekte kimi zamanda aniden beklenmedik bir kararlar verilebilmektedir. Bunların altında yatan sebepler daha çok ekonomik sebeplerdir (Arun & Diker, 2009, s. 41). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan terör olaylarından dolayı 1985 ve 1990’lı yılların başında köylerin terör sebebiyle boşaltmalar hızlı bir şekilde olmuş ve bunun sonucunda kırsaldan kentlere gelen insanlar kentlerde yoksullukla mücadele etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Kentlere gelen insanlara özellikle büyükşehirlerde gecekondular bölgelerinde yaşamaya başlamış ve bu bölgelerde yaşayan fertlerin yoksullukları köyleri ile irtibatı kesmeyenler bir nebze olsun temel gıda ürünlerini köylerden belli bir süre karşılamaya devam etmişlerdir. Göçün ilk yıllarında köyleri ile ilişkilerini kesmeyen insanların topraklarından elde ettikleri gelirleri bir nebze olsa da kentlerde yaşamlarını sürdürmelerini sağlamış ve ek bir gelir olarak geçinmeleri sağlamıştır. Başka bir deyişle kırsaldan ekonomik nedenlerle kente göç edenler yani kendi rızalarıyla göç eden fertler, göç sürecinden sonra köyleri ile irtibatı oldukları için köylerden belli bir oranda ek gelir geldiği için kentlerde yoksullukla belli bir seviyede baş etmişlerdir. Zorunlu olarak kırsaldan kente göç edenlerin ekonomik anlamda daha fazla zorlandıkları ve yoksullukla mücadele etmek zorunda kalmışlardır (Aladağ, 2016, s. 47). Türkiye’de yoksulluğun azaltılmasına yönelik yapılan politikalarda kent yoksulluğunun yıllar itibarıyla azaldığı görülmekte ve kırsal yoksulluğun oranları da giderek artmış, kentsel yoksulluk oranları yapılan sosyal yardım politikaları sayesinde azalmaya başlamıştır. Kırsal yoksulluk ise büyük bir sorun teşkil etmeye devam etmektedir (Yılmaz, 2015, s. 68).

Türkiye’de kentsel kesime yapılan yardımların kırsal kesime yapılan yardımlardan fazla olduğu bilinmektedir. Bu sebepten dolayı da sosyal yardımlardan ve ekonomik büyümeden en fazla payı kentsel kesimin aldığı, kırsal kesimin sosyal yardımlardan az pay aldığından dolayı kırsal kesimde yoksulluk ciddi bir oranda kalmaya devam etmektedir. Kırsal kesime daha fazla sosyal yardımların yapılması için yoksullukla mücadele politikalarının daha fazla kırsal kesime yönelik yapılması gerektiği sonucuna varılmaktadır (Taş, 2012, s. 22). Türkiye’de nüfusun %5’lik olan fertlerin gelirin %0,9’unu alırken en

varlıklı olanların da %5, Türkiye'deki gelirin %21,4'nü almaktadır. OECD ülkeleri sıralamasında veya kıyaslamasında en kötü 4. gelir dağılımına sahip olan ülkemiz diye ifade edilmektedir. Her ülkenin kendine göre yoksulluk sorunları vardır. Ülkelerin yoksulluk sorunların birbirinden farklı olduğu ifade edilmektedir. Örnek vermek gerekirse Almanya, Afrika, Hindistan, Bangladeş, Nijerya, Türkiye, ABD'deki yoksulluk sorunu arasındaki seviye farkları bulunmaktadır (İngev, 2018, s. 5). Ayrıca 2000'li yılların başında Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı (UNDP) kapsamında kuruluşa katılan ülkeler arasında Türkiye yer almıştır. Yapılan çalışmalarda yoksulluk durumunu gösteren rapora göre Türkiye'de on iki yılda yapılan mücadelede yoksulluğun bir nebze olsun azalma emareleri görüldüğü ifade edilmektedir (Apaydın, 2011, s. 43).

Yoksulluk konusunda özellikle aile ilişkilerinin etkisine bakıldığında, erkekler açısından hanelerde kavganın ve huzursuzluğun hiç bitmediği, bayanlar ise eşlerinin şiddetine maruz kaldıklarından dolayı aşırı derecede şikayetçi oldukları ifade edilmektedir. Aile reisinin iş bulma süreleri uzadıkça, erkeklerin vakitlerinin çoğunu evde geçirdiklerinden dolayı, evdeki gerilim hiçbir zaman azalmamaktadır. Bayanlar yoksulluk çekerken erkeklerin şiddetlerine ara sıra maruz kaldıkları, yoksulluğun olduğu hanelerde psikolojik bozukluklar da azımsanmayacak derecede fazla olduğu ifade edilmektedir (Özkan, 2004, s. 30). Bütün bunlar ailede yaşanırken aile içi şiddet, cinayetler, hırsızlık, kapkaç olaylarının toplumda arttığı gözlenmektedir. Sonuç olarak ülkemizde değişik sebeplerden dolayı vatandaşlara dağıtılan yardım kolilerini alabilmek için kar kış demeden çamur içinde yuvarlanmayı dahi göze alan, ekmeği biraz daha uygun fiyata alabilmek için sabahın erken saatlerinde belediyelerin ekmek büfeleri önünde saatlerce bekleyen, okul öncesi ve sonrası ailesine yardımda bulunmak için sokaklarda çalışmayı göze alan ve sokaklarda her türlü tehlikeye maruz kalmayı göze alan çocuklar “ ekmeğini taştan çıkarıyor” deyişini haklı çıkarırcasına ve her türlü işlerde saatlerce çalışıp emeğinin karşılığını alamayan ülkemizde binlerce ve hatta milyonlarca yoksul insan olduğu ifade edilmektedir (Şenses, 2017, s. 14).

Sonuç olarak Türkiye'deki yoksulluk sorunu sadece ülkenin değil, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin önemli sorunların başında gelmektedir. Ülkemizde yoksulluğun kalkınma ve toplumsal bütünleşmenin önünde bulunan büyük bir engel olarak teşkil ettiği herkesçe ifade edilmektedir. Bu açıdan ailenin eğitimi, ekonomiden kültüre, ahlaktan siyasete kadar birçok yapısal sebepleri olan yoksulluk belki de günümüzün en önemli ve

geleceği tehdit eden ciddi bir sorun olarak ifade edebiliriz. Ülke geneline bakıldığında 1990'lı yıllardan itibaren yaygın ve daha derin bir problem olarak ülke gündeminde sürekli yer edinmektedir (Yaşar, 2009, s. 250). Ülkemizde kentsel gelişmenin olduğu dinamiklerle birlikte destekleyen süreçler olduğu görölmektedir. Bu şekilde muhtaçların kentlerde tutunmaları ve muhtaçlıkla mücadelelerinde faydalandıkları biçimsel olmayan vasıflı enstrümanların bunlarla ilişkisi kurulduğundan dolayı, muhtaçlığın da bir dönüşüm içerisine gireceği, bundan böyle kolektif beraberlik yoluyla aşılması mümkün olan yoksulluk durumunun daha kalıcı ve zor koşullara işaret edeceğini düşünmek mümkün olacaktır. Bundan dolayı, bu değişimin özelliklerinin ne tür sonuçlar ortaya çıkacağı konusunda çeşitli öngörüler varsayılmakla birlikte somut olgulara dayanan veriler değişimin son derece kısıtlı olacağı düşünölmektedir (Işık & Pınarcıoğlu, 2008, s. 15). Ayrıca, Türkiye geneli kırsallar dan kentlere göçün altında yatan faktörler ise ekonomik sebepler, kan davaları, güvenlik sorunları, hızlı nüfus artışı ile değişen aile yapıları, kültürel ve sosyal hizmetlerin yetersizliği, tarımdan alınan gelirin düşüklüğü ile birlikte işsizlik ve istihdam gibi faktörleri sıralayabiliriz (Yıldırım, 2014, s. 28-29).

Tablo 2.18. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksulluk Sınırı, Sayısı, Oranı, Açığı, 2010-2018

%40	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Medyan									
Yoksulluk Sınırı TL	2.972	3.255	3.611	4.008	4.443	4.997	5.693	6.355	7.113
Yoksul Sayısı (Bin kişi)	7355	7288	7344	6788	6572	6652	6482	5865	6322
Yoksulluk Oranı	10,3	10,1	10,0	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4	7,9
Yoksulluk Açığı	24,0	25,4	23,7	22,6	22,3	22,3	20,8	20,0	22,3
%50	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Medyan									
Yoksulluk Sınırı TL	3.714	4.069	4.515	5.007	5.554	6.246	7.116	7.944	8.892
Yoksul Sayısı (Bin kişi)	12 025	11 670	11 998	11 137	11 332	11 219	11 026	10 622	11 091
Yoksulluk Oranı	16,9	16,1	16,3	15,0	15,0	14,7	14,3	13,5	13,9
Yoksulluk Açığı	26,6	26,3	26,9	26,0	24,4	25,3	24,3	22,6	23,7
%60	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Medyan									
Yoksulluk Sınırı TL	4.457	4.883	5.418	6.012	6.665	7.495	8.539	9.532	10.670

Yoksul Sayısı (Bin kişi)	16 963	16 569	16 741	16 706	16 501	16 706	163 28	15 864	16 888
Yoksulluk Oranı	23,8	22,9	22,7	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2
Yoksulluk Açığı	28,7	29,2	29,2	26,7	27,2	26,8	26,5	25,8	25,4
%70 Medyan	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Yoksulluk Sınırı TL	5,200	5.697	6,320	7,016	7,775	8,744	9,963	11,121	12,448
Yoksul Sayısı (Bin kişi)	21 816	21 730	22 252	21 979	22 223	22 546	22 096	22 171	2 701
Yoksulluk Oranı	30,6	30,0	30,2	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5
Yoksulluk Açığı	31,9	31,0	31,2	29,0	29,3	28,4	28,5	27,2	28,0

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tabloda 2.18’de, görüldüğü üzere TÜİK’in yaşam koşulları araştırmasında ortaya çıkan sonuca göre yoksulluk açığı, yoksulluğun derecesi hakkında bilgi vermektedir. Yoksulluk derecesinin %100 yaklaşması yoksulluğun artması durumu ifade edebiliriz. Yoksulluk derecesinin azalması ise yoksulluk seviyesinin azalması anlamına gelmektedir.

2.2.1. Türkiye’de Gelir Dağılımı Kavramı

Türkiye’de gelir dağılım kavramı, ekonomide gelir üretim faaliyetlerine katılan faktörlerle oluşturulan kazanç paylarını ifade etmektedir. Bu dağılımda emeğin payına ücret, sermayenin payına faiz, doğal kaynakların payına rant, teşebbüsün payına ise kar diye ifade edilmektedir (Muhasebe Türk, 2017). Milli gelir daha çok bir devlette belli bir

zamanda üretilen imalat ve hizmetlerin yaratımından doğan imalat faktörlerin kazanımlarının toplam nakdî değerini ifade etmektedir. Bir devlette global bir biçimde bir yılda oluşturulmakta olan mal ve hizmet toplamının akımı ise Gayri Safi Milli Geliri oluşturmaktadır (Olgun, 2018, s. 4).

Başka bir ifade ile gelir, ekonomik katsayının belli bir zamanda üretim prosesine katılmaları neticesinde meydana gelen katma değerden her ferдин nakdî olarak almakta olduğu paya denir (Yüce, 2002, s. 4). Devletlerdeki gelir dağılımı daha çok ülkenin gelişmişlik seviyesini göstermektedir. Devlette sosyal adaletin işleyişi, eğitim ve sağlık açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bundan dolayı da gelir dağılımı üretim, tüketim ve tasarrufu de etkilemektedir (Olgun, 2018, s. 6). Ayrıca gelir dağılımı, insanlar arasında eşit dağıtılmadığından dolayı fertlerin yoksulluklarını da etkilemektedir. Türkiye’de gelir dağılımı ölçümlerinde daha çok kullanılmakta olan başlıca yöntemler, Lorenz Eğrisi, Gini Katsayıları ve %20’lik dilim hesaplamalarının yanında fertler başına düşen milli gelir hesaplarıdır (Aydın, 2012, s. 148).

Gelir dağılımının eşitsiz dağıtılması ülkenin refahının yanında büyümeyi de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Devletler geliştirmekte olan teknoloji ile birlikte çoğalan sermaye verimliliği, değeri düşük emeğin çekiciliği azaltmış ve üretimin belli bir kısmı teknoloji yoğun üretim yapan devletlere geri dönmesine yol açmış ve geliştirmekte olan devletlerin gelir dağılımı üzerinde baskı oluşturmaktadır (C.S.B.B., 2019, s. 18). Geliştirmekte olan devletlerde toplumun yoksul kesimleri ve zenginler arasındaki gelir dağılımının fazla olduğu hatta uçurumun oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Geliştirmekte olan ülkelerde kişi başına düşen gelir arttıkça gelir dağılımındaki eşitsizliklerin büyüdüğü görülmektedir (Can, 2017, s. 1121).

Dünyada ve Türkiye’de gelir dağılımını etkileyen faktörlerin çok olmasına rağmen öne çıkan başlıca faktörler, ülkenin nüfus yapısı, teknoloji gelişim düzeyi, eğitim düzeyi, varlık dağılımı, kayıt dışı ekonomi, ekonomik krizler ve enflasyon, bölgesel/ülkesel gelişim farklılıkları, küreselleşme ile ekonomik özgürlükler şeklindedir (Kaya, 2019, s. 15-21).

2.2.2. Gelir Dağılım Türleri

Gelir dağılım türleri bir devlette belli bir zaman diliminde elde edilen milli gelirin fertler, sosyal gruplar, yöreler ve yaratım unsurları arasında bölüşümüne gelir dağılımı denilmektedir. Gelir dağılımına bakıldığında dört farklı türe ayrılmaktadır. Bunlar bölgesel, sektörel, fonksiyonel ve kişisel gelir dağılımlıdır (Olgun, 2018, s. 6).

2.2.2.1. Bölgesel Gelir Dağılımı

Bölgesel gelir dağılımı milli gelirin bir ülkede farklı bölgelerde yaşayan fertlere göre dağılımını ifade etmektedir. Bu gelir daha çok ülkenin az gelişmiş ve gelişmiş bölgeler arasındaki farklılıkları göstermektedir (Kuştepeli & Halaç, 2004, s. 147). Özellikle, gelişmiş devletlerde bölgeler arasındaki gelir dağılımı dengesizliklerin az gelişmiş devletlerle kıyaslamak daha azdır. Bölgeler arasında bulunan eşitsizliği belirleyebilmek için o bölge içinde bulunan fert başına düşmekte olan gelir ile kişi başına düşen milli gelir arasındaki orana bakılmaktadır. Gelişmiş devletlerdeki geri kalmış olan bölgelerde yaşayan nüfusun ufak bir oranı fert başına düşen milli gelirin 3/2'den daha az gelir elde ettikleri ifade edilmektedir. Türkiye'de %30 oranında olduğu söylenmektedir. Fransa ve Norveç'te bu oran ise %10 civarındadır (Pehlivan, 2009, s. 24).

2.2.2.2. Fonksiyonel Gelir Dağılımı

Fonksiyonel gelir dağılımı devletlerdeki üretim faktörlerinin, milli gelirden almış oldukları payları analiz eden, milli gelir içindeki rant, faiz, ücret ve kar payları hakkında bilgi veren gelir dağılımı olarak tanımlanabilir (Kuştepeli & Halaç, 2004, s. 147).

2.2.2.3. Kişisel Gelir Dağılımı

Kişisel gelir dağılımı, milli gelirin fertler, tüketiciler arasındaki bölüşümünü göstermektedir. Kişisel gelir dağılımı, insanların veya hanehalkların elde etmiş oldukları gelirin büyüklüğü esas alınarak sıralama gerçekleştirilmektedir. Daha fazla kullanılmakta olan bir gelir dağılımıdır (Acar, 2015, s. 45).

2.2.2.4. Sektörel Gelir Dağılımı

Sektörel gelir dağılımı, milli gelirin ekonomi içindeki üretim sektörlerine göre ayırmaktadır. Sanayi, tarım, ticaret ve hizmet ile birlikte diğer sektörlerin milli gelirden aldıkları payları göstermektedir. Sektörel gelir dağılımı, devletlerin ekonomik gelişimleri bakımından bilgileri de vermektedir. Tarihler bazında devletler incelendiğinde bu dağılımın, o devletlerin endüstrileşme süreçlerinde hangi konumda olduklarını ve küreselleşme sürecinde hangi sektörlerle ağırlık verilmesi gerektiği veya verilmemesi gerektiği hakkında somut veriler vermektedir (Kuştepeli & Halaç, 2004, s. 147). Ayrıca, devletlerin gelişmişlik düzeyleri arttıkça hizmet sektörü daha fazla önem arz etmekte ve emeğin fiyatı artmakta olduğunu ifade edebiliriz.

2.2.3. Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Kavramı ve Ölçülmesi

Gelir dağılımı eşitsizliğinin kavram ve ölçülmesi, devletlerde yaygın olarak kullanımı olan kişisel eşitsizlik ve küresel eşitsizlik durumlarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Küresel eşitsizlik dünyada bulunan toplam üretim, devletler ve coğrafik özellikler ile birlikte ekonominin oluşturduğu ve birbirine benzeyen devletlerin bölgeler arasındaki eşit olmayan dağılımını ifade edilmektedir. Kişisel eşitsizlik kavramı, daha çok devletlerin milli gelirin fertler arasındaki eşit dağıtılmaması olarak ifade edilmektedir (Bul, 2016, s. 8). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) kullandığı gelir dağılımı eşitsizliğinin ölçümünde kullandığı Gini katsayısı, Lorenz Eğrisi ve Yüzde Paylar analizi göstergelerini kullanmaktadır. Türkiye’de gelir dağılımı araştırmalarında çoğunlukla gelir dağılımındaki adaletsizliğin alt guruplar aleyhine sürekli olarak arttığı ifade edilmektedir (Doğanoğlu & Gülcü, 2001, s. 54). Gelir dağılımı eşitsizliğinin ölçümü yapılmadan önce gelir ve servet bilgilerinin toplanması gerekmektedir. Bu ölçümler daha çok Gini Katsayısı, Lorenz Eğrisi, Yüzde Paylar Analizi ile yapılmaktadır.

2.2.3.1. Gini Katsayısı

Gini katsayısı veya Gini endeksi, bir nüfusun gelir dağılımının bir ölçüsüdür. İtalyan istatistikçi Corrado tarafından (1884-1965) yılları arasında geliştirmiş ve adını buradan almıştır. Gelir eşitsizliği hakkında bilgi vermekte, yalnız yoksulluk hakkında bilgi vermemektedir. Daha çok 45 derecelik mutlak eşitlik doğrusu ile Lorenz eğrisi arasında

kalan alanı, mutlak eşitlik doğrusu altında kalan üçgenin alanını oranlaması olarak hesaplamaya çalışmaktadır (Yücel, 2011, s. 13). Gini katsayısı “0” sifıra yaklaştıkça mükemmel eşitliğe yaklaşmaktadır. 1’e yaklaşması ise daha çok gelir eşitsizliğinin arttığını ifade etmektedir. Gini ölçümlerinde genelde mükemmel olmasada mükemmel yakın katsayılar 0,3 ile 0,5 arasında olduğu söylenmektedir. Dünyada en yaygın kullanılmakta olan tek eşitsizlik ölçüsü Gini katsayısıdır. Dağılımı karşılaştıran kümülatif bir frekans eğrisi olan Lorenz eğrisine dayanmaktadır (Haughton & Khandker, 2009, s. 104).

Tablo 2.19. Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayısı 2018 (P80/P20)

Bölgeler (2018)	Gini Katsayısı	P80/P20 Oranı
TR Türkiye	0,408	7,8
TR10 (İstanbul) En fazla	0,444	8,6
TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	0,401	7,2
TR22 (Balıkesir, Çanakkale)	0,363	6,3
TR31 (İzmir)	0,363	6,1
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	0,322	5,1
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	0,334	5,1
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	0,337	5,2
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	0,330	5,1
TR51 (Ankara)	0,382	6,4
TR52 (Konya, Karaman)	0,367	6,3
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	0,359	6,0
TR62 (Adana, Mersin)	0,402	7,1
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	0,382	6,4
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	0,330	5,3
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	0,347	5,7
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	0,308	4,5
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	0,346	5,8
TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	0,352	5,9
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	0,335	5,2

TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	0,313	4,5
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	0,361	6,0
TRB1 (Malatya, Elâzığ, Bingöl, Tunceli) En az	0,305	4,5
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri)	0,342	5,6
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	0,334	5,0
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	0,380	6,3
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	0,364	5,9

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tabloda 2.19’da görüldüğü üzere 2018 TÜİK’in Gelir Araştırması sonuçları temel alınarak yapılan değerlendirmelerde Türkiye geneline bakıldığında Gini katsayısının en çok olduğu bölge İstanbul (0,444) olduğu ve en az Gini Katsayısı ise TRB1 Malatya, Elâzığ, Tunceli, Bingöl (0,305) olduğu görülmektedir. Gini katsayısı 1’e yaklaştıkça gelirin adaletsiz dağıtıldığı, katsayının 0 sifıra yaklaşması ise gelirin daha adil dağıtıldığı ifade edilebilmektedir. P80/P20 Yüzde Paylar, kişisel gelir dağılımı için kullanılan ölçütlerdendir. Yani %20’lik grupların toplam gelirden aldığı payı ifade etmektedir. Son %20’lik grubunda gelirden aldığı payın/ilk %20’lik grubun toplam gelirden aldığı pay olarak ifade edilmektedir (TÜİK, 2020).

2.2.3.2. Lorenz Eğrisi

Lorenz eğrisini bulan Max Lorenz 1905'te Lorenz eğrisi fikrini geliştiren Amerikalı bir ekonomisttir. Lorenz eğrisi tarafından önerilen gelir dağılımını temsil etmek için kullanılan bir araçtır. Milli gelirin onu elde eden nüfusun arasındaki dağılımını göstermek amacıyla oluşturulan bir ölçme aracı olarak yaygın olarak kullanılmaktadır. Toplam gelirin hangi oranının belirli bir kişinin elinde olduğunu nüfus yüzdesi olarak göstermeye çalışmaktadır. Lorenz eğrisi geliri, gelirleri ile sonuçlandırmak yerine gelirlerin kümülatif oranına bireylerin oranı ile ölçmeye çalışmaktadır. Bir Lorenz eğrisi oluşturabilmek için önce ait olan gelir oranını hesaplanması gerekir. Her bir bireye ve aynı bireyin toplam nüfusunun hangi oranına bakılması gerektiği, bir sonraki adımı ise her iki oranı da biriktirmektir. Son adım olarakta eşit dağıtılmış olan Lorenz eğrisi için temel ölçüt

tanımlamaktadır. Ayrıca eşitlikçi dağıtım çizgisi, en eşitlikçi gelir dağılımı temelinde tanımlanmaktadır (Bellu, 2005, s. 4-5).

2.2.3.3. Yüzde Paylar Analizi (P80/20)

Kişisel gelir dağılımını ölçmede kullanılan diğer bir ölçüt ise yüzde paylar analizi, %20'lik hanehalkı/fert gruplarının toplam gelirden aldıkları paylara göre hesaplamayı ölçüt alan bir eşitsizlik ölçümüdür. Bundan dolayı da geliri yüksek olan son %20'lik gelirden düşük olanı esas almakta ve ilk %20'lik gruba göre toplam gelirden ne kadar veya kaç kat fazla pay aldığını göstermeye çalışmaktadır (TÜİK, 2020).

2.2.4. Gelir Dağılımı Eşitsizliğini Etkileyen Faktörleri

Türkiye'de gelir dağılımı eşitsizliğini etkileyen faktörler daha çok sosyoekonomik demografik, iktisadi faaliyetlerin niteliği ve sektörel tercihlerin gelir dağılımına etki eden sebepler olarak gösterilebilmektedir. Diğer bir önemli faktör ise bölgeler arasındaki gelişmişlik düzeyleri de gelir dağılımı eşitsizliğine etki etmektedir (TÜSİAD, 2014, s. 79). Gelir dağılımı eşitsizliği ve yoksulluk arasında müspet yönde bir ilişki bulunmaktadır. Yoksulluk kavramı ve gelir dağılımı ile kıyaslandığında belli bir yoksulluk sınırının altında kalan fertlerin dağılımından ziyade genel nüfusa ait dağılımı belirlediğinden dolayı ikisi de kavram olarak birbirinden ayrı düşünülemez. Çünkü gelir dağılımı eşitsizliği, yoksulluğu en fazla etkileyen faktörler arasında gösterilebiliriz (İren, 2019, s. 50).

Tablo 2.20. Türkiye’de Bölgesel Gelir Dağılımı (2014)

Bölgeler	Nüfus Oranı	Ortalama Gelir (TL)	Gelirden Aldığı Pay (%)
İstanbul	0,8	17.088,5	0,24
Batı Marmara	0,04	12.127,4	0,04
Ege	0,13	14.667,9	0,15
Doğu Marmara	0,09	12.506,6	0,09
Batı Anadolu	0,09	14.310,1	0,11
Akdeniz	0,13	11.633,3	0,12
Orta Anadolu	0,05	11.037,4	0,05
Batı Karadeniz	0,06	10.745,1	0,05
Doğu Karadeniz	0,03	10.964,1	0,03
K. Doğu Anadolu	0,03	8.644	0,02
O. Doğu Anadolu	0,05	8.005,7	0,03
Güneydoğu Anadolu	0,11	6.727,3	0,06

Kaynak: (TÜSİAD, 2014, s. 61).

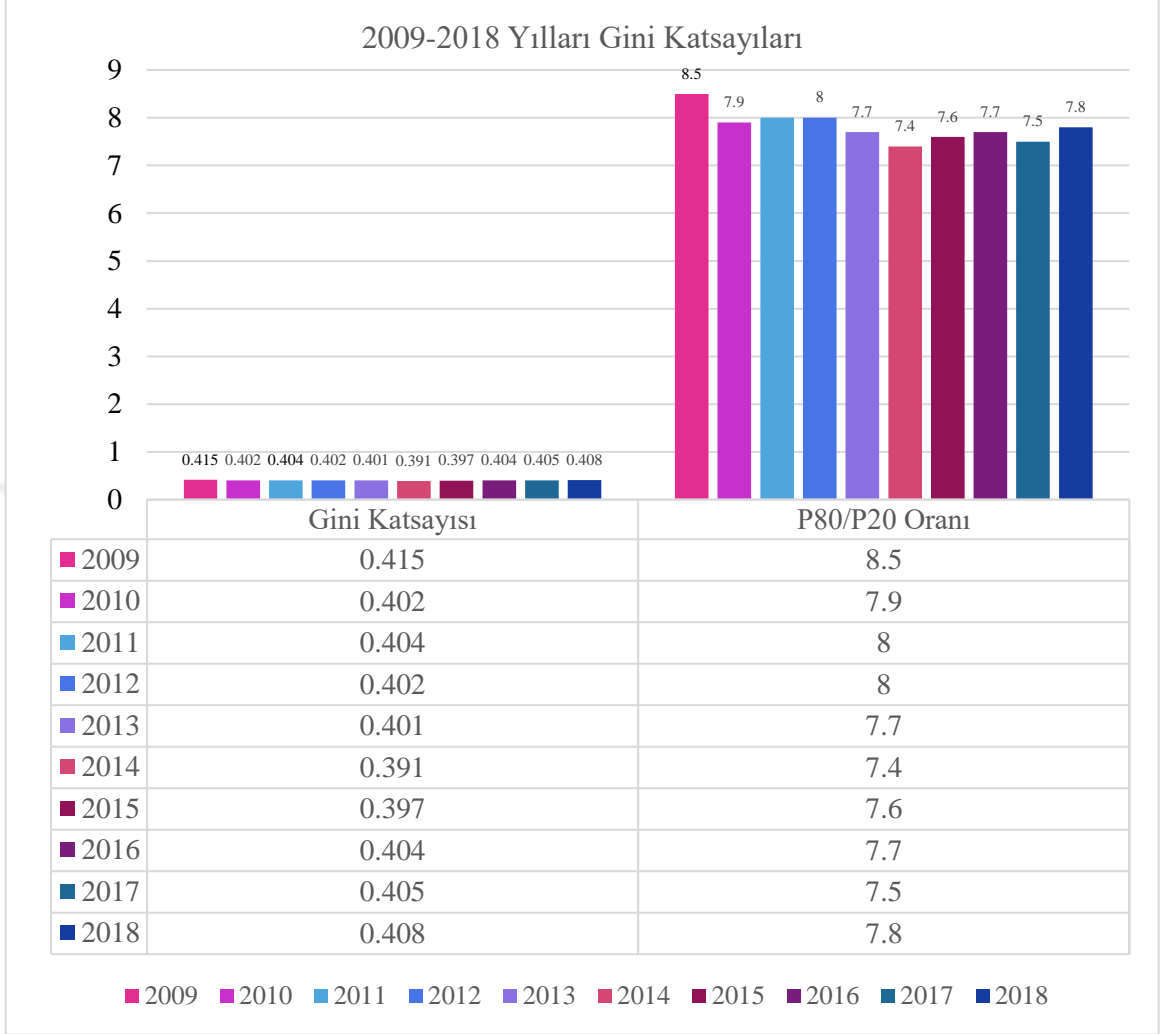
Tablo 2.20’de görüldüğü üzere. Türkiye’de bölgesel gelir dağılımı ülkemiz gibi gelişmekte olan devletlerde ekonomi, dünya ekonomileri ile kıyaslandığında, gelir dağılımı eşitsizliği fazla olan ekonomiler arasında yer almaktadır. Gini katsayıları diğer ülkelerle kıyaslandığında dünyadaki birçok devletten daha yüksek bir gelir dağılımı eşitsizliğinin olduğu görülmektedir. Ayrıca gelir dağılımı eşitsizliğinden en fazla etkilenen kesimler yoksullardır.

2.2.5. Türkiye’de Yıllara Göre Gini Katsayıları (2014-2018)

Türkiye’de eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre 2014-2018 yıllarını kapsayan Gini katsayılarına bakıldığında, 2014 yılı Türkiye geneli, 0,391 olduğu ve bölgeler bazında en yüksek oran, TRC2 (Şanlıurfa ve Diyarbakır) 0,412’dir. Bölge bazında en düşük oran, TRC81 (Zonguldak, Karabük ve Bartın) 0,304 olarak belirlenmiştir. 2015 yılı Türkiye geneli 0,397 bölgesel bazda en yüksek TRC2 (Şanlıurfa ve Diyarbakır) 0,420 dir. Yine bölgesel bazda en düşük oran, TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) 0,308’dir. 2016 yılı Türkiye geneli 0,404, bölgeler bazında en yüksek oran, TR62 (Adana, Mersin) 0,412, en düşük oranda, TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt) ile TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın) 0,315 olarak iki bölge eşit oranda Gini katsayısına sahiptir. 2017 yılı Türkiye geneli 0,405, en yüksek oran, TR10 (İstanbul) 0,443 olduğu görülmektedir. Ayrıca, 2018 yılı Türkiye geneli oranı, 0,408, en yüksek oranda, TR10 (İstanbul) 0,444 olup, en düşük oran ise TRB1 (Malatya, Elâzığ, Bingöl, Tunceli) 0,305 olarak TÜİK tarafından hesaplanmıştır (TÜİK, 2020).

Gini katsayısı 0’la 1 sayısı arasında yer almaktadır. Gelir dağılımı için Gini katsayısı 0’a yaklaştıkça gelirin eşit dağıtıldığı, 1’e yaklaşması ise gelirin adil olarak dağıtılmadığını göstermektedir.

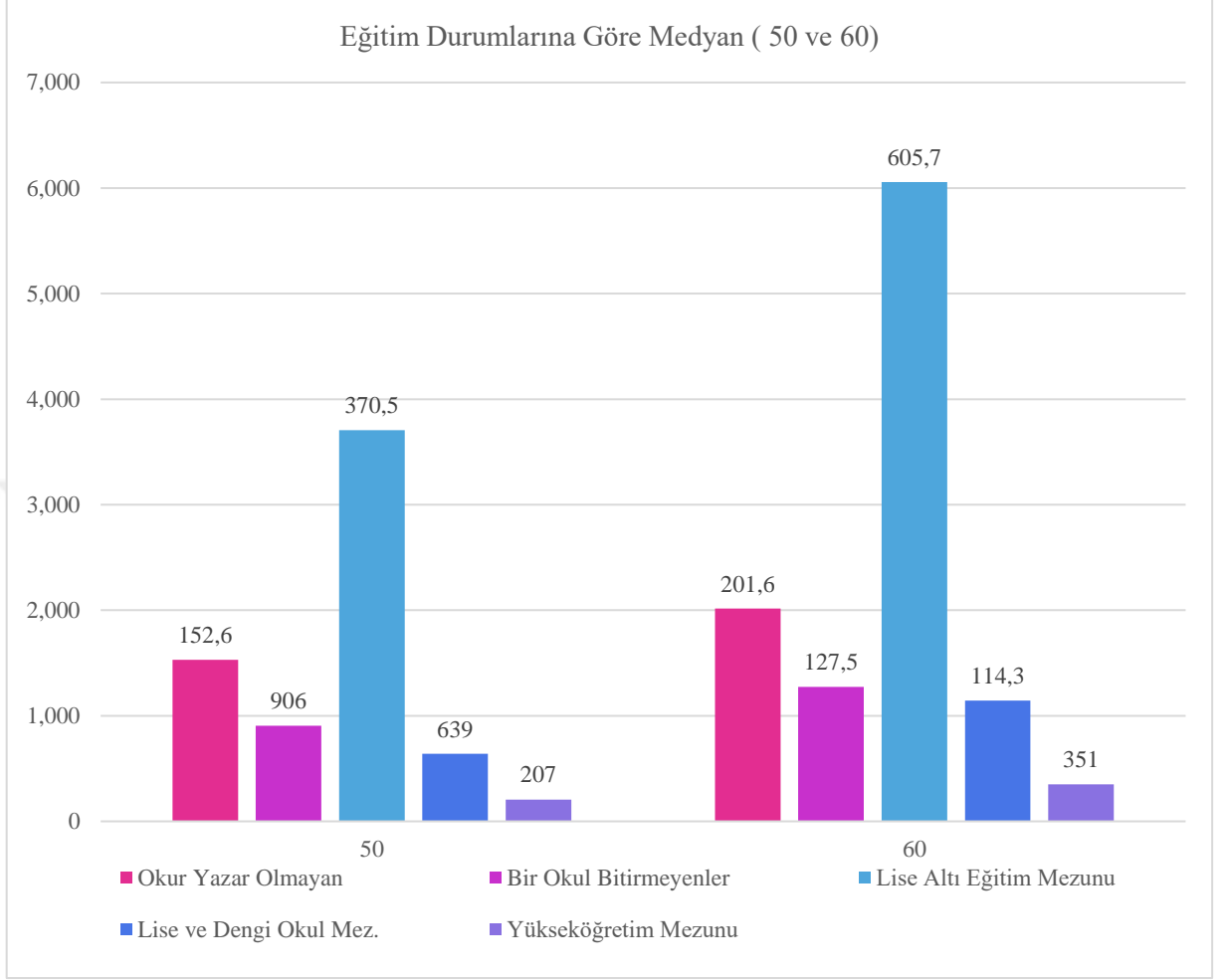
Tablo 2.21. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Gini Katsayıları ve P80/P20 Oranı (2009-2018)

Kaynak:(TÜİK, 2020).

Tablo 2.21’de görüldüğü üzere TÜİK’in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasına göre tabloda belirtildiği gibi Türkiye geneli Gini Katsayısına bakıldığında eşitsizliğin en fazla olduğu yıl 2009 yılı 0,415’dir. En düşük olduğu yıl ise 2014 yılı 0,391’dir. Yıllar itibari ile tablo incelendiğinde yoksulluğun az bir oranda azaldığı görülmektedir.

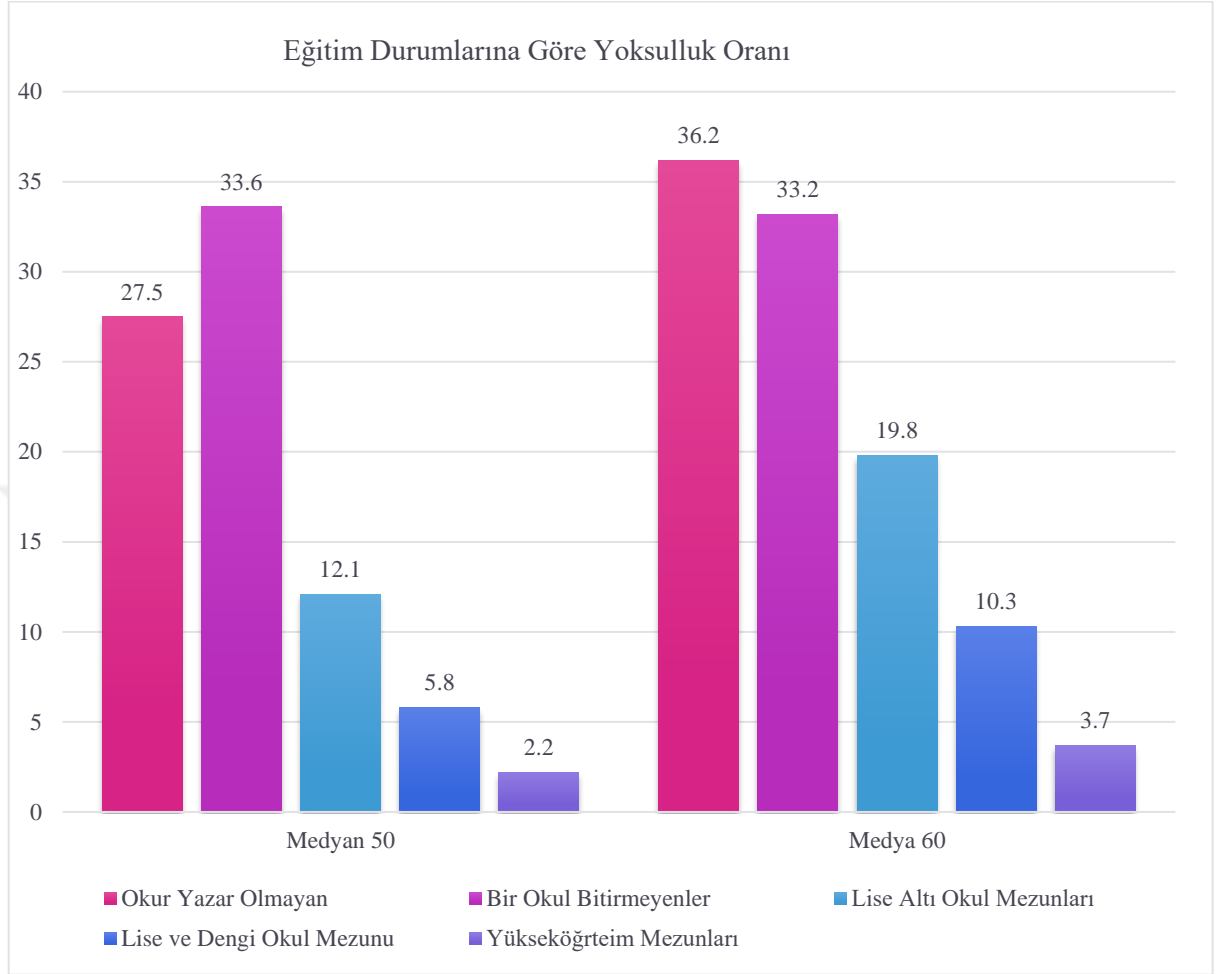
Tablo 2.22. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksul Sayıları ve Oranı (2018)

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tablo 2.22’de görüldüğü üzere Türkiye geneli yoksul sayısı tespitinde TÜİK tarafından gelire dayalı yoksulluk sınırları kullanılmıştır. 2018 verilerine göre en fazla yoksul sayısı lise altı eğitim mezunları, bu sayı yaklaşık olarak medyan 50 göre 370,5 bin ve medyan 60 göre 605,7 bin kişidir. Yoksulluğun en az olduğu eğitim durumu ise yükseköğretim mezunlarıdır, bu sayı ise medyan 50 göre 207 bin kişi, medyan 60 göre bu sayı 351 bin kişi olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2.23. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Eğitim Durumlarına Göre Yoksulluk Oranları (2018)

Kaynak:(TÜİK, 2020).

Tablo 2.23’de, görüldüğü üzere gelire dayalı yapılan yoksulluk sınırı hesaplamasında 2018 yılı Türkiye geneli eğitim durumları göz önüne alındığında yoksulluğun en fazla olduğu oran bazında medyan 50’ye göre %27,5 ve 33,6 dır. Bir okul bitirmeyenlerin oranı ise medyan 50 ve 60 göre %33,6 ve 33,2 olarak TÜİK tarafından tespit edilmiştir.

Tablo 2.24. Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları, 2005-2015
Fert Yoksulluk Oranı (%)

TÜRKİYE	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gıda Yoksulluğu (Açlık)	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48						
Yoksulluk (Gıda+Gıda Dışı)	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08						
Kişi Başına Günlük 1 \$ Altı	0,01										
Kişi Başı Günlük 2,15 \$ Altı	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
Kişi Başı Günlük 4,3 \$ Altı	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35	3,66	2,75	2,27	2,06	1,62	1,38
Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk	16,16	14,50	14,70	15,06	15,12						
KENT											
Gıda Yoksulluğu (Açlık)	0,64	0,04	0,07	0,25	0,06						
Yoksulluk (Gıda+Gıda Dışı)	12,83	9,31	10,36	9,38	8,86						
Kişi Başına Günlük 1 \$ Altı											
Kişi Başı Günlük 2,15 \$ Altı	0,97	0,24	0,09	0,19	0,04	0,04	0,02	0,02	0,02		
Kişi Başı Günlük 4,3 \$ Altı	10,05	6,13	4,40	3,07	0,96	0,97	0,94	0,60	0,64		
Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk	9,89	6,97	8,38	8,01	6,59						
KIRSAL											
Gıda Yoksulluğu (Açlık)	1,24	1,91	1,41	1,18	1,42						
Yoksulluk (Gıda+Gıda Dışı)	32,95	31,98	34,80	34,62	38,698						
Kişi Başına Günlük 1 \$ Altı	0,04										
Kişi Başı Günlük 2,15 \$ Altı	2,45	3,36	1,49	1,11	0,63	0,57	0,42	0,14	0,13		
Kişi Başı Günlük 4,3 \$ Altı	23,59	25,35	17,59	15,33	11,92	9,61	6,83	5,88	5,13		
Harcama Esaslı Görelî Yoksulluk	26,35	27,06	29,16	31,00	34,20						

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tablo 2.24’de, Türkiye geneli ile birlikte kent ve kırsal yoksulluğunun 1 ABD dolarının, satın alma paritesi üzerinden TL karşılığının ilgili yılın cari değerleri esas alınarak hesaplanmıştır. Eşdeğer fert başına medyan gelirinin %50 esas alınarak hesaplamaya çalışılmıştır. Ayrıca, 2007 yılından itibaren nüfus projeksiyonları kullanılmıştır. 2010 yılı itibariyle metodolojik revizyon çalışmaları sebebiyle hesaplanmamaktadır. Son olarak 2014 yılı itibariyle örneklem tasarımında yeni idari

bölünüş temel alınarak, kent ve kırsal düzeyinde yoksulluk veri tahmini üretilmemiştir. Sonuç olarak Türkiye’de son dönemlerde yoksulluk giderek azalmaya başlamıştır. Bunda etkili olan nedenler daha çok devletin yoksullara yönelik geliştirmiş olduğu politikaların sonuç vermesidir. Ayrıca düzenli olarak herhangi bir geliri olmayanlara illerde ve ilçelerde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yoksullara düzenli olarak yapılan nakdi ve ayni yardımlar yoksulluğun bir az olsa da azalmasına ve yoksulların rahatlamasına yol açmıştır.

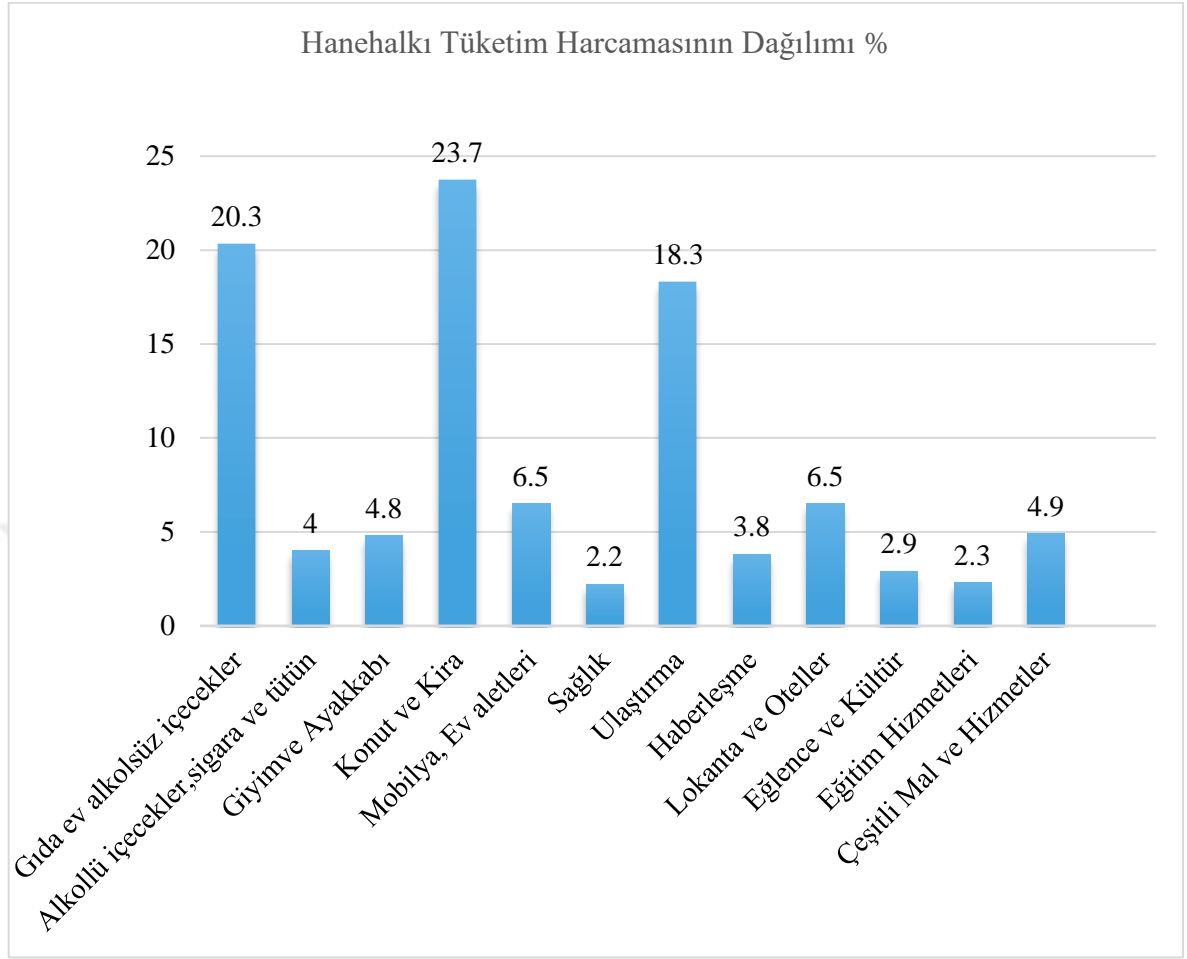
Tablo 2.25. Türkiye’de Eşdeğer Hanehalkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2018

Bölgeler	Medyan Gelirin %50 Göre			Medyan Gelirin%60 Göre		
	Yoksulluk Sınırı TL	Yoksul Sayısı (Bin Kişi)	Yoksulluk Oranı	Yoksulluk Sınırı TL	Yoksul Sayısı Bin Kişi	Yoksulluk Oranı
TR Türkiye	8 892	11 092	13,9	10 670	16 888	21,2
TR10 İstanbul	11 833	1905	12,7	14200	3149	21,0
TR21 (Tekirdağ, Kırklareli, Edirne)	11 187	231	13,5	13424	345	20,1
TR22 (Çanakkale, Balıkesir)	8 585	193	11,5	10 302	327	19,4
TR31 (İzmir)	11 571	490	11,6	13 885	832	19,7
TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	9 404	251	8,4	11 285	542	18,1
TR33 (Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak)	8 637	241	8,1	10 364	441	14,7
TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik)	10 817	412	10,3	12 980	679	17,0
TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	10 241	373	9,9	12 290	661	17,6
TR51 (Ankara)	11 100	543	10,1	13 320	886	16,5
TR52 (Konya, Karaman)	8 310	253	10,6	9 972	422	17,7
TR61 (Antalya, Isparta, Burdur)	9 799	354	11,7	11 759	566	18,7
TR62 (Adana, Mersin)	8 455	509	12,7	10 146	816	20,4
TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	6 703	292	9,1	8 044	545	16,9
TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	8 111	160	10,5	9 734	287	18,9
TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	8 430	271	11,4	10 115	424	17,8
TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın)	9 173	72	7,2	11 007	118	11,9
TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	8 741	91	12,4	10 489	140	19,1

TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop)	8 247	281	10,4	9 897	489	18,0
TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	8 374	230	8,9	10 048	358	13,9
TRA1 (Erzurum, Erzincan, Bayburt)	8 019	101	9,8	9 622	180	17,6
TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	5 441	110	10,1	6 530	183	16,8
TRB1 (Malatya, Elâzığ, Bingöl, Tunceli)	7 585	130	7,7	9 102	225	13,4
TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri)	4 479	217	10,4	5 375	365	17,5
TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	6 374	138	5,0	7 649	374	13,6
TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır)	4 233	359	9,7	5 080	662	17,9
TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	4 178	177	8,1	5 014	289	13,2

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tablo 2.25’de, 2018 yılı TÜİK, gelir ve yaşam koşulları araştırması bölgesel sonuçları, her bölge için eşdeğer hanehalkı kullanılabilir gelirin medyan değeri kullanılarak ayrı ayrı yoksulluk sınırı hesaplanmıştır. 2018 yılı TRC3 bölgesi olan Şırnak, Mardin, Batman ve Siirt yer aldığı bölgeye bakıldığında yoksulluk oranının %13,2 olduğu görülmektedir. Yoksulluğun en fazla olduğu bölgenin TR62 Mersin ve Adana bölgesi olduğu ve %20,4 oranında Türkiye’de en fazla yoksulluğun olduğu yerdir. Türkiye’de yoksulluğun en az olduğu bölge ise TR81 Bartın, Zonguldak, Karabük olup %11,9 oranına sahiptir.

Tablo 2.26. Türkiye’de Hanehalkı, Tüketim Harcamasının % Dağılımı (2018)

Kaynak:(TÜİK, 2020).

Tablo 2.26’da görüldüğü üzere Türkiye’nin 2018 yılı hanehalkı tüketim harcamasının dağılımına bakıldığında en fazla harcamanın %23,7 ile konut ve kira giderleri olduğu, ayrıca en az tüketimin ise sağlık hizmetleri olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise en önemli kalemler arasında yer alan eğitim hizmetlerine %2,3 gibi düşük bir oranın ayrıldığı görülmektedir. Bundan anlaşılacağı üzere eğitim harcamasına ayrılan bütçenin çok az olduğu kanaatine varılmaktadır.

2.3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YOKSULLUKLA MÜCADELE

Dünyada ve Türkiye’de yoksullukla mücadele edilebilmesi için fertlerin, insanca bir yaşamlarının olabilmesi gerekmektedir. Bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan diğer ülkelerin toplumsal sorunlarının önüne geçilmesi bakımından çok önem arz etmektedir. Bundan dolayı da yoksullukla mücadele kapsamında dolaylı ve dolaysız yaklaşımların, radikal reformların bir an önce hayata geçirilmesi gerekir. Radikal reform tutumları çerçevesinde diğer yaklaşımların aksine fertlerin değil, yoksul bölgelerdeki fertlerin refah oranlarını yükseltmeye yönelik çalışmalar ve projelere yönelmesi gerektiği bilinci oluşturularak, bir an önce hayata geçirilmeye çalışılmalıdır. Yoksullar için yerel düzeyde içme suyu, sulama, eğitim, sağlık gibi alt yapı yetersizliği olan alanlarda yapılacak çalışmalarda istihdam alanlarını oluşturmak ve az bir oranda olsa da yoksulluğu azaltmak için yoksulların çalıştırılması gerekmektedir (Kızıler, 2016, s. 84).

Dünyanın geleceğini tehdit eden yoksulluğun, küresel bir sorun olduğu gerçeğinin giderek hissettirmeye başlaması, dünya devletlerinin yoksullukla mücadelede birlikte hareket etme zorunluluğunun ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bundan dolayı 2000’li yılların başında dünyada yer alan 189 devletin başkanları bir araya gelerek Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı kapsamında 2015 yılına kadar yoksulluğu dünyada en aza indirmek için bir deklarasyon yayınlanmasına karar vermişlerdir. Bu kararda açlığın ve aşırı yoksulluğun yok edilmesi, evrensel bir temel eğitim alınması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın ayrımcılığının ortadan kaldırılması, yoksulluğun farkındalık oluşturulması için gündemde tutmaya çalışma gerekliliği olarak ifade edilmiştir (Gündoğan, 2008, s. 47).

Dünyadaki çoğu insan yoksulluk içinde yaşamaktadır. Dünya nüfusunun 3/2 ‘si 1 ABD dolarından daha düşük bir gelir ile yaşam mücadelesi vermektedir. Dünyada aşırı yoksulluk içinde yaşayanları Dünya Bankası yoksullukla mücadele politikaları geliştirerek yoksulluğu en aza indirmeye çalışmaktadır. Yoksulluk sınırı 2015 yılında revize edilmiş ve bir fert günde 1.90 ABD dolarından az bir tutar ile yaşıyorsa aşırı yoksulluk içinde yaşadığı ifade edilmektedir. Bu yoksulluk ölçütü, bir ferdin tüketiminin parasal değerine dayanmaktadır. Küresel yoksulluğun ölçülmesinde temel zorluk, farklı ülkelerdeki fiyat oranlarının çok farklı olmasıdır. Bu sebeple, farklı ülkelerdeki insanların tüketim düzeylerini piyasa döviz kuruna göre dönüştürmek yeterli değildir. Ayrıca, satın alma

gücünde devletler arası farklılıkların hesaplanması gerekmektedir. Dünya çapında yoksulluk, dünyanın bugün karşılaştığı en kötü sorunların başında yer almaktadır. Dünyanın en yoksulları genellikle açtır, eğitime daha az oranda erişmektedirler. Düzenli olarak yaşadıkları bölgelerde elektrik ve daha kötüsü olarak geceleri evlerini aydınlatacak ışıkları bile bulunmamaktadır. Yoksulluğa karşı mücadele edilmesi bu nedenle en acil mücadele edilmesi gereken önemli bir sorun teşkil etmektedir. Birçok insan sağlıksız yoksul ve üzüntü içinde yaşamaya devam ederken, bazı insanlar sağlıklı, mutlu, zengin olarak yaşamının tadını çıkarabileceği gibi adil olmayan bir dünyada yaşamlarını sürdürmektedirler. Bunlar için önemli olan fertlerin yaşamlarının sonuçlarındaki eşitsizliktir (Ourworldindata.org, 2020). Dünya Bankasının, yoksullukla mücadele politikaları neticesinde aşırı yoksulluk küresel düzeyde azalmaya başlamıştır. 1990 yılı verilerine göre dünya genelinde 1,9 milyar insan yoksul olarak hayatlarını sürdürürken bu oran 2015 yılı Dünya Bankası verileri esas alındığında bu oranın 736 milyon insana düştüğü ifade edilmiştir. Aşırı yoksulluğun daha çok Sahra-altı Afrika da olduğu ifade edilmektedir. Dünya Bankasının, 2030 yılı tahminlerine göre yoksulların 10/9'u Sahra-altı Afrika da olduğunu belirtmektedir (World Bank, 2020).

Türkiye toplumunda yoksulluk sorununun çözümlenebilmesi o toplumun en önemli mesuliyeti arasında yer almaktadır. Yoksulluk sadece bu sorunlar yaşayan kesimleri değil dolaylı ve dolaysız etkileri ile toplumun tamamı üzerinde olumsuz etkilemektedir. Toplumunu etkileyen bu önemli sorunla herkesin mücadele etmesi gerektiği bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Yoksulluğun en aza indirilmesi veya ortadan kaldırılması için yapılması gereken sosyoekonomik, politik, yönetsel ve kültürel önlemlerin alınması gerekmektedir. Toplumda yoksulluk çeken insanların yaşamlarının insan onuruna yakışacak bir duruma gelişiminin sorumluluk sahibi tüm toplumun insani vicdani bir görevi olması gerekmektedir. Günümüzde yoksulluk çekmeyen fertlerin gelecekte yoksulluk riski taşıyor olması, topluma gözdağı veren bu sorunun ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilecektir. Yoksullukla mücadelenin yalnızca toplumun yoksul kesimlerine yönelik değil, bütün topluma yönelik faydasının olacağı düşünülmektedir (Kunduracı, 2009, s. 102). Yoksullukla ciddi bir şekilde mücadele yapılması gerekmektedir. Bu amaçla toplumda yoksullara yeterince ayni ve nakdi yardımlar yapılmalı ve kendilerine yetecek duruma gelene kadar yardımların yapılması gerekmektedir. Bundan dolayı yoksulların istihdamına yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Türkiye’de yoksullara yönelik yardımlar daha çok devlet eliyle yapılmaktadır. Bunun yanında hayırsever, sivil toplum kuruluşları, dernekler tarafından da sosyal yardımlar yapılmaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemlere bakıldığında sivil toplum kuruluşlarının var olduğu bilinmektedir. Bu sivil toplum kuruluşları yoksullara yardım yapmak amacıyla genelde kurulmuşlardır. Küreselleşmenin etkisi ile sivil toplum ve derneklerin gelişmelerine yol açmıştır. 17 Ağustos 1999 depremi ile yardımlaşma ve dayanışma hat safhaya ulaşmıştır (İlter, 2009, s. 53). Son yıllarda artan depremler Van/Erciş, Elâzığ depremleri toplumda yardımlaşma ve dayanışma örneği sergilenmesine yol açmıştır. Türk toplumu yardımsever olmayı her zaman ilke edinmiştir.

2.3.1. Dünyada Yoksullukla Mücadele

Yoksulluk bakış açısı değişmemiş olsa da yoksullukla mücadelede devletin önemli bir aktör haline gelmesi 19. yüzyılın Bismarck Almanya’sında ortaya çıkmıştır. Bismarck yoksullara yardım etmenin temel işlevi olduğunu söylemiş ve kendini mesuliyetli olarak kılmıştır. Yoksullukla mücadelenin sistematik bir yapıya ulaşması daha çok II. Dünya savaşı sonrasında oluşmaya başlamıştır. Çünkü savaşın yarattığı sonuçlar itibariyle yoksul kesimler fazlalaşmıştır. Ülkeler savaş sonrası dönemlerde daha çok refah politikaları üretmeye başlamışlardır. Refah devletlerinin anlam kazandığı dönem 1980 ve sonrasında yoksullukla mücadele uygulamalarının şekillendiği bir dönem olmuştur. Dünyadaki kuruluşlar, yoksullukla mücadelede Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Birleşmiş Milletler (BM) gibi kuruluşlar yoksullukla mücadelenin daha çok ekonomik kalkınmanın yoksulluğu azaltacağı konusundaki politikaları desteklemişlerdir. Ayrıca, bu kuruluşların yoksullukla mücadele de ekonomik kalkınmanın yeterli olmayacağını 1990’lı yıllarda yaptıkları çalışmalarda farkına varıldığını belirtmişlerdir (Hürfikirler.com., 2020).

Dünya Bankası 1990’lı yılların sonundan itibaren yoksullukla mücadele konusunda çok boyutlu analizler yapmaya başlamıştır. Daha önce yoksulluk, yeterli gelir eksikliği olarak algılanmaktaydı. Dünya Bankasının, ülkelere önerisi ile büyümeyi teşvik etmek, ülkelerdeki gelir eşitsizliğinin en aza indirilmesi tavsiyesinde bulunulmuş, bu yönde çalışmaların yapılması gerektiği bilicinin oluşturulması hedeflenmeye çalışılmaktadır. 2000’li yıllarda ise yoksullukla mücadele dünya kalkınma raporunda, yoksulluğun sadece düşük gelir ve tüketim değil, aynı zamanda eğitim, sağlık, beslenme ve diğer insani gelişme

alanlarında düşük başarı olduğunu kabul etmiştir. Çalışmaların bu yönde yapılması gerektiğini açıklamıştır (Şencan, 2008, s. 73-74). Dünyada vergi öncesi ve sonrası transfer ile bağıl yoksulluk arasındaki fark yoksulluğun azaltılmasının belirleyicisi olduğu belirtilmektedir. Yoksulluğun azaltılmasının derecesi, yeniden dağıtımın bir işlevidir. Bu nedenle doğrudan sosyal harcamalara bağlıdır. Yoksulluğun azaltılmasını etkileyen açıklayıcı faktörler sosyal politika, ihtiyaç ve siyasi alan açısından geniş ölçüde tartışılabilmektedir. Dünyada yoksulluğu azaltmanın anahtarı vergi ve transfer sistemine bağlıdır. Vergi ve transfer sisteminin büyüklüğü, bu sistemin geliri ne kadar yeniden dağıtabileceğini doğrudan etkilemektedir. Refah devletleri yoksullara yardım yapmanın, yoksulluğunun azaltılmasına etkisi de harcamaların yoksullara verilecek olan gelirlerin tahsisine bağlıdır. Ayrıca yaşlı nüfusa yapılan sosyal harcamaların daha yüksek yoksulluk azaltma düzeyleri ile ilişkili olacağını düşünülmektedir (Kaitlin, Huber, & Stephe, 2019).

Dünyada yoksullukla mücadele adı altında genelde Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Plan (UNDP), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kuruluşlar direk olarak dünyadaki yoksullara yardım yapan kuruluşlar arasında gösterilebilmektedir. Her yıl dünya genelinde yapılan yoksulluk sınır ölçümlerinde ne kadar yoksulluğun olduğunu ve ne kadarının yoksulluktan kurtulduğu istatistiki olarak Dünya Bankası raporlarında ifade edilmektedir. Ayrıca Uluslararası Para Fonu 2000 yılından sonra ortaya koyduğu rapor Milenyum Kalkınma Hedeflerinde, yoksulluğu azaltma adı altında yayınladığı deklarasyonda şu maddelere yer vermiştir.

- ✓ Açlığı azaltmak ve aşırı olan yoksulluğun oranını azaltmak,
- ✓ Uluslararası eğitime ulaşmayı sağlamak,
- ✓ Kadını güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliliğini sağlamaya çalışmak,
- ✓ Bebek/Çocuk ölümlerini en aza indirmeye odaklanmak,
- ✓ Anneler için sağlıklı bir yaşam tarzını geliştirmek,
- ✓ AIDS/HIV ve sıtma gibi bulaşıcı hastalıklarla mücadele etmeye çalışmak,
- ✓ Bölgesel/Çevresel korumayı sağlamak,
- ✓ Ülkelerin kalkınması için küresel boyutta ortaklık sağlamaya çalışmak (Uluocak & Çoban, 2011, s. 218).

Dünyada yoksulluk gelişmiş ekonomi merkezlerini tehdit etmeye başlayınca kapitalist ekonomiler yoksullukla mücadele etmeye ve çözüm programları geliştirmeye ve

yoksulluğun fazla olduğu devletlere yoksulluk politikalarının uygulanması için destek vermeye başlamışlardır. Bu destekler daha çok Dünya Bankası aracılığıyla yapılmaya başlanmıştır. Yoksullukla mücadele politikalarının yöntemi daha çok büyüme ve ekonomik kalkınmaya dayanmaktadır. Bundan dolayı büyüme ve ekonomik kalkınma gerçekleştikçe, toplumlarda işsizlik azalacak, artacak olan milli gelir getirilerinin yükselmesi ile yoksulluğun azalması ile birlikte gerilemesine etkin bir şekilde rol oynayacaktır (Önder, 2004, s. 20).

Sonuç olarak dünya nüfusunun %10'unu çoğul olarak dünya gelirinin %70'inden fazlasına sahip olduğu ifade edilmektedir. Yoksullukla birlikte devletler ve bölgeler arasındaki gelir eşitsizliğinin giderek arttığı gözlenmektedir. Dünya geneline bakıldığında yoksul ülkeler varlıklı devletlerden daha yavaş büyüme oranlarına sahiptir. Bundan dolayı da devletler arasındaki gelir uçurumu giderek derinleşmektedir. Dünyada 1960 yılı verilerine göre varlıklı 20 devlet gelirinin en yoksul 20 devletin gelirinden 18 kat fazla olduğu, bu oran 1995 yılında ise 37 katına çıkarken, Dünyadaki toplam nüfus içinde 1/4 oranını oluşturan sanayileşmiş grubun, dünya varlığının (zenginliğinin) %85'ine sahip olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, açıklanan Birleşmiş Milletler, Uluslararası Para Fonu, OECD'nin raporlarına göre, küresel boyutta 1990-2015 yılları arasında yoksulluğun %50 olarak düştüğü açıklanmaktadır (Türk & Ünlü, 2016, s. 96). Dünyada yoksullukla mücadele de kurumların rolüne bakıldığında; Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Birleşmiş Milletler, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü dünya genelinde en fazla yoksullukla ilgilenen kurumlardır.

2.3.2. Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikaları

Türkiye'de yoksullukla mücadele edilebilmesi için öncelikle ilk koşul gelir dağılımının iyileştirilmesidir. Bu sebepten dolayı da gelir eşitsizliğinin önüne geçmek için ülkemizin uyguladığı mücadele türlerine bakmakta yarar olduğu görülmektedir (Taşcı, 2016, s. 93).

Dünyanın ve Türkiye'nin en önemli sorunlarından bir tanesi yoksulluğun azaltılması için yıllar boyunca farklı metotlar uygulanmaya çalışılmıştır. Günümüzde gelişmiş devletler, yoksulluğun çözümü için refah devleti çerçevesinde çözüm yollarına gitmişlerdir. Refah devletinde 1970'li yıllardan sonra krizlerin olması nedeni ile pek çok

sorun gibi yoksullukta olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Bu devletlerin yoksulluk sorununa el uzatmak yerine daha çok yardım kuruluşları, hayırsever dayanışma ve yardımlaşma gibi ağları devlet dışı kuruluşlara bırakma yolunu tercih etmeleri sebebiyle yoksulluğun göz ardı edildiği ifade edilmektedir. Yoksulluk Türkiye için de büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu soruna çözüm bulabilmek için Türkiye diğer devletlerden farklı bir yol seçmiş ve yoksulluğun azaltılması için daha çok devlet eliyle çalışmalar başlatılmış, 1986 yılında yoksullara yönelik Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını kurmuştur (Demirhan & Kartal, 2011, s. 136). Türkiye içinde yoksulluk büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Özellikle gelir dağılımı eşitsizlikleri fazlasıyla belirginleşen bir durum olmuş ve önemli sosyal bir sorun olma yolunda devam etmektedir. Ülkemizde yüksek gelir seviyesine sahip olan toplumun küçük bir kesiminin hemen hemen milli gelirin %50'sinden fazlasına denk gelen payı alması, devletin sosyoekonomik bakımından zayıfladığının bir göstergesi konumundadır. Türkiye'de 1980 ve sonrasında oluşan yoksulluk, daha çok ekonomik gelir adaletsizliğini azaltan politikalar ve yardımlaşma sayesinde yoksulluk azaltılmaya çalışılmıştır. Ayrıca, ücretsiz eğitim, tarım destekleme politikaları, ücretsiz sağlık hizmetleri vb. destekler sağlanmış ve gelir eşitsizliğin bir nebze olsa da azalmasına sebep olmuştur (Yıldırım, Doğan, & Topçuoğlu, 2011, s. 10).

Türkiye geneli olarak yoksulluğa bakıldığında, yoksulluğun kırsal kesimde fazla olduğu gözlenmektedir. Türkiye'de yoksulluğu etkileyen unsurlara bakıldığında, insanların yaşı, hanehalkı büyüklüğü, çalıştıkları sektörler, cinsiyet, gelir dağılımı, eğitim durumlarının en fazla değerlendirilmesi gereken önemli unsurlardan bazılarıdır. Türkiye geneli yoksullukla ilgili araştırmalara bakıldığında daha çok 2000'li yıllardan sonra Türkiye İstatistik Kurumunun yaptığı araştırmalar hızlanmış ve 2000'li yıldan sonra resmi veriler daha çok TÜİK tarafından açıklanmaya başlanmıştır. Bundan dolayı da yoksullukla mücadele politikalarına 2000'li yıllardan sonra bakmak ve incelemek daha etkin sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır. Türkiye'de 1980 yılı sonrası yaşanan değişim ve dönüşüm süreci ile gerçekleştirilmek istenen yapısal stratejiler ekonomik yapıyı tekrar şekillendirilmeye başlamıştır. Ülkede ekonomik yapı daha çok ithal ikameci politikalardan ihracata dayalı büyüme olarak değişim göstermektedir. 1980'li ve 2000'li yıllardan sonra yaşanan ekonomik krizler sebebiyle yüksek kamu açıkları ortaya çıkmış ve sonucunda yüksek enflasyon sorunları oluşmaya başlamıştır. İşsizlik ve gelir eşitsizliği bu dönemlerin en önemli sorunları arasında yerini almıştır. Türkiye'de çok sayıda sosyal yardım çeşidi

vardır. Bu yardımlar büyük bir oranda sosyal yardım kurumları tarafında gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu kurumlar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Vakıflar, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ve Kızılay ile birlikte birçok hayırsever kurum ve kuruluşlar şeklinde sıralanabilmekte ve yoksullukla mücadele etmeye çalışmaktadırlar (Türk & Ünlü, 2016, s. 98-99).

Türkiye’de kalkınma ve büyüme hedefleri doğrultusunda bölgelerin daha fazla teşvik edilmesi gerektiği, özellikle kurumların yoksulluk konusunda daha aktif bir rol üstlenmesi gerektiği açıktır. Yoksulluğun giderilmesine yönelik politikaların başarılı olabilmesi için tek başına makro ekonomik reformlar yeterli gelmediği gibi, daha çok sağlıklı ve iyi eğitilmiş bireylerin yetişmesine yönelik politikalar geliştirilmelidir. Çünkü eğitim seviyesi düştükçe yoksulluk oranı da yükselmekte, eğitim seviyesi yükseldikçe fertlerin gelirleri artmakta ve bu da fertlerin yoksulluğunun azalmasına sebep olabilmektedir (Uzun, 2003, s. 167).

2.3.2.1. Maliye Politikası

Maliye politikası Türkiye’de yoksulluk mücadele ve gelir dağılımı eşitsizliğinin giderilmesinde çok önemli bir yer edinmektedir (Haydanlı & Ay, 2017, s. 145). Devlet bünyesinde en etkili politikalardan bir tanesidir. Bundan dolayı maliye politikası ekonominin her alanı için rahatlıkla uygulayabilme ve müdahale açısından çok önem arz etmekte olup, ilk olarak yapılması gereken vergi politikalarının yanı sıra insanlardan toplanan gelirlerin devlete aktarılmasıdır. İkinci bir hususta harcama ve transfer politikalarıyla devletin elinde bulunan kaynakları insanlara aktarılması ve borçlanma stratejisinin yanı sıra ekonominin kontrol edilmesi ile devletin elinde bulunan maliye politikası ile birlikte birçok müdahale yöntemi olduğunu göstermektedir. Yoksullukla mücadele maliye politikası daha çok gelir dağılımı ile ilgili tedbirlerin uygulanmasıdır (Alyu, 2018, s. 24). Kısacası devletin maliye politikası vergi ve kamu giderleri ile birlikte borçlanma politikası yoluyla fertlerin hayat seviyesini arttırmayı amaçlamakta olduğunu ifade edebiliriz (Taşcı, 2016, s. 105).

2.3.2.2. Para Politikası

Para politikası Türkiye’de ekonomik büyüme, fiyat istikrarı, istihdam artışı gibi amaçlara ulaşabilmek için paranın elde edilebilirliğini ve maliyetini etkilemeye yönelik alınan kararları ifade etmekte ve devletin merkez bankaları tarafından uygulanmakta olan politikalarını tanımlamaktadır. Devletin merkez bankası para politikalarını uygulamaya çalışmakta ve fiyat istikrarını sağlamaktadır. Para politikalarını başarılı bir biçimde uygulayan devletlerin, sağlıklı gelir dağılımı ve ekonomik kalkınmışlık açısından çok önemli bir örnek teşkil etmekte oldukları görülmektedir (Özcan, 2006, s. 5). Para politikasının diğer etkenleri, gelir dağılımının yanında yoksulluk üzerine uzun ve kısa vadede etkide bulunduğu söylenebilir. Bu etki milli gelir ve enflasyon ile birlikte işsizliğin etkileri şeklinde olması, yoksulların yaşam tarzlarını, refah düzeylerini önemli ölçüde etkilemektedir (Aktan & Yaşar, 2002, s. 1-2).

2.3.2.3. Asgari Ücret Politikası

Asgari ücret politikası, Türkiye mevzuatına bakıldığında 1961 anayasasında devlet çalışanlarına yaptıkları işe uygun ve yaşam tarzına yaraşır bir hayat seviyesini sağlamaları için elverişli eşit ve adaletli bir ücret elde etmeleri amacıyla gereken tedbirleri alır şeklinde ifade kullanılmaktadır. Asgari ücret daha çok çalışanlara yani işçilere günlük çalışma karşılığı olarak ödenmekte olan, çalışanın gıda, sağlık, konut, kira, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek ücret olarak tanımlanmaktadır. Böylelikle gelir dağılımını eşitlemeyi amaçlamak, çalışan insanların bedensel varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan gelir seviyesinden daha düşük bir ücretle çalışmanın önüne geçilmesi amaçlanmıştır. İşsizliğe yol açma tehlikesi göz ardı edildiğinde, yoksulluk sınırına yaklaşık bir ücretle çalışan grubun ortalama olarak gelirin artmasının sağlanması ve yoksulluğun azaltılması amaçlanmaktadır. Bu durum devletin elinde bulundurduğu politikalarından bir tanesi olarak ifade edebiliriz (Taşcı, 2016, s. 97). Ayrıca, asgari ücret, gelir eşitleme aracı olarak kullanılan bir politika araçlarından bir tanesi olduğu halde, bazı sorunlara da sebebiyet vermektedir. Çünkü asgari ücret daha çok çekirdek aile yapısı üzerinden hesaplandığı için sorun teşkil etmekte, oysa daha çok geniş aile bireylerini bünyesinde barındırmaktadır.

2.3.2.4. İstihdam Arttırıcı Politikalar

Türkiye’de istihdam arttırıcı politikalar kapsamında işsizliğin nedenlerini saf dışı bırakmak, istihdamı arttırmaya yönelik birçok politika uygulanmaktadır. Çözümüne yönelik politikalara bakıldığında, gelir desteği yapılarak işsizlik sonuçlarını onarmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca, önlem olarak pasif ve aktif politikalarla birlikte işsizlerin beceri ve yeteneklerini arttırmak amacıyla eğitim programlarını kapsayan aktif politikalar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmalar danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, iş kuranlara yardım, kamu sektöründe istihdam, gençlere yönelik istihdam arttırıcı politikalar, işsizlik sigortası ve engelli vatandaşlara yönelik ücret ödemeleri örnek verilebilmektedir (Ay, 2012, s. 330-331). Aktif politikalar daha çok yoksulun emeğinin bilgi ve becerisi ile geliştirilmesini sağlamak, yoksullar arasında çalışmanın özendirilmesi, bayanların iş bulma konusunda girişimlerinin kolaylaştırılması ve özendirilmesi ile birlikte yoksul fertler muhtaçlık çemberinden çıkarılabilmeleri sahip oldukları gayrete bağlıdır. Bunların yapılabilmesi, devlet tarafından uygulanabilir politikalarla mümkün hale gelebilir (Taşcı, 2016, s. 99). Ayrıca, ülkemizde istihdam arttırıcı politikalar bağlamında devletin en fazla üzerinde durduğu konuların başında Türkiye İş Kurumu tarafından uygulanan toplum yararına çalışma programları kapsamında işsiz olanları yılın 9 ayı boyunca istihdam etmeye çalışılmaktadır.

2.3.2.5. Eğitim Politikası

Eğitim politikası Türkiye’de gelir dağılımının mevcut olanı ve hem de gelecekteki işler için çok büyük bir öneme sahiptir. İyi eğitilmiş bireyler daha kolay iş sahibi olabilmektedirler. Ancak, piyasanın iyi derecede düzenlenmemiş olması bazen işsiz kalmalarına sebep olabilmektedir. Devletin diğer bir gelir dağılımı ölçütünde eğitim politikası önemli olup, bu konuda fertler arasındaki gelir eşitsizliği gidermenin en temel faktörü ise fertler arasındaki beceri ve bilgi farklılıkları en aza indirmeye çalışılmalıdır. Bu farklılıkta ancak eğitimle giderilebilir. Gelir dağılımının iyileştirilmesi ile birlikte yoksulluğun azaltılması açısından devletin elindeki en önemli bir mücadele politikası da eğitimidir (Akay, 2015, s. 24).

2.3.2.6. Sosyal Güvenlik Politikası

Sosyal güvenlik politikası, yoksullukla mücadele politikaları kapsamında devletten devlete göre yoksulluk değişkenliğini gösterebilmektedir. Sosyal güvenlik, fertlerin kendi istekleri dışında herhangi bir tehlikeye uğramaları durumunda devlet tarafından koruma garantisi veren bir sistem olarak ifade edilmektedir. Sosyal devlet ise insanların sosyal durumları ile ilgilenen ve onlara asgari bir hayat düzeyi sağlamayı kendisine vazife edinmiş, bu vazifeyi yerine getirirken gelir adaletsizliğini gidermeyi amaçlayan bir devlet olarak tanımlanabilmektedir. Devletin temel amacı, vatandaşların maddi ve manevi varlığının gelişebilmesi amacıyla gerekli olan, insanın onuruna uygun koşulları hazırlamasıdır. Devlet toplumsal eşitliği göz önüne alarak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, yoksul insanların toplumsal, siyasal ve ekonomik transformasyon sağlayacak bir biçimde düzenlenmesini de hedeflemelidir. Bunların yanında farklı bir açıdan sosyal devlet, fertlerin ve grupların, tatmin olacak bir biçimde yaşam ve sağlık ölçümlerini yakalayabilmeleri için gerekli olan bireysel, sosyal ilişkili olabilecek, ailelerin ve toplumun tümünün ahengini sağlayacak kurumların teşekkül etmiş bir sistemi olarak deklare edilmektedir. Bundan ötürü sosyal devlet mevcudun temel sebebi olan güvenlik ve hakkaniyet işleyişini yerine getirmiş olacaktır (Kayalidere, 2014, s. 59). Sosyal devlet ilkesi olarak devlet yoksullarla birlikte tüm vatandaşlarının sağlık harcamalarını karşılamakla mükelleftir.

Türkiye 1990'lı yıllardan başlayarak sosyal güvenlik düzeninde gelir-gider dengesi ölçüsüz bir şekilde ortaya çıkmıştır. 2006 yılına gelindiğinde sosyal güvenlik kurumunda kayıtlı olmayan fertler toplam istihdamın %50'sine yakın bir orandaydı. Bundan dolayı da kayıt dışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin finansman açığının sorunlarının başında yer almıştır. Günümüzde yoksulluk oranı az bir oranda azalmış olmasına rağmen yoksullukla mücadele kapsamında sosyal güvenlik sistemi yeterince etkin bir biçimde çalışmamaktadır. Sosyal güvenlik kurumunun gelir kaynakları ve giderleri arasında önemli bir oranda açık bulunmaktadır. Gelir kaynakları yapılan harcamaların gerisinde kalmaktadır (Gümüş, 2010, s. 3).

2.3.2.7. Enflasyonun Önlenmesi Politikası

Enflasyonun önlenmesi politikası, Türkiye’de yıllarca süregelen bir sorun olarak devam etmektedir. Enflasyon ekonomide fiyatlar genel seviyesinde sürekli artışlar olarak tanımlanmaktadır. Bir malın veya hizmetin fiyatında yıldan yıla artış oluyorsa burada enflasyon ortaya çıkmaktadır. Enflasyon satın alma gücü paritesini de düşürmektedir (Alomaliye.com, 2020). Özellikle enflasyonla birlikte paranın değeri düşmekte ve tüketim için yapılacak olan harcamalar artmaktadır. Enflasyonun yükselmesi ile birlikte paranın alım gücü düştüğünde bundan en fazla etkilenen kesimin kuşkusuz yoksullar olduğu bilinmektedir. Günümüzde sık sık enflasyonla yapılan mücadele politikaları genelde başarısız olmakta ve tek haneli bir enflasyon rakamlarına ulaşamamaktadır (Taşcı, 2016, s. 107).

2.3.3. Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Kullanılan Doğrudan Mali Tedbirler

Türkiye 1970’li yıllara kadar devletçi kalkınma politikalarını özümsemiş ve yoksulluk sorununa kısa ve orta vadede ekonomik büyüme, kalkınma politikaları ile azaltılabileceği hedeflemiştir. Bu sebeplerden dolayı, devlet yoksullukla mücadele de doğrudan politika uygulamalarına geçilmemiştir. Devlette yoksullukla mücadele daha çok 1976 yılından sonra yasa olarak kabul edilen 2022 sayılı 65+ yaş ve üstü vatandaşlarına yaşlılık aylığı bağlanması kanunu ile başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan yoksul öğrencilere yönelik burs ve parasız yatılılık hizmetleri verme adı altında 1983’te Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu yoksul ve muhtaç olan öğrencileri bünyesine alarak ayni ve nakdi yardım yapmaya başlamıştır. Doğrudan yardımlar daha çok Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yoksul insanlara yapılmaktadır (İncedal, 2013, s. 69).

Türkiye’de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu 1986 yılında kurulmuştur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çatısı altında olan bir kurumdur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü gelirleri ise devlet tarafından aktarılan bütçeye konulacak ödenekler, kanun ve kararnamelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10’a kadar aktarılacak tutarlar, ayrıca gelir ve kurumlar vergisi tahsilatından alınan

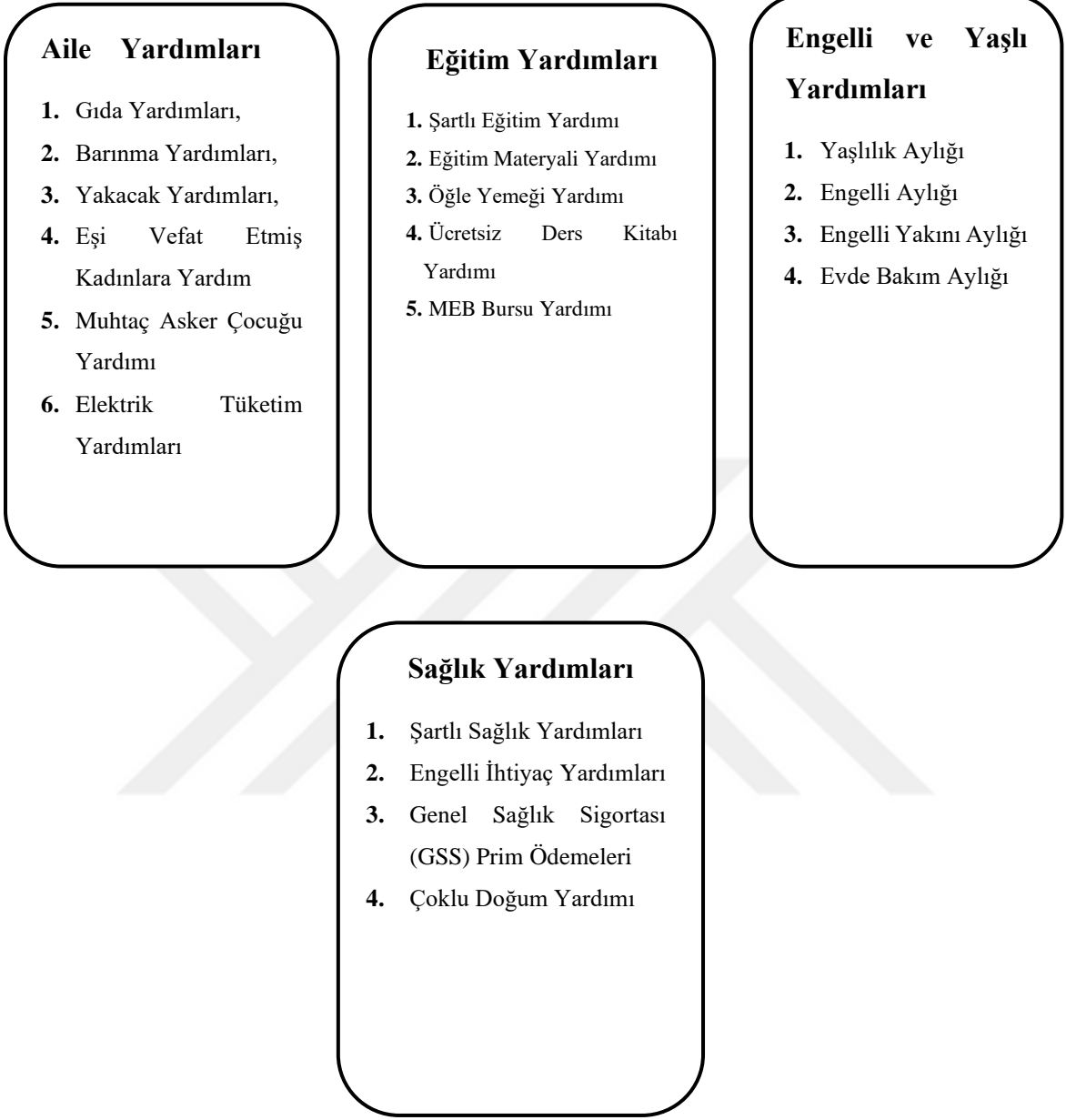
%2,8'lik kısım, trafik para cezalarının %50'si, Radyo Televizyon ve Reklam Gelirlerinin %15'i, her türlü bağış ve yardımlardan oluşmaktadır (Ailevecalisma.gov.tr, 2020).

2.3.3.1. Kamusal Sosyal Yardımlar

Kamusal sosyal yardımlar, yoksul durumunda olan vatandaşlara ayni ve nakdi olarak yardımların sağlanmasını ifade edebiliriz. Ayrıca, sosyal yardımlar devletin yoksullukla mücadele adı altında doğrudan kullandığı en etkin yöntemlerinden bir tanesidir (Eroğlu, Altaş, Ün, & Ulu, 2017, s. 336-337). Bir diğer açıdan sosyal yardım genelde kendisini ve ailesini geçindirme imkanından mahrum kalmış fertlere kendi kendilerine yeterli olabilmek amacıyla devlet tarafından yapılan yardımlar olarak ifade edilmektedir. Daha çok herhangi bir sosyal güvencesi olmayan, sosyal güvenlik kurumlarının sağladığı gelir yardımlarının yeterli olmadığı fertlere ödenen her çeşit ödemeler sosyal yardım olarak tanımlanabilmektedir (Güneş, 2012, s. 154).

Ülkemizde kayda değer sosyal yardım kuruluşu olan Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü; vatan toprakları sınırları içinde sürdürmekte olduğu yardım faaliyetleriyle herhangi bir sosyal güvencesi olmayan muhtaç, yoksul, kimsesiz insanlara gerek istihdam ve gerekse mesleki eğitim ve proje bazlı destekleri ile eğitimsiz, işsiz fertlere devletin sosyal sorumlulukların yerine getirmeye çalışmaktadır (Ailevecalisma.gov.tr, 2020).

Şekil: 2.1. Ülkemizde Sosyal Yardım Uygulamaları Kapsamındaki Programlar

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 137).

Şekil 2.1’de, görüldüğü üzere ülkemizde yoksullukla mücadele kapsamında doğrudan devlet eliyle yapılan yardımları gösterir tablosudur.

2.3.3.2. Aile Yardımları

Aile yardımları ülkemizde Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü çatısı altında uygulanmaktadır. Türkiye’de aile yardımları üç başlık altında toplanmakta bunlar ise gıda, yakacak ve barınma yardımlarıdır (İncedal, 2013, s. 78).

2.3.3.2.1. Barınma Yardımları

Barınma yardımları Türkiye’de vatandaşların barınma yardımları adı altında sosyal güvenceden mahrum yoksul ihtiyaca ehil vatandaşların eski ve hijyensiz evlerin yerine yeni ev yapılmakta bunun yanında evi oturulamayacak olanlarında evlerinin bakım ve tadilatları devletçe yapılmaktadır. Yardım yapılan kesim ise 18+ yaş ve üstü aile bireylerine, hanehalkı içinde fert başına düşen net gelirin yani asgari ücretin 1/3’ünden az olanları kapsamaktadır (ÇASGEM, 2020, s. 138).

Tablo 2.27. Türkiye’de Barınma Yardımları Dağılımı (2017/2018/2019)

Yardım Türü	2017	2018
Aktarılan Tutar (TL)	44,59 Milyon TL	39,17 Milyon TL
2018 Yılı Hane Sayısı ve Harcanan Tutar	23.105 haneler için 83,66 Milyon TL sosyal yardım yapılmıştır.	
2019 Yılı	22.413 haneye 80,12 Milyon TL olarak yardım yapılmıştır.	

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 141).

Tablo 2.27’de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından vatandaşlara barınma yardımları kapsamında yapılan barınma yardımları ile ev eşyası, ev yardımı, kira yardımı da yapılmaktadır. 2018 verilerine bakıldığında ülkemizde 23.105 haneye toplamda 83,66 milyon TL kaynak ayrılmıştır. Ayrıca 2019 verilerine göre de 22.413 haneye toplamda 80,12 Milyon TL ödenek yardımı yapılmıştır.

2.3.3.2.2. Gıda Yardımları

Türkiye’de gıda yardımları yoksul bulunan ekonomik, sosyal yoksunluk boyunca vatandaşların temel gıda ihtiyaçlarını yılda iki defa olmak üzere kurban ve ramazan bayramlarında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca karşılanmaktadır (Ailevecalisma.gov.tr, 2020).

Tablo 2.28. Gıda Yardımlarının Dağılımı (2017/2018/2019)

Yardım Türü	2017	2018	2019
Aktarılan Tutar (TL)	221,06 Milyon TL	263,02 Milyon TL	263,15 Milyon TL
2018 Yılı Hane Sayısı	768,033 Kişi için 350,78 milyon TL Kaynak Aktarılmıştır.		688,507 Kişi

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 140).

Tablo 2.28’de görüldüğü üzere 2018 yılı gıda yardımları kapsamında Türkiye geneli olarak 768.033 haneye toplamda 350,78 milyon TL gıda yardımı yapılmıştır. Ayrıca, 2019 yılı içinde 688,507 haneye toplamda 343,22 Milyon TL kaynak harcanmıştır.

2.3.3.2.3. Yakacak Yardımları

Türkiye’de yakacak yardımları Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından il ve ilçelerde bulunan vakıflara aktarılan kömür dağıtılmaktadır. Bu uygulama ülkemizde 2003 yılından itibaren yılda bir defaya mahsus olmak üzere 500 kg kömür ihtiyaç sahiplerine Vakıflar aracılığıyla dağıtılmaktadır. Bu kömür yardımı ise Türkiye Kömür İşletmelerince tedarik edilmektedir. Yardım 18+yaş ve üstü aile bireylerinin gelirlerini 1/3’ünden az olanlara verilmektedir. Yoksul vatandaşların elektrik giderleri de karşılanmaktadır. Karşılama oranları ailede 1-2 kişi olanlara 75 kwh, 3 kişilik aile için 100 kwh,4 kişilik aile için 125 kwh, 5 kişilik ailelere de 150 kwh elektrik bedelini PTT aracılığıyla karşılanmaktadır (Ailevecalisma.gov.tr, 2020).

Tablo 2.29. Türkiye Geneli Yapılan Yakacak Yardımları (2017/2018/2019)

Yıl	Hane Sayısı	Kömür (Ton)
2017	2.088.881	2.290.675
2018	2.065.454	2.637.354
2019	1.878,413	1.567,155

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 141).

Tablo 2.29’da görüldüğü üzere Türkiye geneli yılda bir sefere mahsus olmak üzere 500 kg kömür dağıtımı yapılmaktadır. 2018 yılı için 2.065.454 haneye 2.637.354 ton kömür Sosyal Yardımlaşma Vakıflarınca dağıtılmıştır. Ayrıca, 2019 yılı için 20.275,372 TL kaynak aktarımı da yapılmıştır. Söz konusu yakacak yardımı 2003 yılından itibaren devam etmektedir.

Tablo 2.30. Eşi Vefat Etmiş Bayanlara Yapılan Yardımların Dağılımı (2018/2019)

Yıl	Aktarılan (Milyon) TL	Hane Sayısı
2018	737,2	268,907 Kişi
2019	376,9	165,481 Kişi

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 139).

Tablo 2.30’da görüldüğü üzere Türkiye geneli eşi vefat etmiş bayanlara yapılan yardımlar düzenli nakdi sosyal yardım programları çerçevesinde eşi vefat etmiş muhtaç durumdaki kadınlara şartları devam ettiği süre içerisinde aylık 275 TL olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 TL düzenli yardım verilmektedir.

Tablo 2.31. Muhtaç Asker Ailelerine Yapılan Yardım Dağılımı 2018/2019

Yıl	Aktarılan (Milyon)TL	Kişi Sayısı
2018	8,9	14,722
2019	4,2	9,915

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 140).

Tablo 2.31’de, görüldüğü üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanunu olan 3297 sayılı kanun kapsamında muhtaç durumda olmakla birlikte babası asker olan 18 yaşından küçük çocukları olanlara nakdi yardım olarak aylık 100 TL ödenmektedir.

Tablo 2.32. 2022 Sayılı Kanun Kapsamında Yaşlı Aylığı Alanlar (2019)

Aylık Türü	Aylık Tutarı TL	Kişi Sayısı	Aktarılan (Milyon) TL	Kaynak
Yaşlı (65 Yaş Üstü)	637,79	805,432	5.574,082,812	

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 148)

Tablo 2.32’de görüldüğü üzere 2019 yılı verilerine göre ülkemizde 2022 Sayılı kanun kapsamında yaşlı aylığı olarak sürdürülen nakdi ve düzenli sosyal yardım programı kapsamında ödenen aylıklar ayda bir peşin olarak kendilerine ödenmektedir.

Tablo 2.33. Türkiye’de Sosyal Yardım (2017/2018/2019) Dağılımı

Sosyal Yardım Türleri			2017	2018	2019
Toplam Sosyal Yardım Harcama Tutarı			36 Milyar TL	43 Milyar TL	55 Milyar TL
Sosyal Yardımdan Yaralanan Fert Sayısı			3.201.253 Kişi	3.494.932 Kişi	3.282.975 Kişi
Düzenli Olarak Yardım Alanları Sayısı			2.588.969 Kişi		2.501,106 Kişi
Geçici Olarak Yardım Alanların Sayısı			2.128.657 Kişi	2.383.492 Kişi	2.106.961 Kişi
SYDF Aktarılan Yardım Tutarı			5.957.458,367 TL		7.371.671,702 TL
2022 Sayılı Kanun (65+Yaş Üstü Yaşlılık Aylığı Alanların Sayısı)			1.313.822 Kişi	1.412.857 Kişi	1.510.293 Kişi
2022 Sayılı Kanun (65+Yaş Üstü Maaş için Aktarılan Tutar)			5.282.568,301 TL	6.270.340,586 TL	10.191.085.026 TL
GSS Primi Devlet Tarafından Ödenen Kişi Sayısı				6.945.909 Kişi	7.524,138 Kişi
Genel Sağlık Sigortası (SGK’ya) Ödenen Tutar			7.743.979,807 TL	8.973.991,904 TL	12.118.762.128 TL

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 136).

Tablo 2.33’de değinildiği üzere 2017/2018/2019 yılları arasında Türkiye genelinde yapılan yardımların süreli ve düzenli yardım olarak verilmiştir. 2019 verilerine göre 3.282.975 hane sosyal yardımdan yararlanmışlardır. Bu hanelerden 2.501,106 kişi düzenli olarak yardım almış 2.106,961 hanede süreli ve düzenli olarak yardımlardan faydalanmışlardır.

2.4. TÜRKİYE’DE SOSYAL SAĞLIK YARDIMLARI VE HİZMETLERİ

Türkiye sosyal politika bağlamında, refah devleti olarak ifade ediliyorsa devlet tarafından tüm vatandaşların sosyal güvencelerinin sağlanması, fertlerin ve hanelerin asgari gelirini de kapsamı gerekmektedir. Bundan dolayı vatandaşlarının yaşlılık, hastalık, işsizlik sigortası gibi hizmetleri sağlamak zorundadır. Bu açıdan devletin tüm vatandaşlarına sosyal hizmetlerini en iyi şekilde sunması gerekmektedir. Sosyal devlet ilkesi olarak vatandaşların sosyal güvenliğinin sadece değil aynı zamanda sağlık hizmetleri ile birlikte istihdam, eğitimi de içermektedir. Başka bir ifade ile devlet, tüm vatandaşlarının (yaşlılar, gençler, engelliler ve çocuklar) korunmasına yönelik genel ve özel toplumsal faaliyetlerini içermelidir (Tekindal, 2018, s. 337-338).

2.4.1. Sosyal Eğitim Yardımları

Sosyal eğitim yardımları, ülkemizde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonunun yardım faaliyetleri kapsamında büyük bir orana sahiptir. Eğitim yardımlarına 2018 yılı içerisindeki oran yaklaşık olarak %36’ı olarak gerçekleşmiştir. Yoksul ailelerin dışında önlük, kırtasiye, ayakkabı vb. temel okul ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan yardımlar arasındadır. Türkiye’de 2018 verilerine göre eğitim yardımları materyal dahil olmak üzere 39.841 hanede yaşayan ve 58.946 öğrenci için 11.86 Milyon TL kaynak devlet tarafından harcanmıştır. Ayrıca okula devam eden öğrencilere 1-8 sınıfta okuyan kız öğrenciler 40 TL, erkekler 35 TL, 9-12 sınıflar, lise düzeyindeki öğrencilere kızlara 60 TL, erkek öğrencilere de 50 TL aylık olarak düzenli bir şekilde ödenmektedir. Bunların yanında yurtlarda kalan öğrencilere iaaşe bedeli, tüm öğrencilere de bedelsiz kitap dağıtımı yapılmaktadır (ÇASGEM, 2020, s. 143). Ayrıca ortaöğretim ve lise düzeyinde eğitim görmekte olan öğrencilere yönelik her yıl yapılan bursluluk sınav sonuçlarına göre belli bir puan alan öğrencilere aylık ortalama olarak devlet tarafından 2020 yılı için 310 TL öğrencilere burs verilmektedir.

2.4.2. Şartlı Sağlık Yardımları

Şartlı sağlık yardımları, ülkemizin genel nüfusunun en yoksul kesimi, aileleri kapsamakta ve 0-6 yaş aralığındaki çocukların düzenli olarak sağlık kontrollerinin yapılabilmesi amacıyla düzenli olarak verilen şartlı yardımlardır. Ayrıca, hamile

bayanların doğumlarını sağlık kuruluşlarında gerçekleştirmeleri şartı ile gebelik yardımları da yapılmaktadır.

Tablo 2.34. Şartlı Sağlık Yardımları (Çocuklar ve Hamile Bayanlar) 2017/2018/2019

Yıl	Aktarılan Milyon (TL)	Fert (Kişi) Sayısı
2017 (Çocuk Yardımları)	378.20	1.236.721
2018 (Çocuk Yardımları)	382,23	1.225.402
2017 (Gebelik Yardımları)	17,05	111.519
2018 (Gebelik Yardımları)	16,23	100.570
2019 Yılı	16,57	92,489

Kaynak: (ÇASGEM, 2020, s. 146).

Tablo 2.34’de, Türkiye geneli 2018 yılı verilerine göre 0-6 yaş aralığındaki çocuklara yapılan yardımlar 1.225.402 kişi olup harcanan tutar ise 382.23 Milyon TL dir. Hamile bayanlar ülkemizde toplam sayısı 100.570 kişi olup harcanan tutar da 16.23 Milyon TL ödenek aktarımı yapılmıştır. 2019 yılında 92,489 kişiye ödenmiş tutar ise 16,57 Milyon TL dir.

2.4.3. Genel Sağlık Sigortası Uygulamaları (GSS)

Genel sağlık sigortası uygulamaları (GSS) ülkemizde 2008 yılında kabul edilen 5510 sayılı kanun ile yeşil kart Uygulamasına son verilmesi kararlaştırılırken yerine Genel Sağlık Sigortasının uygulanmasına geçilmesi için kanun çıkarılmıştır. Genel Sağlık Sigortası uygulaması için de sağlık primlerini ödeyemeyen tüm vatandaşların sağlık primlerini devlet tarafından karşılanmaktadır. Genel Sağlık Sigortasından faydalanacak olan vatandaşların gelirlerinin brüt asgari ücretin 3/1’den az olması gerekmektedir (İncedal, 2013, s. 93). Diğer sosyal yardımlara bakıldığında, işsizlik sigortası, vatandaşlık geliri, sosyal konut yardımları ile birlikte işsiz vatandaşlara yönelik yapılan toplum yararına çalışma programları kapsamında kamu ve özel sektörlerde istihdam edilerek işsizliği azaltma ve yoksullukla mücadele kapsamında yapılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SİİRT İLİNDE KENTSEL YOKSULLUK OLGUSUNUNA YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Literatür araştırmalarında Siirt'in kentsel yoksulluğu bağlamında bugüne kadar Siirt hakkında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Amacımız bugüne kadar Siirt ilinde yapılmayan bir çalışmaya öncülük etmektir. Bu çalışmada sosyoekonomik bağlamda yoksulluğa yol açan etmenler araştırılmıştır. Siirt'te ikamet eden ve herhangi bir geliri olmayan ve sadece devletin verdiği yardımlar ile geçinmeye çalışan haneler üzerinde yoksulluğun boyutu ve çözüm önerileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Yoksulluk olgusunun araştırılmasının amacı daha çok yoksullukla mücadele etmede farklı metodların bulunması, kentin sosyoekonomik ve gelir dağılımı hakkında fikir sahibi olmaya çalışmak, kent içinde yoksulluk oranını hangi boyutlarda olduğunun tespitini yapmak, sosyal yardımlar açısından hangi mahalleye daha fazla yapılması gerektiğini belirlemektir (TESEV, 2006, s. 6). Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan kentlerden biri olan Siirt'te bugüne kadar yoksullukla ilgili bir çalışmanın yapılmamış olması nedeniyle ilin yoksulluk profilinin kapsamlı bir biçimde çıkarılması ve analizinin yapılması büyük bir gereklilik arz etmektedir.

3.1. SİİRT İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Siirt ili adının Sami dilinden geldiği ifade edilmektedir. Bazı kaynaklara göre Keldani dilinden, yani kent anlamına gelen Keert (Kaa'rat) sözcüğünden kaynaklandığı söylenmektedir. Siirt ilinin sözcükleri ise Sairt, Esart, Siird, Siirt gibi çeşitli biçimlerde kullanıldığı belirtilmektedir. Ayrıca Süryani'ler kente Se'erd (çevresel söyleniş biçimiyle Sert) demişlerdir. 19.yüzyılda Seerd, Sört, Sert ve Sairt olarak kullanılmış, günümüzde de Siirt biçimi ile benimsenmiştir. Diğer bir kaynakta ifade edildiğine göre, Siirt isminin, "Seert" anlamındaki "Üç Yer" anlamına geldiği de ifade edilmektedir. Siirt, Anadolu uygarlıkları ve Mezopotamya'nın kesiştikleri alanda kurulmuştur. Bu sebepten dolayı, güneyinde ve kuzeyinde ortaya çıkan uygarlıklar, yörenin kültürel gelişmesinde etkili olmuştur. Bölgenin ulaşım imkanlarının yetersizliği, dağlık oluşu ve gelişmiş kentlerin kültür merkezlerinin ortaya çıkmasını engellemiş olduğu söylenebilir. Siirt ilinin mevcut

bulunduğu bölge daha çok göçler sebebiyle dinsel ve etnik inanışlar doğrultusunda çok yönlülük göstermektedir. Medler, Persler, İskitler ve Urartular hâkimiyetlik dönemlerinde dinî inanışlarını da Siirt ve çevresine yaymış oldukları ifade edilmektedir. (Siirt Valiliği, 2020).

Tablo 3.1. Siirt'in Yıllara Göre Nüfus Dağılım Tablosu (2020)

Yıllar	Erkek Nüfus	Kadın Nüfus	Toplam Nüfus
2015	165,034	155,317	320,351
2016	166,463	156,201	322,664
2017	166,402	157,992	324,394
2018	171,189	160,481	331,670
2019	169,211	161,069	330,280
2020	171,189	160,481	331,670

Kaynak: (TÜİK, 2020).

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere Siirt ilinin yıllara göre nüfus dağılımı ile birlikte nüfus yapısı gösterilmektedir. Söz konusu nüfus yapısına bakıldığında erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Siirt 2020 TÜİK verilerine göre 331.670 kişilik nüfus yapısıyla Türkiye'nin 58.nci ili konumunda yer almaktadır.

Tablo 3.2. Siirt'te Yapılan Sosyal Destek Hane/Tutar Tablosu (2020)

Sosyal Destek Programı		Ödeme Kişi/Hane	Yapılan	Miktar (TL)
	1.Faz Ödeme	17.660		17.660.000
	2.Faz Ödeme	8.440		8.440.000
	3.Faz Ödeme	2.125		2.125.000
Kısa Çalışma Desteği	Çalışan	2.177		3.144.870
Nakdi Ücret Desteği	Çalışan	8.347		4.41.146
İşsizlik Ödeneği	Kişi	1.563		2.29.247
Genel Toplamı		40.412 Kişi		38.040.263 TL

Kaynak: (Siirt Valiliği, 2020).

Tablo 3.2'de görüldüğü üzere Covid-19 sebebiyle sosyal destek kapsamında ilde yapılan yardımlara bakıldığında 40.412 kişi faydalanmış ve genel olarak 38.040.263 TL tutarında yardım yapılmıştır.

Tablo 3.3. Siirt'te Yapılan Yardım Türleri ve Miktarları (2020)

Yapılan Yardım Türü	Hane (Aile) Sayısı	Miktarı (Tutarı)
COVID-19 Virüsü Pandemi Kapsamında Yapılan Yardımlar	12.137	12.137.000,00
Merkezi Yardımlar (Yaşlılık Aylığı, Şartlı Eğitim, Şartlı Sağlık, Engelli Aylıkları, Eşi Vefat etmiş Bayanlara Yönelik Yardımlar, Muhtaç Asker Ailesi, Yetim Öksüz, Elektrik Tüketim Desteği, Kronik Hastalık vb. Yardımları)	11.648	31.626.448,00
Sosyal Yardımlaşma Vakfın Periyodik Olarak Yaptığı Yardımlar (Nakdi ve Ayni vb. Yardımları)	4.236	2.356.344,00
Genel Toplam Tutarı 28.021		46.119.792,00
Ramazan Bayramı'nda Yapılan Yardımlar (Ayni Gıda Paketi Yardımları)	5.000	
Genel Sağlık Sigortası Kapsamında 26.696 kişi başvurmuş ve bu başvurular içinde durumu uygun bulunanlardan 22.383 kişinin GSS Primleri devlet tarafından ödenmiştir.		

Kaynak: (Siirt Valiliği, 2020).

Tablo 3.3.te görüldüğü üzere Siirt, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından Covid-19 Pandemi kapsamında Mart/Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılan yardım türlerine bakıldığında 12.137 Haneye 12.137.000,00 TL ödenmiş ve Merkezi yardımlar kapsamında 11.648 kişiye toplamda 31.626.448,00 TL çeşitli ödemeler adı altında yardım yapılmıştır. Toplamda Siirt il Merkezinde 28.021 aileye 46.119.792,00 TL olarak yoksul ve muhtaç hanelere ödeme yapılmıştır. Ayrıca, Ramazan Bayramından önce yoksul kesimlere 5.000 kişiye ayni gıda paketi Vakıf tarafından dağıtılmıştır.

3.2. LİTERATÜR TARAMASI

Ülkemizde yoksullukla ilgili literatür incelendiğinde genelde kentlerin, bölgelerin sosyoekonomik yapısının yanında daha çok kentlerde ve kırsallarda yoksulluğa yol açan faktörler ile birlikte göç olgusunun yoksulluğa etkilerinde ele alındığı görülmektedir. Çalışmalarda kırsal bölgelerden kentlere göç edenlerin kentlerde ne tür zorluklarla karşılaştıkları ve kentlerde nasıl bir hayat tarzı yaşadıkları ve yoksulluğun üstesinden gelme mücadelesi yaptıkları ifade edilmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalarda kentlerde yaşayan yoksulların barınma ve istihdam konularında daha çok akrabalık ve hemşerilik temelinde kurulan dayanışma ilişkilerin ön plana çıkmakta olduğu görülmektedir. Kentlerdeki düzene bakıldığında çoğunluk olarak aynı kırsal kesimden gelen insanların aynı şehirde, ilçede ve aynı mahallede ikamet ettikleri görülmektedir. Akrabalık ve hemşerilik ilişkileri açısından yoksul nüfusun birbirlerinden kopmadıkları görülmektedir. Gönüllü göç ile kentlere yerleşen vatandaşların içinde belli bir oranda nüfusun (kırsalla irtibatını kesmeyen) haneler olduğu görülmektedir. Şehirlerde yoksullukla baş etmede fazla zorlanmadıkları görülmektedir. Bunun yanında kırsaldan elde olmayan sebeplerden dolayı göç edenlerin kırsalla irtibatları kesildiğinden dolayı kentlerde yoksullukla mücadele de zorlandıkları görülmektedir. Yoksulluğun gerçeklik açısından azımsanmayacak tarafları ve boyutları bulunmaktadır. Yoksullukla ilgili literatürde gerek yabancı ve gerekse yerli açısından çok sayıda çalışma bulunmaktadır.

Türkiye’de barınma ve yerleşim yerleri bakımından yoksulluğu konu edinen makale, yüksek lisans tezleri, kitaplar, raporlar ve çok sayıda yayınların kaleme alındığı görülmektedir. Yoksulluğun sosyal ve ekonomik uzanımlarıyla ülke, bölge, kent, kırsal gibi çeşitli yerleşim birimleri ele alınmış ve yapılan bu çalışmalarda kentsel ve kırsal, yoksulluk, küreselleşme, gelir dağılımı, yoksullukla mücadele politikaları, sosyal yardımlar, özel ve kamu kurum ve kuruluşları, dışlanma ve yoksulluk, çocuk ve kadın yoksulluğu, göç ve yoksulluk, yolsuzluk ve yoksulluk bağlamı, terör, kentsel yoksulluk haritaları, adaletsiz gelir dağılımı, gelir dağılımının etkileyen faktörler, yoksulluğa etki eden sebepler, program, yöntem ile ilişkili konularda fazla sayıda çalışmalara değinilmiştir.

3.3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Bilindiği üzere yoksulluk tarihin her döneminde ve bilhassa günümüzde devletler, bölgeler kentler ve kırsallarda yaşayan vatandaşları derin bir şekilde etkilemekle birlikte insanların yaşamlarını içinden çıkılmaz yapan etkenlerin başında gelmektedir. Yoksullukla ilgili en önemli etken ekonomik faktörlerdir. Ekonomik faktörlerin yanında yoksulluğun daha çok somut göstergelere dayalı bir yapısı da bulunmaktadır. Günümüze kadar yoksullukla mücadele politikaları uygulanmaya çalışılmış ve değişen toplumsal yapı yoksullukla mücadelenin karmaşık bir hal almasına sebep olmaktadır. Araştırmada elde edilen bilgiler daha çok Siirt ilinde bulunan yoksul kesim ve düzenli olarak devlet tarafından aldıkları yoksulluk yardımlarının istatistiki bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumunun güncel verileri, saha çalışmalarının yanında yüz yüze ve mülakatla yapılan görüşmeler, ayrıca yoksulluk konusunda uzman kişilerle yapılan derinlemesine görüşme ile yoksulluğun Siirt ilinin profili çıkarılmıştır.

3.3.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

Bu araştırma Siirt'in kentsel örnekleminde yoksulluğun ve yardımlaşmanın sosyoekonomik boyutlarını konu almaktadır. Bu amaçla Siirt'te resmi sosyal yardım alanların yoksulluk olgusuna yaklaşımları, verilen yardımların ne oranda yoksullara yardımcı olduğu, yapılan yardımların yoksulları iş yapmaktan alıkoyup koymadığı ile birlikte Siirt kent merkezinde yapılan saha çalışmaları ve yoksulluk konusunda uzman görüşlerden elde edilen veriler ışığında yoksullarla yapılan derinlemesine görüşmede vatandaşların gelir durumlarının yanında verilen yardımların ne kadar ihtiyaca cevap verdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, günümüzün ve yaşadığımız yüzyılın en önemli sorunların başında yer alan yoksulluğun uzanımı yani boyutu ülkemizde, yoksullukla mücadele politikalarının etkinliği de değerlendirilmiştir.

Yoksulluk ve sosyal yardımlaşma üzerine sosyoekonomik olarak yapılan bu çalışmada Siirt'in kentsel yoksulluğunun detaylı analizi yapılmıştır. Yapılan çalışmaya ait örneklem grubu üzerinden belirlenen hanelere mülakatla ulaşmaya çalışılmıştır. Ayrıca saha çalışmaları daha çok yoksul mahallelerde yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada yüz yüze derinlemesine görüşmeler ile teknik çalışmaların yanında Türkiye İstatistik Kurumunun güncel verilerinden de faydalanılmıştır.

3.3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Siirt'in kentsel yoksulluğunun hangi boyutta olduğunu ve yoksulluk için alınması gereken tedbirlerin tespit edilmesi, Siirt kent merkezinde yoksulluk olgusunun belirleyenleri ve yol açtığı sorunların tespitine yönelik, yoksul kesimlerin ikamet ettiği mahallelerde 12 haneyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Ortalama bir haneyle görüşme 40/50 dk. sürmüştür. Söz konusu yoksullarla yapılan görüşmelerde gizlilik esas alınarak kimliklerinin açıklanmasını istemediklerinden dolayı tezde herhangi bir şahsın isimleri açıklanmamış olup; ses kayıtlarının alınması için hanelerin rızası olmadığından dolayı ses kayıtları da alınmamıştır. Yapılan değerlendirilme kapsamında yoksullukla ilgili uzmanlarla da görüşülmüş, görüşme sürecinde açık uçlu sorular hazırlanmış, yapılan görüşmelerde bir farklılık gözetmeksizin görüşmeler sunulmuştur.

Yoksulluk sadece geri kalmış ülkelerde değil, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde de sorun teşkil etmektedir. Bundan dolayı da yoksullukla mücadele yapılırken top yekûn olarak mücadele edilmeli, bu yönde yoksulluk politikaları geliştirilmeye çalışılmalıdır. Bu çalışmada sosyal yardımlaşmanın yoksulluk yapısı üzerinde ne tür etkileşim yaptığı ve sosyal yardımların bu etkilerin ne kadar yoksulluğa çare olduğunu derinleştirmeyi amaçlamaktadır.

Yoksulluğun sebeplerini anlamak ve bu yönde çözümler üretmeyi kavramak, devletin sosyal politika kurumu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ve fonların bu mücadeledeki yerini ve dinamikliği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada Siirt'in kültürel, sosyolojik, sosyoekonomik dokusuna ve yoksulluk içinde yaşayan kesim için kalıcı ve yapıcı çözümler üretebilmek açısından önemli bir veri kaynağı olacağı düşünülmektedir.

3.3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın yöntemine ilişkin bilgi verilmektedir. Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme yöntemi, verilerin toplanması, veri çözümlemeyle birlikte veri toplama araçlarına yer verilmiştir. Çalışmada yöntem olarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ele alınan konunun bütün boyutlarını içerecek şekilde ağırlıklı olarak açık uçlu sorulardan ve detaylı cevaplardan oluşan yüz yüze ve birebir görüşme yoluyla bilgi elde edilmesini sağlayan bir araştırma

yöntemi olarak ifade edilebilir (Tekin, 2006, s. 101). Çalışma kapsamında yapılan saha araştırmasında nitel bir araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme yöntemi ve tümevarım tekniği kullanılmıştır.

Araştırmada Siirt'te yoksul mahallelerde ikamet eden haneler ile yoksulluk alanında uzman kişilerle yapılan görüşmelerde yapılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan derinlemesine görüşmeler daha çok yoksul kesimin yer aldığı mahallelerde yapılmıştır.

Yapılan mülakatla daha çok hanelerin sosyoekonomik ve demografik özelliklerinin profilleri ve yoksulluğa sebep olan etmenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Mülakatta hanenin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? tarzı sorular sorulmuş olup, aylık kazançlarının ne kadar olduğunun yanında daha çok kazandıkları ücretlerin hangi kalemler bazında harcama yaptıkları, son olarak yoksulluk hakkında başka önerilerinin olup olmadığı vb. gibi sorular sorulmuştur.

3.3.5. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

İstatistik bilimine göre evren, belli bir sıraya sahip kişi ya da nesnelerin evren ya da tümü olarak nitelendirilmektedir. Tümünden belli bir kurala göre rastgele seçilen kişi ya da nesne grubu ise örneklem olarak tanımlanabilir (Oruç, 1982, s. 117). İstatistiksel çıkarım yöntemleri kullanılarak örneklemden evrene kestirim yapılabilir. Evrenden bir örneklemin rastgele seçilmesi örneklemden yola çıkarak genelleme yapılmasının ilk basamağıdır. Rastgele örnekleme, evren içerisindeki her bireyin örnekleme dahil edilme olasılığını eşitlemektedir. Bu yöntem ile seçilen kişilerden oluşan grubun davranışlarının evreni temsil ettiği kabul edilmektedir (Shavelson, 2016, s. 19). Araştırmanın çalışma evreni, Siirt il merkezinde ikamet eden ve yoksul kesimin daha çok ikamet ettiği mahalleler seçilmiş ve bu mahallelerden 12 hane ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Ayrıca, yoksulluk konusunda uzman olan 4 kişiyle de derinlemesine görüşme yapılmış, farklı bir açıdan yoksulluk değerlendirilmiştir.

3.3.6. Araştırmanın Veri Analizi, Toplama Süreci ve Çözümlemesi

Araştırmada derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmış ve toplamda 15 adet soru sorulmuştur. Yoksul kesimlerin ikamet ettiği mahallelerdeki bireylerle yüz yüze görüşme

uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiş, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için, istatistiki analizlerden yararlanılmıştır. Ayrıca görüşme yoksullukla mücadele de devletin daha fazla yoksulluk için nasıl katkı sunması gerektiği, yoksulluğu en etkin sebepleri ve sorunları neler olduğu üzerine yönelik konular sorgulanarak irdelenmiştir.

Mekân ve zaman konusunun belirlenmesi amacıyla katılımcıların daha çok ikametleri seçilmiştir. Daha fazla zaman ayırabildiklerinden dolayı oturdukları hanelerde mülakat yapılmıştır. Görüşme yapılması için önceden hanelere bilgi verilerek, yapılacak görüşmeye ilişkin genel bir hazırlığın olması sağlanmıştır. Ayrıca, araştırmada tablolar bazında istatistiki veriler kullanılmış, bunun yanında yoksulluk olgusu bileşenleri daha çok yorumlayıcı bir yaklaşım esas alınmıştır.

3.3.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yoksulluk araştırmasında konunun uzmanı olan bireyler ile yoksulların ikamet ettiği mahallerdeki haneler ve uygulayıcılar ile görüşülmüştür. Yoksullukla ilgili yapılan görüşmelerin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan en önemli sorun görüşme talebini kabul etmekte çekinen yoksul kesimdir. Bunun sebebi sorulduğunda yardımlar kesilmesinden endişe içinde olmaların dan kaynaklanmakta olduğu ifade edilmektedir.

Araştırmanın bilgi toplama evresinde yapılacak olan derinlemesine görüşmede uzman çalışanların zaman ayırmakta zorlanmaları sorun olmuştur. Ayrıca yoksul nüfusun kendilerine daha fazla yardım yapılması için araştırmanın odağından uzaklaşmaları mümkün olabilmektedir. Görüşmelerde kişilerin düşünceleri ile mevcut uygulamalar arasında kaldıkları hâlde, bu nedenle ses kaydı alınmaması şartıyla yanıt vermeyi kabul ettikleri görülmüştür. Araştırmada kimi katılımcılar ses kaydı alınmasına olumlu bakmayarak, sorular üzerinden cevap vermeye ve kendilerini ifade etmeye çalışmışlardır.

3.4. SİİRT İLİNİN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSUNA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Yapılan yoksulluk araştırmasında görüşmecilere araştırma ile ilgili bilgiler verilmiş, yapılacak görüşmenin hangi koşullarda yapılacağı kendilerine ifade olarak açıklanmıştır. Ayrıca görüşmede ses kaydının yapılacağı kendilerine söylenmiş ve görüşmeciler

istemedikleri takdirde görüşmeyi sonlandırabilecekleri ifade edilmiştir. Görüşmecilerin kendilerini ifade etmeye çalışırken özgüvenlerinin en yüksek olduğu mekanlar seçilmesine özen gösterilmiş, verimli ve etkin görüşmeler yapabilmek adına önem verilmiştir. Görüşmecilere kişisel hiçbir soru sorulmamış, görüşülen kişiye olumsuz yansiyacak herhangi bir durumun söz konusu olmayacağı kendilerine ifade edilmiştir. Araştırma kapsamında etik açıdan dikkat edilen en önemli unsurların başında görüşmecilerin kendilerini daha rahat ifade edebilecekleri mekanların seçilmesi için özen gösterilmesi gelmektedir.

Yapılan araştırmada yoksulluktan en fazla etkilenen kesimlerin, katılımcıların verdikleri ifadelerle göre engelliler, yaşlılar, kırsaldan kente göç edenler, eğitim düzeyleri düşük olanlar, işsizler, kırsal bölgelerde yaşayanlar, kalabalık ve geniş aile yapısı olanlar ile tarımda günlük yevmiyeli olarak çalışanlardan oluştuğu belirtilmektedir.

Bu araştırma kapsamında nitel bir değerlendirme olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Siirt ilinin yoksulluk olgusuna yönelik sorunları ve çözüm önerilerine yönelik yoksul kesimlerin ve konunun uzmanı olan sosyologlar ile birlikte bu yönde çalışmaları olan kişilerin düşüncelerini öğrenmek amacı ile görüşmelerde bulunulmuştur. Yapılan görüşme aşamasında, 15 adet açık uçlu sorular hazırlanıp, yapılan görüşmelerde bir farklılık gözetmeksizin görüşmecilere ve uzmanlara sorular sorulmuştur. Ayrıca diğer bir açıdan yoksul haneler bazı sorulara bilgim ve fikrim yoktur şeklinde yanıt alınmamıştır. Bilgilerine baş vurulan kesimler hakkında demografik bilgilere aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir.

Tablo 3.4. Katılımcıların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	
Okur Yazar Olmayan	6 Kişi
Okur Yazar	3 Kişi
İlkokul	
Ortaokul	1 Kişi
Lise	2 Kişi
Üniversite	2 Kişi
Lisansüstü	2 Kişi

Tablo 3.5. Katılımcıların Yaş Aralıkları

Yaş	
15-30	1 Kişi
30-45	3 Kişi
45-60	6 Kişi
60 ve üzeri	6 Kişi

Tablo 3.6. Katılımcıların Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	
Erkek	12
Kadın	4

Tablo 3.7. Katılımcıların (Hanelerin) Gelir Dağılımları

Ortalama Aylık Hane Geliri	
1000 TL ve Altı	9 Kişi
1000-2000 TL	1 Kişi
2000-3000 TL ve Üstü	6 Kişi

Tablo 3.8. Katılımcıların Çalışma Durumları

Çalışma Durumu (Katılımcılar)	
Çalışmıyor	9 Kişi
Çalışıyorsa Yaptığı İş	(3 Kişi) Serbest Meslek olarak çalışmaktadırlar.
Uzman	3 Kamu Çalışanı, 1 Kişi ise emekli

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SORULARI

- ✓ Yoksul hanelerden alınan yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

Katılımcı (1)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
02.09.2020	Okur yazar	53	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Ailemi geçindirememek benim için yoksulluktur. 33 yıldır seyyar satıcılık yapmaktayım. Bazen aldığım mal ve malzemeleri satmakta bile zorlanmaktayım. Satamadığım zamanlarda tabiki evin ihtiyaçlarının gideremiyorum. Her ne kadar yoksulda olsam başkalarına muhtaç olmadan zorda olsa evimin ihtiyaçlarını gidermek için çabalıyorum. Ayrıca, kendimi bildim bileli yoksulluk içinde yaşamaktayım. Vatani görevini yerine getirmek için giden çocuğum bile ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktayım.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik, Altyapı sorunu ve madde bağımlısı gençler,

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluğun en büyük sebebi olarak işsizliği görmekteyim. Ayrıca, Türkiye İş Kurumu tarafından Toplum Yararına Çalıştırma programı kapsamında daha önceleri alınan insanların daha çok referansla alınması yoksulluğun başka bir sebebi olarak görmekteyim. Son dönemlerde Türkiye İş Kurumu tarafından istihdam edilen işçilerin alımlarının noter kurasıyla olmasını da olumlu karşıyorum.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Seyyar satıcılıkla sağlamaktayım. Genelde günlük olarak kazancımız vardır. O da sattığım meyve ve sebzelerin satışına göre olmaktadır. Net bir gelire sahip değilim bazen kar elde ederim bazen de zarar da olduğum günlerde olmaktadır. Ortalama olarak 400-500 TL aylık kazanmaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, elektrik ve su faturaları, tüp gaz, giyim, yakacak odun ve kömür almak için harcamaktayım. Arta kalan bir tutar varsa da o da askerde olan çocuğuma gönderiyorum.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt ilinde varlıklı insanların başka şehirlere gitmesi ve Siirt'te yatırımlarının yapmaması, ayrıca fabrikaların olmayışı da yoksulluğun en büyük sebebi olarak görmekteyim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devlet tarafından yapılan yardımları olumlu bir etkisinin olduğunu ve yaşamlarını sürdürmeleri ve kimselere muhtaç olmadan devam etmeleri önemli bir etkisinin olduğunu ifade etmekteyim.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Bugüne kadar Belediyenin yeterince bir etkinliğinin olmadığı düşüncesindeyim. Belediyeden hiçbir zaman gıda ve maddi yardım almadım. Sosyal yardımlar konusunda belediyenin daha aktif olması gerektiği düşüncesindeyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Devletin yardımlarını sıklaştırılması ve zengin insanların yoksullara sahip çıkması ve zekatlarını gerçek anlamda yoksul kesimlere vermeleri halinde etkin olacağını düşünüyorum.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların açılması ile birlikte yoksulluk azalacaktır. Madde bağımlısı gençlerin topluma kazandırılması ile bu gençler istihdama yönlendirilerek aile bütçelerine katkı sağlayacak olmaları az da olsa yoksulluğu azaltabilecek kanaatindeyim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Gelecekte fazla bir umudum yok, yalnız çocuklarımın iş sahibi olmaları en büyük umutlarımdan bir tanesidir. Çocuklarımın iş bulması yaşamımızı biraz kolaylaştıracaktır.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Malım ve mülküm olmadığı için herhangi bir önerimde bulunmamaktadır.

Katılımcı (2)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
02.09.2020	Okur yazar	42	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Daha çok muhtaçlık olarak algılanmaktadır. Yoksulluk kendi ihtiyaçlarını karşılayamamaktır. Başka bir ifade ile geçimini sağlayamayan ve toplum nezdinde de sürekli dışlanmaya maruz kalanları ifade edebilirim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik ve Altyapı problemleri olarak görmekteyim.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik, yeterli kadar iş sahalarının olmayışı, fabrikaların bulunmayışı da bir başka sebep olarak yoksulluğun oluşmasına sebep olmaktadır.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Geçimimi günlük yevmiyeli işçi olarak sağlamaktayım. Bu da iş olduğu zamanlarda çalışmaktayım. Net bir gelirim yok çünkü ne kadar kazanacağım belli değildir.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, elektrik, su, giyim, tüp gaz ve ayrıca kira gideri olarak harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Gerçek anlamda yapılan yardımların yoksullara net bir kriter belirlenmemesi olarak görmekteyim. Yoksul kesimlerin belirlenmesi için sık sık saha çalışmalarının güncellenerek yapılması daha uygun olacağını da ifade edebilirim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Genel anlamda yapılan politikaları olumlu karşıyorum çünkü yapılan yardımları bu kesimlerin yaşamlarını bir az da olsa kolaylaştırmaktadır. Sebebi ise devletin çocuklara verdiği ücretsiz kitaplar aile bütçelerine yük olmaktan kurtulmasına yol açtığı gibi başarılı

çocuklara verilen burslarda çocukların diğer ihtiyaçlarını karşılamakta yettiği görülmektedir.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Bugüne kadar belediyeden herhangi bir yardım almadım, ayrıca yeterli faaliyetlerinin olmadığını ifade edebilirim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

İstihdam olanaklarının artırılması ve yoksullara öncelik verilmesi, (İŞKUR) kapsamında alınan işçilerin daha çok yoksul kesimden karşılanması etkin bir politika aracı olarak görmekteyim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kurumlar yeterlidir. Yalnız alımlarda ve yapılan yardımlarda şartların net bir ifade ile açıklanması daha iyi olacağını düşünmekteyim. Sebebi ise herkes kendi çevresindeki insanlara referans olmaya çalışmaktadır.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bu konuda bir bilgim yoktur.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Devletin daha fazla iş imkânı sunması, yardımların gerçek anlamda ihtiyacı olan yoksul kesimlere verilmesi, fabrikaların açılması ve fabrikalarda yoksul ve muhtaç olan vatandaşların çalıştırılması gerektiğini ifade edebilirim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Hiçbir umudum yoktur. Çünkü, net bir kazancım olmadığı ve hayatım boyunca da işçi olarak kalacağımdan dolayı umudum olmayacaktır.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksulların iş sahibi yapılması, kendilerine yapılan yardımların artırılmasını istiyorum.

Katılımcı (3)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
04.09.2020	Okur yazar	61	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Eve ekmek götürememektir. Kendi ve ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamak benim için yoksulluk olarak ifade edebilirim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir. İş sahalarının olmayışıdır. Çünkü iş sahaları olursa ben yoksulluğun azalacağını düşünmekteyim.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Ortalama olarak aylık kazancım 2000-2500 TL arasındadır.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Temel gıda, su, elektrik, tüp gaz ve yakacak odun ve kömür gibi harcama kalemlerine harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Devletin yoksullara sürekli yardım yapması olarak görmekteyim. Devlet sürekli yardım değilde iş sahaları açarsa insanlar el açmaya değil de çalışmaya başlamaları onların yoksulluğunu azaltacaktır.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Olumlu bir etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü devletin verdiği yardımlarla bazı insanlar geçimini bu yardımlar sayesinde sağlamaktadırlar. Devlet bu yardımları engellilere ve yaşlılara yapmamış olsaydı çoğu aileler bu kesimleri dışlamaya maruz bırakacaklardı. Bundan dolayı da yapılan yardımlar yaşamlarını kolaylaştırmaktadır.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli görmemekteyim. Çünkü herkes tanıdığına ve çevresine yardım yapmaya çalışmaktadır.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Devlet tarafından iş sahalarının oluşturulması, oluşturulan iş sahalarında da yoksullara öncelik verilmesinin etkin olacağını düşünmekteyim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kamu kurumlarını yeterli görmekteyim. Yoksullukla mücadele de görev alan kişilerin daha fazla saha çalışması yapması gerektiği kanaatindeyim. Çünkü yoksulların ihtiyaçları sürekli olarak değişmekte olduğunu ifade edebilirim.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bu konuda bir bilgim bulunmamaktadır.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

İşsizliğin azaltılması, Fabrikaların kurulması, Genç nüfusun batı illerine çalışmaya gitmelerinin engellenmesi için iş alanların açılarak gençlere öncelik verilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudunun olmadığı, sadece kimseye muhtaç olmadan hayatımı sürdürmem benim için yeterlidir.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Gerçek anlamda ihtiyaç sahibi yoksul olan insanların tespit edilmesi ve ihtiyaçlarının belirlenerek yardımların yapılması gerekmektedir. Tarım ve hayvancılığın teşvik edilmesi, Türkiye İş Kurumu alımlarının daha fazla yapılması, gençlerin daha fazla toplum yararına çalışmalar kapsamında alımlara öncelik verilmesi gerektiği düşünmekteyim.

Katılımcı (4)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
04.09.2020	Lise	46	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk daha çok evin ihtiyaçlarını karşılayamama olarak ifade edebilirim. Başka bir açıdan bakacak olursak eşi ve çocuklarına karşı mahcup olma durumudur. Çünkü, ailenin ihtiyaçlarını gideremediğin zaman kendini kötü hissetmekteyim. Ayrıca çocuklarına iyi bir eğitim sağlayamamaktır.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İş beğenmemektir. İnsanlar daha çok masa başı ve rahat iş peşinde olduklarından dolayı iş bulamamaktadır. Altyapı sorunları, çevre temizliği, çevre düzenlenmesinin önemli sorunlar olduğunu ifade edebilirim. Ayrıca, Covid-19 etkileri de görüldüğünden dolayı başka bir sorun olarak ta işsizliği etkilediği düşünmekteyim.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Köyden kente göçlerin fazla olması, yaşlı insanların köye geri dönmek istemeleri sebebiyle aile içinde yaşayan genç nüfusun köylere gitmek istememeleri yoksulluğa sebep olduğu düşüncesindeyim. Çünkü gençlerin köy hayatına adapte olmayacaklarını düşündüklerinden dolayı çekimser kaldıkları söyleyebilirim. Siirt çevresinde yapılan barajların etrafında kalan arazilerin değerlendirilmemesini de bir sebep görebilmekteyim.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Gündelikçi olarak çalıştığımndan dolayı net bir gelire sahip değilim.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, giyim, eğitim, elektrik ve su faturaları ile birlikte yakacak odun ve kömür olarak sıralayabilirim.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Genelde imkânı olan insanlar daha çok kendi tanıdık ve akrabalarına yardım yaptıklarından dolayı, yoksullar göz ardı edilmekte oldukları ifade edebilirim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devletin yaptığı yardımları yeterli ve olumlu bir şekilde görmekteyim. Bundan dolayı da gerek yaşlılar gerekse de engelliler için yaşamlarını kolaylaştırdıklarını görmekteyiz. Ayrıca çocuklara eğitim yardımlarının yapılması da aileleri kırtasiye masraflarından kurtuldukları ifade edebilirim.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik ve belediye olarak görmekteyim. Ayrıca yapılan yardımların devletin kurumlarının kuracakları ekipler vasıtasıyla yerine ulaşıp ulaşmadığını, sık sık denetlenmesi gerektiğini düşüncesindeyim.

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Belediyelerin yaptığı yardımları yeterli görmemekteyim. Sebebi ise yapılan yardımların yoksuldan çok kendi tanıdık dost ve akrabalarına verdiklerini düşünmekteyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Sosyal projelere ağırlık verilmesi, tarımın ön plana alınarak bilinçli bir tarım uygulamaları yapılması, Siirt çevresinin barajlarla dolu olması sebebiyle organik tarıma, balıkçılığa ağırlık verilmesi gerektiğini ifade edebilirim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bazı kamu kurumlarının etkin olduğu düşüncesindeyim. Kamu çalışanlarının daha çok saha da etkin olarak çalışmalar yapması gerektiği kanaatindeyim.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Yeterli verilerin olduğuna inanmaktayım. İstatistiki veriler yeterlidir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Tarım ve hayvancılığın etkin bir şekilde kullanılması gerektiğini düşünmekteyim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Geleceğe daim her zaman umutlarım vardır. Çünkü, çocuklarımın iyi bir eğitim almaları en büyük umutlarım arasında yer almaktadır.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Devletin yoksullara daha fazla yardım yapması gerektiği, ayrıca yoksul kesimlere daha fazla iş imkânı sağlaması gerekir ki devlete yük olmaktan kurtulsunlar.

Katılımcı (5)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
05.09.2020	Okur yazar değil	Erkek	68

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Benim için yoksulluk ailemin hiçbir ihtiyacını karşılayamam demektir. Birileri ihtiyaç olan bir şeyleri alırken benim alamamam benim için yoksulluktur. Sebebi ise et ürünlerini alamayıp yoksulluğumun en büyük göstergesidir.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir. İnsanlar tanıdıklarına iş imkânı sağlamaktadırlar. Zengin olan insanlar da yeterince Siirt'te yatırım yapmadıkları söyleyebilirim.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

İş alanlarının olmayışı, varlıklı insanların gerçek anlamda yoksul kesime yardım yapmadıklarını ifade edebilirim.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Devletin verdiği yaşlılık aylığı ile geçinmeye çalışmaktayım. Ortalama olarak 700 TL civarı almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, giyim, sağlık, tüp gaz, odun, kömür vb. giderler için harcamaktayım

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Etkisinin olumlu karşıyorum. Çünkü eskiden yardımlar olmadığı zamanlarda yaşlılar ve engelli insanlara aile içinde fazla önem verilmezdi, şimdi ise aldıkları ücretlerden dolayı gereğinden fazlası ile kendilerine önem verilmektedir. Bu da bizlere devletin ne kadar iyi olduğunu göstermektedir.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum, çünkü belediyenin gerekli kadar çalışmalar yapmadığını ifade edebilirim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Yapılan yardımların çoğaltılması, yaşlılık maaşının yükseltilmesi, iş fabrikalarının devlet tarafından kurulması,

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudunun olmadığını, sadece kimseye muhtaç olmadan yaşamımı sürdürmem benim için yeterli olacağını düşünüyorum.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksul kesimlere daha fazla yardım yapılsın, herkesin bedensel durumuna göre çalışabileceği iş alanlarının olması gerektiğini söyleyebilirim.

Katılımcı (6)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
06.09.2020	Lise	24	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk yokluktur. Kendi ihtiyaçlarımızı karşılayamamaktır.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik, Madde Bağımlılığı, Altyapı sorunları, Doğalgazın Siirt'tin kenar mahallelerine gelmemesidir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluğun en büyük sebebi olarak işsizlik ve Fabrikaların Siirt ilinde fazla oranda bulunmaması olarak görmekteyim. Ayrıca toplumsal birlik ve beraberliğin olmaması da başka bir etken olabilmektedir.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Geçimimi çay ocağında çıraklık yaparak sağlamaktayım ortalama olarak 1000 TL ücret almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, elektrik, su giyim ve ev giderleri olarak harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

İnsanların birbirleriyle uğraşmaları, birbirlerini çekememeleri, ayrıca yapılan yardımların ihtiyaç sahiplerine yeterli oranda ulaşılmadığını ifade edebilirim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devletin verdiği yaşlılık, dul, engelli ücretlerin ailelerin yaşamlarını sürdürmelerine olumlu bir etkisinin olduğunu düşünmekteyim. Ayrıca devletin çocuklara yaptıkları yardımlarda olumlu bir etkinin yaptığı bilinmektedir. Devlet tarafından bu yardımlar yapılmamış olsaydı aile yapıları bozulur ve aile içinde şiddet ön plana çıkacaktı diyebiliriz. Bu sebeplerden dolayı az da olsa hayatlarını kolaylaştırdıklarını ifade edebiliriz.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Gerçek anlamda ihtiyaç sahibi yoksulların tespit edilmesi ve bu yönde belirlenen hanelere yardım yapılması durumunda, etkin olacağını ifade edebilirim. Ayrıca nüfusun yani hanelerin kalabalık olmasına göre (geniş aile) olanlara daha fazla yardımların yapılmasını etkin olacağını varsayabilirim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yeterli görüyorum, Pandemi yani koronavirüs döneminde yapılan 1000 TL yardımların olumlu yanlarının olduğu, ancak saha çalışmalarının yeterli olmaması sebebiyle muhtaç olanlara fazla yardımın ulaşmadığını ifade edebilirim.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların açılması, Madde bağımlılığı olan gençlerin topluma kazandırılması, köye dönüşlerin daha fazla teşvik edilerek gereken yardımların yapılması olarak ifade edebilirim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudum bulunmamaktadır.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Ülke gelirinun daha çok yoksul kesimlere ihtiyaçları bazında dağıtılması gerektiğini, insanların birbirlerine karşı samimi, dürüstlük içinde olmalarını istemekteyim.

Katılımcı (7)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
06.09.2020	Okur yazar değil	51	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk çalışamamak, iş bulamamaktır. Gerekli iş alanları olmuş olsaydı insanlar evlerinde oturmazlardı ve yoksul duruma düşmezlerdi. Yoksulluğun tembellikle ilişkilendirmekteyim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların yeterli bir sayıda olmamasıdır.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Ortalama olarak 2000-2500 TL almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, giyim, elektrik, su, eğitim giderleri olarak harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Varlıklı insanların Siirt dışında yatırım yapmaları, fabrikaların bulunmaması olarak görmekteyim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devletin belirtilen kesimlere yaptığı yardımları olumlu olarak görüyorum. Engelliler ve yaşlılar özellikle aile içinde maaşlarının olması onlara daha fazla önem verildiğinin bir göstergesidir.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Belediye

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli görmemekteyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Yapılan yardımların gerçek anlamda ihtiyacı olanlara verilmesi, sürekli olarak ta yoksul kesimlerin ihtiyaçları doğrultusunda yardım yapılması daha etkin olacağını düşünmekteyim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca, yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kamu kurumları yeterlidir. Ancak, yardımların net kriterlere göre dağıtılması gerekmektedir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir bilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk yardımlarının ihtiyaca göre verilmesi, fabrikaların devlet eliyle yapılması,

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Üniversitede okumakta olan kızımın KPSS ile atanması en büyük umudumdur. Çünkü, kızımın meslek sahibi olup, aile geçindirmede yardımcı olmasını istemekteyim.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksulları istihdama yönlendirilmesi, yoksullara ihtiyaçları oranında yardım yapılması, meslek edindirme kursların fazlaştırılarak kendilerine gelir getirecek iş imkanlarının sağlanması gerekmektedir.

Katılımcı (8)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
12.09.2020	Okur yazar değil	59	Kadın

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk daha çok imkânsızlık ve muhtaçlık olarak görmekteyim. Giderlerimizi karşılayamamak ve yeterince ihtiyacımız olan eşyaları alamamaktır.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik ve eğitimin ilin en büyük sorunu olarak görmekteyim.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların olmayışı, işsizlik, genç nüfusun çalışılabilecek iş imkanlarının olmayışı, köylerden kent merkezine göçlerin olmasıdır.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Aylık net bir gelirimizi yoktur. Eşimin yaşlılık aylığı ile birlikte eşimin iş bulması durumunda günlük yevmiyeli çalışmasıdır.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, giyim, yakacak alımları, tüp gaz, elektrik ve su faturaları harcamalarıdır.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Yapılan yardımların net bir kriter esas alınarak yapılmasını,

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devletin yaptığı bu yardımları olumlu bir etkisinin olduğu gerçektir. Ayrıca devletin verdiği yardımların çoğaltılmasını istiyorum.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı,

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleyle yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum, çünkü, nasıl bir kriterlere göre yardım yapıldığını bilmemekteyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

İş imkanlarının artırılması, Türkiye İş Kurumu, tarafından alınan toplum yararına çalıştırılmak üzere alımlarının fazlalaştırılması ve önceliğin çalışabilecek yoksul kesimlere öncelik verilmesi gerektiği düşünmekteyim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudunun olmadığını söylemektedir.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksullara iş imkânının sağlanması, yoksul kesimlere yardımların fazlalaştırılması, yoksullara meslek edindirme kurslarının yapılması ile birlikte yoksulların geçinmelerini sağlamaları durumunda devlete yük olmaktan da kurtulacaklarını ifade edebiliriz.

Katılımcı (9)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
13.09.2020	Okur yazar değil	64	Kadın

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Herkese muhtaç olmaktır. Evin ihtiyaçlarını alamamaktır. Ayrıca oğlumu evlendiremem benim için yoksulluk olup, evlenmesi için ihtiyaçlarını alamamasıdır. Sebebi ise bölge yoksul olduğun zaman erkek çocuklara kız bile verilmemektedir. Çünkü, kız tarafı kızlarının geçindirme dertlerinden dolayı da kızlarını vermede tereddüt yaşadıklarından dolayıda yoksul kesimler evlenecek çağa gelen çocuklarını evlendirememektedirler.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt'in en önemli sorunu işsizliktir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların olmayışı ve işsizliğin çok olmasından dolayı da yoksulluğun başka bir sebebi olarak görmekteyim.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Eşim bir apartman dairesinde kapıcı olarak çalışmaktadır. Ortalama olarak kazandığı aylık 700 TL dir.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, giyim, sağlık, tüp gaz, yakacak odun ve kömür gibi harcama kalemlerinde harcamaktayız.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Bir bilginin olmadığını beyan etmiştir.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Gayet olumlu bir şekilde etkisinin olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu kesimler başkalarına muhtaç olmadan yaşamlarını sürdürmelerin sağlamaktadır.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, İŞKUR

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Bir bilgisinin olmadığını beyan etmiştir.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir bilgisinin olmadığını beyan etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir bilgisinin bu konuda olmadığını beyan etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

İşsizliğin azaltılması, Türkiye İş Kurumu alımlarının daha fazla yapılması ve alınacak olan kişilerin daha çok yoksul kesimlerden alınması daha uygun olacağını düşünmekteyim. Ayrıca, devlet yardımlarının daha fazla olması gerektiğini ifade etmiştir.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudunun olmadığını sadece hayattan bir beklentisi olarak bekar olan erkek çocuğunu evlendirmesi kendisi için bir umut olduğunu ifade etmektedir.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksul kesimlerin çalışabileceği iş yerlerinin açılması, fabrikaların devlet desteğiyle yapılması, yeterli derecede iş alanlarının olması demek gençlerin çalışmak için batıya gitmelerine gerek olmayıp, kendi memleketlerinde çalışma imkânı elde edecekleri için de yoksulluk azalacağına düşüncesindeyim.

Katılımcı (10)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
14.09.2020	Okur yazar değil	80	Kadın

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Hiçbir şeyinin olmayışıdır. Ev ve benzeri gibi hiçbir varlığa sahip olamamak benim için yoksulluktur. Geçinmekte bile zorlanıyorsan bu benim yoksulluğumdur.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Gençlerin iyi bir eğitimin almamış olmasıdır. Çalışmamak bile yoksulluğa sebep olabilmektedir.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Yaşlılık maaşı ve insanların verdiği zekatla, sadakalar ile geçinmeye çalışmaktayım. Ayrıca, bölgede yaygın olan Tandır da ekmek pişirilerek satmaya çalışmaktayım. Ortalama olarak her yaptığım Tandır ekmeğinden günde ortalama olarak 30 veya 40 TL kazanmaktayım. Tabiki bu ekmek pişirme olayı da her zaman olmamaktadır.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Kira, doğalgaz, elektrik, su, gıda, sağlık vb. giderlerde harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

İnsanların yoksullara karşı duyarsız olmasıdır. Yardım yapılırken net bir kriterin olması bizler açısından daha iyi olacağını ifade edebilirim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Yoksulluk üzerinde tabiki olumlu bir etkisinin olduğunu ifade edebilirim.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Belediye ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum. Çünkü, yapılan yardımların nasıl verildiği net bir kriter belirlenmediğinden dolayı,

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Devlet yardımlarının yoksullara hangi ihtiyaçları olursa o yönde yardımların fazlaştırılması gerektiğini ve işsizliğe de çözüm bulunması durumunda yoksulluk azaltılabilir.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Fazla bir umudum yoktur. Çünkü, yaşlı bir insanım sadece istediğim insanlara muhtaç olmadan ve kendi ihtiyaçlarımı karşılamam benim için en büyük umuttur.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksulluk zor olsa da devletimizin verdiği yaşlılık aylıklarının fazlaştırılması, elektrik giderleri yardımlarının tamamıyla devlet tarafından karşılanması, yoksullara aylık gıda yardımlarının yapılması, belediyenin su faturası ücretlerinin tamamını yoksullardan almaması, devlet tarafından verilen 1000 TL yardımların sık sık yapılmasını istiyorum.

Katılımcı (11)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
15.09.2020	Okur yazar değil	70	Kadın

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Alışverişe çıktığımda eve elim boş geliyorsa ve hiçbir şey alamamak benim için yoksulluktur. Evin gerekli ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorlanmamız bizlere yoksulluğu ifade etmektir. Ayrıca, köyden kente göç etmemiz bizim aile olarak daha fazla yoksullaşmamıza sebep olmuştur.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik ve iş alanlarının olmayışıdır.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Fabrikaların bulunmamasıdır.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Yaşlılık aylığı ile geçinmeye çalışmaktayız. Ortalama olarak aylık 700 TL civarı almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, elektrik, su, tüp gaz, yakacak odun ve kömür ihtiyaçlarında kullanılmaktadır.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksullara gereken oranda yardım yapılmadığı düşüncesindeyim. Ancak, her yoksulun ihtiyacı farklı olduğundan dolayı ihtiyaçlara göre yardım yapılması daha uygun olacağını ifade edebilirim. Allah devletimizden razı olsun.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Olumlu bir etkisinin olduğu kesindir. Çünkü, devletin verdiği bu destekler sayesinde hayatlarını ikame etmelerine yardımcı olmaktadır.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma Vakfı

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli bulmuyorum. Çünkü, bugüne kadar belediyeden hiçbir yardım almamış bulunmaktayım.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını beyan etmiştir.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir fikrinin olmadığını ifade etmiştir.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Yaşlılık aylığının artırılması, yardımların her ay düzenli bir şekilde verilmesi,

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Hiçbir umudunun olmadığını beyan etmiştir.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yapılan yardımların artırılması, ücretlerin yükseltilmesi, gençlerin çalışması için iş alanlarının devlet tarafında yapılması gerektiğini ifade edebilirim.

Katılımcı (12)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
20.09.2020	Ortaokul	45	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Kişinin kendi ve ailesinin gereksinimlerini karşılayamamasıdır. Yarınları için tasarruf ve birikimde bulunamaması olarak ifade edebilirim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizliktir. Ayrıca, dayanışmanın olmayışı, insanların birbirlerine karşı duyarsız olmalarıdır.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Gelişen genç nüfusun orantılı olarak istihdama yönlendirilmemesi, iş adamlarının gerektiği kadar Siirt'te yatırımları yapmamalarından kaynaklanmaktadır.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Aldığım ücretle geçimimi sağlamaktayım. Ortalama olarak 2700 TL almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Gıda, elektrik, su, doğal gaz ve eğitim giderlerine harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Etkin bir saha veya alan çalışmalarının yapılmayışı olarak görmekteyim. Açıklamak gerekirse yoksul kesimlerin sürekli olarak bilgilerinin güncellenmesi gerekir ki nelere ihtiyaçları olduğu görülmeli ve bu konuda yardım yapılmalıdır.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Devletin yaptığı yardımları etkin bir şekilde olumlu karşılıyorum. Yalnız yapılan yardımların günümüz koşullarına göre sık sık iyileştirilmesi gerekmektedir.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Valilik, Belediye, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile birlikte STK'ların birlikte hareket etmeleri ve bir araya gelerek daha fazla çözüm yolları üretebilmeleri gerektiğini ifade etmek istiyorum.

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Belediyenin yaptığı sosyal yardım ve sosyal hizmetleri yeterli görmemekteyim. Belediyelerin daha fazla çalışmalarının yapılması gerektiği düşüncesindeyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Devlet desteklerinin artırılması, yoksullara yönelik istihdam alanlarının oluşturulması, iş adamlarının yatırımlarını kendi illerine yapmaları gerektiğini ifade edebilirim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca, yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kamu kurumlarının yeterli olduğunu, yalnız saha çalışmalarında görev alanların yeterince saha çalışmalarını sık sık yapmadıklarını düşünmekteyim.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Yeterli bir veri olduğunu sanmamaktayım. Çünkü, TÜİK dışında diğer kurumların Web sayfalarında yeterli bir veriye ulaşamamaktadır.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Yoksul kesimlerin daha çok tespiti için alan çalışmalarının sık sık yapılması, fabrikaların açılması, istihdam olanaklarının artırılması, yardım kuruluşlarının fazlaştırılması, Kamu kuruluşları ile STK'ların iş birliği içine girerek yoksulluğu nasıl azaltılabilmenin çözüm yolları aranmalıdır. Ayrıca, yoksul kesimlere ihtiyaçları oranında yardımların yapılması gerektiğini ifade edebilirim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Gelecekte çok ta umutlu değilim, yalnız tek umudum çocuklarının iyi bir eğitim alması ve kendi yaşamlarını ikame etmeleri benim en büyük umudumdur.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

İstihdam olanaklarının artırılması ve bu olanaklardan mümkün olduğunca yoksul kesimlerin faydalandırılması, ülke ekonomisinin daha iyi bir duruma gelmesi için herkesin çaba sarf etmesi gerektiği, gelişen teknoloji için ARGE çalışmalarına daha fazla önem verilmesi, katma değeri yüksek olan yöresel ürünlerin iyi pazarlanması gerekmektedir. Katma değeri yükseltilecek ürünleri tabiki Siirt iline ekonomik anlamda faydasının olacağı varsayabiliriz.

Katılımcı (1) (Uzman)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
11.09.2020	Yüksek Lisans	32	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Toplumda yoksulluk denince akla gelen yaygın tanım; bireylerin fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum olduğu mutlak yoksulluk gelir. Bu tanım içerisinde bireylerin başta; gıda, temiz su ve sağlık hizmetinin temininde yaşanan problemler gelmektedir. Mutlak yoksulluğu biraz daha irdelediğimizde konut yani barınma yeri, temizlik hizmeti veya ürünü, eğitim alma, bilgiye erişme hakkı vb. birtakım olanaklara bireylerin sahip olamamasıdır. Mutlak yoksulluğun yanında daha fazla akademik yayın ve mecralarda karşılaştığımız başka bir yoksulluk türü olan görelî yoksulluk gelmektedir. Bu kavram içerisinde bireylerin hayatta kalmak için ihtiyaç duydukları salt ihtiyaçların dışında kendilerini nasıl konumlandıkları algısıyla alakalıdır. Örnek vermek gerekirse insanların gelirinin veya buna bağlı olarak yaşadığı yaşam standartlarının ve içinde yaşadığı toplumun ne derece üstünde veya altında olduğuyla ilgilidir. Bir toplumda insanların çoğu tiyatro veya sinema gibi sanatsal etkinliklere katılıyorsa, bu sanatsal ve kültürel olanaklardan mahrum olan bireyler yoksul sayılmış olur. Dolayısıyla geniş anlamda bir yoksulluk tanımı yapıldığında şöyle bir tanım yapmak mümkündür. İnsanların biyolojik ihtiyaçlarının yanında içinde yaşadığı toplumda eğitim, sağlık, ulaşım, kültür, sanat, iletişim ve kendini özgürce ifade etme ve fikirlerini yayma olanaklarından mahrum olan insanlara yoksul denebilir.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

Her ilde olduğu gibi Siirt'in de kendine has irili ufaklı birçok problemi bulunmaktadır. Bu sorunlar arasında bölgemizde olduğu gibi kronik hale gelen işsizlik, kalkınma, ulaşım ve bölgede gençler arasında hızla yaygınlaşan madde bağımlılığı sorunu bulunmaktadır.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt'te yaşanan şiddetli yoksulluğun nedeni özellikle istihdam olanaklarının olmaması olarak söylenebilir. Örnek vermek gerekirse birçok insanı bünyesinde çalıştıracak üretim merkezlerinin yokluğu, 1980'li yıllardan sonra kırsaldan kente göç

eden insanların daha tam olarak kentlileşememesi. Biraz daha açacak olursak göç eden bireylerin ticaret yapma, katma değeri yüksek işlere girişme, yeteneğe göre işe girme ve işe başvurma bilincinden yoksun olması olarak söylenebilir. Bunun dışında ilimizin belli mahallelerinde kümelenen yoksul kesimlerin kültürel olarak yoksulluğu bir hayat tarzı olarak benimsemesidir. Yakın zamanda ilimiz sınırlarında yapılan büyük çaplı barajların yerleşim yeri ve üzerinde tarım yapılan toprakların sular altında kalması da Siirt'te yoksulluğun yaşanmasında başka bir neden olarak ifade edilebilir.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Ben sigortalı olarak çalışıyorum buna bağlı olarak aldığım 4500 TL aylıkla geçimimi sağlamaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Aylığımı daha çok gıda ve bankadan aldığım ihtiyaç kredisine harcamaktayım bunların dışında eğitim ve faturalara harcama yapmaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt'te yoksullukla yapılan mücadelenin başarılı olamamasında kullanılan yöntemlerin kısa vadeli ve amacı doğrultusunda yürütülememesinden kaynaklı olabileceği gibi hedef kitlenin istihdamına yönelik projelerin yokluğu ya da bölgenin sosyolojik ve coğrafi gerçeklerine uyumlu çalışmaların yapılamaması olarak ifade edilebilir.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Şüphesiz tüm ülkede yaygın olarak yoksullukla mücadele hususunda izlenen politikaların kayda değer oranda başarılı olduğu söylenebilir. Sanırım bunu ilimiz için de söylemek mümkün fakat izlenen politikalar içerisinde yapılan ve halk arasında evde bakım aylığı, engelli aylığı veya okula giden öğrencilere yönelik yapılan eğitim yardımlarının hedef kitle ve amacına uygun olarak kullanılması bu başarıyı daha da artıracaktır. Bunun yolu da yapılan yardımların sıkı bir şekilde amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını denetlemek ve yapılan denetimin sonucunda dağıtılan kaynakların ihtiyaç sahipleri dışındaki kişilerin doğru olmayan beyanlar ve görevlileri manipüle etmesi sonucunda hak

etmeden aldığı aynı/nakdi desteği; caydırıldığı yüksek formüller geliştirerek söz konusu yardım gerçek hak sahiplerine ulaştırılabilir.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Yoksullukla mücadele konusunda birçok önemli kurum bulunmaktadır. Fakat, bu kurumların mücadele konusundaki payları ve rolleri birbirinden farklı olabilmektedir. Yoksullukla mücadele eden kurumları önem sırasına göre bir sıraladığımızda, başta tüm resmî kurumları bünyesinde taşıyan belediye ve valilik gelmektedir. Ancak, Valilik birimleri olan Milli Eğitim, Gençlik Spor, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü olarak sıralanabilir. Resmî kurumların dışında ise halkla iç içe olan STK'lar ve siyasi partilerin teşkilatları yoksullukla aktif mücadele potasında görev alabilir.

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Türkiye'deki birçok ilde olduğu gibi Siirt belediyesinin de üzülerek belirtmekteyim sosyal belediyecilik konusunda ufak tefek girişimleri bulunsa da vasatı aşamamıştır. Bunun nedenleri olarak hem Siirt belediyesinin gelir kalemlerinin az ve kısıtlı olması hem de halkın belediyeyi sadece alt yapı ve yol çalışması yapan kurum olarak görmesi olarak sıralanabilir.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Zamanında valilik tarafından proje olarak başlatılan fıstıkçılığı geliştirme ve ilin ekonomisine kazandırma projesi Siirt için önemli bir politika haline gelmiş bulunmaktadır.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

İlimizde yoksullukla mücadelede yer alan kurumlar nicel olarak yeterli olmasına rağmen verdikleri mücadele yer yer eksik ve yetersiz kalmaktadır. Bunun nedenleri arasında; kurumlar arasındaki koordinasyon ve bu kurumlarda yer alan personelin hepsi için olmasa da çoğunun niteliksiz ve tecrübesiz oluşları ayrıca söz konusu kurumlara yönelik gerekli objektif denetimlerin layıkıyla yapılmaması olarak söylenebilir.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Bir ilde yoksullukla mücadele konusunda politika geliştirilirken öncelikle ilin yoksulluk haritasının çıkartılması gerekmektedir. Çıkartılan bu haritanın bölge bölge, mahalle mahalle, yaş kategorileri, medeni durum, cinsiyet ve aile yapısı, ekonomik durum gibi parametreleri açık ve net bir şekilde olduğunda yoksullukla mücadelede başarılı olunabilir. Yaşadığımız ilde izah edilen çalışmaların yapıldığını düşünmüyorum. Bilgimin olmadığı çalışmalar yapılmışsa da nitelikli bir çalışma yapılmamış olacak ki şu anda ilimiz yoksullukla boğuşmaktadır.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Yoksullukla mücadele eden kurumların eşgüdümlü ve hedef kitlenin verilerini aynı sistemde göreceği şekilde çalışmaları sağlanacak teknik donanım ve fiziki koşullar sağlanmalıdır.

Yoksullukla mücadele eden kurumların büyük bir gizlilik ve objektiflikle denetlenip gereğinin yapılması. Ayrıca, bu kurumlarda çalışan personelin düzenli aralıklarla eğitime alınması gerekmektedir. İlimiz sınırlarında yapılan büyük barajlar üzerinden bölgenin tarımsal anlamda gelişmesi ve ekonomik manada ilerlemesi için sulama kanallarının yapılması ve yapılacak olan bu kanallar ilimizde işsizliği azaltacak bir işlev görecektir.

İlimizde yapılan nakdi yardımların belli bir kısmının devlet kontrolünde üretim için ayrılarak istihdama katkı sağlayabilir. İlimizde milli eğitimin ve bağlı kuruluşlarının ildeki eğitim düzeyini artırmak için seferber olacak projeler geliştirilmelidir. İlimizdeki kadınların toplumsallaşması ve üretimde aktif rol alması için projeler geliştirilmelidir.

İlimizde kentsel dönüşüme muhtaç alanların ilgili bakanlık, valilik ve belediyenin ortak çalışmasıyla bölgenin kültürüne ve sosyolojik yapısına uygun tekrar yaşanılabilir ortak sosyal donatıların olduğu yerleşim bölgeleri haline getirilmelidir. İlimizdeki gençlerin madde bağımlılığı (uyuşturucu, alkol, uçuşucu madde vb.) ve fuhuş gibi bataklıktan uzak tutmak ve bu bataklıkların kurutulmasına yönelik her türlü tedbir ve proje geliştirilmelidir.

Bölgede gençlerin, spor, sanat, kültürel anlamda gelişmesi için her türlü imkân ve malzeme ayrıca gençlerin hünelerlerini sergileyebilecek kompleksler yapılmalıdır.

İlimizde yıllardır birçok ailenin dağılması, aile dramlarının yaşanması ve insanların intihara kalkışmasına sebebiyet veren tefecilik mekanizmasının devlet eliyle ortadan kaldırılması aciliyet arz etmektedir.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Günümüzde “umut” kavramının anlamını yitirip insanlar için anlamı olmayan ve sadece nutukların atıldığı konuşmalarda geçen bir kelime olmasına rağmen ben gelecekte, gençlikten, hayattan umutluyum. Çünkü umut hayattır. Umutlarımız ve hayallerimiz olmazsa yaşam çekilmez olur.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

İlimiz insanının çoğunluğunun muhafazakâr ve dini hassasiyetlere sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu etki ildeki aile yapısına da sirayet etmekte ayrıca bireylerin kadercî anlayışlarını güçlendirmektedir. Bu anlayış ildeki ailelerde kontrolsüz ve plansız nüfusun artışına, buna bağlı olarak ailelerde yoksulluğun daha da artması ve ailelerin yaşadığı hayat standartlarının düşmesine sebebiyet vermektedir.

Katılımcı (2) (Uzman)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
16.09.2020	Lisans	57	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk elde etmesi gereken ihtiyaçları karşılayamamasıdır. Yani kişisel ihtiyaçları gideremeyecek durumda olanlara yoksul diye ifade edebiliriz. Kısaca hane reisinin evin ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanması diye ifade edebilirim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

Ulaşım ağıdır. Siirt ilinin son durak statüsünde olması ve diğer illerle olan bağlantı yollarının az olması olarak ifade edilebilir. Diğer bir sorun olarakta meslek edindirme kurslarının yaygın olmaması olarak denilebilmektedir.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Meslek Yoksunluğu, Sanatkarların eskisi kadar rağbet görmemesi ile birlikte Siirt ilinin kültürel değerleri olan ürünlerin yeterince pazarlamasının iyi bir şekilde yapılmamış olmasından kaynaklandığını da söylenebilir.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Emekli maaşıyla geçinmekteyim.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Temel gıda ürünleri, elektrik, su, fatura giderleri, doğal gaz gibi harcama kalemlerine harcamaktayım.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Sahte yoksulluk denilebilir buna açarsak daha çok ihtiyacı olmadığı halde kendini yoksul olarak göstermeye çalışmaları, yoksul kesimlerinin bilgilerinin sürekli olarakta güncellenmesi gerekmektedir. Çünkü, iyi bir saha araştırması ile bazen insanları yoksullukları azalabilmekte veya artabilmekte olduklarından dolayı durumlara göre yardımların yapılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Gayet olumlu karşılıyorum. Engelli insanları hayata kazandırmak gerekmekte ve onlara engel durumlarına göre meslek edindirmeye çalışılmalıdır. Yoksul kesime devletin maddi imkân sağlaması onların yaşamları için de gayet olumlu ve yaşamlarını bir nebze olsa da kolaylaştırmaktadır.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulların yerinde tespiti yapılmadığından dolayı yeterli görmemekteyim. Yoksullara insani yardımların yapılması gerektiği ifade etmek istiyorum.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Gerçek ve günümüz koşullarının göz önüne alınarak tespitlerin yapılması, insan odaklı gerçek ihtiyacı olan yoksul hanelere yardımların yapılması gerektiğini belirtmekteyim. Ayrıca, yoksulların kendi aralarında kategorize edilmeleri gerekmekte, bu belirtilen saha çalışmaların yapılacak olan tespitler neticesinde yardımlar yapılmalıdır.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Mevzuatlar çerçevesinde hareket ettiklerinden dolayı kamu kurumları yeterli görmekteyim. Yalnız saha çalışmalarında çalışan kamu görevlilerinin kendi konularında uzman olmaları ve işini severek yapmaları gerektiği kanaatindeyim.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Yeterli veri olduğunu düşünmekteyim.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Meslek edindirme kurslarının açılması, esnafın önünü açarak gereken desteklerin devlet tarafından sağlanması, Siirt'te özgü olan ürünlerin pazarlama işlerinin iyi bir şekilde yapılması gerektiği, toplumsal dayanışma daha fazla yapılması gerektiğini ifade edebilirim.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Gelecekte umutluyum ve iyi günlerin de geleceğini söylebilirim, ülke olarak yardımsever, yardımlaşma düzeyi üst seviyede olan bir toplum yapısına sahip olduğumuzdan dolayı de ülkemizin geleceğinden gayet umutluyum.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

1. Yoksulluk çalışmalarında veri tabanlarının sürekli güncellenmesi gerektiğini,
2. Siirt ilinin kendini daha fazla ifade edebilmesi için de pazarlama yönüne daha fazla yönelmesi için bu yönde çalışmaların yapılması gerekmektedir.
3. Ilısu barajının imkânlarından daha fazla istifade etmememiz gerekir.
4. Siirt ürünlerinin katma değerinin daha iyi olması için çalışmalar yapılmalıdır.
5. Turizme daha fazla önem verilmesi gerektiğini,
6. Havayolu, demiryolu, karayolu ulaşımlarının daha fazla etkin kullanılması gerektiğini ve demiryolu bağlantısının da Kurtalan ilçesinde Siirt ili ile birleştirilmesi gerektiğini ifade edebilirim.

Katılımcı (3) (Uzman)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
18.09.2020	Lisans	50	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk bir ferdin yaşamsal olarak ihtiyaçlarını karşılayamamasıdır. Kendi ve ailesinin geçimini sağlayamaması olarak ifade edebilirim

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

İşsizlik, trafik, çarpık kentleşme, altyapı sorunları, genç nüfusun fazla olması buda gençlerin işsizliğine sebep olmaktadır.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Ulaşım konusunda son nokta bulunması, organize sanayi bölgesinin aktif olarak yeterince ihtiyaca cevap verememesi, varlıklı insanların yatırımları diğer illere yapması olarak ifade edebilirim.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Kamu çalışanıyım. Ortalama olarak 6000 TL ücret almaktayım

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Temel gıda, eğitim, doğal gaz, iletişim araçları,

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Kamu ve STK'ların iş birliğinin yeterince olmaması, Yardım yapan kuruluşlar arasında istişarelerin olmayışı, yapılan yardımların ihtiyacı olana verilmesi gerektiğini ifade edebilirim.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Yapılan yardımları pozitif etkisinin olduğunun değerlendirmekteyim. Ancak, yapılan yardımlar sürekli olarak yoksulların el açmasına sebebiyet verdiğinden dolayı yoksulları daha çok istihdama yönlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Ayrıca, yoksul kesimleri

yapılan yardımlar daha çok yoksulları tembelleştirildiğini ifade edebilirim. Bundan dolayıda yoksul kesimlere meslek edindirmeye çalışarak onların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek duruma gelmeleri sağlanmalıdır.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Merkezi yönetimin taşradan bir az da olsa ayrılması gerektiğini ve Yerel yönetimlerin daha aktif olması gerektiğini ifade edebilirim.

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Yeterli görmemekteyim. Belediyelerin gıda ve giyim merkezlerini açıp gerçek anlamda yoksul olan kesimlere yardım yapması gerekmektedir.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Alan çalışmalarının sık sık tekrarlanması gerektiği, bu ise daha çok çevresel bilgilerden elde edilerek yardımların yapılması gerektiği, bir diğer hususta yoksul kesimleri okul yönetimlerinden alınacak olan bilgilerle de teyitlerinin yapılması gerektiği düşüncesindeyim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yeterli bulmuyorum. Çünkü, yeterli olmuş olsaydı bu kadar yardım kuruluşları kurulmazdı. Yoksullar da gerek STK ve gerekse de diğer yardım kuruluşlarına müracaat etmeyeceklerdi.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Yeterli bir veri olduğunu düşünmüyorum.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Devletin 2019'da yaptığı verilere bakacak olursak ortalama olarak 55 milyar TL Türkiye geneli olarak dağıtıldığı ifade edilmektedir. Oysaki bu tutarın daha çok yoksul kesimlerin istihdamına harcanması daha yararlı olacağını ifade edebilirim. Yani kısacası insanları meslek edindirmeye yönlendirilmeye ve kendi yaşamlarını ikame etme duruma gelecekleri için devletimize de yük olmaktan bir az olsa azalacaklardır. Ayrıca, Türkiye İş Kurumu tarafından alınan işçilerin daha çok yoksul kesimlerden karşılanması gerekmektedir ki yaşamları kolaylaştırılsın,

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Gelecekte gayet umutluyum çünkü daha iyi günlerin olacağı kanaatindeyim. Ülkemizin geçmişine baktığımızda yüzyıllarca yardımlaşmanın devam ettiği görülmektedir. Bu da devlet olarak ne kadar yardım sever bir devlet olduğumuzun göstergesidir. Devlet her zaman vatandaşın yanındadır ve şefkatli ellerini de vatandaşlarına da uzatmaktadır. Devlet çatısı altında toplum olarak kardeşçe yaşamayı sürdürmemiz gerekir.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Yoksulların yaşamlarının kolaylaştırılması için yoksulların tespiti yapılırken yerinde çalışmaların yapılması gerektiği, meslek edindirme kurslarının daha çok oluşturulması ve yoksul kesimlere yönelik olmalıdır. İnsanları sürekli el açmaya değil de istihdama yönlendirmenin daha uygun olacağı kanaatindeyim. Ayrıca, Siirt ilinin yöresel ürünlerinin bir çatı altında toplanıp pazarlamasının ve katma değerinin iyi yapılması gerekmektedir. Bu da azda olsa yoksul kesimlere katkı sağlayacaktır.

Katılımcı (4) (Uzman)	Öğrenim Durumu	Yaş	Cinsiyeti
22.09.2020	Yüksek Lisans	38	Erkek

S1. Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?

Yoksulluk benim için, insanların gündelik hayatta temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak kadar aile veya hane gelirin olmaması şeklinde ifade edebilirim.

S2. Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt'in en önemli sorunu sanayileşmeyle ve tarım alanlarının, Siirt ilinde işsizlik veya istihdam alanlarını sağlama konusunda yetersiz olmasıdır. Çünkü Siirt ilinin coğrafi konumu nedeniyle kalkınma ve sanayileşme konusunda bölgenin diğer illerine göre dezavantajlı bir konuma sahiptir. Bununla birlikte çevre illere göre tarım arazilerinin nüfusun geçimini sağlayacak kadar verimli olmaması da Siirt ilinin işsizlik oranlarının yüksek olmasına ve bu nedenle de ilinde yoksulluk oranlarının yüksek olmasını da beraberinde getirmektedir. Başka bir ifadeyle, Siirt ilimizin hem coğrafi konumu hem de verimli tarım arazilerinin nüfusun oranına göre az olması, işsizlik oranının yüksek olmasına ve dolayısıyla da yoksulluğun şehrimizde yüksek olması, Siirt ilinin en önemli sorunların başında yer aldığını rahatlıkla ifade edebiliriz.

S3. Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Yukarıda da ifade ettiğim gibi, coğrafi konumu nedeniyle büyükşehirlere ve çevre illere uzak olması ve kırsalda kalması yoksulluğun temel nedenlerinden biridir. Diğer ise, nüfusa göre tarım alanlarının yetersiz olmasıdır. Bu iki etken, ilimizde yoksulluğun artmasında önemli etkenler arasındadır. Ancak, bu iki etken dışında yoksulluğun artmasında ve çözüm üretilmesi noktasında kamu, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının koordineli bir şekilde bu sorunlara çözüm üretme noktasında yetersiz kalmaları, şehrimizde yoksulluğun daha da artmasına yol açtığını ifade edebiliriz. Kısacası, şehrimizin bölgenin diğer illerine göre kırsal bir konumda olması ve tarım arazilerinin bölgenin yoksulluğunu azaltmada yetersiz olmasının yanı sıra bu olumsuz koşullar karşısında kamu, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının da işsizliği önlemede ve dolayısıyla da yoksulluğu azaltmada projeler üretememeleri, yoksulluğun en önemli nedenleri olduğunu şeklinde belirtebiliriz.

S4. Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?

Kamu personeli olarak görev yapmaktayım yaklaşık olarak 7000 TL ücret almaktayım.

S5. Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?

Aylık gelirim daha çok kira, gıda, ulaşım, eğitim, kitap ve kırtasiye yönelik harcamalar olduğunu söyleyebilirim.

S6. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Siirt ilimizde yoksulluğu önlemede ve mücadelede kamu, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalışmaması en büyük sorun olarak görmekteyim. Bu toplumsal kurumlar, yoksullara yönelik yaptıkları sosyal destek programlarıyla sadece yoksul ailelerin kısa süreliğine gündelik geçimini sağlamada yardımcı olduğunu ancak kalıcı bir çözüm olmadığını ifade edebiliriz. Siirt ilimizde yoksullukla mücadelede verim alınmak geçici değil de kalıcı çözümler bulunmak isteniyorsa, bu toplumsal kurumların sosyal destek programlarında aktarılan kaynakları birleştirerek gerek istihdam gerekse de konut gibi alanlarda projeler üretmenin daha etkili olacağını düşünüyorum.

S7. Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Bu bahsettiğiniz dezavantajlı gruplar, çoğunlukla kamunun yani Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ilgili kuruluşlarının sosyal destek bağlamında engellik ve yaşlılık aylığı, eşi vefat eden kadınlara yönelik dul maaşı, çocuklara yönelik ailelerine süt ve eğitimlerine yönelik düzenli sosyal destek yardımları almaktadırlar. Ancak, yapılan bu sosyal desteklerin günümüz ekonomik göstergelerinde gündelik temel ihtiyaçlarını almada bile yetersiz olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Yerel yönetimlerin gıda ve nakdi yardımlar gibi destekleri olduğunu da belirtmek gerekir. Bunlarla birlikte Sivil toplum kuruluşlarının (İHH gibi) da yapmış oldukları yardımlar var. Ancak görülüyor ki, yapılan bu nakdi yardımların yıllardan beri bir çözüm Siirt ilimizde yoksulluğu azaltmada çok ta etkili olmadığını göstermektedir. Kısacası kamu, yerel yönetimler ve sivil toplum

kuruluşlarının yapmış oldukları yardımlar sadece günü kurtarmaya yönelik adımlar olduğunu söyleyebilirim. Bu kuruluşlar, yukarıda ifade ettiğiniz gruplara veya kişilere yönelik yardımların daha çok olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bu tabiki Siirt ilinin yoksullukla mücadele ettiği anlamına gelmez.

S8. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Kesinlikle, ilimizin mülkü amiri konumda olan valiliğin koordine ettiği bir yoksullukla mücadele komisyonunun oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Bu komisyonda kamu kurumlarını temsil eden valilik makamı, yerel yönetimleri temsil eden belediye başkanları, üniversite rektörü, sanayi ve iş adamları, muhtarlıklar ve sivil toplum kuruluşlarını temsilen seçilecek kişilerden oluşması gerektiğini düşünüyorum

S9. Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?

Kesinlikle yeterli bulmuyorum. Çünkü, sadece bir toplumsal kurumun, Siirt ilimizdeki yoksullukla mücadelede başarı şansının çok az olduğuna inanıyorum. Siirt ilimizde yoksullukla mücadelede başarının sadece yukarıda da ifade ettiğim gibi tüm kurul ve kuruluşların ortak hareket ederek başarı sağlanacağını düşünmekteyim.

S10. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?

Siirt ilinde yoksullukla mücadelede etkili bir politikanın ve araçlarının olduğunu düşünmüyorum. Çünkü, izlenimlerim ve gözlemlerin doğrultusunda yoksullukla mücadeleye yönelik bir programın kamuoyuna yansıdığını görmedim diyebilirim.

S11. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yukarıda da ifade ettiğim gibi gerek kamu gerekse de yerel yönetimlerin tek başına yoksullukla mücadelede başarı sağlayacağını düşünmüyorum. Bireysel veya kurumsal performansı yüksekte olsa yoksullukla mücadele başarı sağlanacağını düşünmüyorum.

S12. Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?

Kesinlikle yeterli veri olduğunu düşünüyorum. Zaten günümüz dünyasında başka ülkelerin şehirleri hakkında bilgi alınmak istense dahi, tüm verilerin internet veya kuruluşların raporlarıyla karşılaşırız.

S13. Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?

Tüm kamu, yerel, üniversite, sanayi ve sivil toplum kuruluşlarının ortak belirleyecekleri bir yol haritasının hazırlanmasıdır. Bu haritada hangi kuruluşun yoksullukla mücadelede yapacağı işler belirlenmeli ve tüm kuruluşlar bu görevlerini yerine getirmeleriyle mümkün olacağını düşünüyorum. Yoksulluğu azaltabilme için de istihdama yönelik projelere önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

S14. Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?

Bir kamu çalışanı olarak yaklaşık dört yıldır Siirt ilinde yaşamaktayım. Şu ana kadar ne yazık ki yoksulluğa yönelik önemli adımlar atıldığı göremedim. Geleceğe yönelik umudum ise, ne yazık ki toplumsal kurumların birlikte hareket etmediğini düşündüğümünden Siirt ilinin yoksullukla mücadele konusunda geleceğe yönelik çok umutlu değilim.

S15. Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

Sadece şunu ifade edebilirim, gerçekten Siirt ilimizde yoksullukla mücadelede önemli bir yol kat edilmek isteniyorsa, bunun sadece tüm toplumsal kurumların birlikte hareket ederek ulaşabileceğine inanıyorum. Eğer bu sağlanamazsa, Siirt ilimizde yoksullukla mücadelede başarı şansının olmadığını düşünüyorum.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

“Siirt İlinin Kentsel Yoksulluk Olgusu: Bir Alan Araştırması” adlı bu çalışmada yoksulluk kavramı, dünyada, ülkemizde ve Siirt ilinde yoksulluk hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Yoksulluk kavramı daha çok fertlerin kendi ve ailesinin ihtiyaçlarını minimum düzeydeki yaşam standartlarını karşılayamaması olarak ifade edilmektedir. Çalışmada Türkiye’deki ve Siirt ilindeki yoksulluk boyutları tartışılmıştır. Yapılan derinlemesine görüşme uygulamasıyla da kavramsal ve kuramsal çerçeve açılımı sağlanmıştır. Uygulanan derinlemesine görüşmeler değerlendirildiğinde göze çarpan en önemli sonucun özellikle ülkemizde ve Siirt ilinde işsizliğin önemli bir sorun olduğu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde kavramsal ve kuramsal açıdan yoksulluk tanımlanması yapılmış, yoksulluk türleri, yoksulluğun ortaya çıkmasında etkili olan faktörler açıklanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümde dünyada ve Türkiye’de yoksulluk görünümü, yoksullukla mücadelede uygulanan politikalar, gelir dağılım kavramı ve gelir dağılım eşitsizliğini etkileyen sebepler açıklanmıştır. Ayrıca, ülkemizdeki sosyal yardım uygulamaları kapsamında yapılan yardımlar tablolar halinde verilerek açıklanmıştır. Araştırmanın üçüncü ve son bölümünde araştırmaya ilişkin genel bilgiler, araştırmanın amacı, konusu, yöntemi, evren ve örnekleme, araştırmanın veri analizi ile birlikte Siirt ilinin kentsel yoksulluk olgusuna yönelik araştırmaya ait tespit edilen sorunlar sonuç ve değerlendirmeler ile detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Yoksulluk sadece ülkemizin sorunun değil bütün dünyanın en önemli problemlerin başında gelen ve çözülmesi gereken önemli bir sorundur. Bu sebeple de yoksulluk sorununa çözüm üretmekle birlikte zor ve içinden çıkılmaz bir sorun olarak her zaman gündemde yerini almaktadır. Türkiye’de 1961 Anayasasında ayrıntılı olarak düzenlenmiş olan “Sosyal Devlet” ilkesi vatandaşların sosyal durumları ve refahları ile ilgilenmektedir. Ülkemizde sosyal yardımların en önemlileri devlet eliyle yapılmaktadır. Yoksul olup sosyal yardıma gerek duyan insanların ihtiyaçlarının karşılanması ülkemizde 1982 Anayasasında anayasal bir hak olarak ifade edilmiştir. Ayrıca, Anayasanın ikinci maddesinde devletin sosyal bir devlet olduğu da belirtilmektedir. Sosyal devlet insanların huzur, mutluluk ve refahını sağlamaya çalışmaktadır. Sosyal devlet ilkesi olarak herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Ülkemizde çeşitli seviyelerde yaşanan ve çözümü aranmakta olan yoksulluk sorunlarının bir an önce çözülmesi gerekmektedir. Yıllar geçtikçe artan nüfus ve sınırlı olan kaynaklar çok önemli sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca, son yıllarda küresel düzeyde olan ekonomik krizler ülkemizi de derin bir şekilde etkilemektedir. Yoksullukla yapılan mücadelede yoksulluğun giderilmesi ile uğraşılmamalı, asıl yoksullukla mücadele daha çok yoksulluğa yol açan etmenlerle mücadele edilmelidir. Yoksulluğa yol açan temel etmenler daha çok ekonomik, işsizlik, adil olmayan gelir dağılımı, göç, bölgesel gelişmeler kaynaklı olup bu etmenlerin önündeki engeller kaldırılmalı, yoksullukla mücadelede uzun vadeli hedefler belirlenmeye çalışılmalıdır.

Ülkemizde yoksulluğa sebep olan etmenlerin ülkesel, bölgesel ve yerel boyutta tekrar göz önüne alınarak incelenmesi gerekmektedir. Bu amaçla bölgeler arasındaki gelir dağılımı tekrardan düzenlenmeli, az gelişmiş bölgelere daha fazla yatırım yapılarak iş alanlarının açılmasıyla birlikte yoksulluk azaltılmaya çalışılmalıdır. Ülkemizde 2019 yılı verilerine göre toplamda yoksullukla mücadeleye ayrılan tutarın yaklaşık olarak 55 Milyar TL olduğu göz önüne alındığından belirtilen tutarın daha çok yoksullara ayni ve nakdi yardım olarak değilde, meslek edindirme, iş alanlarının oluşturulması, toplumla entegre olma ve istihdama yönelik çalışmalarda kullanılmalıdır. Yoksul kesimlerin yetenekleri ve meslek edindirmeyle elde ettikleri deneyimlerden faydalanılmalıdır. Yoksulluğun azaltılmasında en önemli etkenlerin başında insana yapılan eğitim ve yatırımla gelmektedir.

Türkiye’de yoksullukla mücadele politikalarında daha çok uzun, orta ve kısa vadeli stratejiler belirlenmeye çalışılmalıdır. Yapılan araştırmada yoksullukla mücadele politikaların daha çok “yoksulları destekleyici” nitelikte olduğu görülmektedir. Bunun yoksulluğu önleyici olmaktan uzak bir yaklaşım olduğu görüşü hâkim olmuştur. Bu yaklaşımlar yoksulluğu gidermeyi amaçlamadığı gibi sadece destekleyici nitelikte olduğu sonucuna varılmaktadır.

Yoksullukla mücadele politikalarının birbirleriyle bağlantılı olduğu birbirlerinden kopuk olamayacağından dolayı, sağlık, sosyal güvenlik, eğitim ve ekonomi, yoksullukla mücadele politikalar bir bütün olarak ele alınmalı ve değerlendirilmeye çalışılmalıdır. Diğer yoksullukla mücadele politikaları olan mesleki eğitim, tarım, göç gibi politikalarla desteklenmeye çalışılmalı sonucu ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde yoksullukla mücadeleye

ilişkin doğrudan müdahale araçları çerçevesinde 2022 sayılı kanun kapsamında 65 yaşını tamamlamış olan kimsesiz, muhtaç Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına yaşlılık aylığı bağlanması yürürlüğe girmiştir. Diğer bir doğrudan müdahale ise engelli durumlarına göre verilen engelli aylığıdır. Engelli aylığı ile birlikte engelli vatandaşlara kendi evlerinde bakacak olanlara da bakıcı aylığı da verilmektedir. Yaşlılık aylığı ve engelli aylığı uygulaması ülkemizde 1976 yılından beri uygulanmaktadır. Çalışma kapsamında uygulanan derinlemesine görüşme anketlerinde elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki bulgulara varılmıştır.

Siirt kent merkezinde araştırmada yoksullara yapılan yardımların yoksulluğu azaltmaya çare olmadığı ve daha fazla sosyal yardımların verilmesine rağmen hanelerin ekonomik anlamda iyi bir seviyeye ulaşılmadıkları ve yardımların fazla etkin olmadığı sonucuna varılmıştır. Yapılan sosyal yardımların bazı hanelerde tembelliğe sebep olduğu ve haneleri çalışmadan alıkoyduğu görülmüştür. Ayrıca, yoksullukla mücadele politikaları ülkemizde farklı bir sorun olan kayıt dışılığa da sebep olmaktadır. Bu kayıtdışılık ise sosyal adaletsizliğin oluşmasına sebep olmaktadır. Araştırmada devlet tarafından yoksul kesimlere yapılan sosyal yardımların yaşlılar, engelliler, kadınlar, çocuklar üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Çünkü, yaşlılara yapılan yaşlılık aylığı ödemesi kimi ailelerin geçinmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca engelli vatandaşlarımıza yapılan engelli aylığı ve bakıcı aylığı ile birlikte azımsanmayacak bir oranda haneye gelir girmesine sebep olmuştur.

Çocuklara yapılan ücretsiz kitap dağıtımı ile hanelerin az da olsa kırtasiye masraflarından kurtuldukları sonucuna varılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her yıl düzenli olarak yapılan bursluluk sınavlarında başarılı olan öğrencilere 2020 verilerine göre aylık ortalama olarak her başarılı öğrenciye 310 TL ücret ödemesi yapılmaktadır. Bunun ise çoğu ailede öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin okul masraflarını karşıladığı ve artan tutarla çocukların harçlık biriktirdiği sonucuna varılmış ve çocukların ailelerine yük olmaktan kurtulduğu yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir. Ayrıca, başarılı ve yoksul olan çocuklara sağlanan sosyal yardımların hanelerin çocuklarını okula gönderme kararlarını olumlu yönde etkilemekte olduğu açıkça vurgulanmıştır. Son yıllarda çocukların LGS sınavlarında herhangi bir liseye yerleşememelerinden dolayı açık lise eğitimlerine yöneldiği görülmektedir. Çocukların dışardan liseye devam etmesi çocukların iş alanlarına yönelmesine sebep olmuş, bu ise çocuk işçiliğinin tekrardan oluşmasına zemin

hazırlamıştır. Araştırma kapsamında yoksulluğa sebep olan diğer bir önemli etmen ise kırsaldan kentlere olan göçlerdir. Bu göçler sebebiyle kente yerleşen aileler açısından değerlendirildiğinde şehir yoksulluğu yükselmiş, bu ailelerin kentlerde yaşamlarını ikame etmesi zorlaşmıştır. Kırsaldan kente göç eden ailelere bakıldığında genelde aynı mahallede ikamet ettikleri ve hemşerilik ilişkilerinin devam ettiği sonucuna varılmıştır. Göç ile kente yerleşen hanelerden kırsal ile irtibatlarını kesmeyenlerin bir nebze olsa da kırsaldan gelen kuru gıda, meyve, sebze, peynir, yoğurt vb. temel gıda ihtiyaçlarını karşılanması nedeniyle kent yaşamında fazla zorlanmadıkları dile getirilmiştir. Kaçınılmaz olarak göç ile kırsaldan tamamıyla ilişkisi kesilen hanelerin ise kent yaşamında daha fazla geçinmekte zorlandıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca, devletin kırsala dönüşlerin daha fazla teşvik etmesi gerektiği sonucuna da varılmıştır.

Araştırma sonucunda yoksullukla mücadele ile ilgili yapılan alan araştırmalarında görevli personellerin sık sık alan çalışması yapması gerektiği bulgusuna varılmış, görevli personellerin daha çok muhtarlar, okul idarecileri ve mahalle sakinleri ile yapacakları görüşmeler sonucunda yoksul kesimler hakkında daha detaylı bir alan çalışması sayesinde yoksulların tespitleri yapabilecekleri ve hangi konularda, neye ihtiyaçları olduğu net bir şekilde belirleyebilecekleri sonucuna varılmıştır.

Ülkemizin insani gelişmişlik düzeyleri ile birlikte mutlak ve görelî yoksulluk analizlerinin ayrıntılı bir biçimde çözümlenmesi büyük bir önem arz etmektedir. Bu sebepten bakıldığında gelir dağılımındaki eşitsizlik, düşük eğitim, hızlı nüfus artışı, insani yoksullukla birlikte yoksullukla mücadele politikalarında acilen çözülmesi gereken ve üzerinde durulması gereken en önemli konuların başında yer almaktadır. Ayrıca, kadın istihdamına yönelik çalışmaların daha çok meslek edindirme kurslarıyla yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Son yıllarda ülkemizde istidama yönelik Türkiye İş Kurumunun faaliyetleri ile istihdam edilen işçilerin daha fazla yoksul kesimlerden karşılanması gerektiği ve yaş aralığının da en az 20 yaş olması gerektiği görülmüştür. Bunun nedeni ise gerek bölgemiz gerekse de Siirt ilinin genç nüfusunun fazla olması, genç işsizliğinin fazla bir oranda olması nedeniyle gençler ve kadınların daha fazla istidama yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Araştırmada uygulamalı derinlemesine görüşme esas alınarak Siirt il merkezi seçilmiş ve yoksul olarak hayatlarını ikame edenler ile yoksulluk yardımı alanlarla görüşme mülakatı 12 kişiyle yapılmış, ortalama mülakat 40/50 dk. arası sürmüştür. Ayrıca, konunun uzmanı olan 4 kişi ile aynı yöntemle görüşülmüştür. Araştırma safhasında elde edilen bilgiler ve bulgular neticesinde yoksulların düzensiz bir gelire sahip oldukları gözlenmiştir. Bu gelir düzensizliğin yol açtığı etmenlerde aile içinde huzursuzluk, şiddet, gerginlik, geçinememe telaşı, yeterince temel gıda maddeleri alamadıkları, çocuklarına iyi bir eğitim imkânı sunamadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları arasında gözlemlenen başka bir önemli etkende kırsal kesimden kente göç edenlerin işsiz oldukları gözlemlenmiş ve iyi bir eğitim almadıkları da gösterilmektedir.

Ayrıca, yoksulluğun başka önemli bir etkeni olarak, yardım alanların geniş bir aile yapısına sahip olmaları da ayrı bir etken olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir başka etkende yapılan araştırmada katılımcıların eğitim seviyeleri düşük olduğundan dolayı gelir getirici bir meslek ve deneyimlerinin olmayışındır. Bu durum bu kişilerin günlük yevmiyeli işlerde çalışmalarına sebep olmaktadır. Bundan dolayı da işgücü piyasasına girebilecek mesleki deneyimlerinin olmayışları yoksulluklarının devam ettiği ve sürekli olarak yardım almaya bağımlı hale geldikleri tespit edilen bulgularımız arasında yer almaktadır. Yardım alanların aynı yardımların ihtiyaçları karşılamada yetersiz olduğunu ifade etmelerine rağmen bu yardımlar ileriki zamanlarda kesilmesi yaşamlarını olumsuz yönde etkileyeceklerini ifade etmişlerdir. Araştırma kapsamında katılımcıların yardım kuruluşlarına başvuruda bulunmalarının, genelde bayanlar tarafından yapıldığı dile getirilmiştir. Erkeklerin az sayıda başvuru yapmasının altındaki nedenler sorgulandığında erkeklerin utanma, çekimserlik ve gururlarına yedirememe davranışları içine girdikleri söylenebilir.

Yapılan araştırma kapsamında tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

SORUNLAR	ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Siirt'te en büyük yoksulluk sorunu sanayileşmenin ciddi bir oranda gelişmemiş olmasıdır.	Devletin Siirt'te sanayileşmeye yönelik teşviklerinin artırılması gerekmektedir.
Siirt il merkezinde nüfusun kırsaldan göçler sebebiyle çoğalması,	<p>Kırsal kesimde yaşayan hanelerin tarıma yönelik faaliyetlere devlet aracılığıyla teşvik edilmeye çalışılmalıdır.</p> <p>Bununla birlikte göçü engellemeye çalışabilmek için kırsalda yaşayan ailelerin yaşam alanlarında kalmaya ikna etmelidir. Bu amaçla çocukların eğitimi desteklenmelidir.</p>
Siirt il merkezinde istihdam olanaklarının yetersiz olması,	<p>İstihdam odaklı kentsel kalkınmanın yapılması sağlanmalı, karar almada yer alan yöneticilerinin özel sektörü ve STK'ları desteklemeleridir.</p> <p>Varlıklı olan insanların kendi memleketlerinde yatırım yapmaya özendirilmelidir. Bu amaçla Kamu ve özel sektör iş birliğinin daha fazla yapılması gereklidir.</p>
Siirt il merkezindeki hanelerin genelde geniş aile (geleneksel aile) yapılarına sahip olması,	<p>Bu ailelerde tek kişi tarafından hanenin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmaktadır. Bundan dolayı aile içinde büyüyen çocuklar çalışacak yaşa geldiklerinde hane reisleri tarafından çalıştırılmakta ve bunun sonucu olarak eğitime gerekli zaman ve önem verilmemesine sebep olmaktadır. Bu çocukların eğitime yönlendirilmesi için sosyal politikalar geliştirilmelidir.</p>

<p>Siirt il merkezinde genelde eğitim seviyesi düşük olanların daha fazla yoksulluğu hissettikleri gözlenmiştir.</p>	<p>Yoksulluk ve eğitim birbiriyle ilişkili olduğundan dolayı, eğitim seviyesinin yükseltilmesi için devlet tarafından ailelere ödenen bursların miktarlarının artırılması ve öğrencilerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye çıkarılması gerekmektedir.</p>
<p>Siirt'te kamu kurumları, STK'lar, Yerel Yönetimlerin koordinasyon eksikliği sebebiyle yoksul kesimlere fazla ulaşılmamaktadır.</p>	<p>Valilik, Belediye, STK'lar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının iş birliği içine girmeleri ile etkin bir şekilde iletişim ve koordinasyon sağlanmalıdır.</p> <p>Yoksulların sorunlarının ivedi bir şekilde çözülmesi önem arz etmektedir. Bu kurumların bir araya gelmesiyle birlikte altyapı ve çevre problemleri çözülecektir.</p>
<p>Siirt belediyesinin sosyal belediyecilik alanında yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.</p>	<p>Yoksul kesimlere yönelik belediye çatısı altında gıda marketi, giyim merkezi ve halk ekmek dağıtımı gibi birimlerin hayata geçirilmesi için beklenilmemeli ve belediyenin ihtiyaç sahiplerine ulaşması gerektiği sonucuna varılmaktadır.</p>
<p>Siirt il merkezinde meslek edindirme kurslarının sayısı olarak yetersiz olması,</p>	<p>Meslek edindirme kurslarının devlet eliyle ve nitelikli olarak sayısının artırılması ve bu kurslarda eğitim gören yoksul vatandaşların istihdama yönelmelerinin sağlanması gerekmektedir.</p>
<p>Siirt genelinde bilinçli tarım uygulamalarının olmadığı sorunu bulunmaktadır.</p>	<p>Siirt Üniversitesinin tarım ve hayvancılık alanında ihtisaslaşması sebebiyle Tarım il müdürlüğü ile sürekli koordineli çalışılmalı âtıl olan tarım arazileri tarıma yönelik yatırımlara yönlendirilmeli ve teşviklerin iyi bir seviyeye çıkarılması sağlanmalıdır.</p> <p>Katma değeri yüksek olan tarım ürünleri konusunda Üniversitenin öncülük etmesi</p>

	gerektiği, damlama sulamaya geçmenin bir an önce yapılması sonucuna varılmıştır.
Yoksullara yapılan yardımların aynı olarak verilmesinin ihtiyaçlarını karşılamadığı sorunu ortaya çıkmıştır.	Yardımların hanelerin ihtiyaçları esas alınarak yapılması gerekmektedir. Yapılacak olan yardımların aynı yerine nakdi olarak verilmesinin hanelerin ihtiyaçlarını karşılamada daha yerinde bir uygulama olacağı sonucuna varılmıştır.
Yoksulluktan kaynaklanan aile içi iletişimin tartışmalara veya şiddete sebep olduğu tespit edilmiştir.	Yapılan yardımların aynı olarak değil de nakdi olarak yapılması gerekmektedir. Ev hanımı olarak şiddete maruz kalan kadınlara yönelik sığınma evlerinin sayısının artırılması, Kadınlara yönelik meslek edindirme kursların sayısının artırılması, Kadın sığınma evlerinde çalıştırılacak olan personellerin konularının uzmanı olan sosyolog, psikolog ve avukatlardan seçilmesine özen gösterilmesi gerekmektedir.
Yoksullukla ilgili doğrudan müdahale politikalarının çeşitlendirilmesi gerektiği sorunu bulunmaktadır.	İlgili kamu kurumlar yeni ve güncel yoksullukla mücadele politikaları geliştirmelidir.
Yoksullukta hedef kitlelerin iyi bir şekilde belirlenmesi sorunu ortaya çıkmaktadır.	Konuyla ilgili uzmanların yoksul kesimin tespitine yönelik daha net kriterler belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırma kapsamında yoksulların büyük bir kısmının, kendilerini toplumda rahat hissetmedikleri, gelecekte fazla bir umutlarının olmadığı, gelecek kaygısı taşıdıkları ve kendilerini toplum nezdinde değersiz, amaçsız gördükleri, insanlarla kolay iletişim kurmadıkları tespit edilmiştir. Yoksullara yapılan yardımların asgari düzeyde kalması yeterli olmamaktadır. Yoksulluk içinde yaşayan haneler için gelir getirici mesleklere yönelik kurslar verilmelidir. Ayrıca, istihdama yönelik çalışmalar kapsamında kadınların daha fazla değerlendirilmesine çalışılmalıdır. Bu sebeplerden dolayı kadınlar zamanlarının çoğunluğunu kendi evlerinde çocuklarına bakarak zaman geçirdiklerinden, kendileri için iş olanakları oluşturulmaya çalışılmalıdır. Yoksul genç nüfusun hayatın güçlükleri ile baş edebilmeleri için devletin aileleriyle iş birliği içine girerek bu kişilerin istihdama katkı sunması gerekmektedir. Bu gençler ayrıca, daha çok spor, kütüphane ve gençlik merkezlerine yönlendirilmeye çalışılmalıdır.

Sonuç olarak, yoksul kesimlere yapılan yardımların gündelik hayat pratikleri ve geçimini sağlamaya yönelikten uzak tutulmaya çalışılmalı, yoksullara yapılan ayni ve nakdi yardımların yanında yoksul hanelerdeki nüfusun meslek sahibi olmasının sağlanması, yoksullukla mücadelede yukarıda belirtilen önerilere ek olarak bir çözüm önerisi olarak ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, İ. (2015). Türkiye'de Gelir Dağılımı. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 43-59.
- Adgeye, V. A., & Ajakaiye, D. O. (2001). Concept, Mesasurement And Causes Of Poverty. *Central Bank of Nigeria Economic and Financial Review*, 39(4), 8-44.
- Aile ve Sosyal Politiklar Bakanlığı. (2020, Mayıs). Sosyal Destek Ödemeleri. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Ailevecalisma.gov.tr. (2020). www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/genel-mudurluk. Ocak 2020, 2020 tarihinde <https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayan%C4%B1smayi-tesvik-fonu/> adresinden alındı
- Ak, M. (2016, Mart/Nisan). Toplumsal Bir Olgu Olarak Yoksulluk. *Akademik Barış Dergisi*(54).
- Akay, Ö. (2015). Türkiye'deki Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin, Türkiye'nin Büyüme Oranına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Aksan, G. (2014). Yoksullukla Baş Etmede Dayanışma Ağlarının Rolü: Teorik ve Uygulamalı Çalışma (Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- Aktan, C. Ç., & Yaşar, İ. Y. (2002). Yoksulluk, Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*,.
- Aladağ, G. (2016). Kent, Yoksulluk ve Göç Bağlamında Çocuk Suçluluğu, Diyarbakır Örneği. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- alomaliye.com. (2020). <http://www.alomaliye.com/>. Ocak 31, 2020 tarihinde <http://www.alomaliye.com/2017/11/14/enflasyon-nedir-ve-nasil-mucadele-edilir/> adresinden alındı

- Alpaydın, Y. (2008). Türkiye'de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri. *İlem Yıllık Dergisi*, 3(3), 49-64.
- Alyu, E. (2018). Gelir Dağılımı Eşitsizliğinin Mikroekonomisi:Seçilmiş Ülkeler Üzerine Panel Veri Analiz. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Anand, S., & Sen, A. (1997). Concepts of human development and poverty: a multidimensional perspective.
- Apaydın, A. (2011). Social Assistance As A poverty Alleviation Strategy: Case of Altındag Social Assistance And Solidarity Foundation. The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University .
- Arabacı, R. Y. (2019). Dünya Bankasının Yeni Uluslararası Yoksulluk Sınırları ve Küresel Yoksulluğun Yeniden Değerlendirilmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1).
- Arpacıoğlu, Ö. (2012). Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Arslan, Z. (2018). Türkiye'de Yoksulluğun Genel Görünümü: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı.
- Arun, Ö., & Diker, Z. (2009). *Güneydoğu Anadolu Yoksulluk Profili:Batman Sosyoekonomik Durum Araştırma Sonuçları*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı Bölümü.
- Atatanır, H. (2016). Türkiye'de Yoksulluk, Sosyal Yardım ve Sivil Toplum Hak Temelli Yaklaşım Açısından Bir Değerlendirme(Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü.
- Avşar, M. (2018). Sosyal Dışlanma-Yoksulluk İlişkisi Bağlamında Tokatlı Aşık Eşrefin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme. *Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Halk Ana Bilim Dalı*, 4(1).

- Ay, S. (2012). Türkiye’de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları, Üzerine Bir Değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19(2), 320-341.
- Aydın, A. (2013). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri: Kırklareli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Ana Bilim Dalı.
- Aydın, K. (2012). Türkiye’de Kişisel Gelir Dağılımının Sosyoekonomik ve Demografik Belirleyicileri. *Çalışma ve Toplum*(1), 147-166.
- Aytaç, A., & Hatipler, M. (2013). *Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Özgün Yapısı ve Yoksullukla Mücadele (Kitabı)*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Bellu, L. G. (2005). *Charting In Come Ireguality The Lorenz Curve, EASYpol, On Line-Resource Materials For Policy Making*. Food And Agricultre Organization Of the United Nations (FAO).
- Bilici, O. (2016). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonun Etkileri:Aybastı Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bul, A. (2016). Dünyada ve Türkiye’de Gelir Dağılımı Eşitsizliğin, Tüketim ve Verimlilik Perspektifinde İş Dünyasına Yarattığı Tehditler (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı.
- C.S.B.B. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Can, Y. (2017). Yoksulluk, Yerel ve Küresel Eşitsizlikler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(63), 1111-1126.
- Ceren, A. (2013). Kentsel Yoksullukla Mücadele Kamu Kurumları ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Adıyaman Kent Yoksulları Üzerine Bir Alan Araştırması (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceren, A., & Erdem, T. (2019). Türkiye’de Yoksulluk ve Sosyal Yardım Uygulamaları. 2(1). Mersin Üniversitesi.

- Çakmak, D. (2012). Microcredit to Women As A Poverty Alleviation Tool: The Case of Turkish Grameen Microcredit Programme In Diyarbakır (Masters Thesis). The Graduate School of Social Sciences Of Middle East Technical University.
- Çalışkan, Ş. (2010). Türkiye'de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk. 2, s. 89-132. Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- ÇASGEM. (2020). *Faaliyet Raporu*. Ankara: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Çetin, Z. Ö. (2012). A Critical Evaluation Of Local Poverty Alleviation Policies: The Case Of Three Provinces In Turkey (doctoral thesis). The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of.
- Dağ, M., Kızılkaya, O., & Demez, S. (2018). Samaritan Çıkmazı Bağlamında Dış Yardımların Ekonomik Büyümeye Etkisinin İncelenmesi. *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Dağdemir, Ö. (2002). Türkiye Ekonomisinde Yoksulluk Sorunu: Yoksulluğun Analizi 1987-1994. *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.
- Demirhan, Y., & Kartal, N. (2011). Yoksullukla Mücadele Türkiye Deneyimi. *Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejik Sempozyumu*. SYDGM Bildirileri Kitabı.
- DİKA. (2017). *Batman Kentsel Yoksulluk Haritası*. Batman: Dicle Kalkınma Ajansı.
- Dinçoflaz, N. J. (2009). Kentteki Kadının Yoksulluğu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün Kadın Yoksulluğuyla Mücadele Politikaları (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Doğan, B., & Çelik, Y. (2012). Diyarbakır'daki Kentsel Yoksulluğun Ana Bileşen Analizi Dahilinde Değerlendirilmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 129-162.
- Doğan, M., & Tatlı, H. (2014). İnsani Gelişim ve İnsani Yoksulluk Bağlamında Türkiye'nin Dünyadaki Yeri. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(1), 99-124.
- Doğanoğlu, F., & Gülcü, A. (2001). Gelir Eşitsizliği Ölçümünde Kullanılan Yöntemler. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 47-65.

- DPT. (2001a). *Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Raporu*. Ankara: T.C. Başbakanlık ve Devlet Planlama Teşkilatı.
- DPT. (2007). *Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele: Özel İhtisas Komisyon Raporu*. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- DPT. (2014). *Birinci Bölüm Küresel Gelişmeler ve Eğilimler (10.Kalkınma Planı)*. Ankara: T.C.Kalkınma Bbakanlığı.
- Emin, E. (2018). *Dünya Yoksulluk ve Eşitsizlik Raporu*. İstanbul: İnsamer.
- Engin, M. A. (2014). Yoksullukla Mücadelede Sivil Toplum Kuruluşların Rolü (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Ana Bilim Dalı.
- Engincan, P. (2015). Kent ve Yoksulluk. (Z. Ç. Mustafa Altunoğlu, Dü.) *Kent Araştırma Dergisi*, 16.
- Erdem, T. (2003). Yoksulluk Üzerine Sosyolojik Çalışma: Ankara Kent Yoksullukları (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, G. (2002). Türkiye'de ve Dünyada Yoksulluk Ölçümleri Üzerine Değerlendirmeler. C.C.Aktan (Ed.), *Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş.
- Eroğlu, N., Altaş, D., Ün, T., & Ulu, M. İ. (2017). OECD Ülkelerinde Sosyal Yardım Harcamalarının Gelir Dağılımına Etkisi: Panel Veri Analizi. *Uluslararası Ekonomik Araştırma Dergisi*, 3(3), 335-383.
- Ertürk, Ş. P. (2010). Yoksulluk Olgusu: Elazığ Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Es, M. (2007). *Kent Üzerine Düşünceler,(Kentsel Sorunları Azaltılmasında Sosyal Belediyecilerin Rolü)* (2 b.). Okutan Yayıncılık.
- Euronews.com. (2017). <https://tr.euronews.com/>. Ocak 21, 2020 tarihinde <https://tr.euronews.com/2020/01/05/fakir-daha-da-fakirlesti-turkiye-gelir-dagilimi-esitsizligi> adresinden alındı
- Ferreira, F. H., & Ravallion, M. (2009). *Poverty and Inequality: The Global Context*. 1-49. Oxford University.

- Fikir.gen.tr. (2020). www.fikir.gen.tr/milli-gelirin-dagilimi/. Ocak 25, 2020 tarihinde <https://www.fikir.gen.tr/milli-gelirin-dagilimi/> adresinden alındı
- Flauner, L. K. (2007). *Poverty And The World Bbank An Examination of Economics Develement Theories Praticce*. University Of Missouri Kanse, City.
- Gedikoğlu, G. (2015). *Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Biga Örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Giddens, A. (2019). *Sosyoloji Başlangıç Okumaları (Kitabı) (7.Baskı b.)*. İstanbul: Say Yayınları.
- Globalissues.org*. (2014, Eylül 28). Ocak 15, 2020 tarihinde <https://www.globalissues.org/issue/2/causes-of-poverty> adresinden alındı
- Gögel, P. K. (2012). *Düşük Gelirli Bireylerin Gelir Dağılımı ve Yoksulluk Sorununa Yönelik Kamu Politikası Algısı:Diyarbakır Örneği(Doktora Tezi)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı.
- Green, D. (2008). *From Poverty to Fower (Book)* (Indexed by Liz Fawcett, Harrogate, North Yorkshire ,Typeset in Stone Serif by Bookcraft Ltd, Stroud, Gloucestershire Printed in the UK by Short Run Press b.). Oxfam International İngiltere.
- Gümüş, E. (2010). *Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sistemi: Mevcut Durum, Sorunları ve Önerileri*. SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırma Vakfı .
- Gün, S. (2010). *Yoksulluk Döngüsü Bağlamında Sokakta Çalışan Çocuklar (Doktora Tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı.
- Gündoğan, N. (2008). *Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele*. Ankara: ASO.
- Gündüz, A. Y. (2006). *Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Üzerine Bir İnceleme. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 5(15), 43-55.*
- Güneş, F. (2006). *Womns Labor And Poverty The Case Of Eskisehir Province In Turkey (doctoral thesis)*. Ankara: The Middle East Technical Universty.

- Güneş, M. (2012). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Bir Kamu Yönetimi Politikası Olarak Sürdürebilirliği. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(24), 149-184.
- Güneş, Z. (2009). *Türkiye'de yoksulluk araştırmaları: 1990 sonrası çalışmaların bibliyografik analizi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul.
- Gürses, D. (2007). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1).
- Haidich, A., & Loannids, J. (2004). The Gini Coefficient as a measure for understanding accrual. *57(4)*, 341-348. *Journal of Clinical Epidemiology*.
- Haughton, J., & Khandker, S. K. (2009). *Handbook on Poverty and Inequality*. Washington,: The International Bank for Reconstruction and Development.
- Haydanlı, M. L., & Ay, H. (2017). Vergi Yükü Ekseninde Toplumsal Yapının, Gelir Dağılımı ve Yoksullukla İlişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 136-153.
- hurfikirler.com. (2020). <http://www.hurfikirler.com/>. Ocak 26, 2020 tarihinde <http://www.hurfikirler.com/dunyada-yoksullukla-mucadele-yaklasimlari-ve-temel-politikalar/> adresinden alındı
- İlter, M. S. (2019). Kırsal Kalkınmada Tarım ve Hayvancılığın Kırsal Yoksulluğu Azaltmadaki etkileri Yatağan'ın Tarımsal Nitelikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44).
- İlter, O. (2009). Sosyal Yardım Alanında SYDV ve STK İşbirliği, Sorunlar, Çözüm Önerileri (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- İncedal, S. (2013). Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları ve Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları (Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
- İngev. (2018). *İnsani Gelişim Endeksi-İlçeler (İGE-İ 2017) Tüketiciden İnsana Geçiş (Kitap)* (3 b.). (M. Şeker, Dü.) İstanbul: İnsani Gelişme Vakfı İktisadi Ticari İşletmesi.

- İnsamer. (2019). *insamer.com*. Ocak 20, 2020 tarihinde https://insamer.com/tr/kuresellesen-yoksulluk_2433.html adresinden alındı
- İren, Z. T. (2019). Küreselleşmenin Gelir Dağılımı Eşitsizliğine ve Yoksulluğa Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. (2008). Türkiye'de Kentsel Yoksulluğun Değişen Yapısı (Proje). Ankara.
- Kaitlin, A., Huber, E., & Stephe, J. D. (2019). Work and poverty in post-industrial democracies. *Econstor Luxembourg Income Study (LIS)*(763).
- Karadağ, M. A. (2015). Tek Boyutlu ve Çok Boyutlu. Yoksulluk Ölçümleri, Türkiye Uygulaması (Doktora Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı, Ekonometri Bilim Dalı.
- Karaman, M. F. (2019). Yoksulluk Sorunu Anlamlandırma Çalışması: Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1).
- Kaya, E. (2009). Yoksullukla Mücadelede Avrupa ve Türkiye'nin Sosyal Yardım Modeli (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). T.C.Başbakanlık ve Sosyal Yardımlaşma Genel Müdürlüğü.
- Kaya, M. (2019). Küreselleşme ve Gelir Dağılımı İlişkisi: Türkiye Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Kaya, Z. (2011). "Türkiye'de Yoksulluk Analizi: Bir Probit Model Uygulaması" (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Kayalidere, G. (2014). Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Sosyal Koruma, Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 57-75.
- Kızıler, N. (2016). Türkiye'de Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Transfer Harcamaları. *Journal of Life Economics*, 4(1), 77-100.
- Kızılgöl, Ö. (2009). Türkiye'de Yoksulluk Sorunu: Ekonometrik Bir Bakış:(Doktora Tezi). 5. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Koca, M. (2015). Kentsel Yoksulluk, Yoksul Yardımlar ve Dışlanma (Sivas Merkez İlçe Örneği) Doktora Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Korkmaz, E. (2014). Mikrokredi Modeli Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması "İstanbul Örneği". *İstanbul Ticaret Odası*(32), 1-228.
- Kömürcü, M. (2014). Türkiye'de Yoksulluk Olgusu, Yoksullukla Mücadele Politikaları ve Gelir Dağılımı(Yüksek lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Kunduracı, N. F. (2009). Yoksullukla Mücadele - Beşeri Sermaye İlişkisi (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Başbakanlık ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Kurnaz, Ş. A. (2009). Türkiye'de Çocuk Yoksulluğu (Uzmanlık Tezi). T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Kuştepelı, Y., & Halaç, U. (2004). Türkiye'de Genel Gelir Dağılımı Analizi ve İyileştirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 143-160.
- Kuştepelı, Y., & Halaç, U. (2004). Türkiye'de Genel Gelir Dağılımının Analizi ve İyileştirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 143-160.
- Memiş, H. (2014). Küreselleşme ve Yoksulluk İlişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1).
- Minujin, A. (2006). The definition of child poverty:a discussion of concepts and measurements. *18*(2). International Institute for Environment and Development.
- Muhasebe Türk. (2017). *Muhasebetürk.org*. Ocak 24, 2020 tarihinde <https://www.muhasebeturk.org/nedir/merkezi-yonetim-nedir-ne-demek> adresinden alındı
- Odabaşı, F. (2009). Yoksullukla Mücadele de İstihdamın Rolü (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Başbakanlık, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Olgun, A. (2018). Gelir Dağılımı ve Yoksulluk: Bilecik İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı.

- Oruç, M. (1982). *İstatistik Yöntemler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları No:134.
- Ourworldindata.org. (2020). *Küresel Ekonomik Eşitsizlik*. Ocak 26, 2020 tarihinde <https://ourworldindata.org/global-economic-inequality> adresinden alındı
- Ökten, Z., & Kale, T. (2009). Türkiye'de Bölgesel Yoksulluğun Yapısı ve Yoksulluğa Karşı Politikalar. *Amme İdaresi Dergisi*, 42(3), 59-91.
- Önder, İ. (2004). Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. *Toplum ve Hekim*, 19(1).
- Özbek, A. (2011). Kentsel Yoksulluğun Genel Bir Değerlendirilmesi Kırıkkale Örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(31), 53-67.
- Özcan, S. (2006). Para Politikası Tercihleri ile Finansal İstikrar Arasındaki İlişki, Enflasyon Hedeflemesi Politikasında, Finansal İstikrar ve Türkiye Analizi(Uzmanlık Alan Tezi). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü .
- Özçelik, P. K. (2013). Neoliberal Küreselleşme Süreci ve Yoksulluk. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(2), 1309-8012.
- Özdemir, O. (2013). Yoksulluk ve Terör İlişkisi. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
- Özdemir, Ö. A. (2018). Yoksullukla Mücadelede Kamu Kurumu ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü (Doktora Tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve İktisat Ana Bilim Dalı.
- Özel, M. (2015). Kentsel Yoksulluk ve Türkiye'de Yerel Yönetimler İşlevleri. *İdealkent Dergisi*(16), 155-181.
- Özgenç, N. (2013). Sürdürülebilirlik ve Yoksulluk İlişkisi (Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.
- Özgenç, Ö. (2015). Sürdürülebilirlik Temelinde Yoksulluk Kavramının Yeniden Yorumlanması: Yoksulluk Düğümü,. *Sosyal Politikalar Çalışma Dergisi*(35), 101-136.

- Özkan, Ö. (2004). Dünya Bankası Türkiye'de Yoksulluğu Araştırıyor. *Toplum ve Hekim*, 19(1).
- Özsoy, D. (2019). Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikaları: Bir Değerlendirme Çalışması (Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı.
- Öztürk, M., & Çetin, B. I. (2009). Dünyada ve Türkiye'de Yoksulluk ve Kadınlar. 3(1).
- Pehlivan, M. S. (2009). Gelir Dağılımı Eşitsizliğine Devletin Müdahale Araçları: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Örneği (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Povcalnet. (2019). Multidimensional Poverty Index: developing countries. *Global Multidimensional Poverty Index*. World Bank.
- Ravallion, M. (2016). *The Economics Of Poverty (Book)*. New York,: Oxford University.
- Rohwerder, B. (2016). *Poverty and Inequality*. Birmingham University. Institute of Development Studies.
- Rycroft, R. S. (2018). *The Economics Of Inequality Discrimination, Poverty And Mobility (Book)* (2. b.). Tylor Francis Group.
- Saraçoğlu, I. K. (2019). The Subjective Poverty Analysis From A Gender Perspective (doctoral thesis). Hacettepe University Graduate School Of Social Sciencey Department Of Economics.
- Sarıkoca, E., & Taşlı, Y. (2016). Yoksulluğun Dünyada ve Türkiye'de Seyri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 9-43.
- Satılmış, R. (2013). Yoksullukla Mücadelede Etkinliği Azaltan Faktörler (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Ana Bilim Dalı.
- Schiller, B. R. (1998). *The Economics Of Poverty And Discrimination (Book)* (Nııht Edition b.). Pearson Education LTD.
- Schiller, B. R. (2008). *The Economy Today (Book)*. (D. Reiner, Dü.) Published by McGraw-Hill/Irwin, a business unit of The McGraw-Hill Companies, Inc., 1221 Avenue of the Americas, New York.

- Shavelson, R. (2016). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik* (3. b.). (N. GÜLER, Çev.) Ankara: PEGEM Akademi.
- Siirt Valiliği*. (2020). Temmuz 13, 2020 tarihinde [Siirt.gov.tr](http://www.siirt.gov.tr). adresinden alındı
- Siirt Valiliği. (2020, Temmuz 23). www.siirt.gov.tr. Temmuz 24 , 2020 tarihinde <http://www.siirt.gov.tr/siirtte-28bin-aileye-46-milyon-119-bin-tl-nakdi-yardim-yapildi> adresinden alındı
- Sipahi, E. B. (2005). Yoksulluğun Küreselleşmesi ve Kentsel Yoksulluk. Ekonomik ve Sosyal Boyutlarıyla Konya Örneğinde Yoksulluk. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 1-177.
- SYDGM. (2010). Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu(Deneyimler ve Yeni Fikirleri Bildirileri Kitabı). İstanbul: T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Şahin, T. (2009). *Sosyal Dışlanma ve Yoksulluk İlişkisi (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi)*. Ankara: T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Şantaş, F. (2017). Yoksulluk Olgusu ve Türkiye'de Yoksulluk ve Hane Refahının DHS Welath Index ile Değerlendirilmesi. *18(2)*.
- Şantaş, F. (2016). Yoksulluk Olgusu ve Türkiye'de Yoksulluğun ve Çeşitli Faktörlerin Sağlık Statüsü ve Sağlık Hizmetleri Kullanımı Üzerine Etkisi (Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı.
- Şavlı, Z. T. (2017, Ocak). Poverty And Capabilities: The Case Of Samsun. The Graduate School of Social Scienses of Middle East Technical Universty.
- Şeker, S. D. (2011). The Dynamics Of Poverty In Turkey (doctoral thesis). Ankara: The Graduate School Of Social Science Of The Middle East Technical Universty,Department of Economics.
- Şencan, E. M. (2008). An Analysis Or The Worlf Bank And Its Poverty Reduction Starategies (master's thesis). Koç University.

- Şener, Ü., Koyuncu, E., Köroğlu, T., & Göltaşlı, M. (2014). *Sosyoekonomik Haritalama ve Kentin Sosyal Yapısını Anlamak ve Geliştirmek*. Ankara: İçişleri Bakanlığı Stratejik Yerel Yönetişimi (AB).
- Şenses, F. (2017). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk (Kitabı)*. İletişim Yayıncılık.
- Şenses, F., & Önder, H. (2010). Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele. Sosyolojik Bakış ve Araştırma Platformu. <https://tekniksosyoloji.wordpress.com/2010/04/26/turkiyede-yoksulluk-ve-yoksulluk-dusuncesi/> adresinden alındı
- Taş, R. (2012). Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası. Turgut Özal Üniversitesi.
- Taşcı, A. (2016). Dünyada ve Türkiye'de Gelir Dağılımı Eşitsizliği ve Yoksullukla Mücadele Politikaları. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği olarak Derinlemesine Görüşme,. *İstanbul Üniversitesi, Sosyoloji Dergisi*, 3(16), 101-116.
- Tekindal, M. (2018). Türkiye'de Sosyal Yardımların Yapısal İşlevsel Yaklaşımına Göre Analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 29(2), 335-362.
- TESEV. (2006). *Daha İyi Yerel Hizmet İçin Sivil Toplum Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi (Yoksulluk/Gelişmişlik Haritası)Çalışma Grubu El Kitabı*. TESEV.
- Tireli, M. (2009). Küreselleşme ve Yoksulluk: Birleşmiş Milletler (UNDP) ve Dünya Bankası Göstergeleri Işığında Bir Analiz (Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi). T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü.
- Topçuoğlu, A., Aksan, G., & Alptekin, D. (2014). *Yoksulluk ve Kadın (Kitap)*. Ayrıntı Yayınları.
- Turan, Z. (2011). Dünyadaki ve Türkiye'deki Krizlerin Ortaya Çıkış Nedenleri ve Ekonomik Kalkınmaya Etkisi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 56-80.
- Turgut, A. E. (2011). Yoksulluk ve Türkiye'deki Boyutu (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ekonometri Ana Bilim Dalı.
- TÜİK. (2020). <http://www.tuik.gov.tr/>. Ocak 24, 2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=103 adresinden alındı

- Tümtaş, M. S., & Ergün, C. (2014). Göç ve Yoksulluk Kışkacında Yıkılan Bir Kent: Van. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1).
- Türk, T. (2014). 2000 Sonrası Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları (Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Türk, T., & Ünlü, H. (2016). Yoksullukla Mücadele Politikaları: 2000 Sonrası Türkiye Örneği. *Vizyoner Dergisi*, 7(14), 92-104.
- TÜSİAD. (2014). *Türkiye'de Bireysel Gelir Dağılımı Eşitsizlikleri:Fonksiyonel Gelir Kaynakları ve Bölgesel Eşitsizlikler*. TÜSİAD.
- Uluocak, G. P., & Çoban, A. İ. (2011). Uluslararası yardımların “insani” boyutu:Küresel yoksulluğun azaltılmasına yönelik yardımların insan hakları perspektifinden değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 207-228. <https://www.insanibilimleri.com> adresinden alındı
- UNDP. (2019). *Human Development Index and its components*. Ocak 11, 2020 tarihinde Birleşmiş Milletler Kalkınma Planı: <http://hdr.undp.org/en/content/2019-human-development-index-ranking> adresinden alındı
- Uzun, A. M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *Cumhuriyet Üniversitesi,İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 155-173.
- Üstün, N. (2007). Sivas'ta Yoksulluk (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- Weber, B. (2014). A Critical Review of Rural Poverty Literature: Is There Truly a Rural Effect? *RUPRI Rural Poverty Research Center*(1309-05).
- WID.World. (2018). *Dünya Eşitsizlik Raporu*. World Bank. Ocak 18, 2020 tarihinde www.wid.world adresinden alındı
- World Bank. (2020). *Worldbank.org*. Ocak 26, 2020 tarihinde <https://www.worldbank.org/tr/> adresinden alındı
- World Bank, Povcalnet. (2019). <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity>. Ocak 12, 2020 tarihinde World Bank, Piecing Together The

Poverty Puzzle Poverty and Shared Prosperity 2018'de derlenmiştir. adresinden alındı

World Bank, Povcalnet. (2019). *Inequality-adjusted Human!Development Index, Human Development Report,Beyond income, beyond averages, beyond today:.* World Bank. Ocak 14, 2020 tarihinde alındı

Wuripe, A. (2019). Yoksulluk ve Kent Güvenliğine İlişkin Politikaların Kır-Kent Bütünlüğünde Bir Analiz: Türkiye ve Gana için Bir Analiz (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Entütüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı.

Yaşar, M. R. (2009). Elazığ Yoksulluk Haritası Projesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 250-264.

Yaşar, S., & Taşar, M. O. (2019, Ekim). Kavramsal olarak Yoksulluk ve Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Politikalarının Etkileri. *Sosyal Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 19(38).

Yavuzkanat, P. (2013). Türkiye'de İllerin Yoksulluk Riskinin Ölçülmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi (Uzmanlık Tezi). T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü.

Yıldırım, A. (2014). Kırsaldan Kente Göç ve Değişen Siyaset:Muş Örneği. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 25-32.

Yıldırım, A., Doğan, C., & Topçuoğlu, A. (2011). *Türkiye 1980-2010 Yılları Arasında Uygulanan Yoksullukla Mücadele Politiklarının Etkinliği Üzerine Bir Analiz.*

Yıldız, B. (2013). Dünyada ve Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Uygulaması ve Mali Tedbirle ve Türkiye Analizi (Doktora Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Yıldız, M. Z., & Aladdinoğlu, F. (2011). Göç ve Yoksulluk Hakkari Örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 437-462.

Yılmaz, T. (2015). Kırsal Yoksulluk ve Kırsal Emeğin Proleterleşmesi:Gökçe ve Bakırça Köylerinin Karşılaştırılması Analizi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı.

- Yusufoğlu, Ö. Ő. (2015). Parçalanmış Ailelerde Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma "Elazığ Örneği". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(11).
- Yüce, M. (2002). Türkiye'de Gelir Dağılımı Bozukluğunun İzlenen Kamu Gelir ve Harcama Politikaları ile Bağlantısı. *Bilgi Yesevi Dergisi*, 1(23), 1-38.
- Yücel, D. (2011). Gelir Dağılımı Teorileri ve Politikaları: Türkiye'de Gelir Dağılımı-Yoksulluk Oranı (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı.
- Zülfikar, B. Ő. (2010). Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Yöntemleri: Katılımcı Bir yaklaşımla Sosyal Riski Azaltma Projesinin Başarılı Değerlendirilmesi: Ankara İli Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı.

EKLER**DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME FORMU****SIİRT İLİNİN KENTSEL YOKSULLUK OLGUSU: BİR ALAN
ARAŞTIRMASI****Sayın Aile Reisi ve Değerli Katılımcı;**

Bu derinlemesine görüşme formu Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bölgesel Kalkınma İktisadı “Siirt İlinin Kentsel Yoksulluk Olgusu: Bir Alan Araştırması ” adlı Yüksek Lisans tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ danışmanlığında yürütülmekte olan araştırma ile yoksulluk olgusuna ilişkin, yoksullukla mücadelede yoksullar hakkında farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Elde edilecek bilgiler kesinlikle gizli tutulmakta, bu çalışmada görüşme yapılan kişilerden herhangi kişisel bir bilgi talep edilmemektedir. Gönüllü katılımın temel olduğu bu görüşmeye değerli zamanınızı ayırarak vereceğiniz bilgiler, yoksullukla mücadele de uygulanacak politikalar alanındaki bilimsel çalışmalara ışık tutacaktır. Çalışmanın verimli olabilmesi için aşağıdaki sıralanan sorulara lütfen içtenlikle ve samimiyetle yanıt veriniz. Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

M. Aydın BEŞTAŞ
(Tez Öğrencisi)
Siirt Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ
(Tez Danışmanı)
Siirt Üniversitesi

Öğrenim durumunuz nedir?

.....

Yaş: ()

Cinsiyet: ()

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME SORULARI

- S1.** Yoksulluk size neyi ifade etmektedir? Açıklayabilir misiniz?
- S2.** Size göre Siirt'in en önemli sorunu nedir? Açıklayabilir misiniz?
- S3.** Size göre Siirt şehrinde yoksulluğun nedenleri nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
- S4.** Geçiminizi nasıl sağlamaktasınız. Çalıştığınız işte ne kadar aylık ücret almaktasınız?
- S5.** Aylık toplam hane bütçenizi daha çok hangi harcama kalemlerine harcamaktasınız? Açıklayabilir misiniz?
- S6.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede yaşanan sorunlar nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
- S7.** Siirt'te yoksullukla mücadele politikalarının engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve aile üzerindeki etkisini ne şekilde değerlendiriyorsunuz?
- S8.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde temel sorumluluğun hangi kurumlarda olması gerektiği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- S9.** Belediyeler tarafından yoksullukla mücadeleye yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yürütülmesini yeterli buluyor musunuz? Açıklayabilir misiniz?
- S10.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarında hangi politika araçlarının daha etkin olduğunu düşünüyorsunuz?
- S11.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede Kamu Kurumların yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz? Ayrıca, yoksullukla mücadele görev alan kişilerin yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
- S12.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadele politikalarının belirlenmesinde yoksulluğa dair ilişkin yeterli veri olduğunu düşünüyor musunuz?
- S13.** Siirt şehrinde yoksullukla mücadelede çözüm önerileriniz nelerdir. Size göre Siirt'te yoksulluğun azaltılması için hangi çalışmalar yapılabilir. Açıklayabilir misiniz?
- S14.** Geleceğe ilişkin umutlarınız ne ölçüdedir. Açıklayabilir misiniz?
- S15.** Yoksulluk hakkında başka önerileriniz veya ifade etmek istediğiniz var mıdır?

AÇIKLAMA: Araştırma kapsamında kullanılan Derinlemesine Görüşme Formu hazırlanırken Türkiye’de Yoksullukla İlgili Sosyal Politikalara: Bir Değerlendirme Çalışması Doktora Tezi (Dilek ÖZSOY) çalışması ile Kentsel Yoksulluk, Yoksul Yardımlar ve Dışlanma (Sivas Merkez İlçe Örneği) Mehmet Koca’ya ait Doktora Tez çalışmalarından faydalanılmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
ADI VE SOYADI	M.Aydın BEŞTAŞ
DOĞUM YERİ VE TARİHİ	ERUH. 02.03.1974
EĞİTİM DURUMU	Lisans
LİSANS ÖĞRENİMİ	Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi
YÜKSEK LİSANS	Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst. Bölgesel Kalkınma İktisadı Tezli Yüksek Lisans Programı,
BİLDİĞİ YABANCI DİLLER	İngilizce
BİLGİSAYAR BİLGİSİ	İyi düzeyde
PROGRAMLAR	Word, Excel, Powerpoint,
MESLEKİ DENEYİM	23 Yıldır Kamu Çalışanı (Yönetici)
İLETİŞİM (GSM)	0532 675 47 97
E-POSTA ADRESİ	aydinbestas@siirt.edu.tr
TARİH	